

f. 3 / ISTORIA IEROGLIFICĂ

ÎN DOAÂSPRĂZECE PĂRȚI ÎMPĂRȚITĂ,
AȘIJDEREA CU 760 DE SENTENȚII FRUMOS ÎMPODOBITĂ,
LA ÎNCEPĂTURĂ CU SCARĂ AUMERELOR
DEZVĂLITOARE,
IARĂ LA SFÂRȘIT CU A NUMERILOR STREINE
TÂLCUITOARE

4.8.40.8.300.100.10.400. DIMITRIU
20.1.50.300.5.40.8.100. CANTEMIR

f.5

IZVODITORIUL CITITORULUI, SĂNĂTATE

f.5.v.

Precum de toată probozirea vrédnic să fiu, o, iubitule, foarte bine cunosc (că ostenința cheltuită nu să jeléște, fără numai când în urmă vreun folos cumva nu aduce). De vréme ce acea aievea ale lucrurilor pre aceasta vréme trecute istorie, precum ieste a să șirui și după cursul vrémilor, caréși la locul său a să alcătui, mai pre lesne mi-ar fi fost, cu care chip mai mult a te îndulci și de știința lor mai de sațiu a te îndestuli ai fi putut. Și așé, nici truda mea până într-atâta în deșert fără mulțămită și fără folos ar fi rămas. Ce întâi sfârșirea undelemnului și piierderea vremii méle bucuros mărturisesc. Apoi giudecătoriu asuprélelor méle și drept sãmăluitoriu să fii te poftesc. Că câteva și nu iușoare pricini sint carile spre ieroglifica aceasta istorie condeiul a-mi slobodzi tare m-au asuprit. Întâi: că cu pomenirea istorii<i> nu mai mult a streinelor decât a hireșelor case fapte să dezvălesc. Alor noastre de proaste a le huli (adevăruł să mărturisim), frageda fire nu-mi priiméște. De bune a le lăuda și după pofta adevărului, pre/cum sint lumii a le obști, ascunsul inimii și stidirea ne pedepséște. Ale streinilor (carii mai cu toții încă între vii sint) céle de laudă vrednice vrédnicii, măcar că cu dânselle condeiul a-mi împodobi foarte priimitoriu aș fi fost, însă alalte, carile din calea laudei abătute sint, numere, nevoințe și fapte, așé de tot dezvălitate în mijlocul teatrului cititorilor a le scoate și faptele într-ascuns lucrate fără nici o siială în față a le lovi, nici cinsteș, nici de folos a fi am putut giudeca. A doa: că istoriia aceasta nu a vreunor țări καθολική, ce a unor case numai și μερική ieste. De care lucru, pentru asupreala mai sus pomenită, pre fietecare chip supt numele a vreuia din pasiri sau a vreunuia din dobitoace a supune, și firea chipului cu firea dihanii ca să-și răducă tare am nevoit. A triia și cea mai cu deadins pricină ieste că nu atâta cursul istoriiei în minte mi-au fost, pre cât spre deprinderea ritoricească nevoindu-mă, la simcea groasă ca aceasta, <pre> prea aspră piatră, multă și îndelungată ascuțitură să-i fie trebuit am socotit. Din carea une sentenții (putea-le-am dzice cuvinte alése), carile (de ochiul zavistiei supt scutul umilinții aciuându-mă) din tâmpa priietinului tău

f.6

pri/cépere născându-să și prin ostenința a câtăva vréme dobândindu-să, prin voroavă îndelungată a le sămăna și la loc cu cuviință după voroavă a le alătura am silit, pre carile prin parenthesis (...) încuiate și pre margine câte cu doaă puncturi roșii însămunate le vii videa. Deci stâlpul voroavei neamestecat a ținea de vii pofti, după obicéiul parenthesis, din mijloc țircălamul carile sentenția cuprinde, cu ochii rădicând, cursul istorii<i> necurmat și stâlpul voroavii nefărâmat vii afla.

f.6.v. Pentru acéstea dară, iubitule, întâi o iertăciune dăruindu-mi, încă pentru una să mă rog rămâne, pre carea (de vréme ce brudiii noastre limbi cunoscătorul ești) de la tine pre lesne a o dobândi curând nedejduiesc. Căci în une hotare loghicești sau filosofești a limbi streine, elinești, dzic, și latinești cuvinte și numere, ici și colea, după asupreala voroavii aruncate vii afla, carile înțelégerii discursului nostru nu puțină întunecare pot să aducă. Ce după a ta voioasă συμπαθίαν pre acéstea cu osăbită scară, după numărul fêțelor însămnată, pre cât mai chiar a le descoperi s-au putut, după înțelégerea limbii noastre a ți le tâlcui mi-au căutat. Deci fiete/care cuvânt strein și neînțeles, oriunde înainte ți-ar ieși, după rândul azbuchelor și după numărul fêțelor, la scară îl cearcă, că așe pofta să ți să plinească nedejduiesc.

Așijderea în minte să-ți fie, te rog, că, ca moimâța omului, așe eu urmele lui Iliodor, scriitoriului *Istoriii ethiopicești*, călcând, mijlocul istoriii la început și începutul la mijloc, iară sfârșitul scaunul său păzindu-și, pre cât slăbiciunea mea au putut, pre picioare mijlocul și capul să stea am făcut. Cătră aceasta, măcar că tot trupul istoriii unul și nedespărțit ieste, însă în doaăsprădzéce părți a-l împărți am socotit, precum pentru mai lesne alcătuirea scării, așe pentru mai pre iușor pecetluirea istoriii în ceara pomenirii alegând.

Acéstea dară de la mine, orcum și cât de proaste ar fi, cu θάρρος înainte ți să pun. Iară de la tine, ce din bună vrérea ți-ar izvorî, într-îmbe părțile învoind și priimind, să<nă>tate și toate céle sufletului și trupului folositoare îți poftesc. /

IARĂȘI CĂTRĂ CITITORIU

Vii ști, iubitele, că nu pentru cei carii într-acéste pomenite limbi pedepsiți sint scara acii am supus, ce, pentru ca de împrumutarea cuvintelor streine cei mai nedeprinși lovind, vrearé-aș ca așé a le înțálege și în dialectul strein să să deprindză. Că așé unul după altul nepărăsit urmând, spre cele mai adânci învățături, prin hirișă limba a noastră a purcéde a să îndrăzni, cu puțință ar fi, precum toate alalte limbi de la cea elinească întâi îndămânându-să, cu deprinderea îndelungă și a limbii sale suptiere și a cuvintelor însămnare ș-au agonisit. Așé cât, ce va să dzică ὑπόθεσις înțelége latinul, leahul, italul și alții, *hypothesis*, măcar că cuvântul acesta singur a elinii numai ar fi. Într-acesta chip, spre alalte învățături grele, trebuitoare numere și cuvinte, dându-te, a le moldoveni sau a le români siléște, în moldovenie elinizéște și în elinie moldoveniséște.

Însă cu atâtă îndestulit să nu fii, foarte bine cunoscând pre Dumnădzău a toate darurile deplin dăruitoriul, amândoi noi a-l ruga rămâne ca toată învățătura logicăi pre limba noastră în curând să videm, carea învoind Putérnicul, în curând de la noi o nedejduiește. /

SCARA

NUMERILOR ȘI CUVINTELOR STREINE TÂLCUITOARE

A

avocat	lăt.	Cela ce trage pentru altul pâra cu plată.
agona	el.	Lupta carea face trupul cu sufletul în ceasul morții.
acolithos	el.	Și așe urmadză în urmă, mai apoi
activitas	lăt.	Făcătoriia, lucrarea lucrului.
alaiu	turc.	Petrecanie, tocmale de oaste, șicuire.
alofilii	el.	Cei de alt neam, streinii.
anànghenon	el.	Atâta de treabî, cât fără dânsul

f.8.v.	anatomic	el.	a fi nu poate. Cela ce ştie meşterşugul mădu- larelor trupului, despicătoriu de târvuri
	anthrax	el.	Piatră scumpă roşie, rubin ma- re, carvuncul
	anagnostis	el.	Cela ce, citind alţii ascultă.
	anonim	el.	Cela, ce izvodind ceva, nu- mele nu i să ştie, fără nume
	anthepatia	el.	Împoncişere, nepriimirea firii, ura şi urăciunea din fire.
	antifarmac	el.	Leac împotriva otrăvii.
	antidot	el.	Leac împotriva boalei ce să dă.
	apothecariu	el.	Cela ce şede la prăvălie, şi mai cu deadins, cela ce vinde ierbi, doftorie.
	apofasisticos	el.	Ales de istov, cuvânt carile într- alt chip nu să mai poate întoarce.
	atheoforia	el.	Nefrica dumnădzăiască. /

apelpisia	el.	Deznedejduirea, scăparea a toată nedéjdea.
aplos	el.	Chiar de-a dreptul, prost, cu- rat.
aporia	el.	Întrebare cu prepus, carea pof- téşte dezlegare.
apofthegma	el.	Cuvânt, voroavă, aleasă filo-sofască.
alhimista	arăp.	Cela ce siléşte a face din aramă aur, ce ştie a preface formele materiei.
argument	lăt.	Dovadă, cuvânt, voroavă, doveditoare.
armistiţie	lăt.	Vrême pusă în carea de răz- boiu sau de pace solii şi mij- locitorii să aleagă.
aroamte	el.	Toate săminţele, ierbile şi un- sorile frumos mirositoare.
articule	lăt.	Încheietura osului şi a voroavei capete.
Arête	lăt.	Un fél de bolovani cu carii, bătând, zidurile cetăţilor sfă- râmă.

anevsplahnos	el.	Nemilostiv carele nu știe a să milostivi.
Asia	el.	A patra parte a lumii, carea ține părțile Răzsăritului.
astrolav	el.	Cinie de arama sau de lemn în carile drumul stélelor să arată.
atomistii	el.	Filosofii carii sint din ceata epicurilor și dzic că toate în lume sint tâmplătoare.
atomuri	el.	Lucrul carele într- alt chipu sau parte nu să mai poate des- Părți, despica, tăia, netăiat.
afthadia	el.	Obrăznicie, îndrăzneală fără so- coteală, nebunească.
aftocrator	el.	Singur țiitoriu, carile la stă- pânire altă soție nu are.
axioma	el.	Dzisă filosofască carea în loc de canon, de pravilă să ține.

f.9.v.	atheist	lăt. și el.	Fără Dumnedzău, om carile vreunui dumnedzău nu să închină.
	Afroditis	el.	Steaoa carea întâi să arată de cu sară, steaoa ciobanului, boadza dragostelor, a curviii.
	afrodisău	el.	Cela ce îmblă după curvie, muierateț
	ahortatos	el.	Nesăturat, nesățios, lacom peste măsură.
	anomalia	el.	Îndrăptnicie, lucru, cuvânt carile mérge împotrivă. /
	apsifisia	el.	Nebăgarea în samă, ținerea în nemică.
	austru	el.	Vântul despre amiadzădzi, No- tos.

B

barbara	lăt.	Ieste o formă de siloghismuri, carile să face din toate pro- tasile și păr- nicești.
blagoutrobonii	slov.	Milos, milostiv, duios.
boala hronică	el.	Boala carea ține

cu ani, cum iese
oftica, dropica și
a-
lalte.

V

vase priimitoare	mold.	Stomahul, rîndza, mațele și toate mănuntăile în carile intră bucatele.
vasuri	el.	Temelie pre carea să pune stâlpul.
vatologhie	el.	Chip poeticesc, când acéleași cuvinte cu întoarsă orînduială le poftoréște.

f.10

G

galactea	el.	Drum carile să véde pe ceriu
gheneralis	lăt.	De niam cel mai de frunte, cel ce cuprinde chipurile supt sine.
ghoemandia	el.	Vrajă, când vrăjesc pe crăpă- turile pămîntului.
gnomon	el.	Ceasornic de soare, umbra soa- relui carea arată ceasurile.

D

diathesis	el.	Orânduiala firii, năstăv abater terea firii, în ce să pune firea.
dialectic	el.	Cela ce știe a să întreba după canoanele logicii.
dialog	el.	Voroava carea ieste tocmită cu întrebare și răspundere.
dimocrație	el.	Stăpânire în carea cap ales nu ieste, ce toată țara poate întra la sfat.
disidemonie	el.	Țărămonii și aflările omenești în loc de dumnăzăiești cin- stite.
discolii	el.	Nevoi, lucruri aspre, grele de neputut.
dihonie	el.	Neunirea sfatului, împărechere. /
duhul vinului	mold..	Vinaris, vin prefăcut.

E

evghenie	el.	Neam bun, nemișie, de bună naștere.
evdemon	el.	Demon bun, înger, bunăvoia

			dumnădzăiască.
	evlavie	el.	Cinste cu stidire, rușinea de chip.
f.10.v.	Evropa	el.	Una din părțile pământului, cea mai mică, despre Apus.
	evsevie	el.	Bună credința în Dumnădzău, pravoslavie.
	Ethna	el.	Numele unui munte în Sichi- liia, carile din sine aprin- dzându-să, arde.
	eclipsis	el.	Întunecarea soarelui sau a lunii.
	ectonhrismon	el.	Cel ce ieste din tainele hris- murilor, prorociilor.
	elegii	el.	Un fel de stihuri amestecate.
	Elada	el.	Țara Eliiniască, Greția, despre Evropa.
	energhie	el.	Putința de a face, făcătorie lu- crare.
	enthimema	el.	Siloghism ritoricesc.
	exighisis	el.	Tâlcuire, tălmăcire, dezvălireă voroavii ascunse.
	experienția	lăt.	Dovadă, ispită carea să face cu lucrul, cu simțirea.

f.11	exţentrum	lăt.	Loc carile iese dinafară de mijloc.
	epifonema	el.	Cuvânt carile de câteva ori în gura mare să strigă.
	epithimia	el.	Poftă, vrerea a vea ce nu are.
	epirochie	el.	Călcarea giurământului.
	epitrop	el.	Nemestnic, cela ce în ceva locul altuia ține.
	epihirima	el.	Ori de ce să apucă cineva a face, încéperi.
	erése	el.	Stricarea legii, cel ce deschide învățatura minciunoasă. /
	ermafroditis	el.	Cel ce iese și bărbat și fe-meie, sau îmblă în pofta a doaî părți.
	etimologhia	el.	Tâlcuirea a hireşului nume.

Z

zizanie	el.	Neghină, sămânță sălbatecă în cea bună
Zefs	el.	Bodzul carile să crède a fi pătintele tuturor bodzilor. Planeta a dziliei gioi, de nea-mul său dzic să fie fost din ostrovul Critului.

zilotipie	el.	Témerea iubovnicului cătră ibovnică și împotrivă.
-----------	-----	---

I

izgnanie	slov.	Izgonire cu de-a sila, trimé- tere în streinătate.
----------	-------	--

ithica	el.	Învățătura carea tocméște obi- ceiele oamenilor, cetăților.
--------	-----	--

idea	el.	Chipul a fietecui lucru pre ca- rile mintea plăzmuindu-l ca cum ieste îl imformuiește.
------	-----	---

idol	el.	Chip de bodz în piatră săpat sau în metal vărsat.
------	-----	---

ielcovan	turc.	Gonitoriu de vânt să cheamă, un fél de pasiri carile nepă- răsit în sus și în gios pe mare zboară.
----------	-------	---

ieroglifia	el.	Chipuri de paseri, de dobitoace și de alte jigăanii și lighioi cu carile vechii în loc de slope să slujia.
------------	-----	---

f.11.v.

interiecție	lăt.	La grămatică, una din céle opt părți ale cuvântului.
iroas	el.	Cela ce după multe și vestite vitejii capul pentru moșie ș-au pus.
ironic	el.	Cuvânt cu carele lăudăm pe cel de hulă și hulim pe cel de lăudat în șagă.
isimeria	el.	Ceasul în carile dzua cu noap- tea sint de-a tocma.

C

cabala	evr.	Învățătură disidemonească cu carea evreii <i>Sfânta Scriptură</i> după voie tâlcuiesc.
cacodemon	el.	Demon rău, îngerul Satanii, urgie dumnădzăiască.
catholichi	el.	A tot, peste tot, sobornic, a toată lumea.
capituluri	lăt.	Zacela, condéie, capete. /
categorii	el.	Sint zéce forme supt carile Aristotel toate ființele lucru- rilor cuprinde.

catalog	el.	Izvod, catastih, însămnarea nu- merilor după orânduială.
cataracte	el.	Praguri în apă, pre carile apa să răstoarnă, sau zăstalniță la mori.
chentru	el.	Ținta, punctul carile ieste toc- ma în mijlocul lucrului ră- tund.
colachie	el.	Lingușitură, voroavă după plă- cere.
comedie	el.	Friguri, voroave carile scornesc râsul și închipuiesc istoriile adevărate.
comitis	el.	Stea cu coadă. Stea să naște și piere.
condiții	lăt.	Aședzământuri, legături, toc- mele de pace.
corespondenții	lăt.	Unul cu altul pre taină răspunsuri a avea. Blénde.
cfartana	lăt.	Frigurile a patra dzi.
cfinditas	lăt.	Ceînța, singură fînța lucrului, céia ce ieste.

L

labyrinth	el.	Temniță supt un munte în ostrovul Critului săpată cu acela meșterșug ca ori pre cine slobod într-însa să nu mai poată ieși.
lacherda	el.	Un fêl de péște în mare.
laringa	el.	Gâtul, gâtlejul, gâtlanul.
lembic	el.	Căldarea cu creă scot rachiu sau apă de flori.
lemarghia	el.	Lăcomiia la mâncare, lăcomiia pântecelui.
lira	el.	Alăută.
Liviia	el.	Țară pe marginea Nilului, pân' la oceanul despre amiadză- dzi

M

mateologhia	el.	Voroavă în deșert, buiguire, cuvânt fără socoteală.
materie	el.	Orice supt formă s-ar supune, precum material lumănării ies- tea cera, săul.
megalopsihia	el.	Mărimea sufletului, neânspăi-

f.12.v.			mare. /
	Mediterană	lăt.	Marea de la Stâlpilor lui Iraclis până la Elispont.
	melanholie	el.	Boala de voia rea, pătımirea întristării, fiiera neagră.
	melodie	el.	Cântare alcătuită, dulce, frumos tocmită.
	merichi	el.	Părtnicească, partnică, de parte.
	Mesopotamia	el.	Țara carea între Tigris și între Evfrath apele să cuprinde, Vavilonul.
	metalon	el.	Orice materie vântoasă ieste din pământ, precum ieste aurul, argintul, arama, custoriul.
	metamorfosis	el.	Schimbarea fêții, preobrejenie schimonosire.
	meteris	turc.	Șanț, hendec, groapă în carea să așeadză oamenii la răz-
	metafizic	el.	boiu, la cetate. Cea ce are știința a celor peste fire.
	metafizica	el.	Învățătura carea

		arată lucruri mai sus de fire.
mihanii	el.	Cinii cu carile să slujăsc la vrémea războiului, meștersuguri pentru luarea cetății.
mehlem	arăp.	Unsoare cu carea să slujăsc ți- rulicii la rane.
mehenghiu	arăp.	Piatra pe carea ispitesc aurul, argintul de bun.
modul	lăt.	Chipul, mijlocul, leacul lucru- lui greu.
monomahia	el.	Bătaia, războiul numai a doi, poidinoc.
Monecheroleo- pardalis	el.	Inorog, leu, pardos, din trii numere alcătuite.
monarhie	el.	Stăpânirea carea singură stăpâ- nește, precum ieste a Turcu- lui, a Neamțului, a Moscului.
Musele	el.	Șapte surori, carile să dzic boadzile cântării și a descă- lii să fie.

N

navarh	el.	Mai-marele corăbii, reis.
nafaca	turc.	obroc, mirtic, carele să dă în toate dzilele.
nedierisit	el.	Nedespărțit, lucru carile într-altă parte nu să poate abate.
neiștelit	slov.	Netămăduit, nevindecăt, lucru carile nu poate avea leac. /
necromandia	el.	Vrajea carea să face asupra trupurilor moarte; la toate limbile în loc de păcat să țină.

O

onirocrit	el.	Izbânditoriu de vise.
omofil	el.	Tot de un neam, de o săminție, tot de un fél.
orizon	el.	Zarea pământului, marginile cerului, unde să pare că să împreună cu pământul.
omonie	el.	Împreunaera, unirea sfatului, învoința inimilor.
ohendra, echidna	el.	Viperă, năpârcă, neam de șear-

pe prea veninat, care cră-
pând îi ies puii prin
păntece.

P

f.13.v.	padzerh	agem.	Un fël de piatră în carea șearpe și în inima cerbului rar iese.
	palat	el.	Curte domnească, împărătească.
	palestra	el.	Armă de războiu, arc cu zem- bereg, carile cu sinețul de la obrăz să sloboade.
	palinodie	el.	Cântarea, cuvântul carile de multe ori același să pofto- réște.
	paradigma	el.	Pildă, asămănare a cuvântului, arătare prin chipurile știute.
	paradosis	el.	Învățătură nescrisă, din gură în gură lăsată, ce învață fiiul de la părinte.
	parahorisis	el.	Lepădare, întoarcerea feții de cătră cineva, ales dumnădză- iască.

paremie	el.	Ciumilitură, cuvânt alta tâlcu- ind, dzicătoare.
parisie	el.	De față, înainte a tot nărodul, la ivală.
parigorie	el.	Mângâiere, lecul întristării.
parola	ital.	Cuvânt, cuvânt dat stățătoriu, neântors.
perigrapsi	el.	A șirui, a scrie, a însămna lu- crul precum ieste.
period	el.	Drumul carile, întorcându-să, iarăși de unde au ieșit să întoarce, încunguire, îm- pregiurare.
peristasis	el.	Stare împregiur, orice pe lângă altul să țină.
Pithianul	el.	De la Pithii, din locul unde era vraja lui Apolon. /
Pithii	el.	Un loc în carile vestit era Apo- lon cu vraja.
pilula	lăt.	Pirulă, gogoasă, bubușlie, carea dau doftorii de înghit pentru leacul.
piramide	el.	Mormânturile

		împărății- lor Egiptului, cu mari cheltuieli, ca carile nu să mai poate face.
platan	el.	Un fân de copaciu carile să face prea mare și trăiește prea mult, să samănă cu paltinul.
planeta	el.	Stea rătăcită, carea îmblă împotriva altora.
pleonexie	el.	Poftă, lăcomie spre averea tuturor.
polipichilie	el.	Pestriciune, lucrul carile are multe fete, flori.
politie	el.	Tot nărodul cetății, târgul, ce- tatea, fruntea, boierimea oa- menilor.
pompa	lăt.	Petrecanie, alaiu, tocmala, sla- va, șicuirea oștii împărății.
porii	el.	Găurici prin pielea omului, prin carile ies sudorile.
porfiră	el.	Un fân de marmure scumpă, văr-

f. 14
v.

		gată în tot feliul de flori și de o haină mohorâtă, carea numai împărații păurta.
praxis	el.	Facere după învățătură, urma-rea lucrului.
poslanie	slov.	Carte trimisă, scrisoare, răvaș.
prezenție	lăt.	Starea de față, aflarea de na-Inte, de nainte la obraz.
prezentuiește	lăt.	Arată, de față îl scoate, înainte îl pune.
pretenție	lăt.	Întinderea înainte, lucrul carile arată socoteala sfârșitului mai denainte.
privat	lăt.	Deosăbit, înstreinat, chip carile nu ieste dintre dânșii.
privileghii	lăt.	Ispisoacele, uricele, legăturile, aședzământurile mai-marilor.
provlima	el.	Întrebare, cuvânt carile, înainte puindu-să, cere răspuns și dezlegare.

proimion	el.	Prédoslovie, capul voroavii, în carile tot chipul cazanii să arată.
providet	lăt. și slov.	Cela ce cu înțălepciune lucrurile, până a nu fi, cum vor cădea cu mintea le află.
prodom	el.	Povață, înainte-mergătoriu.
prothimie	el.	Voia inimii, liubov, nevoița din suflet. /
probă	lăt.	Ispită, dovadă, căutare, lucru adevărit.
prognostic	el.	Cunoștință înainte, gâcitoare, gâcire.
preofesui	lăt.	A da învățătură, a mărturisi ce slăvește, a propovedui.
procathedrie	el.	Șederea mai sus, scaunul cel mai sus, capul mėsăi.
polos arctic	el.	Stea carea nu să clătéște, fusul carile de la noi să véde.
polos antarctic	el.	Stea neclătută, împotriva ceștii ce să véde de la noi.
provatolicoe-	el.	Oaie-lip-fil, nume

	lefas		din trii numere alcătuit.
f. 15	pronie	el.	Mai denainte cunoștința dumnă- dzăiască, orânduiala vécinică
	propozit	lăt.	Cuvântul pre carile înainte îl punem, pentru ca mai pre urmă să-l dovedim, lucrul de carile ne apucăm.
f. 15.v.	protasis	el.	Înainte punere, din trii să face un siloghizm dialecticesc.
	publică	lăt.	Politie, sfatul a toată cetatea, boieriemea.

R

f. 16	referendar	lăt.	Purtătoriu de răspunsurile îm- părătești. Boieria carea duce și adduce răspunsurile. Tal- hâsciu
	rețeta	ital.	Izvodzel de leacuri, carile trimăt doftorii la spițeri, să facă leacul asupra boalei.
	ritor	el.	Cela ce știe meșretșugul

f. 16.v	romfea	el.	a vorovi Bine, bun de gură. Sabie dintr-îmbe părțile ascu- Țită; paloș lat și drept.
			S
f. 17	savoane	el.	Pândzele în carile învălesc tru- purile morților
	slamandra	el.	Un fel de jiganie, pentru carea băsnuiesc poeticii că lăcuiește în foc.
	sam	arăp.	Un fél de vânt otrăvit, carile, lovind pe om, îndată să face cenușă și hainele putredzesc.
	samsum	arăp.	Coteiu mare și foarte vârtos, carile pe urs biruiește.
f.17 v.	senator	lăt.	Sfétnic, boier de sfat, boier mare.
	sentenție	lăt.	Sfatul cel mai de pre urmă. Cuvânt carile într-alt chip nu să mai poate muta, ales. /
	sicofandie	el.	Clevetă, clevetuire, trécerea cu cuvântul.
	scandal	el.	Scanadală, băntuire, supărarea,

f. 18	schithii	el.	împiedecarea voii. Tot neamul tătărăsc, tătărămea.
	schipticesc	el.	Cuvânt carile pururea supt preupus rămâne, era filosofi schipticii, carii în toate prepus avea.
	schiptr	el.	Bețișor scurticel, carile obici- uiți sint împărații în mână
f. 18. v.	solichismos	el.	a-l ținea. Cuvânt carile nu ieste după canoanele gramaticăi.
	stemă	el.	Coroană, cunună, port împără- tesc de cap.
	stihie	el.	Începătura lucrului de materie, unii dzic să fie patru, alții trii, alții mai multe, alții numa una.
f. 19	strofi	el.	Voroavă șuvăită, în multe părți întorcătoare, și înșelătură.
	sofisma	el.	Știința înșelătoare, știința min- ciunoasă în locul a cei adevă- rate vândută.
	sfigmos	el.	Vână maole carea pururea să bate, de

			pre a căriia clătire aședzământul firii să cunoaște.
	sferă	el.	Glont, chipul din toate părțile rătund, precum ieste pământul, ceriul.
	schizma	el.	Ruptură, scăderea credinței în pravoslavie.
	schimate	el.	Chipuri, fețe, arătărilor obrazului.
f. 20	siloghismos	el.	Socoteală adevărată, carea la dialectici din trii protease să face.
	simptomatic	el.	Din tâmplare, din cădere, carile nu din tocmală înainte mărgăritoare s-au făcut.
	sinod	el.	Sobor, adunare a multe capete, sfatul de obște.
f. 20.v.	simperasma	el.	Încheierea voroavei, trécerea din necunoștință la cunoștință.
	simbathia	el.	Învoința firilor; împreună pătimire.
	sinonim	el.	Tiz, fârtat, a căroră ființă neamului alta, iară numele unul.
	simfonie	el.	Tot un glas, tocmirea la cuvânt, la glas.
	sinhorisis	el.	Iertare, slobodzenie,

f.21.	sistachii	el.	darea voii. Aședzătoare, înstrăinătoare, stă- ruitoare. /
	sistima	el.	Aședzătură, stăruiătură, stare.
	sirina	el.	Fată mare, carile dzic că cu cântecul adoarme pe călători.
	siurmea	el.	Un fël de piatră vânăță, cu carea văpsesc génele.
f. 21.v.	T		
f.22	talant	el.	Ieste măsura carea trage 6.000 de dramuri. Talantul mare trage 80 de mine, iară mina, 100 dramuri.
	temperament	lăt.	Aședzământul, stâmpărarea firii, întregimea sănătății.
	tiranie	el.	Stăpânire asupritoare, vrăjmășie, silă.
	titlul	el.	Cinstea numelui, nume vestitit, titluș.
	topicesc	el.	De loc, de moșie, de țară, de pământ.
	traghelaf	el.	Capră-cerb, adică dobitoc carile nu să află.
	tragodic	el.	Cântec, vers de jeale, hăolitură, bocet.

f. 22 v.	tractate	lăt.	Tragere, zbaterea cuvintelor, ales de pace.
	trigon	el.	Chipul, figura în trii colțuri, în trii unghiuri.
	tripos	el.	Cu trii picioare. Scaun în trii picioare.
	tropuri	el.	Chipuri, mijloace, lesniri, îm-podobiri ritoricești.
	tropicesc	el.	Cela ce să ține cu sau de tropuri.
f. 23	tropic		Să cheamă dunga ceriului din carea soare să întoarce, veri la suit, veri la coborât, Racul, Capricornul.

F

f. 23. v.	fantazie	el.	Părere, închipuirea minții.
	figură	lăt.	Chip, formă, schizmuirea trupu-lui.
	filaftie	el.	Trufie, dragostea, iubirea sa.
	filoprosopie	el.	Fățarnicie, căutarea voii pe strâmbătate.
	fizic	el.	Cela ce știe știința firii. /
	fiziognomie	el.	Știința firii de pre chipul obrazului și a tot trupului.

f. 24	fășchie	turc.	Gunoiu, balegă de cal, baligă.
	filohrisos	el.	Iubitoriu de aur, lacom la avuție.

Th

f. 24. v	thetru	el.	Locul privării în mijlocul a toată ivala.
	theologhicest	el.	Lucrul carile cu voroava dum-nădzăiască să ține; cel ce iese din theologie.
	theorie	el.	Privală, știința, viderea, cu-prinderea minții.
	therapevtis	el.	Cel ce face după voie, slugă, cel ce aduce altuia odihnă.
	thronul	el.	Scaun de cinste împărătesc, stăpânesc.

H

f. 25	harmonie	el.	Cântare dulce, după meștersug tocmită.
	himera	el.	Dihanie care în lume nu să află, ciuda nevădzută, neaudzită, afar din ființa.
	hirograf	el.	Scrisoarea a hireșei mâni, zapis cu mâna lui scris.
	hiromandie	el.	Vrajea carea de

			crăpăturile și înfrântorile mâinii să face.	
f.		hersonisos	el.	Ostrov carile cu dosul să ține de uscat, cotitură, scruntariu.
25.v.		hrismos	el.	Vraja, prorocie, descoperirea a tainelor, până a nu fi.

O

		Oxia, varia și alalte organ	el.	Caută pre rândul la gramatica. Cinie, măiestrii, lucruri cu carile să fac alalte lucruri.
f. 26				

Ț

	țircumstanții	lăt.	Peristases, el. Lucrurile ce stau pre lângă altele.
	țirulic	leș.	Vraciu carile tămăduiește ra- nele, frânturile.

Ç

f. 26				
v.	cira	turc.		Un fél de copaciu ca molidvul, cu a căruia surcéle sălcii în loc de lumânare să slujesc. /

Ş

	şerbet	arăp.	Băutură de doftorie şi tot ce să bea.
--	--------	-------	--

Ia

f. 27

	iasmin	agem.	Un fél de copăcel, să suie ca viţa şi face flori albe cu puţin ghiulghiuli amestecate, prea frumos mirositoare.
--	--------	-------	---

Ps

	psifisi	el.	A însămnă spre cinte, spre suirea stepenii, alégere.
--	---------	-----	--

Y

f. 27
v.

	ypervoliceşti	el.	Laude peste putinţa firii, când dzicem: frumos ca soarele, mânios ca focul, înger pământean.
--	---------------	-----	--

	ypoghei	el.	Cei ce lăcuiesc pe faţa pământului dedesupt şi vin talpele noastre la talpele lor.
--	---------	-----	---

	ypothetică	el.	Întrebare supusă, carea dzicem: de va fi aşé, va fi aşé.
--	------------	-----	--

f. 28

	ypohimen	el.	Lucrul ce dzace supt altul, ca cum ieste materia supt formă,
--	----------	-----	--

			lână supt văpsală.
	ypohondriac	el.	Boală carea smintéște fantazia, slăbiciunea părților trupului, carele sint pregiur inimă.
f. 28 v.	ypothesis	el.	Supunere, lucrul pre carile al- tele să sprijinesc. Așijderea, ypothesis să înțălége arătarea și materia, carea céle mai de treabă capete supt dânsa strânge. Iară la roitori să înțălége întrebare horărâtă și sfârșită, pre lângă carea toate marginile întrebării să învârtejesc. /

f. 29

f. 29

v.

f. 30

ISTORIA IEROGLIFICĂ

adevărată, pentru lucrurile carile între doaă mari și vestite a Leului și a Vulturului monarhii¹ s-au tâmplat și prin vremea a 1700 ani, de vrednicie a să créde scriitoriu, foarte pre amănuntul însămnată, carile prin tot cursul vremii aceiia între vii au fost, de vârstă la 3100 ani fiind, când sfârșitul începutei sale istorii a videa s-au învrednicit.

PARTEA I

f. 30

v.

Mai dinainte decât temeliile Vavilonului a să zidi și Semiramis într-însul / raiul spândzurat (cel ce din șapte ale lumii minuni unul ieste) a sădi și Evfrathul între ale Asiii ape vestitul prin ulețe-i a-i porni, între crierii Leului și tâmplele Vulturului vivor de chitele și holbură de socotéle ca aceasta să scorni. Leul dară de pre pământ (carile mai tare și mai vrăjmașă decât toate jigăniile câte pre fața pământului să află a fi, tuturor știut ieste) și Vulturul din văzduh (carile precum tuturor zburătoarelor împărat ieste, cine-și poate prepune?) în sine și cu sine socotindu-să și pre amănuntul în samă luându-să, după a firii sale simțire așé să cunoscură, precum mai tari, mai iuți și mai putincioasă dihanie decât dâșii alta a fi să nu poată.

f. 31

Însă singuri cu a sa numai știință și simțire neîndestulându-să, cu a tuturor a altor ale lumii jigăanii și pasiri a lor socoteală să adeverească și să întărească vrură, ca precum într-acesta chip să fie cătră toate dovedind și din gura tuturor mărturisire luând și împărăția ce-și alesése și socoteala ce în gânduri își pusése în véci nemutată și neschimbată să rămâie. Așédară, Leul – jiganiile în patru picioare clătitoare, iară Vulturul – pre céle prin aier cu péne / și cu aripi zburătoare ca la un sfat îndată le chemară și în clipală le adunară.

f. 31
v.

Deci denaintea Leului mai aproape acélea jiganii sta, carele sau în colți, sau în unghi, sau într-alta a trupului parte arme de moarte purtătoare poartă, precum ieste Pardosul, Ursul Lupul, Hulpea, Ciacalul, Mâța Sălbatecă și altele ca acéstea, carile de vărsarea singelui nevinovat să bucură și viața hireșă în moartea streină le stăruiește. Iară înaintea Vulturului mai aproape sta pasirile, carile sau în clonț, sau în unghi lance otrăvite, aducătoare de rane netămăduite au, precum ieste Brehnacea, Șoimul, Uleul, Cucunozul, Coruiul, Hărățul, Bălăbanul, Blendăul și altele asémenea acestora, carile într-o dzi singe de nu vor <văr>sa și moartea nevinovatului de nu vor gusta, a doa dzi perirea sa fără greș o știu. Acestea într-acesta chip fietecarea în partea împăratului său și la ceata monarhiii sale locul cel mai de frunte și stepăna cea mai denainte ținea. Așé dară era orânduiala dintâi.

Iară orânduiala a doa la Leu o ținea câinii ogarii, coteii, mâțele de casă, Bursucul, Nevăstuica, Guziul, Șoarecele / și alte chipuri asémenea acestora, carele pre cât sint vânătoare, pre atâta să pot și vâna, și pre cât iele pre altele în primejdiia morții pot duce, pre atâta și nu mai puțin de la alții lor li să poată aduce. Iară de la Vultur, a doa tagmă, cuprindea Corbul, Cioara, Pelicanul, Coțofana, Puhacea, Cucuvaia, Caia și altele lor asémenea, carele mai mult de prada gata cu truda altora agonisită, fie macara și împutită, decât de proaspătă, cu a lor ostenință gătită, să bucură.

f. 32

Iară a triia tagmă și céle mai de gios prapuri (căci acéstea în scaune a ședea nu să învrednicesc) le ținea jiganiile și pășirile, carile în sine vreo putere nu au, nici duh vitejesc sau inimos poartă, ce pururea supuse și totdeauna în cumpăna morții dramul vieții li să spândzură (că sufletul supus de țénchiul negrijei departe stă), precum ieste Boul, Oaia, Calul, Capra, Râmătoriul, Iepurile, Cerbul, Căprioara, Lebăda, Dropiia, Gânsca, Rața, Curca, Porumbul, Găina, Turtureaoa și alalte, cineși după neamul și chipul său. Ce pre acéstea nu pentru altă ceva le-au adunat, ce numai pentru ca nu cumva vreuna să dzică că de acea / adunare știre n-au avut, nici în ceva pricină să poată pune, ca cum la acea adunare neaflându-să, sfatul cel de pre urmă ce s-ar fi ales n-au înțelese. Așé cât toate firile de duh purtătoare, carile întru monarhiia acestor doaș stihii să află, precum vrana măcar de față n-au fost, să nu să numască, nici din hirograful de obște⁵ numele să le lipsască.

f. 32
v.

Adunarea dară a cestor doaș monarhii și orânduiala a cestor doaș soboare într-acesta chip după ce să orândui și să tocmi, dintr-îmbe părțile cuvânt mare și poruncă tare să făcu, ca olăcari cu cărți în toate părțile și alergători în toate olaturile să să trimață, ca prin toate țările și orașurile crainicii strigând, de această mare, a marelor monarhii adunare, tuturor în știre să dea, și cu de-adinsul iscotind, să poată cunoaște de ieste lipsind vreun chip din vreun féliu din duhurile

f. 33

purtătoare și de nu să află cu toții la această a tuturor adunare și de obște împreunare. Așijderea îngrozături și înfricoșeturi să să dzică porunciia unuia ca acelaia, carile la acel sobor a să obști ar tăgădui sau alt feliu de pricini spre / apărare ar scorni și celuia ce cât de puțin în ceva împotrivire ar arăta, plata cu pedeapsa morții și cu prada casii i să punea. Aședară, cu cuvântul deodată și porunca li să pliniia și precum s-ar dzice cuvântul, deodată cu gândul pretiutinderile și pre la toți sosii (că véslea aspră tare pătrunde urechile și inima înspăimântată îndată simte sunetul) de vrème ce de alergăturile iuților olăcari și de tropotele picioarelor a neobosiților alergători toată pulberea de pre toată calea, în ceriu să rădica. Toate văile adânci de tari strigări tare să răzsuna, toate a munților înalte vârvuri de iuți chiote și groase huiete în clipă să covârșii și toți câmpii pustii și necălcați de groznice strigări și de fricoase lăudări să împlea. Nu era dară, nici să putea afla uréche în văzduh și pre pământ carea, de strașnic sunetul veștii și de groznic cuvântul poruncăi aceștii, să nu să sfredelească; nu era, nici să afla într-aceste doaă stihii dihanie, carea de vârtutea și puterea învățaturii aceștii cu mare frică, cu neîncetat tremur și cu nespusă groază să nu să clătească (că cu cât véslea / oțărâtă mai de năprasna vine, cu atâta mai mare tulburare și grijă scornéște). De care lucru într-alt chip a fi nu putu, fără numai cu toatele deodată, cu cuvântul, porunca cu fapta pliniră și la locul însămnat și sorocul pus să găsiră.

f. 33

v.

Aședară, a marilor acestora împărați poruncă tot deodată și dându-să și plinindu-să, toate jiganiile uscatului și pășirile văzduhului în pripă să adunară și fietecarea, după chipul și neamul său, la ceata monarhii sale să alcătuiră. La care adunare cineși în partea împăratului și oblăduitoriului său dându-să, și una de alta deosăbindu-să, lucru ca acesta a fi să tâmplă (că mai totdeauna obiciuit lucru ieste, la adunări mari ca acestea, oarecare amestecături și împoncișituri a să face, și de multe ori pentru mici și în samă nebăgate pricini, cu cât ieste mai mare adunarea, cu atâta mai mare se face și împărechiere).

f. 34

Deci, precum s-au pomenit, fietecarea cu ceata sa, în partea monarhului să alegea, și una după alaltă la orânduiala sa să alcătuia. Iar mai pre urmă decât toate, Liliacul urma, carile cu aripile ce zbură și cu slobodzeniia prin / aier ce îmbla, spre ceata zburătoarelor, adecă supt stăpânirea Vulturului a fi îl arăta, iară amintrilea într-însul alalte hirișii socotindu-să, în neamul jigăniilor, supt domnia Leului îl da. Care lucru pricina cercetării, apoi și gâncevii între doaă monarhii fu: fietecarea socotind că chip ca acela și supus a fi s-ar cuvini. Și de nu s-ar și cuvini, să i să cuvie a sili, i s-ar cuvini (căci lăcomiia slăvii nu bunătatea sau folosul lucrului privéște, în carile să slăvéște, ce numai pre altul mai gios decât sine a pune socotéște, fie macara și fără de folos; încă de multe ori și pagubă de i s-ar aduce, sau necunoscând și nevrând, sau vrând și cunoscând, priiméște). Pentru care lucru,

f. 34
v.

într-îmbe părțile feliu de fél de voroave scornindu-să, cu multe chipuri de cuvinte grețoase urechile amânduror împăraților împlea. Căci fietecarile cu inima spre partea împăratului său trăgând și cu sufletul spre adaogerea monarhiei sale stăruind, lor biruința socotia și precum așe să fie cu cale, adeveriia. Iară amintrilea de s-ar cumva tâmpla, dzicea că scăderea cinstii (care lucru mai vârtos decât alalte inimile stăpânitorilor împunge) și micșurarea / slăvii numelui monarhiei sale a fi și a să face aievea striga (O, oarba jigăniilor poftă, lucrul din potrivă nesocotind, că mintea și socoteala slăvii la aceasta să sprijeneste, că ea cearcă pre cela ce nu o cunoaște, voroveste cu cela ce nu o aude, cu acela are a face carile nu au vădzut-o, după acela merge carile de dânsa fuge, pre acela cinsteste carile puțin în samă o bagă, pre acela ce nu o pofteste îl pofteste, celuia ce nu o va înainte îi iese, și celui necunoscut pre samă să dă. Iară hirișia slăvii cea mai cu de-adins ieste ca să părăsască pre cel ce o cinsteste, și cu acela să rămâie carile o necinsteste).

f. 35

Amândoi, dară; împărații nu puțin fură clătiți de împotrivă cuvinte ca acéstea și fietecarile în valurile chiteleurilor ni în suș și în gios sălta (că inima neaședzată, ales pentru lăcomia cinstii, în mai mari valuri înoată, decât corabiia în ocean), de vréme ce pre o parte socotia că de vor scoate întrebarea aceea la ivală, oricarile pofta inimii sale ar izbândi, nu puțină întristare și a voii frângere celuilalt a aduce s-ar socoti. Iară pre altă parte, pofta lăcomiei și jélea mărimii numelui și a lățimei împărăției<i> ca cu o nepotolită și nestânsă de foc pară îi pârjolia (că focul poftii nu mai gios în stepăna arsurii ieste decât metalul înfocat) și într-alt chip stâmpărarea aceii înfocări și potolirea aceii arsuri a fi sau a să face nu socotia, fără numai ce va și ce porunceste, aceia să să facă. Ce această sentinție, precum amândoi în inimă o avea, așe unuia cătră altul, precum cêrerea nu i să va tréce, adeveriți era (căci iute ieste aduimăcarea adeverinții unde a sufletului pătimire într-altul de pre a sa o măsură cineva). Și așe, acești doi împărați într-un nepovestit chip cu duhurile în sine tare să lupta, și precum unul nu biruia, așe altul nu să biruia; ce numai ca cum preste puterea simțirilor ar fi, între sine o luptă nesimțită simția, și precum spre biruință ceva nu nedejduia, așe precum nu să va birui nedejduia. Puterea a cunoștinții sfârșitului într-amândoi lipsia, și cineși după pofta sa în ceva a să îndestuli sau a să odihni neputând, cu sufletele numai, tând biruia, tând să biruia (că precum îndreptariul nu mai mult pre lucrul strâmb de strâmb dovedeste decât pre sine de drept). Așe și ei, unul depre măsura altuia, cât și ce ar putea, să măsura și să pricepea. Într-acesta chip ei singuri șie adeverindu-și / din toată socoteala carea înainte își punea, departe de la ténchiu-i să abătea.

f. 35

Câtăva vréme dară războiu ca acesta, ca cum duhnesc s-ar putea dzice, între acești doi monarhi vrăjmași să bătea, și unul a altuia pofta nesimțitoreste tare

v. pătrundea, atâta cât prin neștiință, a amânduror știința să împreuna și până mai pre urmă a amânduror sentința și alégerea sfatului la un săvârșit sãompropiia și să lipiia (că sufletele înțelepte măcar și asupra vrăjmășiii socotelii drepte să pleacă). Adecă fietecarile lucrul acesta într-acela chip să să caute și să să aleagă socotiia, în carile nici cinstei în ceva betejire, nici spre a necinstii obrăznicire să să dea, ce ca cum încă la urechile lor scrâșnetul strâncenoaselor acestora voroave încă n-ar fi agiuns și ca cum ideoa [sic] acestui primejduios sfat în mintea lor încă nu s-ar fi cuprins (că de multe ori a lucrurilor propuse acoperire vârtoase leacuri aduce ranelor, carile la ivală de s-ar scoate, așé-și de tot s-ar face netămăduite). Așijderea (mai cu iușor ieste a să suferi obrinteala răni la aier scoasă decât patima sufletului cătră împotrivnicul său arătată). Și așé, fietecarile pre sfetnicii săi deosăbi chemând, într-acesta / chip le porunciră, dzicând (pentru lucrurile mici mari gâlcéve a scorni, a înțelepților lucru nu ieste, macara că aceasta și la cei înțelepți de multe ori s-au vădzut). Deci socotim, precât în puțință va fi, sau noi de la dânsle, sau pre dânsle de la noi să le abatem (că pre câtă vrednicie ieste cineva în vrajbă a nu intra, pre atâta ieste, și nu mai multă din vrajă a ieși). De care lucru dzicem, în descâlcitura gâlcévii aceștiia, putérea monarhiii noastre lângă noi să oprim și pre dimocratia voastră epitrop monarhiii noastre să punem. Carea lucrul acesta să-l scuture, să-l iscodească și ce ar fi dintr-îmbe părțile mai cu cale și mai cu cuviință, acéia să aleagă și să isprăvască, așé ca până înaintea fétii noastre a nu ieși, din toate nodurile să să dezlége, ca oricând ar vini, ori într-a cui parte cea mică jigăniuță ar tréce, ca cum din véci și din bătrâni așé ar fi fost obiciuit, iară nu ceva nou și de curând s-au scornit (căci amintrilea pricina clătiții dându-să, odihna și liniștea fără tulburare și strânciunare a fi nu poate).

f. 36

Lăudară sfétnicii sfatul împăraților lor și cu mare minune mintea și înțelepciunea lor cu nespuse măriri în ceriu rădicară, pentru căci în / chivernisala lucrurilor publicai sale nu atâta celea ce pot, pre cât célea ce nu pot ocolesc, și nici cu puțință își slobod mândriia, nici cu neputința își ațiță mâniia (că neputința aduce mâniia, și mâniia așteaptă izbânda); ce precum cu puțință spre umilință și blândéte, așé cu neputința spre a gâlcévii potolire s-au slujit (căci la cei mai puțin domoliți neputința prinde obrazul puținții și de lucrurile de neputut să apucă) (iară împotrivă, cei ce la poarta vredniciei<i> slujesc, adesé s-au vădzut că mai cu fericire le isprăvéște neputința cu părăsirea decât puțința cu prepus, cu începerea. Căci neputința neîncepând, de nu-și foloséște, încailea nu-și strică. Iară puțința în mândriia sa amăgindu-să, lucruri peste puțința sa începe și la săvârșit a le duce nu poate, carea fără greș în loc de folos pagubă îi aduce). Așédară, senatorii, după ce cu nesăvârșite (precum s-au dzis) și vécinice laude cineși pre împăratul său binecuvântară, cu toții la locul și la scaunele sale să întoarsără.

f. 36

v.

f. 37

După acéia, unii cătră alții vești pentru adunarea de obște a dimocrației a trimete începură. Pentru ca cel tăcut între inimile împăraților / făcut sfat înaintea tuturor să-l puie și fără betejierea și julirea cinstii, a slăvii numelui împăraților lor la ivală să-l scoată, în care descoperire sentenția sfatului monarhilor săi să aședze și să adevédeze. [Însă acesta lucru asemenea să făcu celora cărora de mare căldura văzduhului denafară, cea în trupul său născută din fire căldură, tare spre clătire li să pornéște și sétea vartos li să pricinéște, căriia leacul o umedzală limpidă și rece fiind, ca acéia lipsind, alta împotrivică, adecă limpede umedzală, dară călduroasă de față aflându-să (precum iese duhul vinului sau alta acéstiua asemenea) și de limpegiune numai și umedzală amăgindu-să (puțin pentru hirișia răcelii și a căldurii grijă purtând), pentru ca sétea să-și stâmpere mai pre larg decât s-ar cădea o înghite, ce aceasta mai pre urmă în vasele priimitoare mărând și după a sa fire cu cea din naștere a trupului căldură împreunându-să (căci amândoa surori a unui părinte, a soarelui sint), scăpăaturile scânteilor dintâi puțin clătite încă mai iute clătindu-le și pornindu-le (ca cum iese osiia neunsă în butea roții uscate), din scânteii scăpărătoare / pară ardzătoare să face. Din ca-rea mai mare pârjol de séte să ijdărește și în materiia mai de-nainte gătată cu iuțimea pătrundzind, mai mult sétea să spudzéște și să lătéște (căci după socoteala unor filosofi, toată materiia focului iuțime și forma-i iute clătire iese), căriia ceva împiedecare neputându-să, fără nici un prepus toatăumedzală din fire ar usca și după cea de săvârșit uscăciune cea de pierire putregiune cu bună samă ar urma].

f. 37 v

f. 38

Într-acesta chip fu și învățătura împăraților, intrând în urechile supușilor. Căci ce mai denainte cu lumina stidirii feteilor împăraților într-inemile gloatei întunecat (căci lumina mare pre cea mică întunecă) și nearătat era, acmu cu lipsa ei, toate fără nici o siială și stidire la ivală ieșiia (că precum lumina soarelui să are cătră alalte stéle, așé chipul împăratului cătră senatori și alalți supuși iese. Și precum în prezenția lui toate să fac nevădzute, iară în lipsa lui cea cât de mică și de departe luminează și scânteiază, așé înaintea feteii împăratului toate hipurile supușilor să micșorează și toată gura slobodă să înfrânează. Iară în dosul lui și cel / mai mic în palatul lui, precum schiptrul împăratului în mâna sa poartă să arată). Că după ce trâmbița pozvolenii dimocrației în audzul tuturor cântă, dintr-îmbe părțile fietecare dihanie glas de sfat și bolbăitură de învățătură începu a da. Și așé, câți mai denainte era ascultători, ațâțe atuncea să făcură învățători, dintr-a cărora cuvinte și sfaturi altă ceva nu să înțelegea, fără numai chiote netocmite și huiete neaudzite [că precum nenumărate picăturile ploii din nuori cu repegiune pre pământ cădzind un huiet oarecare dau, iară vreun glas tocmit nicicum, și precum a unui organ de muzică toate coardele deodată lovindu-să, o răzsunare oarecare dau, însă vreo melodie tocmită și după pravilele muzicai alcătuită nicicum nu să

f. 38

v.

aude (carea puterii audzului mai mult îngreșore aduce decât plăcere), așe ieste și voroava a mulți și tot deodată]. Într-acesta chip și șiganiile acéstea într-atâta voie slobodă vădzându-să, cu toatele socotiia că carea mai tare va putea striga, aceiia învățatură să va asculta. Așijderea deosăbi ce ar fi fost destulă și încă de prisosală gâlceava pentru alégerea aceii pasiri dobitocite sau jigani păsărite, încă mai / mare era dihonii și zarva carea între dânsle să făcea, cine ar giudeca și cine s-ar giudeca, carea ar sfătui și carea s-ar sfătui (precum aievea ieste că unde lipséște începătura stărutoare, toate mijloacile începăturii nestărutoare să să facă). Ce, pentru ca într-un cuvânt să dzic, toate spre tulburare și neaședzare să întorsése, așe cât ce s-ar fi spre binele și folosul de obște nedejduit, spre răzsipa și prăpădeniia tuturor să făcea.

f. 39

Îmbe părțile amânduror monarhiilor într-acesta chip împărechindu-să și fără nici o ispravă din cuvinte deșerte numai oproșcându-să și ce mai cu cuviință de grăit și de făcut ar fi nedomirindu-să.

f. 39

v.

Totdeodată și fără véste, în mijlocul teatrului, jiganiia carea Vidră să cheamă, cu mare obrăznicie sări și într-acesta chip proimiul voroavei sale începu: „Vestită axiomă între cei fizicești filosofi ieste că cel de asémenea iubéște pre cel șie de-asémenea (iubirea dară cătră cel șie de-asémenea va să aréte ne iubirea cătră cel șie nu de-asémenea). Aședară, pășirea zburătoare oricând pricina pășirii șie de asémenea ar grăi, totdeauna mai cu priință partea i-ar ținea decât pravila / dreptății ar pofti. Așijderea, oricând dobitoc pentru dobitoc în pricină ar vorovi, mai cu iubirea firii l-ar ocroti decât dreptatea giudecății ar suferi. Și așe într-îmbe părțile mai mult fățarnicie decât omenie, sau mai mult asupreală decât dreapta socoteală s-ar face, de unde urmadză ca supt poala priinții sau a nepriinții pururea chipul adeverinții ascuns și acoperit să rămâie (că precum în teaca strâmbă sabia dreaptă, nici în teaca dreaptă sabiia strâmbă a întră nu poate, așe unde ieste luarea fétii sau strămurarea priinții, toată nedéjdea giudecății drépte afară să scoate). Pentru care lucru, eu, cu proasta mea socoteală, așe mai de folos a fi ași afla, ca gâlceava a atâtea guri în zădar să părăsim și un chip ca acela să găsim, carile într-îmbe părțile a face să nu aibă, pentru ca priința firească mai mult într-o parte sau într-altă parte să nu-l năstăvască, ce numai orice ar pofti dreapta socoteală, acéia să dzică, să facă și cu giudecata să aleagă (că dreptul giudecătoriu întâi pre sine de drept, apoi pre altul de strâmb giudecă, și întâi ascunsul inimii sale de fățarnicie curățéște, apoi pre altul sau din nevoie îl izbăvéște, sau după a lui vină îl osindéște). Așijderea ași sfătui, ca ori în ce chip s-ar putea, cu un ceas mai / înainte hotar și săvârșit gâlcévii aceștiia să punem (că gâlceava lungă atocma ieste cu boala hronică), ca nu cândai mai îndelung scuturându-să și cernându-să voroava cătră acéstea, încă mai multe shismate și erése să să scornească, pre carile sau prea cu mult greu, sau nicicum

vreodată a le potoli veți putea.”

f. 40

f. 40

v.

f. 41

Acéstea încă vorovind Vidra și încă bine sfârșit cuvântului său nepuind, preste a tuturor nedéjde pășirea carea să cheamă Bâtlan cu mare mânie și probozală a o țistui începu și groznice sémne din ochi și din cap să tacă îi făcea, și cătră acéstea o aporie ipothetică dzicând, scorniia: „Tu, o, Vidro, di ai fi sau din pășirile zburătoare, sau din dobitoacele pre uscat îmblătoare, ar putea cineva dzice că doară a îmbe părților în ceva mai denainte știința ai fi avut. Iară acmu, jiganie în neam prepus, dintr-altă stihie și supt altă monarhie supusă fiind, cum socotești că pentru lucrurile ție în rădăcina lor necunoscute învățătura cea mai bună și sfatul cel mai ales a da vii putea? Ce mai bine ar fi, precum mi să pare, pentru lucrurile carile în înaintea mărgătoare simțirea nu le-ai avut a le ști și a le cunoaște, să nu te fălești (că precum toată știința din povața simți/rilor să află, toată lumea știe, căci nu orbul, ce cel cu ochi giudecă de văpséle, și cel cu urechi, iară nu cel surd, alége frumsétea și dulceața viersului). Au nu tu odânăoară prin fundul mării prinblându-te și spre vânarea péstelui șipurin-du-te, eu din fața apei te oglindiiam? Ce poate fi că sau nechemată ai vinit la locul ce nu ți s-au cădzut, sau, de te-au chemat cineva prin greșala neștiinții aceasta s-au făcut. Căci Câinele Mării și Vidra cu jigăniile uscatului ce treabă sau ce amestec pot avea? Au doară vii să dzici că din fire așé iești tocmită, ca de pre uscat fiind, putére să aibi prin multă vréme în apă, fără a aierului trebuință a te zăbăvi să poți? Ce aceasta mai vartos împotriva ta, căci au puté-va racul jiganie de pre uscat a să numi, căci cu dzilele prin otavă să paște și divn aer vreo înădușală sau putregiune nu i să naște? De care lucru, precum mi să pare, negreșit socotesc că cum cu mare obrăznicie la adunare nechemată te-ai aflat, așé mai cu mare nerușinare, de nime neîntrebată, sfat, și acesta spurcat, ai dat (că pre cât ieste de folos la vrémea de trebuință cuvântul cuvios, cu atâta ieste de împuțicios cuvântul aceluia carile de nime neîntrebat tuturor dă sfat). În inima ta aceasta ascuns având / ca cu o voroavă vicleană și cu un obraz ce nu știe a să rușina, doaă vicleșuguri să poți așterne și cu doaă răutăți să te poți acoperi: Una, că chip după învățătura ta cercându-să, pre tine să te afle și apoi cu sfatul și alégerea a monarhii mari ca acéstea, giudecătoare și alegătoare tuturor împotrivirilor lor puindu-te, lumea să dzică precum tu decât toate alalte mai cu minte și mai cu socoteală să fii. Deciia, tu, jiganie mijlocie și de neam cu prepus fiind, prostiia în evghenie să ți să întoarcă (căci toată evgheniia la muritori în lauda numelui videm că să stăruiește). A doa, că macară cum mai mult dobitoacelor în patru picioare asămănându-te (precum singură tu cu al tău cuvânt te-ai legat) (căci la cel cunoscătorul mai tare să ține și ieste legătura hireșului cuvânt decât frenghiia întreită de la altul înfășurată), mai mult în cumpăna dobitoacelor greuimea dreptății să pleci, și după fățărniciia priinții, iară nu după pofta dreptății, giudecata

f. 41
v.

să abați. Însă eu, o pasire și de neam și de minte proastă fiind (căci nici în carne vreo dulceață, nici în pene vreo frumséță port), mai mult a grăi nici pociu, nici mi să cade, fără numai ce și cât într-adevăr / am înțeles și am știut, acéia din prostia inimii am grăit. Iară giudecata fie a înțelepților.”

Toate gloatele de cu socoteală cuvintele a prostului Bâtlan nu numai cât să mirară, ce încă și foarte plăcându-le, cu mari laude le lăudară, căci nu puțin prepus în inimile tuturor intra pentru a Vidrei fără veste voroavă, nepoftită învățătură și necesută sfătuitură. Și așé, îndată despre partea pășirilor, într-o inimă și într-o gură, cu toatele alégere făcură că precum Vidra nicicum în ceata zburătoarelor nu să poate numi, așé și din monarhiia dobitoacelor trebuie a lipsi. La care sentenție mai multă sfadă și voroavă strânciunată s-ar fi scornit și mai multă ocară s-ar fi lucrat de n-ar fi fost Brebul lucrul cu un ceas mai înainte spre descoperirea adevărului apucat.

f. 42

A Brebului dară voroavă într-acesta chip fu: „Vidra odânăoară din neamul nostru și era și să ținea și cu noi de-a valoma și hrana și traiul îi era (precum și fața și floarea părului o vădește, măcar că statul trupului de mojie i s-au schimosit și s-au logoșit), pre carea noi vâdzind-o că cu vrémea mărimea sufletului carea la noi / ieste, precum toată lumea știe că partea trupului cea roditoare, carea în cevaș macara betejindu-să, de grabnică moarte aducătoare ieste, pentru a vieții sprijeneală a o rumpe și de la noi a o lepăda, nici ne îndoim, nici ne ferim. Aceasta dară a sufletului vitejie, precum am dzis, vâdzind că la dânsa din dzi în dzi scade, apoi și alte lucruri de vicleșuguri, îngăiméle de amăgéle și fapte pline de răutate, precum sint sicofandiile, clevétele, minciunile, cătră carile și furtușagul adăogea și lucruri de ocară și blăstămătești, iară nu de numele neamului nostru vrednice făcea, măcar că și de multe ori am certat-o și am dojenit-o, ce în zădar (că precum ieste suflarea la cărbunele acoperit, așé ieste certarea la inima într-ascuns dată răutății). Pentru care pricini, din tabla neamului și a rudenii noastre de tot am ras-o și așéși de tot din hotarele noastre am izgonit-o (căci mai mult folos aduce publicai din sine un chip rău a izgoni decât dzéce bune în sine a priimi, că precum aluatul mic într-o covată mare toată frământătura dospéște, așé un om rău într-o publică pre toți cu răutatea lui amestecă și-i tulbură). / După acéia ea în ceata altor jiganii a să da, sau temându-să sau rușinându-să, sau poate fi și de trufie înflându-să (căci mândriia, de tot oarbă fiind, precum peste cei mari, așé și peste cei mici dă), de lăcașul stătătoriu de pre uscat s-au părăsit și prin adâncurile apelor orbăcâind, cu piticei foamea a-și potoli și ca valurile ce în spinare poartă, cea mai multă viață tulburată și neaședzată a-și petréce ș-au ales (că cine neamului său ieste urâcios cum poate fi streinilor drăgăstos? și a căruia răutăți pământul său a le suferi n-au putut, cel strein cum le va putea răbda?), pre carea, de atâta vréme în

f. 42
v.

perire și rătăcire știind-o, iată acum între gloate amestecată o vedem. Povestea Vidrii, noi, Brebii, din moșii, strămoșii noștri, așe am apucat-o, așe o mărturisim și așe o întărim. Iară voia fie a celor mai mari.”.

f. 43

Cu toții priimire marturiia Brebului și cu toții într-un sfat aleasă ca Vidra dintr-amândoaă monarhiile afară să să gonească și nici într-un neam de a lor să nu să mai numască (că precum celui bun toți streinii rude, tot bătrânul părinte, tot vârstnicul frate și tot locul moșie, așe celui rău toate rudele streine și toată moșia nemernicie îi ieste) și cum mai curând dintre adunări să lipsască, dzisără, ca nu / cumva între dânșii mai multă zăbavă făcând, mai pre urmă și aceasta vreo pricină mai spre mare vrajbă între monarhii să să scorească.

f. 43

v.

Vidra, sau pentru vicleșugul ei, sau pentru véche pizma [alto] altora (că pizma véche ieste ca cariul în inima copaciului), sau la vremea rea pentru bună sfătuirea ce dedese (că, precum să dzice, toate vrémea sa au și, fără vréme, și pâinea face greutate stomahu-lui, carea cea mai de treabă și mai de aproape hrană-i ieste), sau ori în ce chip ar fi fost, acum vădzindu-să osindită și dintre toate cétele cu mare ocară și dosadă izgonită, așijderea pentru binele ce sfătuisă, precum cu rău i să plătește simțind, mintea de i-au fost rea, încă mai rea a fi socoti, iară de i-au fost bună, spre rea socoteală o întoarsă (că nemulțemita pentru mari slujbe și de binefaceri din nedéjde în nenedéjde îl bagă, nenedéjdea în nebunie îl împinge, și așe, din slugă credincioasă nepriietin de cap îl face), carea într-acesta chip voroava întoarsă: „De vréme ce pre mine din ceata celor cu patru picioare mă lepădați – că în partea zburătoarelor sau să fiu, sau să fiu fost nici chipul, nici firea mă arată – iată că urmadză ca în monarhiia celor de apă să mă dau, fie dară și așe. / (Că limba gloatelor ieste vrăjea bodzilor, și mai lesne ar fi cuiva apa curatoare a popri decât limbilor multe a stăpâni). Și iată că dintr-adunările voastre, vrând-nevrând, om caută a lipsi. Însă oarce, ce rădăcina adevărului atinge, a grai nu voi părăsi. Bâtlanul, pasire de apă sau pește de aier fiind, căci și în fundurile apelor prin multă vréme și prin aier nu mai puțin decât alalte pasiri mare slobodzenie are, însă adevărul ce ieste să dzic: adevărat pasire ieste, macara că carnea la gust îi ieste ca a delfinului și macara că precum prin aier cu slobodzenie poate zbura, așe și prin fundul apii să poate primbla. Însă de multe ori mi s-au tâmplat a-l videa în novoadă ca peștii încâlcit și de multe ori și înecați și de tot înădușiți din mréje îi scot, căci lăcomia astupându-i ochii, după pești fără sine alergând, în loc de vânat el să vânează. Care lucru din toată ipopsia pēstelui îl scoate. Și măcar că precum aievea ieste tuturor că el mie nepriietin de moarte mi s-au arătat, însă adevărul ce ieste a tăgădui nici poci, nici mi să cade (căci nu puțină vrednicie ieste și pentru nepriietin adevărul a mărturisi), de care lucru poci să dzic că el câte pentru mi/ne au grăit și au mărturisit să fie și adevărate. Însă nu atâta de grea era pricina

f. 44

f. 44
v.

vinovății mele, ca cu izgnanie ca aceasta să fiu osândit, căci canon de obște ieste, carile dzice (pedepsitului nu trebuie a i să adaoage pedeapsa); căci destulă era nesuferita mea izgnanie și din rudele și moșiile mele înstreinare, și ce ar fi mai mult trebuit pedeapsa încă mai înainte a urni, adecă precum din rudele dobitoace, așé și din streinele pasiri izgonit să fiu (ce precum să dzice cuvântul, că nevinovăția unuia oțapoc stă în ochiul altuia.). Ce la cuvântul ce vream să dzic să mă întorc. Iată că cu pâra Bâtlanului și numai cu o mărturie a [a] Brebului (și aceasta împotriva a légii tuturor legilor, cu o mărturie numai sentenția vinovatului cea de pedeapsă a să da), dintr-îmbe izvoadele m-ați lepădat. Dară ași pofti să știu cu ce privilegie puteți strica axioma vechilor filosofi și mathematici, carii dzic (carile sint tot într-un chip cătră altul al triilea, tot într-un chip sint între sine) (căci Vidra [nu puține] nu puține făclii topise asupra cărților filosofești), și de vréme ce eu, căci în prepusul dobitoacelor și a păsirilor am / cădzut precum să fiu de apă, cu cât dară, rogu-vă, mai vrédnic ieste să să numască pasire carile fără prepus dobitoc ieste și căci să să numasca dobitoc carile fără prepus pasire ieste (nici vă mierați de ale mele împleticite protases, căci simperazma va ieși arătătoarea adevărului), și așé doaă fire într-un ipohimen neputând sta, iată că fire ca aceasta, oricare ar fi, nici pasire, nici dobitoc ar fi, și căci acela mai mare dreptate înaintea nu a fêțelor, ce a fațărniciei voastre ai afla? și eu până într-atâta de la toți de la voi m-am așé de greu osândit?”.

f. 45

f. 45
v.

L-a acéasta cu toții întâi să zâmbiră, apoi rasă, iară mai pre urmă cu chicote hohotiră, dzicând: „Vidra, cu neamul, și gândul și cuvântul ș-au pierdut! Că cine poate măcar cu mintea doaă firi într-un ipohimen cuprinde? sau cine vreodată pasire dobitocită sau dobitoc păsărit au vădzut?” Vidra dzisă. „într-acesta chip și eu mai denainte pentru himera filosofilor nu săvârșiiam a mă mira și peste puțină a fi în fire, precum și voi acmu, socotiiam. Ce de vréme ce Brebul s-au făcut péște, cu cât mai pre lesne va fi pășirea zburătoare a să face dobitoc ca cele în patru picioare îmblătoare. Și încă mai aievea de viți vrea spre aceasta să vă pricépeți, / întâi a ști vi să cade că ce hotărâre are trigonul la mathematică, acéiași are siloghismul la loghică, a cărora hotărâre mai sus v-am pomenit. Acmu, dară, binișor socotiți că, de vréme ce eu am putére din fire dăruită, precum aerul a trage, așé a nu-l trage în voie să-mi fie, și pentru căci în doaă stihii poci lăcui, dintr-acéleși mă izgoniți și altă pricină în mine, precum mi se pare, a afla nu puteți, fără numai căci din fire cu oarece mai mult decât alalte dobitoace sint dăruit, eu dară, căci așé pociu, în vinovăție ca aceasta am cădzut. Dar încă cel ce nici într-o parte deplin și nici a unii firi, célia ce i să cad hirișii nu va avea, oare de acela ce viți putea giudeca? Că, precum am dzis, simperasma trebuie să urmăge protaselor. Ca aceasta minune între voi, o, jigăniilor și păsirilor, ieste cămila nepăsărită și pășirea

f. 46

necămilită, căriia unii, alcătuindu-i numele, Struțocamilă îi dzic. Aceasta precum hirișă Cămilă să nu fie pénele o vădesc, și iarăși hirișă pasire să nu fie nezburarea în aer o pârêște și vântul, carile nu o poate ridica. Că precum tuturor știut ieste că toată hotărârea pășirii ieste a fi dihanie / cu péne, zburătoare și oătoare. Deci dihaniia ieste neamul, iară zburătoare deosăbirea, care deosăbire așeși de tot de la Struțocamilă lipséște. Aședară aieva fiind, au putea-va cineva cu mintea întreagă a dzice să îndrăznească, precum toată hotărârea pășirii în Struțocamilă să cuprindă? Și așé urmadză că sau pre mine încă nu m-ați cunoscut, sau și pre aceasta dihanie precum și ce ieste să o cunoașteți, și așé rădăcina adevărului întingând, sau arătați (că pizma véche vă împinge la lucruri noăa), sau mărturisiți că în capete de hârtie purtați crieri de aramă. Iar cel mai de pre urmă al mieu cuvânt ieste că adunarea aceasta chedzi răi ș-au vrăjit, de vreme ce numele fiindu-i adunare, altora cu lucrul ieste strămutare și slava titului de monarhie, iară fapta îi ieste de tiranie”. Acestea Vidra cu lacrimi dzicând, după poruncă în izgnanie la marginile gârlelor să dusă.

f. 46

v.

Ieșind ea de acolo, îndată în mijlocul gloatelor ieși Căprioara de pustiul Aravii, carea, după siloghizmul Vidrii, lucrul cu ispita într-acesta chip dovedia, dzicând: „Vidra / pentru Struț au pus socotele loghicești, dară eu să vă spui ce au vădzut ochii arăpești. Eu și Struțocamila împreună la pustiile Aravii lăcuim. În părțile acelea câmpii niciodată cu pajiște nu înverdzesc, ce pururea cu mari năsipișuri gălbenesc, că de s-ar și naște vreun fél de buruiănă, de mari holburule, carile vântul austrului scornéște, să acopăr, căci într-alt chip cineva să-i numască nu va putea, fără numai sau munți clătitori, sau câmpi nestători le va dzice. Deci cu vânturile pre acolo mutându-să și locurile, alt felu de copaciu sau de buruiănă de mare grămădirea năsipului aceluia neacoperită să rămâie nu poate, fără numai înalții copaci carii finiri să cheamă, în carii nici odănoară Struțocamila urcată a videa nu mi s-au tâmplat. Și nu numai în vârful finicului (carile într-acéle părți odihna și aciurea a tuturor zburătoarelor ieste), ce așeși nici un cot de la fața pământului în aer ridicându-să nu l-am vădzut. Încă și alta (carea mai mult ieste de mierat), că de multe ori arapii asupra noastră gonitoare scornind, pre amândoi odată din năsipuri ne scornia, unde cu puterea / răpegiunii picioarelor din fierăle suliților, din simcélele țidélelor și din vrăjmași colții ogarâlor scăpăm. Iară Struțocamila și de mine înapoi rămânea, și cu pénele și aripile ce avea în primejdia morții cădea. Căci cu alergarea ogarul o agiungea, și în aer, de greuime, neputându-să rădica, decât un iepure mai slabă și mai peminteană a fi să arăta. De care lucru socotesc ca cuvintele Vidrii adevărate sint.”.

f. 47

Iară în monarhiia pășirilor era pășirea carea să chiamă Corb, carea macara că din tagma a doa era, însă, cu o întâmplare, pre acea vreme epitrop Vulturului

f. 47
v.

era. Acesta toate lucrurile în monarhiia păsirilor a face sau a desface în voia sa avea, nici glas sau cuvânt împotriva lui cineva a scorni a îndrăzni putea (că în vremile vechi poftele stăpânilor pravile de lege supușilor era). Aceasta pasire precum tuturor dobitoacelor moartea le poftéște cine poate să nu știe? și precum pre dinafară neagră, din hereghie, încă mai poneagră pe dinluntru era de pizma și de mânie (căriia ce să-i fie fost pizma și pricina pizmei la locul său pre larg să va dzice) / (că precum arșița soarelui pelița mută din albă în neagră, așé pizma inimii mută gândul din bun în rău). Deci Corbul, precum a Vidrii, așé a Căprioarei cuvinte măcar că le audziia, însă cu greu și cu greață le suferiia (că cuvântul bun și neplăcut ieste ca doftoriia grețoasă, însă folositoare în trupul bolnavului. Ce la cel înțelept așé, iară la cel nebun ieste ca otrava în mănuntăile sănătosului). Le suferiia Corbul acestea pentru a vremii neîndămânare, iară cumplită amărăciune nu numai în glas ce meniia, ce încă și în pânțece dospia. Și câțava vréme un siloghism alcătuit în *barbara* împotriva Vidrii a face siliia, mai vârtos că la dânsul viersul grumadzului într-această formă a suna să părea și încă mai ales că el alt gând asupra proastei dihânii Strutocamili având (precum mai în urmă aievea va fi). Și siloghizmul Vidrii de tot a strica în minte având, forma aceasta numai după socoteala loghicilor, nedierisită și nestricată și în tot chipul adevărată a fi credea. Deci așé Corbul, după ce multe sudori vărsă, până hotarul mijlocitorul află, siloghizmul din protase într-a/cesta chip încuie: „Toată dihaniia cu doaă picioare, cu pene și oătoare ieste pasire. Dară tot Strutocamila ieste cu doaă picioare, cu péne și oătoare. Iată dară că tot Strutocamila fără nici un prepus ieste pasire.”

f. 48

Iar după încheierea siloghismului acestuia, palinodiia ritoricească a poftori începu și vatologhiia poeticească prin multă vréme crângăi: „Pasire ieste Strutocamila, pasire ieste; și iarăși dzic: pasire ieste Strutocamila, dihaniia aceasta, Strutocamila, ieste pasire. Pășirea aceasta și dihaniia aceasta ieste Strutocamila.”

f. 48
v.

Apoi iarășile hotarăle loghicești în sine înturna, dzicând: „Pășirea să oaă, oaăle sint a pășirii. Struțul să oaă, oaă are Struțul. Iată dară că pasire ieste Struțul.” Apoi iarăși ca dintâi, numai într-altă formă siloghizmul înturna: „Pășirea are péne. Strutocamila are péne. Iată dară că Strutocamila ieste pasire. Așédară, Strutocamila, precum până acmu adevărat pasire au fost, așé și de acmu înainte pasire a fi vrédnică ieste, și încă nu fietece pasire, ce așéși slăvită, lăudată și în buni chedzi / luată, de vréme ce, deosăbit de deafirimea trupului ce poartă și în basna véche va să dzică, că oarecare evghenie în neamul său are, Însă ca asina despre maică partea Vulturului spre sămnul monarhii să fie având.”

Toți Șoimii, Uleii și Coruii și alalte de stârvuri iubitoare pasiri frumos crângăitul Corbului lăudară și cu multe lingușituri și colachii învățatura-i și înțelepciunea-i preste nuări rădicară (că mai toți supușii de frică obiciuiți sint, nu

f. 49 ce adevărul, ce ce stăpânul poftéște, acéia să laude și să fericască) și fietecarile în sine și cu sine socotiia, precum alt siloghizm împotriva acestuia arătătoriu nici a să afla, nici în mintea altuia a să naște ieste cu puțință. Ca acéstea pășirile iele în de iele prin limbi purtând, oricare împletecitură cuvintelor audziia, de dovadă ca aceasta amuțiia (că măcar că rea ieste amuțirea din lipsa organelor de voroavă tocmitoare, dară încă mai rea ieste când purcede din lipsa și neștiința cuvintelor trebuitoare) și acmu mai mai tot cuvântul să curma și tot răspunsul împotriva Corbului și toată gura mai mai să astupa (că precum știința lucrurilor / ieste lumina minții, așé neștiința lor ieste întunecarea cunoștinții).

f. 49 v. Și acmu cu toatele mai mai după voia Corbului să lăsa, de toată împotrivirea să părăsiia și toată întrebarea cu atâta să potoliia, de n-ar fi Ciacalul către Hulpe cum mai curând alergat. Carile, la dânsa lipindu-să: „Frate Hulpe, dzisă, poți răbda ca între pasiri dihanie mai cu socoteală și mai cu meșterșugul loghicăi³ decât între noi să să afle? (că nu ieste în lume cuvânt atâta de isteț, sau lucru așé de cu preț, ca carile vreodată să nu mai fie fost sau a nu mai fi de acmu înainte să poată)”. La aceasta întrebare a Ciacalului rasă Hulpea pe supt mustăți și în grabă greu răspunsă (căci la întrebarea grabnică, greu sfat a da, sămn de minte ascuțită ieste) și dzisă: „De n-ași avea frica Vulturului, când ceva din colții miei pe ciolanele stârvului ar rămânea, atuncea și Corbul de uscate vinele goalelor ciolane clonțul ș-ar ciocăni. Ce doaă lucruri sint carile la ivală a mă pune mă opresc: unul, căci că din fire mai bucuroasă sint cu meșterșugul decât cu tăria a mă sfădi, altul, căci totdeauna voia Vulturului a căuta m-am obiciuit, pentru căci adese la un ospăț și la o masă amândoi / a ne ospăta s-au tâmplat. Și așé adese în mâncări și în băuturi împreunarea spre cinstea politicească și dragostea în față prietinească a arăta mă silește (căci dragostea cumpărată pre bani sau pre mâncări și băuturi în sfârșitul acelora și ea să sfârșéște. Iară dragostea din suflet adevărată în sărăcie și în foamete slujba vredniciei își arată). Deci, de vii vrea să mă asculți, supt pielea Ciacalului pune meșterșugurile Vulpiei și gura ta grăiască, fie duhurile împingătoare ale méle.”.

f. 50 Ciacalul, acéstea de la Vulpe audzind, dzisă: „Eu după cuvântul tău și în fundul mării a mă afunda și în mijlocul focului a mă arunca și nicicum vieții mele a cruța nu mă voi feri. Numai precum toți cei cu socoteală în lume, așé și eu, nu numai pentru agonisirea, ce și pentru paza cinstei mă nevoiesc (căci spre agonisirea și câștigarea cinstei sudorile trupului destule sint, iară spre paza nebetejirii ei lacrimi de singe trebuiesc) (Că cu multul mai pre lesne ieste cetatea cinstii a dobândi decât pre aceeași despre nenumărații neprietini a o străjui și nebiruită a o păzi), de care lucru socotesc că macara cu duhurile tale vitejéște cinstea cuvântului spre stricarea siloghizmului Corbului / voiui agonisi, și

f. 50
v.

f. 51

f. 51
v.

hrizmurile ce sint în triposul lui Apolon întemeiate pre lesne în va fi a le fărâma și în toate stramțile a le destrăma, numai spre cele mai următoare una mă face mai tare și cu tot deadinsul a socoti, adecă cuvântul carile în dzisăși, precum cinste Corbului de frica Vulturului dai. Deci de-ți ieste gândul într-această socoteală și de vii să-i păzești cinstea nebetejită, mie lucrul acesta până mai pre urmă fără primejdie să-m fie socotesc că nu va putea (că de multe ori s-au tâmplat într-înima ce întră frica nepriietinului afară scoate dragostea priietinului). De care lucru, sau vrând, sau nevrând, într-o parte dându-te, eu fără nici un agiutoriu în gura și vrajba precum a Corbului, așé a altora carii caută în gura Corbului voiu cădea. Și așé atuncea te vii arăta că cu mâna altuia șérpele din bortă să scoți ai vrut și pre mine cléște împotriva jeraticului m-ai făcut.” Hulpea dintâiaș dată cu blăstămi și cu giurământuri pre Ciacal dintr-acéstea prepusuri a scoate începu (că giurământurile între muritori pentru altă nu s-au scornit, fără numai supt numele marelui Dumnedzău, demonul mai pre lesne meșterșugurile sale să-și lucrédze) (că unde ieste inima / curată, nici întâi giurământul, nici pre urmă vicleșugul sau călcarea giurământului încape). Hulpea, dară, începătura voroavii într-acesta chip făcu: „Iubite priietine, nu cu divă îți pară pentru căci dziș că cinstea Corbului pentru frica Vulturului păzăsc (căci lucrurile între muritori nu atâtea să isprăvesc ce le poftéște voia, ca câte să lucreadză ce le dă mâna și vrémea). Pentru care lucru nu numai a Corbului și a Vultu<ru>lui, ce de multe ori și a Cucoșului voie caut, și după îndămânarea vremii cinste și închinăciune a-i da pociu, după vânt întorcând vétrelele (că nebun corăbiier s-ar socoti a fi acela carile pândzele împotriva vântului a deschide ar îndrăzni). Însă adevărit trebuie să fii că cu tot neamul pășirilor dragoste adevărată a avea nu poci (Și unde dragostea adevărată nu ieste, acolea [acolea] cinstea ieste de frică; și unde cinstea să face de frică, acolea îndămâna vremii să cearcă și să așteaptă, în carea nici frică să-i mai fie, nici cinstea carea de frică îi da, de bunăvoie în ocară să i-o întoarcă), că pentru acesta lucru întâi din fire plecare, apoi de la părinți blăstămare am luat, ca nici odânăoară cătră cineva de tot inima să nu-m deschidz (că cu anevoie un gând în doaă inimi a să ascunde poate, pre ca/rile ura și mai nici unade abîia și mai nici de abiia îl poate stăpâni) și cu vreo pasire prieteșug adevărat să nu leg, fără numai cu Vulturul și Corbul, pentru adése hrana împreună, oarece chivernisală poliliticească să fac. Iară amintrilea oricând cu vreo primejdie simptomatecă pénele le-ar cădea, sau de vremea schimbării tuleielor putérea aripilor și a zburării le-ar scădea, fără nici un prepus adevărat să fiu om porunciia, precum acestora, oricât de macră și de vâjnoasă carnea le-ar fi, decât stârvul împutit tot mai dulce ieste. Aceasta, dară, a ști ți să cade, o, iubite frățioare, că precum să dzice din bătrâni un cuvânt și precum și noi cești mai tineri acmu cu simțirile le-am dovedit (că de multe ori

f. 52 clonțul Corbului și a Vulturului ochiul Vulpei s-au vădzut scobind). De vréme ce pășirile acéstea din fire nu numai dobitoacelor, ce și pășirilor, nu numai tuturor dihaniilor pre picioare îmblătoare, ce și lighioilor pre pânțele țârâitoare și nu numai tuturor viilor, ce încă și tuturor morților neprietini de cap sint (că cine numai al său bine și fericire cearcă, a tuturor răul și bezeisniciia poștește), și precum de sângele fierbinte, așé de stârvurile împutite totdeauna însătate și nesăturate sint. Așijderea, / nici între vitioan și gras vreo deosăbire sau alégere fac, nici între mare și mică bucata sau înghițitura mai de sațiu sau mai de nesațiu a fi socotesc (căci lacomul și sătul flămând ieste, și lăcomiia nici în hotărâle gheometricești să opréște, nici de exțentrurile astrologhicești să covârșéște, nici caută materia și forma filosofască, nici cunoaște deosăbirea și alcătuirea loghicească, nici în ritorică tropul îndestulirii au ascultat, nici în gramatică graiul fără chip și cuvântul „agiunge” au învățat, ce, precum să vede, nu ucinică, ce didascală alhimistilor ieste, căroră nici adânc fundul mării, nici nestrăbătută a pământului grosime, nici pre supt rădăcinele munților și stâncilor a metalelor șuvăite vine, nici [nici] depărtarea locului, nici primejdiia marșului, nici nevoia agiunsului și așéși nici iuțimea și arsura focului de la acel din fantazie născut și din crieri prefăcut aur îi poate opri). De care lucru singur poți socoti, o prietine, de ieste cu puțință lacomul a cuiva într-adevăr dragostea să păzască și vreodânăoară a altuia folosul și precopsala să poștească. Într-acesta chip Vulturul și Corbul fiind și într-această rea diathesis aflându-să, cum cineva în lume atâta de fără crieri s-ar afla, ca nu / numai pofta spre săvârșirea răului să le facă, ce măcar așéși din gând spre aceasta să gândească (că cel ce spre rău cu lucrul agiutorește și cel ce fapta rea cu gândul o priimește și o învoiește totuna sint). Aședară, iubita mea, în toate împotrivnicele fortunei nedespărțită soție, din toate prepusurile ieșind, curata mea cătră tine inimă precum ieste, cunoaște (precum Hulpea mai mult în șuvăiți decât în fugă nedejduiește, așé inima vicleană mai mult acoperit decât aieve grăiește) și spre ridicarea a cădzutei cinstei a tot neamul dobitoacelor și jigăniilor, pre cât poți în lucru și în cuvânt, te nevoiește (că toată slava și lauda numelui cea mai de frunte ieste, când cineva cu ostenințele carile pentru moșiiia sa sudorile ș-au vărsat și pentru neamul său toate primejdiile în samă n-au băgat). Iară eu cu curată inimă mă giuruiesc că în toate agiutoare și împreună lucrătoare și ce ieste capul lucrului spre toate primejdiile priimitoare și suferitoare voi fi.”

f. 52
v.

f. 53 Săracul Ciacalul, măcar că și el de viclean ieste lăudat, însă „cu bucățeaoa dulce a Vulpiei înghiți și undița otrăvii amară (căci precum decât dreptul să poate afla altul și mai drept, așé și decât vicleanul ieste altul și mai viclean). Și așé el înșe/lându-să și de la Vulpe ce va grăi foarte bine învățându-să, în mijlocul teatrului cu mare îndrăzneală ieși și înaintea tuturor gloatelor cuvinte ca acéstea

făcu:

f. 53

v.

f. 54

„Vidra, neam cu prepus, cuvânt fără prepus au grăit și sfat adevărat prietinesc au sfătuit (ce unde urechile adevărului sint astupate, acolo toate hrizmurile să par basne). Însă fietecările dintre noi, cu cea stângă numai, iară nu și cu cea dreaptă uréche ascultându-l, nu numai cât că cuvântul nu ș-au întărit, ce încă mare grămadă de ură asupra ș-au grămadit (că mare scârșnetul roatelor astupa voroava căraușilor) și în loc ce mulțumită pentru dezvălire adevărului i s-ar fi cădzut, nu numai din țară-și s-au izgonit, ce încă și din izvodul neamului său s-au lipsit, și aceasta nu dintr-altă pricină, precum mi să pare, au purces, fără numai din véchea și rânceda pizmăluire. Iară încăși, oricum ar fi, atâta cunosc, că toate cu folos voroava Vidrii și ei în stricare, și altora spre mai mare neascultare și neaședzare s-au făcut (că vântul vivorât sau aerul tare clătuit, tocmit și frumos viersul muzicăi alcătuit, de la cât de ascuțitele la audzire urechi abătându-l, neaudzit îl face). Și iarăși (ca mai aproape de țénchiul voroavei méle să mă / lipăsc) obiciuită ieste minciuna haina adevărului a fura, cu carea, îmbrăcându-să și împodobindu-să, să véde ca în hrizmurile lui Apolon Pithianul dă și în tripusul cel neclătuit stăruită și aședzată a fi să pare. Dară lin suflând austrul adevărînții și într-o parte dând poalele hainei adevărului, grozavă goliciunea minciunii descoperindu-să să arată (că din trii picioare a scă uieșului minciunii, unul scoțându-să, în vicleșug rădzimatul fără greș pohârindu-să, cu bună samă cu capul în gios să dă). În care scă uieș și siloghizmul dumisale Corbului spre dovada și întemeierea vrednicii Strutocamilii întemeiat și alcătuit a fi să véde. Însă lucrul după socoteala adevărului cu multul într-alt chip să are. Hirișia dară a lucrurilor de la câțiva, în câteva chipuri să hotărăște. Iară cea mai adevărată și mai ghenearis ieste aceasta: Hirișia să cuvine totului, fietecăruia și pururea. Deci cea mai deplin, cea mai adevărată și cea mai ghenearis hirișia pășirii ieste a zbura. Căci toate pășirile și fietecare pasire și pururea au putere a zbura, și nu atâta pre pasire pénele și oatul o face pasire, și dintr-alte dihânii o deosăbéște, pre cât o face și o deosăbéște / zburatul căci amintrilea și șerpele să oaă, dară pasire nu ieste. De ciia pășirile toate după hirișia lor cea mai chiară numele neamului ș-au agonisit, de unde elinește πτήvov ptinon, evreiește, hof, arăpește tair, latinește *volatilis* să cheamă, carile în limba noastră s-ar dzice zburătoare. Aceasta, dară, hirișă hirișia pasi<ri>lor fiind, de carea Strutocamila lipsindu-să (precum alégerea tuturor priimește), iată că Strutocamila hirișă pasire a să numi și a fi nu poate. Că amintrilea, Strutocamila de-ar fi adevărată pasire, adevărata a pășirilor hirișie i s-ar cuvini, adecă tot struțul, ca toată pășirea și pururea să poată zbura. Aceasta, dară, lipsindu-i, iată, dară, că pasire nu ieste. În cea sistatichi diafora hirișia lucrului locul cel mai de sus poate ținea după deosăbire, precum céle cinci glasuri a lui Porfirie poftesc, adecă neamul

f. 54
v.

a fi dihanie, chipul pasire, deosăbirea zburătoare, hirișia piuitoare, tâmplarea în pasire iarăși supt hirișie să cuprindă, că pășirea ver ar piui, ver n-ar piui, ființa pășirii nu să strică. Deci, precum am și mai dzis, hirișia cea mai mare în cea stărui/toare deosăbire fiind, carea în Strutocamila cercându-să și neaflându-să, iată, dară, că pasire a fi nu poate. Că precum a omului dintr-alte neamuri de dobitoace deosăbirea îi iese socoteală și hirișia răsul, așe în pasire să socotéște zburatul și piuitul. Și de s-ar da în lucrurile firii vreun dobitoc cu péne, cu patru picioare, ce numai dreapta socoteală deplin ca omul să aibă, acela dobitoc adevărat om ar fi. Așijderea împotrivă, de s-ar afla un dobitoc în doaă picioare, cu cap și nas și cu toată alaltă forma omului, numai să aibă aripi și să zboare, iară socoteala și răsul să-i lipsască, adevărat dobitocul acela pasire, iară nu om, ar fi. De care lucru aieva iese că la fietece dihanie deosăbirea și hirișia i să socotéște, iar alaltă formă a chipului nicicum, măcar pasire cu patru picioare, măcar dobitoc cu doaă aripi, măcar cu mâni cu cinci degete, cu unghi și fără păr și fără péne și fără socoteală, acestea toate nicicum hirișă deosăbirea pot stărui că, veri mânuile omului ar fi la moimătă, veri obrazul moimății la arap, moimăța în deosăbirea dobitocului, fără socoteală, socotelii uimitoare, iară arapul / în deosăbirea dobitocului cu socoteală rămâne și pururea iese. Acum dară ce mai multă dovadă din socoteala loghicească trebuie, și ce mai înainte proasta mea socoteală un picior din tripusul lui Apolon a scoate siléște, și cea mai de folos o protasin din siloghizmul dumisale Corbului în barbara alcătuit a trage să nevoiește (căci experiența și ispita lucrului mai adevărată poată fi decât toată socoteala minții, și argumenturile arătării de față mai tari sint decât toate chitélele). Că au nu Vidra, sāraca, toată dovada ispitii cum să cade ne prezentuiește? De vréme ce ea toate hirișiile a dobitocului în patru picioare având și căci numai une tâmplari (carile precum nici fac, așe nici strică ființa) mai deasupra i-au vinit, adecă și cu văzduhul, și cu apa în locul văzduhului a să sluji firea au agiutorit-o, pentru adaogerea, iară nu pentru scăderea puterilor firii din catalogul jigăniilor ați lepădat-o. Au doară de s-ar afla vreuna dintre noi în para focului nebetejită, ca salamandra, a viețui să poată, pentru căci de la fire cu această putere dăruită ar fi, eu dzic că și pe acéia pentru mai multe vredniciile firii sale / din monarhiia noastră ați izgoni-o. Care lucru de l-ați face, mă crédeți, fraților, că prost l-ați socoti (că cine-i mai cu multe vrednicii, veri din fire, veri din ostenință, împodobit, acela mai mare cînste trebuie să aibă și mai tare de la toți să să iubască să cade). De care lucru drept și cu cale socotesc a fi, ca poftei adevărului, iară nu glasului Corbului, ascultători să fim. Așédară, aieva iese că precum pofta adevărului, așe încheierea voroavei mele aceasta va să fie, adecă că de vréme ce Vidra, pentru pricinele carile s-au pomenit, cu sfatul tuturor s-au ales ca din tabla amânduror monarhiilor să să radză, așe și numele Strutocamilei,

f. 55

f. 55
v.

precum dintr-a în patru picioare îmblătoarelor, aşé dintr-a cu aripi zburătoarelor dihanii izvod să să şteargă, dintr-a celor de pre stihia pământului izvod să să şteargă, dzic, căci péne are şi să oaă, iară dintr-a celor din stihia văzduhului, căci nu zburătoare, ce pedestră ieste. Iară amintrilea, de va cineva împotriva firii şi în pizma adevărului socoti (căci voia slobodă obiciuită ieste mai mult spre rău şi împotriva adevărului decât spre bine şi spre plăcerea adeverinţii puterea sa a-şi arăta) şi pre Strutocamilă în / monarhiia şi în partea sa a o trage s-ar nevoi, acelaşi nu mai puţin pe Vidra între dobitoace a o numi ar trebui. Pre Strutocamilă, dară, lipsa slujbelor firii dintre pasiri afară o scoate, iară dintre dobitoace toate hirişii o gonesc, pre carea noi, pedéstrele, aşéşi măcar vreodânăoară nici am numit-o, nici am pomenit-o, nici între noi cumva a încăpea am gândit-o. Şi aşé de va fi şi a voastră socoteală, precum a adevărului poftéşte orânduială, ca nici pre pământ, nici în văzduh, nici în apă şi nici în foc şi aşéşi, nici undeva loc de traiu a avea va putea, ce doară în a cincilea stihie lăcaş deşi va dobândi (că obiciuită ieste fortuna, pre cel ce multe haine poftéşte a cerca şi de cele ale sale a-l dezbrăca)”.

f. 56

Acéste ale Ciacalului cu îndrăzneală cuvinte şi socotéli de argumenturi nebiruite nu numai cât urechile tuturor împlură, ce încă şi inimile de dânsese, ca cu o ascuţită lance li să împunsără, şi ce să răspundă cu toţii în îngăimare sta, şi despre ce parte a cuvântului întâi s-ar apuca să miera. Tărimea argumenturilor îi spăria, îndrăzneala voroavei îi îmblăzniia şi ce ieste mai cu greu, neştiinţa lucrului şi a adevărului aşéşi de tot din / ţircălamul minţii îi izgonia (că pre cât lumina soarelui a lucra poate în organele vadzătoare, pre atâta agiutoréşte mai denainte ştiinţa în mintea aduimăcătoare¹).

Aşé ei, tuşind, scuiând şi cuvintele prin limbi-şi învăluind, Lupul (carile nu proastă între toate jiganiile să numia) cuvinte cioplite şi supt pilde oarecum acoperite, însă tocmai la ţenchiul adevărului dusă şi nemerite, într-acesta chip a grăi început:

f. 56
v.

„(De multe ori împăraţii să văd preste vrerea lor a proroci, căci sufletele lor, oarecum de mărimile şi greumele lucrurilor, mai de multe ori şi mai adése atingându-să, şi preste simţirea lor să par a prognostici). A carii păreri aieve acmu să făcu dovada, de vrème ce dintâiaş dată chiar amândoi dzisără (de veţi pomeni pricina ce să scornisă pentru mică şi de nemică Jigăniuţa, ce să cheamă Liliac) şi amândoi în gura mare spusără (că din pricinile mici mari gâlceve să scornesc şi ţinţariul să face armăsariu). Au nu, dară, pentru aceasta mai denainte să feriia şi acéstiia pre carile noi acmu cu ochii trupului de faţă le privim, pre acéle ei, încă până a nu fi, cu ochii sufletului le oglindia? Noi, dară, atuncea cuvântul lor în puţin socotind, acmu să véde ca de / capul viperii ei cu socoteala ferindu-ne, noi cu nesocoteala în coada scorpii am cădzut, neferindu-ne (însă precât sémnele

cuvintelor împungătoare, chipul inimii pizmuitoare au arătat). La arătare s-au făcut că nu spre așezarea gâlcévii proaspete, ce spre obrinteala pizmei împruțite și cuvintele, și lucrurile s-au început, carile ranelor trupului monarhiilor nu tămăduire, ce burzuluire aduc (că precum otrava cumplită stomahul otrăvind, tot trupul putredzeste, așe pizma véche spre izbândă a aduce, tot statul monarhiii răzsipeste) (și precum un mădulariu cu netămăduită boală pătimind, princet, princet, tot trupului moarte pricineste, așe în toată publica cu rău gând și cu pizmă asupra altora împlând, cu vreme toată monarhiia cu capul în gios prăvăleşte). Întâi fost-au trebuit pre cei ce aducători și pricinitori gâlcevii ar fi fost fără nici o zăbavă dintre mijlocul nostru să-i fim scos, și, până a nu pătrunde gâlceava aceasta inimile și sufletele tuturor, să fim ales ce-i de scădere și de folos (că precum cineva, pentru mântuința a tot trupul și pentru paza vieții, fier, foc, și tăierea a unui sau și a două mădulare ardere, tăiere și de tot / de la sine lepădarea, măcar că cu mari chinuri și dureri, însă suferă și priimeste, așe și în statul publicai, unul nestătătoriu și de răscoale și gâlcéve scornitoriu să socotește, carile ca un rău și beteag mădulariu din trupul monarhiii curmat și tăiat a fi să cade). Că ce folos noă și ei Vidra cu sfatul fără vréme au adus? și ce treabă au avut Bâtlanul cu atâtea cuvinte inima Vidrii a amăo și a dosedi? Pre Breb la mărturie cine l-au chemat? și cine cu ce treabă l-au ascultat? Numele Strutocamilei, siloghizmul Corbului, împotriva voroava Ciacalului la propozitul adunării aceștiia ce folos au adus? Vânătoarea arapilor, fuga Căprioarii și primejdiiia Strutocamilei la acesta sinod ce amestec au avut? Ce adevărul ieste acesta (că zavistiia ieste jiganie cu multe capete și cu toatele înghit pizmă și deodată borăsc gâlceava și vrajbă). Căci Bâtlanul socotind că Vidra prin gârle vânatul pēstelui îi împruțineadză, i s-au părut că i să va deșerta vreodată gușea de putregiune de pēște și mașile de viermi de putregiune (căci lăcomiia Bâtlanului lumii ieste vestită). Brebul așij/derea ieste jiganie carea, puterea organelor născătoare pierdzindu-și, în firea și îndrăpnicia hadâmbilor cade, carile vreunui de duh purtătoriu, pre câți soarele încăldzește, prietin adevărat să-i fie, sau binele să-i poftască nici s-au vădzut, nici s-au audzit (că năcazul lipsii la unul scornește zavistiia prisosélii la altul). Și așe mărturiia lui asupra Vidrii de păcura zavistiiei neimată și neîntinată să socotească nu să poate (că mai lesne ieste cineva o mie de ani în fântânele catranului să lucrédze și cu catran să nu să pice decât un ceas zavistnicul cu cela căruia zavistuiește voroavă să facă și cuvânt pizmos din gură-i să nu-i iasă). Au doară căci odânăoarăun blăniar în meșterșug isteț pre altul în conoștință prostatec au amăgit și în loc de pieile de breb i-au vândut blană de vidră? Au numai spicul părului și floarea pieii amânduror asămănându-să, pre Vidra precum odânăoară Breb să fie fost o dovedește? Ba mă credeți că, de s-au amăgit ochii prostatecului, nici Vidra, nice pielea Vidrii ființa

f. 58
v.

sa ş-au schimbat. Că firea în lucruri nu în célea ce-şi răduce, ce în célea ce ieste să socotéşte. (Că tâmplările precum vin, aşé să şi duc, de/asupra ipohimenului, nicicum fiinţa-i stricând), ce toate acéstea altă nu fac, fără numai (din zavistie împoncişere, din împoncişere năduşală şi asupreală, din asupreală gânduri de şuvăială şi cuvinte de răzsufare să scornesc), precum Bâtlanul asupra Vidrii cu Brebul în pâra şi mărturie s-au împreunat, Ciacalul şi Căprioara partea Vidrii fiind, siloghizmul Corbului au răzsipit şi mii de mii de ocări împotriva Strutocamilii au scornit. Aceasta iarăşile mai mult prin mijlocul gloatelor de să va tăvăli, sau ea, sau alta în locul ei, de năcaz împingându-să, asupra alţiia altă ceva mai mult şi mai de ocară poate să gârâiască. Şi aşé în toată gâlceava întorcându-să, o clătire nestătută şi neobosită între toţi să va scorni.

f. 59

Şi deciia urmadză între împăraţi nu numai pentru Liliac scânteile împotrivirii a scântiia, ce încă şi pentru Fiii şi Inorog pârjolul mâinii şi pojarul izbândii a să aşiţa. Care lucru, numele adunării fericite în porecla răzsipei nefericite fără greş va muta. Aşijderea că lucruri mici ca acéstea, iată că şi spre mari gâlcéve cresc, şi, de să vor cumva putea aşádza, încă vreun sămn de ne/déjde ca acela până acmu nu să arată. Dară de va agiunge giudecata cineva între doi monarhi a căuta şi inimile a doi împăraţi a împăca, oare cum aceasta la săvârşit a aduce va putea? Şi cine în mijlocul lor a întră va îndrăzni? (Că mai greu nu ieste de giudecat decât pâra între doi prietini – ales împăraţi fiind – a căuta, căci cineva între doi neprietini pâra alegând, pre unul prietin poate să facă, iară dintre doi prietini unul să face aşéşi de tot neprietin). (Că din fire moritorii aşé sint tocmiţi, nu numai în războaie şi nu numai în gâlcéve şi aşéşi nici în glume şi jocuri a să birui de la altul priimăsc). Apoi din gura Ciacalului cineva poate a vrăji că, precum socotesc, gura numai era a lui, iară duhurile până într-atâta îndrăznitoare şi cuvintele aşé la inimă lovitoare a altuia sint, carile ca toate grosimea fumului ce iese mare văpaie pre urmă a izbucni arătătoare sint”.

f. 59
v.

Aceasta Vulpea audzind, tare în ascunsul ştiinţii sale să împunsă şi, pentru ca nu mai în mult voroava Lupului să să trăgănedze, cu scurtă voroavă cuvintele într-altă parte sili a le abate (însă firea totdeauna pre meşter/şug biruieşte şi din plinirea inimii cuvântul şi fără véste izbucnéşte). Într-acesta chip şi Vulpea făcu, că în loc ce gândiia, spre potolirea cuvintelor să grăiască, cu iarbă pucioasă focul vru să potolească şi cu iască scântéia sili să înaduşască, şi într-acesta chip cu mare glas cuvântul din gura ca piala din praştie îşi slobodzi (că cuvântul slobodzit mai iute decât fierul împănat să ducă, şi piatra în fundul mării aruncată precum vreodată tot a mai ieşi tot să nădăjduieşte, iară cuvântul grăit, precum va fi putinţă a să dezgrăi, toată nedéjdea lipséseşte):

„Şi oare cine, dzisă, vreodânăoară au dzis că glasul Corbului ieste spre

chedzi buni? Carile măcar siloghizmul lui Aristotel, măcar sofisticul lui [...] ar avea în gură? și cu atâta de acmu înainte grăiască și altul, de vrème ce eu nu din cap, ce din coadă, nu denainte, ce dinapoi încheierea siloghizmului fac, adecă (mai prelesne ieste soarelui răzsărit radzele luminii de pre fața pământului a-și opri decât adevărul în véci cu minciuna a să coperi”).

f. 60 Toate zburătoarele să tulburară și de dulce otrava Hulpiei tare să amețiră. Căci bine cunoscură / că toată puterea siloghizmului Corbului să curma și apărarea carea spre partea monarhiiei sale făcea în deșert ieșii. Pre lângă a Vulpei de cuvânt împunsătură toată a Lupului uitară învățatură.

f. 60 v. Iară în monarhiia pășirilor era o pasire carea să cheamă Cucunos; aceasta ieste din fire cu socoteală înaltă, cuvântul vreodată gios să-i rămâie nu priiméște, însă multe grăiește, dară puține isprăvește, la mânie iute, la foame nesăturată ieste: dzic că vițelul întreg de-abia îi ieste de gustarea dimineții. Iară la ospățul prânzului cu taurul și cu cămila nu să satură. Despre partea stomahului așé, iară despre partea sufletului cu multul mai mult nesățios și nesăturat ieste; prin olaturile ei altă jiganie nu numai cât a nu viețui, ce nici a tréce fără primejdie poate (că mai pre lesne socotesc și mai fără primejdie cineva călătorie pre lângă vârtopile zmeilor și bârlogurile leilor a face să poată decât prin hotarale aceluia a tréce carile pururea de foamea lăcomiiei să chinuiește). Aceasta pasire, dară, cu mare mânie, mai mult din stomahul tulburat decât / din rostul fără sfat, într-acesta chip cuvintele deodată cu balele își stropia:

f. 61 „Fi-s-ar cădzut, o, prietinelor, Lupul pildele sale ciobanului să le vândză și Vulpea prisăcariului bătrân ciuiliturile să-și aréte. Iară de ieste glasul Corbului spre sămn rău luat, cine va fi acela carile să nu poată cunoaște (că când unuia veste rea de la cineva îi vine, aceiași véste altuia altul de bună îi o duce), ce fie glasul Corbului rea veste în urechile Lupului, Ciocalului, sau măcară și singur Leului, însă sint alte urechi carile, cu dragoste priimindu-l, cu dulce în cămara inimii sale îl ascund. Iarăși și amintrilea, că deși peste tot și tuturor glasul Corbului ieste neplăcut, avem între noi Coțofana, căriia din limbă-i fericire și din gură-i bună vestire îi cură. Dară și cu aceasta ce să isprăvește? Până când dară, o, pășirilor, în glogozala în zădar vă îngăimați și statul vrednicii voastre în samă nu băgați? Până când vor urla, vor lătra și vor scânci jigăniile și dobitoacele acéstea, carile pururea supt umbra noastră îmbla și ochii noștri totdeauna în spinarea lor privase? Până când ce firea / singură arată, voi aceasta nu cunoașteți vreodată? Că din fire așé ieste orânduit, ca tot dobitocul și toată jiganiia în patru picioare cu capul spre pământ plecată să îmbeie, și toată pasirea prin aier zburând și pe deasupra lor trecând, uneori cu umbra să le ocrotească, iară alteori cu unghiile și cu pintinii să le lovască (că pururea și mai totdeauna pre stârvul dobitocului pasirea să pune, iară

de pénele sau tuleiele pășirii rar dobitoc să îneacă). De care lucru, socotesc că cinstea și vredniciia monarhiei noastre puțin de la ai săi socotindu-să, spre deschiderea gurii a jigăniei ca acestea pricină s-au dat. Deci guri ca acestea nu cu siloghizhuri loghicești, ce cu porunci împărătești sint să să astupe. precum marele nostru împărat și nebiruitul monarh, Vulturul, sămnul biruinții Corbului au dat, Corbul dară și episcopul Vulturului, așe va, așe *poruncește*, așe să să *facă*.

f. 61

v.

Cu a ceștiia sentenție putere și eu aemu sprijenindu-mă, cuvânt și sfat ales dau. Vidra dintr-amândoaă monarhiile afară să fie, Strutocamila ori în care izvod îi va plăcea, / într-acela să să scrie. Strutocamilii, după chipul ce din fire are și din ocrotirea Corbului cea tare, între alalte dihanii și cornul cel de putere să i să dea, căci partea Corbului clironomia Vulturului are. Iară cine acestora împotriva ar gândi, ar grăi sau ar face, pedeapsa moarte groznică să-i fie. Acesta ieste cuvântul Corbului și bună plăcerea Vulturului (că când grăiesc preoții lui Apolon de la Delfis, atuncea tac toate vrăjile de la Memfis).”.

Atuncea toate pășirile și dihaniile zburătoare, socotind că nici cuvânt împotriva, nici socoteală de asemenea Coconozului să va mai putea afla, cu toatele într-o gură: „Facă-să, facă-să, și voia și porunca împăratului și episcopului plinească-să!” strigară.

f. 62

Însă, precum dzice dzicătoarea (că răspunderea moale frânge mâniia, și trestia înduplecată de vivor nu să frânge) (așijderea, potolindu-să mâniia, cuvântul cel moale, tare și vârtos a fi să arată, și, trecând vivorul, trestia iară la locul său rămâne dreaptă), într-acest chip smerit chipul jigănieții (carile să cheamă povața / Leului și adulmăcătoriu vânatului îi ieste) și moale glasul lui, precum dârdze cuvintele Cucunozului într-altă parte abătu, așe cu prea suptire meștersug toată învâluiala desfăcu și Strutocamila cine și ce ieste singură pre sine să să vădească îndemnă (că mai de credzut ieste un cuvânt de mărturisire a gurii hirișe decât o mie de mărturii a altora streine).

f. 62

v.

„Singura a mea a trupului slăbiciune și micșurare a sufletului supus și a voii legate arătătoare ieste (că obiceiuiți sint muritorii cu înălțimea statului, cu frâmséte trupului și cu ghizdăvia fetei, ca cu un lucru prea mare de la fire dăruit a să lăuda și încă mai mult între alții nu numai arcoasă sprâncenele-și a-și rădica, ce și sfaturile preste cuviință a-și da și socoteala preste măsură a-și rădica). Așijderea, împotriva ieste de socotit (că în cei mai mulți mărimea și greuimea trupului sămnul micșorimei sufletului și iușurimei minții ieste). Și iarășile cine în lume aceasta dovedit nu-și va avea (că vredniciia sufletului nu de pe frâmsétea trupului să măsură. Căci nebunul la chip frumos / și trupului grea pedeapsă și numele la mare ocară ș-au scos. Iară înțeleptul grozav și ghibos nici au gândit vreodată, nici au făcut lucru fără folos). Deci precum cu cea mai mică și cea mai de nemică între

f. 63

toate jigăniile să fiu aieva ieste. De care lucru mie nu cuvânt între voi a grăi ce nici împins de flegmă a tuși macara nu mi s-ar cădea. Însă de vrème ce voia și porunca a marilor împărați au fost ca în adunarea de obște și sfaturile de obște să fie, cu a lor poruncă sprijenindu-mă, supunerea trupului în slobodzeniia sufletului acmu îmi întorc (că spre închisoarea și legarea trupului un lanțuh și o vartă destule sint, iară spre strânsoarea sufletului și spre opreala voii slobode nici mii de mii de lanțuje, nici dzăci de mii de închisori pot ceva face). De care lucru într-acesta chip dzic (că unde pravila în silă și în tărie, iară nu în bună socoteală și dreptate să sprijinește, acolo nici o ascultare a supușilor trebuitoare nu ieste). O, cinstiților și dintr-îmbe părțile vestiților senatori, ce poate fi aceasta între voi din toate părțile neaședzată, iară altă dată mai mult decât să cade simață voroavă? / (Nime în lume atâta de ascuțit la minte și iute la giudecată a afla să poate, carile în toată alégerea negreșit și nesmintit să fie) și (macara că aspru lucru ieste pentru céle șie cunoscute dreapta giudecată a face cât mai vârtos cu greu și așeși peste puțința a toată firea va fi, pentru céle șie mai denainte nicicum știute sau cunoscute, de bune sau de réle, de vrédnice au blăstămate, deosăbire a face). Că după a mea socoteală dzic (că mai pre lesne ieste cuiva fără organul ochiului și fără lumina soarelui între alb și între negru a deosăbi decât fără cunoștința lucrului de vrédnic sau de nevrednic a-l alége). Într-acesta chip poate fi să fie și sentenția carea dumnealui Cucunozul spre vredniciia Strutocamili au lăsat. De care lucru dzic (că nime mai mult a altuia decât al său giudecătoriu și nime mai mult pre altul decât pre sine a să cunoaște poate, când spurcata lipsește filaftie). De unde urmadză mai cu cuviință a fi de toată voroava dezmățată părăsindu-vă, pre Strutocamila de față să chemați și pre dânsa pentru sine ce dzice și ce socotéște să o întrebați. Și orice răspuns ar da, pre acela în ciurul alégării / cu dreapta bunei socotéle să-l zbateți. Și așé atuncea pre lesne deosăbirea între grăunțe și între pleave a face viți putea”.

f. 63
v.

La acesta sfat nu numai cât Coconozul nu avu împotrivă ceva a răspunde, ce încă și tuturor gloatelor foarte plăcut fu și toate capetele mari și deșérte celui mic și plin să plecară (că sfatul ca-rile poate da săracul învățat și înțelept toți împărații nebuni și neispitiți nu-l pot nemeri). (Că știința înțelepciunii nu în scaunele trufașe și înalte, ce în capetele plecate și învățate lăcuiește.) Și așé, Strutocamila în mijlocul teatrului chemară. Căriia întrebarea pentru sine înainte-i pusără: „Și ce? și cine ieste?” o întrebară.

Iară Strutocamila răspunsă, dzicând: „Eu sint un lucru mare și voiui să fiu și mai mare, căci aceasta chipul îmi vrăjéște, de vrème ce tuturor celor ce mă privase mierare și ciudésă aduc. În palaturile împăraților de pururea mă aflu¹, puterea stomahului atâta îmi ieste de vârtoasă, cât și pre fier, și pre foc a amistui poate. Acéstea vrednicii la mine aflându-să, au nu toate laudele Cucunozului și

f. 64

sămăluirile Corbului mi să cuvin? Așijderea, agiuto/rind priința și ocroteala Vulturului, de m-ași putea în aer înălța decât toate zburătoarele, așeși și decât Vulturul, mai arătoasă ași fi”.

Toate dihaniile, la răspunsul ei, râsul cu hohot își clătiră, numai Corbul și Cucunozul stomahul își tulburară. Deci unii de mânie și de năcaz pre nări pufniia, alții de rușinea în inimă ascunsă pre obraz să aprindea, iară alții cu batgiocură în laude și cu mascara în pofală o lua (că cu cât știința rea într-ascunsul inimii năcăjéște, cu atâta la ivala tuturorora ieșind, rușinea în față îi pedepséște).

f. 64
v.

Iară unul dintre gloate (din ceata dobitoacelor poate) glas ca acesta ridică: „O, priietini și frați, la aceasta adunare împreunăți! Dumneaiei Strutocamila, precum în părțile de gios (și poate fi sau supt, sau aproape supt brâul ars) să naște și trăiește, tuturor știut ieste. În capul ai căriia soarele lucru împotrivă au lucrat. Că de s-ar fi născut în părțile crivățului și să fie trăit în părțile austrului, căldura soarelui umedzala crierilor i-ar fi mai uscat, și așé tidva capului spre îndesarea crierilor și cuprinderea înțelegerii o ar fi silit. Ce ea poate fi din fire capul uscat având, în carile de au / și fost vreo umedzala firească, arșița soarelui și căldura austrului porii pieii și încheiturile osului tidvei mai mult decât au trebuit i-au deschis. Și așé, putérea căldurii cu puțină umedzala și a crierilor materie pre o parte îi scotea, iară pre altă parte, în locul crierilor, vântul sau aierul clătît întră și [și] lăcaș vécinic în căpățînă-i își afla (căci, precum fără prepus știți că în fire loc ceva deșert a să da nu să poate) și ase din vântul strâns, vânt sloboade (că cineva ce nu are, a da nu poate). Însă, oricum ar fi, prostimei ei iertăciune a să da să cade, de vreme ce poate fi că categoriile loghicăi n-au citit și în cărțile științii nu s-au zăbăvit (că celor ce multe lumânări în citeala cărților topesc, ochii trupului la vidére să tâmpăsc. Iară celora ce niciodată pe slove au căutat, măcar că viderea ochilor mai ascuțită ș-au păzit, însă neștiința în întunéricul și în tartarul necunoștinții i-au vârat). Iar amintrilea de ar fi fost, după categoriia ce o ați

f. 65

întrebat, după acéia ar fi și răspuns. Ce aemu ea la întrebarea ceinții, dă răspunderea câtinții și feldeinții. Așijderea voi o întrebați ce ieste, iară ea vă răspunde cât ieste și în ce féliu ieste (că răspunderea când nu să dă după / întrebare, puțin deosăbéște din voroava mutului cu a surdului), și iarăși voi o întrebați ce dzice pentru sine, iară ea vă răspunde ce cére, poftéște și pune în sine. De care lucru socotesc urechile de grețoasă cuvintele ei cu alt chip să vă curățîți (că pre cât greu bucatele vârtoasă stomahului slab aduc, pre atâta nesuferire aduce și cuvântul nealcătuit la urechea bine ascultătoare). Adecă, întâi, de ieste cu puțință, așeși de tot și întrebarea voastră și răspunderea ei de tot să să curme (că sufletul înțelept pre cât gura cuvinte réle a nu grăi, pre atâta și urechile voroave fără folos a nu audzi își opréște). Iară aceasta de nu ieste cu puțință, ași sfătui ca nu

f. 65
v.

după a voastră cunoștință, ce după a ei prostime și neștiință să o întrebați, nici ce și cine ieste, căci bine știți (că tot capul și sfârșitul filosofiei ieste cineva pre sine ce ieste a să cunoaște), ce cum o cheamă o întrebați. Și de-și va ști numele, precum oarece sămn de cunoștință să fie având ieste nedejde, de nu mai multă, încaileă cât fietecare dulău numele de pe sunetul glasului își simpte. Iară de nici a numelui hiriș însămnaarea în fantazie nu va fi păzit, așeși de tot nedějdea curmați, precum de la cel neștiu/toriu știință a vâna viți putea (căci vânătorul științu socoteala, iară măiestriile simțirea ieste)”.

Aședară, după socoteala și sfatul acestui înțelept și anonim sfētnic, „Cum te cheamă?” pre Strutocamilă întrebară. Iară ea răspunsă: „Eu pe mine niciodată nu mă chem (au în locul numelui gramatica n-ați citit, unde arată că *mă* în locul numelui, *eu*, de cădērea chemătoare să lipsește?), ce alții pre mine, «o, dumneata» mă cheamă”.

Iarăș o întrebară: „Dară numele îți ieste, o, au pe alt nume te cheamă?” Iară ea răspunsă: „Când strigă cătră mine cineva, atuncea audzu, precum și pe voi acmu, când m-ați chemat, v-am au-dzit. Deci acmu, va rog, spuneți-mi, ce m-ați chemat?”

f. 66

Cu toții deodată cunoscură (că nu în chipul arătos, nici în dobitocul căpăținos, ce în capul pedepsit și cu multe nevoi, domirit crierii cei mulți sălășluiesc), în care chip și tâmpă mintea săracăi Strutocamilii se arată. De care lucru mai mult a o cerceta și în zădar cuvintele a-și lepăda să părăsiră și acmu cu a tuturor tăcērea mai mai a Corbului siloghizm și a Cucunozului sentenție să mărturisiia (căci tăcērea multă la răspunderea de treabă în locul mărturisirii să ține).

f. 66
v.

Însă iarăși Căprioara / de Aravia, apucând voroava, a clăti cel adevărat nume ce va să dzică la ivală îi scoasă. Aceasta, dară, într-acesta chip grăi: „De ieste toată pofta adunărilor pentru numele jigăniiei aceștiia a să înștiința, pre cât în proasta mea știință¹ să află, a spune nu mă voi lenevi (că pre cât ieste de cu greu și de scădere cineva de știință sărac a fi, cu atâta de urăcios lucru ieste cineva știința despre cei poftitori a-și ascunde). precum amânduror cea mai multă lăcuire în năsipurile Araviii să ne fie și mai denainte s-au pomenit. cu care pricină socotesc că fietecărui dobitoc numele mai chiar și mai hiriș să-l știe lăcuiitorii carii sint de același loc cu acel dobitoc. De unde urmadză ca limba arăpască mai chiară hirișiia numelui jigăniiei aceștiia să fie numit. În limba, dară, arăpască, macara că numele ei în patru dzăci și una de feliuri să numește, însă cel mai hiriș, și precum proștilor, așē învățaților mai obiciuit ieste uștiurmurg, carile sarachēnii îl tălmăcescu devēcuși. De la arapi să vede că elinii cu tălmăcirea s-au îndatorit, de unde îi dzic στρονύοκάμῃλος, adecă Struț-cămilă. Iară când ar tălmăci hiriș numele / de pe

sunarea limbii arăpești, i-am dzice: cămilă-pasire.”.

Atuncea, hirișul nume a prostului dobitoc dacă învățară, dzisără: „Pentru numele lui acmu bine foarte ne-am înștiințat, însă, oare, cine s-ar afla în lexicoanele etimologhicești ca încă și mai dintr-adânc și mai curat numele ei să ne tâlcuiască?”

f. 67

Deci unii dzicea: „Moimița Liviii, căci ieste mai uimitoare minții”. Alții dzicea: „Coșcodanul Tharsisului vechiu (carea acmu să dzice America) căci în instrumentul muzicăi poate cântece alcătuite a cânta”. Iară alții dziseră: „Ba nici acéștia ceva nu vor isprăvi, că măcar că socoteala oarecum aceasta a înțelege le-ar agiunge, însă limba spre închipuirea cuvântului nu le agiunge. De care lucru, socotim că o jiganie ce poate învăța gramatica și organele limbii, schimbarea și sunarea sileavelor a alcătui pot (că multe agiunge mintea ascuțită, carile limba făicavă și slabă a le vorovi nu poate). Ca aceasta dară socotim că numai Papagaia ieste, carea mai chiar cuvintele dobitocului sămălutoriu a urma poate.”

f. 67

Hulpea macara că ceva la gloate a grăi ca o înțeleaptă tare postia și în ceva împunsă a fi să nu să arete, vârtos să feriia (că a toată / mulțimea, veri de cinste, veri proastă ar fi, voroavele, înțeleptul a le asculta, de nu folos, dară nici pagubă va avea; iară cuvântul „a grăi”, macara cătră cel prea ispitit, fără primejdii plăcerii sau neplăcerii, de abiia ieste de nedejdut), însă atuncea pre toți așeși de tot de la hotarul științii depărtați vădzindu-i, nici frâul gurii a-l mai sprijeni, nici lăcata tăcerii nedescuiată a feri putu:

v.

„Și așé, véde-să, o, priietinilor, dzisă, cu depărtarea locurilor și lipsa lucrurilor carile într-acel loc, măcar că multe, iară aiurea prea puține, aflându-să, și audzirea lor minunată și vedérea ciudată li se pare. De care lucru, Papagaia, căci vine de la locuri departe, toți a o audzi și a o privi poftesc. Însă la vredniciia ei, de nu întrece Coțofana de Evropa, iară precum agiunge, nime nu va putea tăgădui, ce căci precum papagaiele acolo prin izbéliște, așé acéștea aicea prin târvéliște multe să află. Pentru-acéia Coțofana aicea atâta cinste și laudă nu i să face (că saturarea ochilor ieste ca și greața stomahului, că precum stomahul destul încărcat, bucatele măcar fie și cu aroame, nu cu mirosul acel frumos poftă, ce greață îi aduce, așé și ochiul de privală saturat albul véde negru / și frumosul grozav). Iară mi să pare că la Liviii mai în mare cinste să află coțofanele decât în Evropa papagaiele și mai scumpă poate fi o mătă vânătoare decât o moimătă giucătoare (că pofta în lume cu lucrurile împreună și inimile stăpânind, cestuia, ieftin, iară celuia scump nume au pus) (că așé ieste din fire tocmit, un lucru cu cât mai de la mulți să poftéște, cu atâta mai de la mulți lipséște). Însă cât spre trebuința a aceștii adeverință, precum mi să pare, nu pasi [si] re gramatică, ce jiganie filosoafă trebuie, că nu etimologhiia numelui, ce ființa lucrului trebuie tâlcuită când cineva de acel lucru a

f. 68

să înștiința pofteste. Că în numele acesta doară de ieste vreo ascunsă ieroglifie (precum la eghiptiieni numele filului însămnază chipul împăratului), iară cât ieste despre etimologie, fietecine o poate pricepe, că din struț, pasire, și din cămilă, dobitoc ieste alcătuit”.

f. 68
v.

Aceasta de la Hulpe cu toții audzind și precum adevărul așe ieste înțelegând (că la mintea spre înțelegere gâtată mai tare pătrunde cuvântul adevărului decât prin moale grosimea trupului ascuțită simceaoa fierului dzisără: „Dară cine între noi poate fi acela carile mai mult sufletul în filoso/fie să-și fie crescut și după pravile el trupul să-și fie scădzut? (Că cu anevoie ieste cineva trupul în toate pre larg și de sațiu să-și hrănească și sufletul de poftele trupesti nebetejit să-și păzască), (că precum în hrana slobodă trupul să îngroașă și să îngrașă, așe de post trupul vitionin-du-să, sufletul să suptie și să învârtoasă) (căci foamea la trup moarte firească, iară la suflet viață cerească aduce). Și cine ieste acela carile mai într-adânc lucrurile firești și ființele trupesti să fie pătruns?”

La carea unii dzicea că Moimâța aceasta va putea isprăvi. Carea răspunsă precum mai mult în filosofia obicéinică decât în cea fizică s-au zăbăvit și mai mult de pravilele obiceilor decât de ființa lucrurilor poate giudeca. Alții dzicea că poate Privighitoarea aceasta săvârși, căci în cuvânt vreodată a să osteni nu știe. Ce mai cu de-adins lucrul cercând, o aflară că macara că în limbă lată și la voroavă neîncetată ieste, însă ce și pentru ce, așe mult ritoresește, nici ea nu poate știe (ca voroava lungă și tot acéia, de multe ori pofitorită, de ar fi cât de dode și de frumoasă, până mai pre urmă să arată grețosă și sățioasă).

f. 69

Iară mai pre / urmă cu toții dzisără că precum Vulpea au fost aflătoarea sfatului, așe iarăși ea va fi săvârșitoarea faptului. La carea Vulpea răspunsă: „Firea așe de înțelepțește pre la toți darurile sale ș-au îndămânat, cât pre unii în cuvânt, iară pre alții în lucru, pre unii în poruncă, iară pre alții în ascultare, pre unii în stăpânire, iară pre alții în supunere vrédnici, putincioși și suferitori i-au arătat. Așijderea, unii în gramatică, iară alții în poetică, unii în logică, iară alții în ritorică, unii în cea ithică, iară alții în cea fizică filosofie mai isteți, și unii într-ună, iară alții într-altă învățătură și meștersug mai vestiți și mai fericiți, după a firii orânduială au ieșit (că ce unul Dumnedzău dăruiește, și orânduiește. toata lumea nici a lua, nici a clăti poate). De care lucru umilita mea prostime (poate fi din năstavul firii spre aceasta orânduită) mai mult în cele cinci glasuri a lui Porfirie și dzéce categorii a lui Aristotel zăbăvindu-să, cu chéia meștersugului meștersugurilor (căci logicăi acest titlu a-i da m-am obiciuit) ușile a deschide și lăcățile / a descuia pociu; iar mai înluntrurile cămărilor firii nici a întră și mai nici a căuta pociu (că împărăția firii, precum are domni, senatori, deregători și orânduitori, așe are și plugari, și morari, și portari, și chelari). De care lucru

f. 69 socotesc, precum am și mai dzis, că nu dialectic, ce filosof la aceasta slujbă
v. trebuiește, că a dialectecului socoteală ieste numai forma siloghizmului să fie,
după canoanele loghicăi, fie-i macara materia pentru care siloghizmul face și
necunoscută. De care lucru și eu mai mult ființa socotéii sau a chitelii decât a
lucrului pociu cunoaște.”.

Și așé și Vulpea, dialectică, iară nu filosoafă să află. Vulpea, macara că de
ar fi îndrăznit, lucrul acesta singură la cap a-l scoate ar fi putut (însă precum adése
a face dialecticii s-au obiciuit, adecă la vréme de strâmtoare cu strofe și cu
sofismate, precum și oșténii, când cu mâna și cu sabiia a birui nu pot, cu mihanii și
stratagemate să slujăsc). Însă cu cléștele cărbunele din cuptoriu și cu mâna altuia
șérpele din bortă gândi să scoată (precum și mai denainte prin limba și gura
Ciacalului / cuvintele își tunase și duhurile își fulgerasă). Vulpea, dară, într-acesta
chip și socoteala își orându, și cuvintele își informui:

f. 70 „Inima mea, o, priietinilor, spre cea cât de grea poruncă și aspră slujbă a
monarhiilor noastre pururea gata și bucuroasă au fost și ieste, și încă până la cel
mai de pre urmă abur a fi și silesc, și nedejduiesc (că cine n-au învățat nevoia a
trage pentru toți, acela nici fericirea va suferi împreună cu toți). Însă cine ce are și
cât are, atâta poate da și arăta. Eu, dară, de săvârșirea lucrului acestuia precum
vrédnică nu sint și mă cunosc, și mă mărturisesc. Iară precum pre cel vrédnic să vă
arăt, încă nu mă tăgăduiesc, pre carile, de să va tăgădui (căci obiciuiți sint cei
adevărați vrednici vredniciile sale de privala ochilor și lauda gurilor a-și ascunde)
(ce precum focul în piatra mai vârtoasă și în fierul mai îndesat ascuns fiind, dintr-
acéleași și mai tare lovindu-să, scânteiadză, așé și sufletul plin de vrédnicie, pre cât
mai mult să acopere, pre atâta mai tare să descopere) de vrédnic a-l dovedi,
vrédnică sint, pre carile rugându-l (căci sufletul filosof asupreală nu are,/ de vréme
ce toată asupreală suferind, precum să i să facă asupreală nu simte)și întrebându-l
după a sa filosofie, ce va fi adevărul va grăi.”.

f. 70 „Dară cine ieste acela de carile dzici?” întrebând-o, ea răspunsă: „Adevărat,
v. între toate jiganiile nu numai bun și adevărat filosof, ce încă și ispitit, iscusit
anatomic Lupul ieste. Căci și în mari, și în mici, și bolnave, și sănătoase jigăanii,
adése meștersugul ș-au ispitit, atâta cât în toată lumea măcar un dobitoc, pociu
dzice, că nu să va afla, al căruia mănuntăi vreodată de [de] iuți și ascuțite bricile
lui să nu fie fost despicate.”.

Așédară, după învățătura Vulpiei, pre Lup de față chemară și de ieste filosof
îl întrebară. Iară Lupul răspunsă: „Eu de la cineva filosofia n-am învățat; și ce
poate fi întrebarea aceasta?” Ei dzisără: „Vulpea ne spuse precum în tine filosofăsc
suflet și vrédnice duhuri să află. De care lucru, socotim că toată hirișia
Strutocamilei a ne arăta și tot adevărul a ne învăța, de vii vrea, vii putea”. Iară

f. 71

Lupul răspunsă: „Vulpea măcar că acmu, sau de sula zavistiii împunsă, sau de vicleșugul și răutatea firii sale împinsă, și preste simțirea ei adevărul atinge (că zavistnicul și vicleanul numai atunci grăiește adevărul, când sau zavistiia / descoperindu-i-să, spre rău nu sporește, sau vicleșugul cu un cuvânt al adevărului acoperind, spre mai mare rău pre altă dată îl oprște). Iară adevărul ieste acesta (că nici lângă cuibul șoimului porumbul puii să-și scoată, nici orbul celui cu ochi să să facă povață, că nici porumbul îi va videa vreodată zburători, nici cel cu ochi își va videa pașii drept împlători). Că într-această dată în lume undeva, ceva sau la cineva adeverință și adevăr nici vădz, nici a-l videa și a-l mărturisi, fără primejdie a fi, poate (că unde răcnește Leul, nu mai urle Lupul și unde piuiește Vulturul, nu mai geamă hulubul. Că nici glasul celui să aude, nici gemutul cestuia, până mai pre urmă fără lacrimi de singe va putea fi). Și cu atâta voroava încheindu-mi, pentru această întrebare, voi asculta și altă dată.”

f. 71

v.

Cu acéstea Lupul tăcând, Vulpea, măcar că nu în puțin frica Lupului avea, însă zavistiia véche spre răutăți noăă nepărăsit o împingea. De care lucru cu înțeleapta-și zavistie socotiia că cu casa ei împreună și coliba vecinului să să aprindză multu-și foloséște. Și nu doară că socoteala spre lauda Lupului îi era, ce numai doară că mult într-însul vredniciei descoperind, despre cei goli de dânsel, până în cea de apoi vreo ură asupra i-ar aduce (că nărocul / așé vrédnicilor pizmuind să véde, că cu cât sint mai suferitori furtunelor, cu atâta mult valurile să le îndesască, și pre cât lucruri vrédnice de laudă ar face și ar arăta, pre atâta în ura și urgiia nevrednicilor să cadă. Care lucru fortuna spre mai mare rușinarea celor nevrednici, precum îl face socotesc, de vréme ce ei pre cât mai mult îi urăsc, pre atâta pre sine să hulesc. Și vrédniciei pre cât mai mult să înădușesc, pre atâta în bunățăți să mai întăresc, nu într-alt chip, ce ca cum cu cât mai tare crémenea cu pțălul a-i lovi, cu atâta mai iuți și mai luminoasă scânteii sloboade). Într-acesta chip, dară, Vulpea spre înalgiosul Lupului cu toată osir-diia nevoindu-să (căci firea ei binele cuiva a nu pofti obiciuită ieste), încă mai aievea și mai cu obraznică îndrăzneală, tare, strigă în gura mare: „Eu, o, priietinilor, celea ce spre vredniciia Lupului voiu să grăiesc, nici pizma mă împinge (carea în inima mea nu numai căci vreodată nu s-au sălășluit, ce așeși nici un ceas n-au găzduit), nici vicleșugul sau nevoia mă încinge, ce pentru tot folosul cel de obște silind, dzis-am și dzic și nepărăsit voiu dzice că Lupul precum ieste adevărat filosof, așé și spre isprăvirea trebii aceștiia harnic ieste, precum dovédele și argumenturile, pre carile ac/muși-acmuși înaintea tuturor puindu-le, tot adevărul lucrului vor mărturisi. Ce întâiași dată aceasta a ști vi să cade: că eu, ticăloasa, priința și agiutorința Corbului, pentru mari și multe darurile Vulturului, voiu și poftesc, că de multe ori rămășița fără-mușelor mési Vulturului copiii din fălcile foamei și ἀκολούως a morții ne-au

f. 72

v.

mântuit. Iară Lupul, pentru căci pre sine singur a să chivernisi și viața din primejdiiia foamei a-și sprijeni <știind>, cu binele altora nici cearcă, nici poftéște să să îndemânédze, căci în școala lui Dioghenis și în filosofia ce-i dzic cănească s-au învățat, a căroră sentenție ieste acela lucru de la cineva să ceară pre carile altul nici îl poate da, nici de la sine îl poate lua. Căci odănoară un împărat mare întrebând pre Dioghenis ce poftéște să-i dăruiască, i-au răspuns să-i dea ce nu-i poate lua, adecă să să dea într-o parte din lumina soarelui și să nu-i facă umbră, oprind radzele deasupra urciului în carile ședea. Ce pentru obicéile filosofilor acestora și pentru pravilele filosoful lor, mai mult a dzice părăsindu-ne, la cuvântul nostru să ne întoarcem. Argumenturile, dară, și dovedele spre a Lupului de înțelept și de filosof încredințare îmi sint acestea: /

. 73

f. 73

v.

PARTEA A DOA

Întâiași dată, socotiți, o, fraților, și aminte luați cuvintele ca-rile mai denainte înaintea tuturor gloatelor au făcut. Că au nu el în proimiul voroavii sale dzicea, precum inima împăraților din mulțimea lucrurilor și a științelor, carile în publică-li și în curte-li să tâmplă, mai ades decât alaltora câtodată prosgnostice fac? și cum din / putregiunea peștelui în mațele Bătlanului viermii să nasc? Și

f. 74

Brebul, părțile bărbătești pierdzindu-și, în zavistie cade și pizmă vécinică nu numai asupra bărbaților, ce și a muierilor ține. Asupra muierilor, căci el cu dânsa pofta și tragerea firii a-și împreuna nu poate, iară asupra bărbatului, căci acesta a face din plinea-la firii poate (că totdeauna orbul asupra ochilor, și șchiopul asupra picioarelor, și surdul asupra audzului, și hadâmbul asupra întregului obidă are). Așjidirea, precum nu numai spicul părului și asămănarea vâpsélîi pre Vidră vreodată Breb să fie fost o dovedéște? (Căci tâmplarea vine și să duce fără stricarea supusului?) și alalte ale lui cuvinte toate, de viți sta pre amănuntul și cum să cade să le socotiți, au nu toate hirișe de adevărat fizic filosof îl arată? (Căci toată filosofia fizicească asupra trupului firească și în știința lucrurilor ființăști să sprijinește). Apoi acmu, când îl întrebați de ieste filosof, nici voaă v-au <dat> după poftă răspuns, dar nici pre sine despre aceasta de tot s-au ascuns, ce cu un frumos și iscusit chip nici lauda asupra ș-au priimit (că cel ce cu tot sufletul aieva în față își lauda poftește nici o deosă/bire nu are de la cela carile prin gurile tuturor pre drept să hulește), nici precum eu adevărul și ce ieste am grăit au tăgăduit. Acestea, dară, Lupul în față și de curând v-au grăit. Dară să vă aduc o istorie a lui, carea mai demult au făcut, carea pre cât ieste de adevărată, pre atâta ieste și de minunată. Și precum vrédnică ieste a să asculta, mi să pare că cu toții o viți lăuda (căci istoricul adevărat – adevă că carile istoriia adevărată precum s-au avut istoriséște – lauda împreună cu făcătorul împărtește, căci cela au ostenit lucrul a săvârși, iară cesta au nevoit în veci a să pomeni. Și încă mai mult pre scriitorii decât pre făcătorii minunelor fericiți și lăudați a numi voiu îndrăzni. Căci după armele și faptele iroilor, condéiele istoricilor, de nu s-ar fi pre alb clătît, încă de demult și lauda numelui lor deodată cu oasele țărna o ar fi acoperit. Și așé, aceia au fost a lucrurilor făcători, împreună și muritori, iară ceștea numelui au fost înoitori și în veci stăruitori).

f. 74
v.

f. 75

Povestea dară într-acesta chip să are: Odânăoară era un om sărac, carile într-o păduriță, supt o colibiță era lăcuitoriu. Acesta, mai mult de dzece găini, 2 cucoși, / doi miei și un dulău, altăceva după sufletul său nu avea. Deci dulăul atâta era de bun păzitoriu și atâta de tare în giur împregiurul casii străjuitoriu, cât nici frundză de vânt să să clătească și el asupra sunetului să nu năvrăpască cu puțință nu era (că mai bunu-i și mai de nedéjde ieste dulăul deșteptat decât străjériul însonnorat sau cu vinul îngropat). Dulăul așé pre dinaintea casii pururea să afla, iară găinele în podul colibii să culca, mieii noaptea dinaintea ușii în tindîță, iară omul ostenit și obosit, dacă viniia de la lucru, în colibiță spre odihnă să aședza. Ce cât au fost despre partea mea, măcar că precum să dzice dzicătoarea, nici o piatră neclătîtă n-am lăsat. Însă nu numai de vrăjmășiia dulăului, cât de gardul dena-fară nu m-am putut lipi, nu numai cât la găini în pod nu m-am putut sui, ce așéși nici pre acolea

f. 75
v.

pre aproape de fricos glasul lui nici a mă opri, nici a mă odihni am putut. Și așé, or cu câte meștersugul am ispitit și cu cât mai cu dor dulce carnea găinușilor am poftit, nicum poftii și izbândii inimii nu m-am învrednicit (căci norocul așé de aspru cu muritorii șuguiește, cât, de multe ori, céla ce și cu ochii le-ar înghiți, nici cu / nasul nu-i lasă a le mirosi). Iar o dată mi să tâmplă cu Lupul a mă împreuna, căruia traiul omului și vrăjmășiia dulăului a-i povesti mă luai și precum în multe nopți fără somn și cu stomahul deșert împreună și cu mare groază a primejdii vieții pregiur colibiță săracului în deșert în preajma găinușilor am cutreierat. Cătră acestea, precum și doi miei are, îi pomeniiu. De carea el audzind, îndată sculându-să, unde ieste coliba cu miei cum mai curând să mérgem tare mă îndemna. Căruia eu îi răspuns, că într-acea parte de loc a méрге, până nu va însăra, de frica dulăului primejdii vieții îmi prepui. Deci trebuie să aibă îngăduință, îi dziș, până soarele va scăpata, și atunci la pomenitul loc îl voi duce. cu mare pieire spre îngăduință a-l pleca putui, și încă și cetatea mărciunilor lângă mine aveam (căci lăcomia, de ieste în saturare nesăturată, cu cât în foame mai nesățioasa va fi), de vréme ce bine îl cunoșteam că dulceța a fragedii cărnișoarei mielului în fantazie mai tare foamea lăcomii și în stomah lăcomia foamei mai vârtos clătindu-i, mă temeam, perii miei în lână să nu-i întoarcă și carnea mea în oină să / nu o prefacă. (Căci filosofii obiciuiți sint cu socoteala, aierul în apă și apa în aier a întoarce, macara că lucrul socotelii n-ar răspunde). Deci sosind cea mie pentru frica, iară Lupului pentru foamea mult dorita și așteptata sară, amândoi împreună purceasăm și, în preajma locului apropiindu-ne, de departe casa omului cu dégetul îi arătaiu. Atuncea Lupul, cu chipuri filosofești și țărămonii politicești înainte-adulmăcând, pur-ceasă. Ce dulăul nici chipurilor cucerite, nici [nici] cuciriturilor lingușite săuită, ce îndată toată pădurea de lătrături și de brehăituri împlu, așé cât nu numai codrii să răzsuna, nu numai cât omul din greu somn să scula, ce încă și pre miei în scutece învăliți copilași spăimânta și îi deștepta. Deci omul, de pre așé tare lătrăturile dulăului precum o jiganie rea la miei să fie vinit pricepu. Carile în grabă afară ieșind și încă mai tare pre dulău asmuțind și îmbărbătând, atâta cât căută Lupului a da dos (că de multe ori fuga fortuna biruinții, și biruința primejdii fugăi aduce). Iar după ce câni fugi Lupul, cât ar fi socotit că de supt adulmăcarea dulăului a fi ieșit, socoti că firea dulăului de la Lup nici shimate filosofești, nici cucirituri politicești / priiméște, și așé cu puterea și cu vârtutea înainte a méрге și cu vitejiia lucrul a isprăvi din inimă aleasă (că de multe ori cei împietroșéți la socoteală cu blândețea mai tare să simețesc. Iară apoi vădzind sila și nevoia, ca varga de căldură, încotro îți ieste voia să îndoiesc). Așé Lupul, această socoteală la inimă puind, iarăși spre dulău să înturnă, ca norocul monomahiii să ispitească. Dulăul, îndată ce venirea Lupului simți (căci grijlivul pururea treaz și deșteptat ieste), iarăși cu buciunele,

f. 76
v.

f. 77

dobe și trâmbițele cele mai denainte încă la gardul cel dinafară în timpinare îi ieși. Spre carile Lupul, vitejește răpizindu-să, el macara cum dos nu dăde, ce de războiu vitejește și de luptă bărbătește să apucă. Câtăva vrème norocul biruinții în cumpăna îndoinții sta, până când Lupul nedéjdea îndelungată a fi simți, și așé Lupul, de vârtutea firească părăsindu-să, la puterea meștersugească alergă (căci de multe ori ce ieste scădzut în fire, meștersugul cum să cade plineste), că măcar că nu până într-atâta Lupul era biruit, ce să făcea că așéși de tot ieste biruit (că adese s-au vădzut mai cu norocire izbândeale a vini, când cu supuneri și cu dosiri asupra nepriietinului să purcede, decât / când cu dobe și cu surle alaiurile șicuind, pentru biruință în mare numărul oștilor sale cineva să încrede). Lupul așé într-acea dată, ca cum de tot biruit ar fi fost, tare înapoi fugiia, și cu fuga semințele meștersugului sămăna, carile a doa noapte viptul copt și deplin le era a da. Lupul așé câni trist, pentru lipsa putinții, iară dulăul de tot vesel pentru părerea biruinții, cineși la locul său să înturnară. Iară când făcliia cea de aur în sfêșnicul de diiamant și lumina cea de obște în casele și mésele tuturor să pune, Lupul și altă soție își cercă și pre altul ca sine află, căruia lucrul și fapta, carea într-acea noapte s-au lucrat și nenorocit norocul ce i s-au tâmplat, pre amănuntul povesti (căci a tot tiranul una și acéia ieste socoteala, ca ori cu ce mijloc ar putea streinele ale sale a face și, când tâmplarea nu răspunde poftai, celea ce n-au dobândit i să pare că cu mare nenorocire de la sine le-au pierdut). Așijderea, vitejiia dulăului adăogând, dzicea că nu ieste dulău ca acela ca-rile de la un lup numai să să biruiască, ce doară numai de la doi izbânda asupra-i să să nedejduiască (că a firii orânduială ieste doi deopotrivă pre unul deopotrivă să biruiască, iară meștersugul face ca această axiomă de multe ori să nu să adeverească). Așédară, / ei înde ei tocmindu-să și însoțindu-să, încă din bârlog mielușei săracului om împărțiia.

f. 77

v.

Deci, după ce părintele planetelor și ochiul lumii radzele supt ipoghei își sloboade și lumina supt pământ își ascunde, când ochiul păzitoriului să închide și a furului ca a șoarecelui să deschide (că toată fapta grozavă și ocărăta precum cu întunerecul să acopere și să ascunde socoteste, măcar că și noapte<a> are lumina sa, precum și pădurile urechi și hudișoi păreții de piatră și adâncă peșterea de vârtoapă la videre ascuțiți ochi au), lupii împreună spre locul știut să coborâră. Deci unul cu înceată călcare și cu furească îmblare, pre pânțele furișându-să, supt gardul dinafară bine aproape să lipi, și acolo ca mortul să trânti. Acesta așé alcătuindu-să și mulcomiș la pământ ascundzându-să, celalalt cât ce putea ciritéiele scutura și cu picioarele uscate frundze tropșind, stropșind, le suna, încă și un feliu de scânciitură ca acela da, cât dulăul deșteptat să să stârneasă, iară omului adormit simțirea audzului să nu lovasă. Ce nu multă a frundzelor / sunare și a pădurii răzsunare la ascuțită și deșteptată simțirea dulăului pururea străjuitoriu

f. 78

f. 78
v.

trebuia, și nici scâncitura Lupul a poftori apucă, când dulăul, îndată și tot deodată denaintea ușii sculându-să, asupra Lupului, ce viniia, sări (îndrăznirea luând din sară trecută) (căci puțini sint carii tâmplările în vremi schimbătoare a fi știu, însă prea puțini să află carii cu norocul de ieri astăzi să nu să îndârjască). (Căci mai cu credință ieste cuiva trupul fără vas oceanului a-și crede decât norocul norocul până în al doilea ceas adevărit și nemutat a-și ținea). Lupul, dară, nicicum vinirea și apropierea dulăului neașteptând, făcându-să că grijea de ieri și primejdiia trecută l-au înțeleptit (că într-adevăr, cât despre partea mea ieste, în mare îndoință mă aflu, oare învățăturile la școală învățate, au ispitile în mâni luate și primejdiile în cap purtate pre cineva mai păzit și mai socotit a face să poată), îndatăși fugăi să dede și încă cu frumos meștersug picioarele prin rugi își încurca și câteodată și preste cap își da. Dulăul atuncea încă mai mare îndrăzneală, precum pre tâlhariul la mână / va băga și în groapa morții de viu îl va astruca, luând (că pre cât pieptul neprietinului siială, pre atâta dosul lui îndrăzneală aduce), fără de nici o pază, vârtos și de aproape îl întirîia, atât cât și peste prilazul gardului după dânsul sărind, cu mare nedéjde de biruință îl goniia. Lupul dară, cel ce fugiia, socotind că acmu dulăul de tovarășul său cel supus va fi trecut, îndată înapoi să învărtiți și față la față neprietinului dede. Iară lupul cel supt gard ascuns, simțind că acmu dulăul preste gard au sărit, de năprasnă, denapoia lui a-l goni să luă. Dulăul, săracul, de neprietinul din dos nicicum știre având, cu Lupul din față vrăjmașește să lupta. Dară în vréme ce cu cel din față tare să apucă, atuncea și celalalt în spate i să încarcă (pentru-acéia dzic unii că cei cu socoteală denainte au ochi privitori, iară din dos socotitori, și lucrurile înainte mărgătoare trebuie ogindă să fie celor denapoi următoare). Deci Lupul, într-acesta chip pre dulău la mijloc luând, și fuga înapoi îi astupară și vârtutea în clipală, ca cu un brici părul, fără de nici o milă îi curmară și bucăți, bucățele tirănește (sau / mai adevărat să grăiesc), cu tirăniia sa slujia lupéște, îl spinticără și ciolanele în toate părțile îi împrăștiară. Mântuindu-să furii de străjeriu, ce pot lucra a povesti nu trebuie, căci fietecine aceasta poate pricepe. Căci omul, ticălosul, întâi lătratul dulăului audzind, apoi îndată și lină tăcerea urmând, socoti că de au și fost vreo jiganie rea, dulăul au gonit-o, și așé iarăși somnului s-au lăsat și odihnii cu totul s-au dat. Atuncea, lupii fără de nici o grijă, foarte pre lesne preste gard sărind și în ocolul cel mai dinluntru intrând, fietecarele mielul său luă și, véseli de a neprietinului biruire, dar încă mai véseli de a foamei potolire, cineși la ale sale să dusă”.

f. 79

f. 79
v.

Cu toții, această poveste de la Vulpe audzind, dzisără: „Adevărat, dară, o, priietină Vulpe, că cu mare filosofie Lupul viața sa își chivernisește și cu multă înțelepciune hrana își agonisește”.

Iară Vulpea iarăși apucă a mai dzice: „Ce de aceasta vă minunați, o, iubiților

miei frați? Căci eu și altă înțelepciune în capul Lupului am vădzut, pre carea, dacă o voi povesti, precum pre aceasta cu multul covârșește, singuri o viți mărturisi. / Și macara că istoriia în chip de basnă s-ar părea și de abia să o poată cineva crede până cu ochii nu o ar videa, însă atâta cinstea coadri mele nebetejită cereștii să o păzască, precum că ce cu ochii am privit, acéia cu gura vă povestesc.

f. 80 Odânăoară era un boier carile avea câtăva herghelie de iepe. Avea la iepe și un hergheligiul, carile pre cât era de bun păzitoriu, pre atâta era la vin tare băutoriu. În iepe era și un armăsariu prea frumos, carile cu cât era la chip de iscusit, încă mai mult era cu vitejești duhuri împodobit. Căci atâta de tare nu numai al său, ce și a celorlalți armăsari cârduri păziia, cât hergheligiul din toate vrédniciile numai cu bețiia îl întrecea (că mai vrédnic să poate numi un dobitoc carile slujbele firii sale păzeste decât un om carile cele pre mână-i credzute cum să cade nu le otcârmuiește). De care lucru jiganiia rea nicicum în herghelie să năvrăpască, au macara să să lipască nu putea. Căci armăsariul, coada pre spinare ridicându-și și urechile înainte buărându-și și tare nechedzind și rânchedzind, toată herghelia nepărăsit ocolii, și pre Lup, cum îl videa, îndată, fără nici o frică, asupra-i să răpedziia și de multe ori mai până la moarte cu picioarele îl stropșia. / Aceasta hergheligiul, de câteva ori la armăsariu vădzind și toată nedějdea în bună paza armăsariului lăsând, pre dobitoc cât pre sine a fi socoti și pre sine mai rău decât dobitocul a să face priimi. Și așé, fără nice o grijă, mai de multe ori, de drojdiile vinului amețit, de pre cal să răsturna decât de strajea nopții obosit spre dormire și odihnă să culca. Deci armăsariul șihergheligiulîntr-acesta chip să avea.

v.

Acum să vedeți și Lupul ce face. Întâiași dată cunoștea când hergheligiul de bat răsturnat și când treaz de somn culcat era. Căci avea Lupul un loc înalt în vârful unui deal însămnat, de unde în toate dzilele oglinzii încotro hergheliia îmbla și dincotro hergheligiul bat sau treaz vine. Că oricând hergheligiul bat să culca, niciodată gâlceava în herghelie a lipsi nu să tâmpla și nicicum armăsariul de vrăjmaș războiul Lupului nu scăpa. Care lucru, hergheligiul cunoscându-l, de multe ori, într-adins, treaz fiind, ca batul de pre cal cu capul în gios să răsturna și ca doară Lupul după obicéiu la armăsariu ar alerga, câte cinci și șése ceasuri de la pământ nu să rădica, ce în zădar. Iară amintrilea, bat fiind, oricând să deștepta, de pe forăitul iepelor, spaima mândzilor și sudorile carile de pre / armăsariu ca șirlaiele curea, precum iarăși bătaie și războiu cu Lupul să fie avut cunoștea. Deci o dată așéși de tot în mormântul drojdiilor îngropat și în savoanele vinului tare înfășurat și legat fiind, Lupul îndată la herghelie și la armăsariului monomahie sosi.

f. 81

Lupul, dară, de departe prin iarbă șipurindu-să și pre pânțecă târându-să, ca doară armăsariul nu l-ar simți, spre herghelie să trăgea. Ce în deșert, căci

f. 81
v.

armăsariul (precum ochiul păzii totdeauna deschis avea) cât de cii și apropierea Lupului simți și fără nici o zăbavă asupra i să răpedzi. Că acmu așé cu Lupul să deprinsése, cât nicicum în samă îl băga (că deprinderea din toate dzile nu numai pre oameni la minte îi coace, ce și pre dobitoace mai omenite și mai cunoscătoare le întoarce). Lupul în războiu pre cât putea de copitele armăsariului tare să păziia, dară și cu meșterșug, ca doară de bot l-ar putea apuca în toate chipurile să siliia, carea până mai pre urmă o și făcu (că nemică în lume așé de cu greu între muritori să află căruia nepărăsita nevoie mijlocul și modul lesnirii vreodată să nu-i nemerească). Că armăsariul, oarecum mai mult decât pravilele vitejiii poftesc, asupra / Lupului cu picioarele denainte, ca să-l stropască și cu copitele osul capului în crieri să-i prăbușască. Lupul cu iute fereală lovitura în deșert îi scoasă, și vrăjmaș colții prin nări pătrundzind, dinte cu dinte își împreună și falcă cu falcă își încheșta (că precum la viteji îndrăzneala cu socoteală vrednicie, așé, fără socoteală fiind, nebunie ieste și să numește). Iară armăsariului inimii vitéze durere pintini dându-i (că durerea în graba mare vârtute duhurilor și deznedejduirea mare vitejie inimilor aduce), așé ca cum preste simțirea sa ar fi fost (că în tâmplările de năprasnă întâi purced făpturile, de cie urmadză simțirile și gândurile), așé de cu mare siială capul în sus ș-au ridicat, cât pre Lup mai sus decât sine l-au aruncat, apoi așé de sus, atâta de tare în pământ l-au bușit, cât ca o căldare crăpată, de foame deșert coșul Lupului cu sunet au zvânănit. Lupul întâi vădzind, dară acmu și pricepând a armăsariului mai nebiruită virtute, socoti că de-l va mai ridica o dată așé și de-l va mai trânti și de a doa oară într-acesta chip, nici picioarele îl vor mai ținea, nice vreun os sănătos și nezdrobot îi va rămânea (căci ispita o dată făcută a înțelepților, iară de multe ori / poftorită a nebunilor dascăl ieste) (că cine cu sorbirea dintâi preste știință să arde, în lingura de pre urmă de da ori și de trii ori a sufla i să cade). Și așé, Lupul de botul armăsariului lăsându-să, puțințeluș într-o parte să déde. Herghelegiul de aceasta nicicum macara simțire luând, căci cu mlădițele viței și cu cârcéiele mlădițelor tare era cezluit (că de multe ori ce nu biruiește omul, biruiește pomul, și împărați, carii toată lumea în robia sa au adus, pre aceiași, amintrilea nebiruiți fiind, vinul în robia sa i-au răpit și beția cu mâna muierii i-au biruit. Și pre cât era întâi lăudați, pre atâta mai pre urmă s-au ocărât). Așé, Lupul, după aspru războiul acesta oarecum în sinul întristării capul slobodzindu-și, spre chipurile meșterșugurilor chiteala își aruncă și, singur cu sine vorovindu-să, într-acesta chip să socoti, dzicind: „Eu, acmu de atâtea dzile flămând și de-atâtea nopți de priveghere obosit fiind, oarecum vârtutea mi-au scădzut. Așijderea, în mătă de atâta vréme cevași macara nepuind și stomahul după a sa fire fără hrană a fi neputând, în locul hrânii singur singele său a amistui s-au nevoit, de unde aieve urmadză că și duhurile să-mi fie lipsit și mare iușurime

f. 82
v.

f. 83 trupului de vitionime să-mi fie vinit. / (Căci foamea în toate dzile muritori a fi ne învață și iese o boală carea nedespărțit tovarăș tuturor părților trupului și pururea să află de față). Ce de-ași fi fost (dzicea Lupul) în statul puterii méle, armăsariul așé tare nu m-ar fi purtat și de n-ași fi fost de vitioan așé de iușor, atâta de sus nu m-ar fi ridicat (acmu, dară, ce lipsésește în fire pre cât poate meștersugul să plinească trebuie).” Și așé Lupul socotin-du-să, la un mal să dusă și cu toată pofta țărna, ca cum carne de cârlănaș ar fi, înghiția, și cu atâta lut să îndupacă, cât ca cum ar fi un sac, peste tot tare și de greu să îndesă (că din fire Lupul, ca și lacomul, acesta dar are, ca când mult să mănânce poftéște, întâi mațele, apoi stomahul își plinéște. Căci carnea nemistuită la mătă a o triméte poate și apoi, oricând îi iese voia, o borește și afară o scoate). Așédară Lupul, dacă cu atâta de multă țárnă tot coșul își împlu, decât armăsariul mai mai greu să făcu. Și de ciia, de abiia clătindu-să, iarăși cătră herghelie asupra armăsariului purceasă (că sufletul neprietin, într-altă nu, fără numai în biruință să odihnește). Armăsariul, după deprinsul obicéiu, îndată înainte-i ieși. Lupul acmu, de țăr/nă îngreuiat, precum sprintină fereală a face cu greu îi va fi, și de copitele armăsariului așé pre lesne ca mai denainte cu anevoie să va feri socoti, de care lucru meștersug ca acesta scorni (căci toată simceaoa minții iese la nevoie lesnirea a nemeri și la lesnire de nevoia fără véste tare a să păzi). Dacă pre cât mai aproape putu, lângă stavă să apropie, pre coaste într-o parte să culcă, picioarele țapene înainte își lăsă, gura își căscă, dinții își rânji, limba afară își spândzură, ochii cu albușurile în sus își întoarsă și oarecum uscați și paiejiți îi arătă, muștele în gură îi întră, viespiile de ochi și de melciuri îl pișcă, iară el cu mare răbdare acéstea toate, ca cum ar fi mort, le răbda. (Că mulți, vădzind că viața le aduce primejdie de moarte, morților asămânându-să, și din moarte au scăpat, și pre alții cu piciorul pre cerbice au călcat). Armăsariul, vădzind că Lupul nu ca dintâi vrăjmaș năvăléște, ce ca stârvul mort pământului să lipéște, întâi de departe pre nări forăia, apoi mai cu îndrăzneală de Lup să apropiia. De ciia (după cum a tuturor dobitoacelor obicéiul iese, când vreun stârv mort află, a-l amiroși), dincoace și dincoalea a-l adulmăca începu. Lupul, cu moartea minciunoasă, hirișă și adevărată prostului armăsariu moarte acmu-acmu gătiia / și cum îl va apuca și cum îl va birui și cum va sări, numai din gând să chibzuia.

f. 84 Deci armăsariul, precum am dzis, din toate părțile amirosin-du-l, și despre partea botului vini. Atuncea Lupul, după greuimea ce avea, cu cât mai mult putu să sprintini și de năprasnă pre săracul armăsariu de nări apucă. Carile, și de spaimă, și de durere, măcar că peste puterea sa să sii și cu picioarele în toate părțile azvârli, dară cu aceasta puțin lucru și așéși cevași macara nu spori. Căci îndesată greuimea lutului în mațele Lupului iarăși la pământ atárnă și capul și genunchele armăsariului. Câtăva vreme Lupul altăceva nu făcea, fără numai, ca o piatră în

f. 84
v.

gios, tot la pământ să trăga. Armăsariul acmu, icoana morții în oglinda vieții sale privind și din toate părțile deznedejduind, mai mult de groaza morții decât de mușcătura Lupului, din toate mădularele să slăbiia. (Că precum apelpisia câteodată inimile îmbărbătează, așe mai de multe ori toate nedejdile curmă și toate puterile ca cu paloșul deodată le rătează). Aședară, armăsariul, ticălosul, în toată slăbiciunea aflându-să, Lupul, cum mai fără veste și mai în pripă de nări lăsându-l, de îi îl apucă, și, îndată bîrdăhanul / spărgându-i, mațele la pământ îi vîrsă.

După ce Lupul cu acesta meșterșug pe armăsariu îl întoarsă în țințariu și pe poarta întunérecului îl bagă (că moartea dobitocului altă nu iese, fără numai lipsa luminii vieții întunérecul neființei aduce), îndată țărna ce mai denainte nu pentru sațiul, ce pentru greuimea o înghițisă, a vîrsa început, într-a căriia loc, cu mare veselie, carnea armăsariului pusă.

f. 85

Ca acestea și altele mult mai mari și mai minunate înțelepciuni, o, fraților, Lupul în capul său poartă, carile adevărate izvoară de știință și senine de multă cunoștință sint (că nici nebunul coarne, nici înțeleptul aripi are, de pre carile de înțelept sau de nebun să să cunoască, ce pre amândoi cuvântul și lucrul veri așe să fie, veri ase îi arată. Că amintrile mulți înțelepciunea cuvântului îndestul au, iară de lucrul ei prea lipsiți sint; și împotrivă, mulți de pompa și frumusețea cuvântului [cuvântului] sint depărtați, iară faptele îi arată precum cu înțelepciune a fi încorunați). De care lucru, o, priietinilor, fără nici un prepus să fiți, că Lupul aceasta a isprăvi va putea, însă numai de va vrea. Numai și aceasta a socoti vă trebuie, că siiala Lupului fără vreo / adevărată pricină să fie nu poate. Că amintrile (înțeleptii precum de laudele lumii fug, așe pentru ca lumea de buni să-i laude, înțeleptii a să face s-au nevoit). Așijderea, cel mai suptire al înțelepților meșterșug iese (ca lauda numelui de la dâșii pre cât pot gonind, ea singură pre atâta asupra-le să alérge fac), nu într-alt chip (ce ca cum inima carea în dragostea cuiva iese lovită, cu cât îndrăgitul să ascunde și să feréște, cu atâta dragostea cuprindzându-l îl topéște). Deci cât despre siiala lui ar fi și pre cât proasta mea socoteală agiunge, socotesc (că de multe ori ce nu să începe cu cuvântul să sfârșește cu bățul).”

f. 85
v.

Cu acest féliu de învăluiri și cu acéste sule de bumbac, după ce Vulpea pre Lup împunsă, pătrunsă și pre cât putu în ura și zavistiia a multora îl împinsă (căci mulți era carii nici cuvântul dreptății a ști, nici pre Lup a filosofisi a audzi poftiia) (că câtă înăcăjire bolbăitura minciunii în uréchea dreaptă, atâta nesuferire săgetătura adevărului în inima necurată aduce) și în tot chipul cu podoabe îl învăscu și-l desvăscu, îl îmbracă și-l dezbracă, până mai pre urmă nu într-alt chip, ce vâdzind că mulți uréchea ascultării despre mulțimea vorovirii ei a întoarce începuse, / cuvântul își curmă (căci gura desfrânată mai tare aleargă decât piatra din deal

răsturnată, pre carea un nebun cu piciorul poate a o prăvăli și o mie de înțelepți a opri nu o pot).

f. 86 După acéste a Vulpilor pentru a Lupului filosofie dovéde, cu toții cunoscură că în capul Lupului ieste și siială, și socoteală. Deci cei ce poftiia siiala nicicum vrea să-i asculte socoteala, iară cei ce poftiia socoteala mai cu de-adins vrură să știe ce-i poate fi siiala. Și așé, sentenția celor ce poftiia socoteala biruind, aleasă ca iarăși pre Lup de față să chéme și mai cu adevăr pentru a Strutocamilei fire să să înștiințéde.

f. 86 v. Deci, după ce pre Lup în mijlocul teatrului adusă, Corbul (precum și mai sus s-au dzis) puterea Vulturului și îndemnarea Cucunozului spre adevărul vredniciei<i> Strutocamilei avea, carile, ca și cuvintele Lupului, după pofta sa să abată și într-alt chip a grăi pricină a i să da să nu sa poată, cătră Lup într-acesta chip loghica îndrăpt îl învăța. Căci nu din hotarul mijlocitorul purcedea, nu din protase siloghizmul începea, ce din încuierea urmării protasele sofisticéște în gândul ascuns lăsa și într-acesta chip epifonema sa în glasul mare striga: / „(Cine în lume ieste atât de înțelept căruia altă înțelepciune să nu-i trebuiască? Cine între muritori ieste atât de învățat căruia mai multă partea învățaturii să nu-i lipsască? Cine în tot teatrul acesta ieste atât de ascuțit la minte carile vânt să socotească a altora cuvinte? și cine ieste acela carile a dzice va îndrăzni că mai mult o mână decât o mie a sprije-ni sau a pohârni poate?) De care lucru, o, iubite prietine, pentru ce în mijlocul teatrului te-am chemat a ști și să cade. Că iată, vredniciia Strutocamilei toți o au ales. Iată că alégerea a multora ieste mai adevărată și mai întărită decât a unuia sau a doi. Iată că Strutocamila de titlul vredniciei<i> și a stăpânirii vrednică ieste. Iată că mare să află însămnarea numelui ei. Așé poruncește Vulturul, așé va Corbul, așé îndeamnă și sfătuiește Cucunozul.”.

f. 87 Corbul, dară, a acestora de câteva ori palinodia cântând și după firea glasului său de da ori și de trii ori crâncăind. Lupul partea cea mai multă a vremii tăcerii da [căci tăcerea capul filosofiei ieste, și încă toată cinstea înțelepciunii mai mult într-însă să prijenește, de vréme ce aplos a grăi de la maice și de la mance ne de/prindem; frumos și mult a vorovi, toate școalele, mai prin toate locurile (nu cu puțină pagubă a tot muritoriul!), pre canoane ne învață. Iară înțelepțește a tăcea și vremea voroavii puțină și grele prea la puținii videm, și învățătura tăcerii undeva macara în lume a să profesui nu audzim. O, fericita tăcére! că totdeauna cu tăcerea ascultăm și învățăm orice ar fi de învățat și pururea din fântâna tăcerii cuvântul înțelepciunii au izvorât. Că cine tace mult, mult gândéște, și cine mult gândéște, mai de multe ori ce-i mai cuvios nemeréște. Acela dară ce ce-i mai de folos au nemerit, dzic că, de va grăi, va grăi mai negreșit].

Lupul dară, după multă cu tăcére spre crâncăitul Corbului ascultare, într-

f. 87
v.

acesta chip să cumpăni, ca nici cu de tot nerăspun-derea necunoscătoriu, nici cu voroava împotrivă mai mult mâinii ațîțitoriu să să arete, de care lucru într-acesta chip răspunsă (când toate gurile privighitorilor a mai cânta tac, atuncea greierul copaciului a țîții încépe). „Deci sau căci au tăcut privighitorile, grierul au început, sau căci au început grierul, privighitorile au tăcut, nici aporiia, nici dezlegarea ei ieste așé vrédnică de iscodit. Căci una știm, / și acéia de la toți de adevărată priimită axiomă ieste (că toate vrémea sa au și vrémea a tuturor dascăl și învățătoriu ieste), carea precum voroavii vorovitoare, așé tăcerii tăcătoare, cumpănitoare și giudecătoare va fi. Iară eu vecinice mulțămiri dau, căci acmu de lucrul ce nu știam oarece m-am înștiințat (căci fietece a ști mai de folos ieste decât fietece a nu ști).”

f. 88

Iară între pasiri era o Brehnace bătrână, carea în multe științe și meșterșuguri era deprinsă (că mult să îndrepteadză cu învățătura tinerețile, dară și știința mult créște și să adaoge cu bătrânéțele), aceasta a Lupului atâta siială și la voroavă atâta fereală aminte luând, în sine dzisă: „În Lup nu numai tăcere inimoasă, ce și oarece simțire adulfăcoasă ieste (și până într-atâta cruțătoriu cuvintelor ce să arată, nu ieste sămn a minte de socoteală deșartă). De care lucru tăcerea lui cu glogozite voroavele noastre de trecut nu ieste (că voroava glogozită, până mai pre urmă, sau de tot în deșert, sau în gâlceava iese, iară tăcerea cu răbdare sau în pace, sau în biruire să săvârșéște)”. Și așé, către alalte pasiri dzisă: „Puțină răbdare să aveți să cade, pentru ca într-o parte luându-ne cu Lupul, pentru cel de obște folos, oarece / cuvinte să facem”.

f. 88
v.

Și așé, Brehnacea, în singurătate cu Lupul luându-să, cătră dânsul într-acesta chip voroava începu: „Vreare-aș și aș pofti, iubite prietine, pricina adâncii tale tăceri ce ar putea fi ca să pociu ști (că deși tăcerea între toți iubitorii înțelepciunii lăudată ieste, însă la vreme de treabă icoana neștiinții arată). Așijderea (măcar că cine nu știe vorovi și tace, frumos vorovéște, dar încăși la multă cu îndemnare și cu poftă întrebare a nu răspunde, sau a celor pizmoși, sau a celor urâcioși lucru ieste). Mai vârtos, precum mi să pare, știut a-ți fi socotesc (că doaă lucruri, sabie de îmbe părțile ascuțită și rană minții netămăduită ieste cineva la vréme de voroavă cuvântul a-și opri și la vreme de tăcere limba desfrânată a-și slobodzi). De care lucru de ieste în tine vreo știință sau vreo cunoștință, de mine să nu ascundzi te poftesc și te sfătuiesc. Ca într-acesta chip orice în republica noastră clătit, strămutat și neaședzat ar fi, în limanul odihnii, întrulocarea unirii și în aședzământul omoniii a aduce să putem. Căci într-alt chip lucrul de va rămânea, de toată a lucrurilor alcătuire și a sfatului bun și de obște învoire, toată nedejdea să rumpe și să curmă (că nu atâta stricăciune publicai adunarea neprietinilor de/nafară, pre câtă a cetățenilor dinluntru a inimilor într-un gând neîmpreunare

aduce).”

f. 89

Lupul răspunsă: „Bine știi, cinstite priietine (că dégetul arătă-toriu cumplită otrava clătéște a ochiului privitorul) (și supt unghea dégetului mai vrăjmaș toapsăc decât supt dintele viperii stă). Așijderea nu ieste pofta aceluia carile cu dreaptă socoteală să slujéște, ca lumea, cu dégetul arătându-l, să dzică: „Iată, acesta așé au dzis, așé au făcut”. Că măcar că într-acea dată oarece spre adaogerea cinstei și spre slava numelui a să aduce s-ar părea (care lucru mai mult decât altele pre muritori farmăcă), dară cu bună samă și adese s-au vădzut că acéleași guri cântă cântecul îndrăpt, și ce ieri lăuda, astădzi în hulă iau și în batgiocură. De care lucru propozitul socotélui au fost ca într-atâta adunare de nevoie adevărul a nu arăta, iară de bunăvoie numai singur eu a-l ști, sau cătră altul iarăși adevărului iubitoriu a-l obști (că între doaă chipuri pururea doaă socotele asupra unui lucru au, dară în doaă monarhii, în carea nenumărate chipuri, voi și socotele să află, cu cât mai vârtos deosăbite plăceri vor avea? Unde cineva cu sfatul plăcut și iscusit nu mai mulți priimitori decât lepădători și nu mai puțini apărători decât împotrivitori va afla), și așé / urmadză ca (din cuvântul adevărat nu mai puțini neprietini decât priietini cineva singur cu gura sa să-și agonisască).”

f. 89

v.

f. 90

Brehnacea răspunsă: „Adevărat, o, priietine, că coaptă și deplin ieste socoteala ta (căci nime așé de fericit în lume să să ție, a căruia, precum și lucrul, și cuvântul tuturor va plăcea să să socotească, că soarele și ceriul senin călătorilor, ploile sămănătorilor, vara plantatorilor, toamna culegătorilor și iarna de-a gata mîncătorilor place, pre carile soarele, totdeodată tuturor neputînd a le pricinii, de la toți acéște nu poate a scăpa a nu să vinui); și macara de lauda gurilor multe înțelepții ca albinele de fum fug, însă (când pentru făcut folosul de obște cineva să fericéște, cuvioasă și frumoasă ieste lauda) (că cu mintea și sfatul unuia, a multora viață a să păzi și din viitoarele primejdii a să feri ispita din toate dzilele arătătoare și mărturisitoare ne ieste). Precum cu bună chi-vernisa la unui navarh, din nesățioase droburile mării multe suflete la limanul lineștii scapă (căci acela, bun cărmuitoriu a fi să dzice și ieste carile din linește furtunele socotește și din furtună lineștea agoniséște). A căruia dulce voroavă în liman și vrednică laudă pre / uscat și cădzută mulțămită de la ficiori pentru părinți, de la părinți pentru feciori, prin toate casele și adunările, nu otravă, mă créde numelui, ce tare antifarmac tuturor hulelor ieste. Pentru aceasta și într-acesta chip a celor vechi și fericiti iroi numere (căci fericirea adevărată cu cât să vechéște, cu atâta mai mult să fericéște), carile de atâtea mii de ani și până acmu, din iscusite condéiele scriitorilor, din tocmite versurile stihotvorților, din împodobite voroavele ritorilor și din dulce cuvântare a tuturor gloatelor bună pomenirea numelui nici s-au părăsit, nici în véci să va părăsi. Care lucru vie icoana vrédnicelor sale suflete și deplin pildă următorilor săi

f. 90
v.

ieste (căci toată omenia și vrednicia omenească într-aceasta să plină, ca pre neputincios să agiute, și neștiutoriului nu numai cu cuvântul, ce mai vârtos cu fapta pildă aieva să să aréte). Acesta lucru singură înțelepciunea firii pre toți învață, cu îndămânările sale pildă ni să arată de față, câte părți are, toate în slujba și agiutorința tuturor le întinde. Soarele tuturor cu același ochiu caută, nici pre unii încăldzește și despre alții aceasta tăgăduiește. Ploile, precum stincele umedzăsc, așé sămințele dezvălesc, hlujerile răcoresc, copacii înfrundzesc, florile iarba și / toată pășunea și otava înverdăsc; și toate în neamul și chipul său, una spre îndămânarea alții neobosit să nevoiesc și fietecarea periodul plinirii sale a plini să silesc. De care lucru aiéva ieste (că fireanul firii a urma să cade), iară amintirea cine firii să înponcișadză, pre făcătoriul firii în meștersug necunos-cătoriu arată. Nici voiu, prietine, cu numele firii, mulțimea pătimirilor să înțelegi (că toată pătimirea grozavă neprietină, iară nu prietină ieste firii)”.
Cătră acéste a Brehnaciei nu proaste cuvinte, Lupul într-acesta chip răspunsă:

f. 91

„Vădz și bine cunosc, o, prietine, că cu toată nevoiea te silești ca pentru a mea adâncă tăcere să te înștiințazi (că sufletul filosof nu numai cum și ce s-au făcut, ce și pentru ce așé s-au făcut cerceteadză) (că toată prostimea lucrurile vădzind, precum sint le știu, iară filosoful din ce și pentru ce așé sint cunoaște). Deci de vréme ce și eu (precum mi să pare) urechi bine ascultătoare am aflat și tu precum gură adevărul grăitoare să fii nemerit adevărit să fii și precum eu a povesti nu mă voiu lenevi, așé tu în pomenire a le alcătui nu te obosi (că voroava frumoasă la cei cunoscători de n-ar mai sfârși, încă mai plăcută ar fi, iară cei / necunoscători mai tare dulceață în basnele băbești, decât în sentențiile filosofești află). Întâiași dată, dară, o, prietine, pricina tăcerii méle au fost căci (în uréche de pizmă îmbumbăcată și de zavistie astupată nici buhnetele căldărărești, necum line cuvintele filosofești a răzbate pot) (căci mai pre lesne s-ar audzi voroava între ciocanele căldărarilor decât între multe gloate a varvarilor). Iară a doa și cea mai grea pricină au fost căci nu a tuturor socoteală ieste ca pentru ce nu știu să să înștiințedze (măcar că fietecine din fire a ști poftéște, dar cei mai mulți, ceva neștiind, precum ceva nu știe a să dovedi nu priiméște), ce pentru ca ce le place și ce poftesc, acéia a și audzi să nevoiesc. Așijderea, nu atâta pentru hirișă ființa Strutocamilei a să înștiința, pre cât cine ceva împotriva lor și după pofta adevărului va grăi a însămnă să silesc. Că acel apofasisticos cuvânt: *El au dzis, așé va, așé poruncește*, aieva arată că nu ce mai de folos, ce ce mai plăcut le ieste, acéia să și aleagă. Și așé, voroava mea nu de ascuțite, ce de căptușite urechi ar fi lovit (și ce mai mare nenorocire a fi poate decât când [când] nici cel / ce bine vorovéște nu să înțelege, nici cel ce aude cuvintele de bune și de réle nu-i alége). De care lucru la cei cu socoteală (mai cu suferire și mai cu cuvinire ieste în munți holmuroși, codri

f. 91
v.

- f. 92 umbroși, în stânci pietroase, peșteri întunecoase, între păreți zugrăviți și zidiuri cu iederă acoperiți cuvinte a face decât între oamenii carii cuvântul adevărului a audzi nu le place). Căci între locurile pomenite, cineva glasul de ș-ar slobodzi, în urma glasului văile, codrii, munții, păreții, zidiurile acéiași dzisă ar poftori, și de n-ar adaoge, încailea, nici ar scădea ceva voroavii cuvioase. Care lucru la urechile după plăcere a audzi deprinse, împotrivă cade, că de răspund, răspund cu urgie, iară de tac, tac de pizmă și de mânie. Dară de vrème ce în singurătatea oamenilor și în tovărășiia științelor acii numai amândoi ne aflăm, ori până unde proastă știința mea s-ar întinde, cu bună nedéjde și fără nici o primejdie a alerga și orice înodat s-ar părea, a dezlega nu mă voi sii (că de nepriietinul înțelept ieste de lăudat, cu cât mai vârtos și priietin și înțeleptul va fi mai de ascultat și de îmbrățășat). Că a Vulpei șicuită către toată publica pri/ință, iară asupra mea ca vreo ură să poată aduce, cu mare nevoință numele mieu și a filosofii méle la mijloc s-au adus, carii de la mine cea adevărată și chiară a Strutocamilii ființă hirișie să le arăt înaintea atâtea gloate m-au chemat. Cătră carii în ceva nerăspundzind, pricina tăcerii și siielii méle mai sus deplin ți-o am povestit. Iară acmu, pre cât puterile îmi vor agiuta, numele și firea Stru-tocamilei cum mai pre scurt și mai aievea a-ți dejgheuca mă voi sili (căci nu didascalul, carile în toate dzile în școală învață, ce cela ce a ucenicilor cu învrednicii și învățăături împodobéște viață, fericit și la nume vestit ieste și a fi să cade).
- f. 92 v. Unul dintre cei a firii tâlcuitori dzice că a numerelor numire și cunoștință ieste măsura a necunoscutei firii. Iară altul dzice că ieste făcliia și lumina a ființii lucrurilor. Amândoi dară, precum să cade, la rădăcina adevărul au atins și la vârful adevăratei cunoștințe au agiuns (că cine adevărul de la rădăcină cearcă, știința în vârful înălțimii află, și cine adeverința de gios întreabă, cunoștiința de sus îi răspunde). Bine dară și după regula adevărului, iarăși dzic, vrednicii acéia filosofi au grăit, de vrème ce tot numele hiriș scurtă hotărârea lucrului ieste. Deci numele Strutocamilei din doaă numere, din Struț adecă și din Cămilă alcătuit ieste. Așijderea din doaă féliuri, adecă din dobitoc și din pasire ieste împărțită (însă de ieste în lume pasire ca aceia, carea hiriș numai struț să să chéme). Deci a acestor doaă dihăanii hirișiile împreunând, firea jiganiiii, pentru carea întrebare să face, pre lesne a desface și a cunoaște vom putea. Așijderea pre fietecare dihanie, prin céle patru firești pricini cercând, fietecarea cât și ce cu dobitocul acesta împarte, chiar vom putea pricépe. Așédară Cămila ieste dobitoc în patru picioare, mugitoriu și din fire spre ridicarea sarcinii orânduিত. Deci cât ieste despre partea pricinii făcătoare, aievea ieste că ca și alalte în pânțece să zămisléște și în vrémea cădzută firește să fată. Cât ieste despre partea materiască, ieste ca și alalte dobitoace: din carne, singe, oase, vine, piiele, păr și alalte câte la materie să cuprind. Cât ieste
- f. 93

- v. despre pricina formei precum din alalte dobitoace cu multul să deosăbêște, să arată. Întâi, că unele sint cu un ghib numai, iară altele cu doaă, la cap mică, după mamina trupului ce poartă, / picioare înalte și la genunchi botioase, la talpă lată și fărăunghi, la copită îngemănată și ca găștele pe dedesoptpelițată, la coadă scurtă, după lungimea trupului măsurând (căci coada la dobitoc întâi ieste pentru frumsețe, iară a doa, ca pe unde cu capul și cu picioarele nu agiunge, pentru apărarea de muște, cu coada să agiungă), la păr [păr]creață ca arapul, dară moale ca bumbacul, de la grumadzi până la piept ieste flocoasă și coama îndrăpt, de la gușă în gios, spre gâtlej purcede, iară peste tot la stat decât alalte mai mare, iară decât filul mai mică ieste. Iară cât ieste despre pricina săvârșitului, aieve ieste (precum și mai sus am dzis) că firea spre ridicarea sarcinilor gréle au orânduit-o. Nici aspru să ți să pară, o, priietine, acest cuvânt pentru pricina săvârșitului, că macara că aceasta pricină ithicăi mai mult decât fizicăi slujéște, însă adevărul așé să adevéréște, nevoia omenească în fire pricina sfârșitului au aflat și, precum dzic unii, preste chiteala firii (însă meșterșugul fătul nevoii fiind, nevoia întâi ce-i mai pre lesne, apoi ce-i mai cu greu și mai de folos au aflat), însă nu de tot împotriva firii, / nici preste puterile ei a sări poate, nici orânduiala lesnirii a-i muta ispiește. Că ce meșter ar fi acela carile grindzi de fier ar rădica și cu cuie de lemn le-ar întări, sau cine sféșnic de său și lumânare de argint ar face? De unde aievea ieste că ce firea spre lesnire împrăștiat au lăsat, acéia meșterșugul cu adunarea spre săvârșire le-au adunat. De care lucru, la Cămilă de socotit ieste întâi ghibul în spinare rădicat, pentru ca de greuimea sarcinii mijloc pre lesne să nu i să îndoiască. A doa, la dânsa ieste de luat în samă perinuțele între picioarele dinainte și în pulpile picioarelor denapoi, în carile, când pentru încărcarea la pământ șede, ca cum în niște pirostii cu trii picioare, într-acele perinuțe să sprijinéște, pentru ca adése culcarea și ridicarea și greuimea, carea în spate o îndeasă, pieptul și pulpile să nu-i julească, nici pielea, răbindu-i în ceva, să o betejască. A triia ieste la dânsa de socotit mărimea trupului și puțină mâncarea și încărcarea stomahului și mare răbdarea carea de sete în vremea căldurii are, pentru ca și hrana fiindu-i puțină și răbdarea mare la sete, pre la locu/rile carile mâncarea de în bișug și băutura în biv nu să află, mai răbdătoare și mai trebuitoare să fie (că acela ieste mai trebuitorul, carile la vréme de nevoie ieste mai răbdătoriu). Acéstea dară în Cămilă firea ascundzind, nevoia și meșterșugul din fire¹ așé și spre acesta sfârșit să le fie orânduit sfitéște. Iară de toate mai pre urmă de socotit la Cămilă rămâne, ca după mărimea trupului, micșorimea sufletului, și după arătarea trupului, prostimea duhului ce are, că un copil de șépte ani sau și mai mic șépte cămile sau și mai multe după sine a trage și încătvo voia îi ieste a le întoarce poate, iară de multe ori, în locul copilului, un măgăraș această slujbă a săvârși și câteva cămile după sine a

- f. 95
v.
- înșira poate, carile cât sint și cât pot, de s-ar putea cunoaște, lucrul într-alt chip s-ar tâmpla (că unde a socotélîi și a minții radze nu lucesc, duhurile puterii puțin procopsesc). Acesta lucru în dobitocul acesta chiar arată că firea nu după mărimea trupului duhurile în cumpăna atocmirii au împărțit, ce la stârvul măminos și vârtos duh logos și fricos au pus (că puterea trupului, cât de vârtoasă, / rădică, împinge și strânge, cât de mai mult ar putea doi sau trii, iară cel puternic la socoteală cu miile pre alții covârșește). Deci într-acesta chip Cămila fiind, toate nevoile și greutățile ce trage nu peste voie, ce peste știință suferă. În care lucru, lauda vredniciei<i> suferélîi să agonisască nu poate (căci acela ce simte, iară nu acela ce nu simte, a suferi să dzice, și cela ce puterea spre izbândă harnică a fi își cunoaște și nu-și izbândește, iară nu cela ce slăbiciunea neprietenului neștiind, de frică să continéște, răbdătoriu să numéște). Încă mai cu de-adins și precum adevărul să are, că Cămila, nu căci nu poate, ce, precum am dzis, căci nu știe că poate, i să pare că de-ar putea vreodată pre cei ce o înăcăjăsc, tot ș-ar izbândi; de care lucru în știința ei, slăbiciunea duhului puterile trupului neclătind, numai cu pizma și înădușala rămâne. Carea măcar că în viață (precum unora place) dzic că nu o uită, însă iarăși în viață izbânda, pentru pricinele carile am dzis, a-și răscumpăra nu să învrednicește. Acéstea dară, câni pre scurt, o, iubite prietine, în Cămilă și în firea ei așé să socotesc, și cu tot adevărul / așé și sint. Deci pentru aceasta mai mult voroava a lungi părăsindu-ne, la Struț, pășirea să ne întoarcem.
- f. 96
v.
- Așédară, giunătața dobitocului acestuia în Cămilă aievea arătându-să, acmu cu alt mijloc giunătața ce rămâne în Struț, pășirea, să o cercăm și iarăși prin cele patru a firii pricini, ce, cum, din ce și pentru ce ieste, să o aflăm. Deci la acesta lucru întâi ca astrologhii să facem să cade, carii cele adevărate firești și cerești trupuri mai curat vrând să arete, niște ființe din socoteală și niște trupuri și locuri, carile nici în ceriu, nici în fire să află, pun. După aceasta dară socoteală, a fi să dzicem și cu mintea să supunem, precum în fire să află o pasire mare, cu péne, pedéstră și nezburătoare, sau un dobitoc cu doaă picioare și să oaă; hrana, în loc de grăunță, iarbă sau carne, să-i fie piatră, foc și fier; și așé, pre ciuda lumii, aceasta prin pricinele firești de amănuntul să o ispitim, ca oarece pentru dânsa adevărul și socoteala ce ne va arăta să oblicim. Pre cât dară ieste din partea materii, să véde că nu piatră, lut sau alt metal, ce carne, singe și alalte lucruri de materie dihaniască are. Pre cât din pricina fă/cătoare ieste, întâi în ou să zămislește, să oaă, clocéște și apoi puii ca alalte pasiri din oaă își scoate. Iară cât despre pricina formei, multe și aspre discolii are, pre carea, binișor de o vom socoti și în cumpăna socotélîi drépte de o vom cumpăni, mai mult spre a firii ei cunoștință decât alalte ne va agiuta. Forma, dară, parte îi ieste de pasire, iară parte de dobitoc. De dobitoc, dzic, căci pedestră, nezburătoare și pre fața pământului, iar nu în aer îmblătoare.

Talpa îi iese ca de Cămilă, cu copită împreună, iară nu cu unghi și cu degete despicate; în spinare, ghib în sus rădicat ca Cămila are, la grumadzi, lungă și întoarsă, la picioare, înaltă și la genunchi botioasă iese; la cap, mică și la bot, întoarsă, nu plisc de pasire, ce bot de dobitoc poartă; coada în sus întoarsă, creață și tufoasă îi iese. Rar și departe pășește, princet și lin pașii își clătește. Acestea toate din forma cămilii îndatorită a fi, dovadă nu trbuie. Iară din forma pășirii îndămânată a fi, numai penele o arată; în loc de fulgi, tuleé, și în loc de peri, péne ș-au luat. Acestea dară la un loc împreunându-le, pentru a patra pricină, carea iese a săvârșitului, cum vom putea vom giudeca. Deci, pre / cât cu socoteala a agiunge putem, dzicem că firea într-aceasta jiganie un lucru mijlociiu au lucrat. Căci trupul mare asămănând Cămilei, cu mici penele aripilor pășirii în aer a să rădica nu poate. Așijderea, slab trupul pășăresc sarcina dobitocească și a pohoarâi greuime a suferi și a purta nu poate. De unde aieva iese că nici firea spre acestea au tocmit-o, nici meșterșugul și nevoia au silit-o. De care lucru, un lucru numai a săvârși poate (căci firea ceva în zădar și în deșert nu face), însă, de iese de credzut cuvântul unora, carii dzic precum jiganiia aceasta în stomahul său fierul amistuind și oțelul în mașeși topind, pre urma ei, cei ce această treabă de grijă au, găinațul la un loc îl strâng, pre carile meșterii de a doa oară fierbându-l și în materiia și forma dintâi întorcându-l, fierul cel vestit, ce-i dzic meschiul vechiu, să fie alegând, din carile odănoară povestesc precum oaă de fier prea multe să să fie făcut, carile și până astăzi în cămările împăraților rămășiță să păzască și să află. Însă aceasta socoteală, macara că pre la mulți de adevărată să ține și să crede (dară mișeliia lumii aceștia atâta cu vrémea lucrurile strămută, cât celea ce unii o dată cu mânuile le / apipăia, cu picioarele le călca și cu ochii le videau, acéleași acmu alții audzindu-le, în loc de basnă și de minciună a fi să le ție). Însă noi a celora ce ispita prin scrisori a oameni de temei nu să pomenéște, nici acmu ispita după cuvinte cineva a afla să învrednicéște, lucrul în prepusul schipticesc lăsăm. Și așé, nici spre aceasta sfârșit din fire Struțul orându-i a fi nu să adevéréște. De care lucru, din tăgadă, mărturisirea adevărului aducând, dzicem: jiganiia aceasta dobitoc cu patru picioare nu iese, pasire zburătoare nu iese, Cămilă nu iese, Struț aplos nu iese, de aier nu iese, de apă nu iese. De unde iarăși dzicem că cea adevărată a ei hotărâre aceasta poate fi: Strutocamila iese traghelaful firii (căci iese la filosofi altul, al chitélii), carile dintr-îmbe monarhiile iese, și iese și nu iese. Ieste, dzic, căci adevărat între lucrurile firii ciudă ca aceasta să află; nu iese, dzic, căci nici dintr-un neam a fi socoteala nu adevéréște. De care lucru, o, iubite prietine, înșămnarea marelui acestuia nume altă nu sună, fără numai hirișă himera jigăniilor, irmafroditul pășirilor și traghelaful firii. Deci acmu lucrului, căruia neamul, chipul și toată vredniciia firea i-au tăgăduit, oare cu ce / obraznicie, sau mai adevărat să dzic, cu

f. 98
v.

ce nebunie cineva din voia slobodă sau din meșterșug spre vreo vrednicie a o rădica ar îndrăzni? (Că mai pre lesne ar fi cineva, gândacii îngiugând, pământul ca cu boii în plug să are, decât vreun bine sau folos a aștepta de la cea carile nici din fire vreun dar, nici din pedeapsă și din învățătură vreo vrednicie are). Aceștia socotéle, o, prietine, eu a unora gânduri împotriva simțind, spre așé de adâncă tăcere m-am lăsat, și de nu voiu cumva proroc minciunos ieși și un prognostic a face, macara că nu fără siială, voiu îndrăzni. Deodată a Corbului siloghizm să va întări, și sentenția Cucunozului să va plini, și Strutocamilii în cap coarne ca a boilor îi vor razsări, și în scaunul vredniciei să va sui (ca fortuna când va să trâtească, întâi rădică, și norocul întâi râde, apoi plânge). Numai vrémea (care oglinda ieste a lucrurilor viitoare) va arăta, precum și siloghizmul ieste sofistic și sentenția răzsuflată și Strutocamila din odihnă în năcaz, din fericire în pricaz și din ce ieste în ce nu ieste va tréce (că Guziului Orb fericită îi ieste viața, când în întunérecul suptpământului îmbla, iară când pre fa/ța pământului iese, nu mai curând radzele soarelui îl încăldzesc decât un-ghile Blendăului îl sfridelesc).”

f. 99

Brehnacea, acéstea toate de la Lup cu bună uréchea ascultând și cu întreagă socoteală înțelegând, singură din sine, precum cuvintele Lupului adevărate și pline de înțelepciune să fie, cunoscu. Asijderea, precum, ca un deplin filosof, toată aporia au dezlegat și cea hirișă hotărâre Strutocamilii au dat. Însă mai denainte sfaturile carile între Corb și între Cucunos să făcusă știind, încă mai tare de iute adulfăcarea Lupului să mira (căci sămnel înțelepciunii ieste ca din céle vădute sau audzite, cele nevădute și neaudzite a adulfăca, și viitoarele din céle trecute a giudeca). De care lucru, siiala și tăcerea Lupului nu din pizmă sau dintr-a inimii împietrosére, ce din dreaptă a înțelepciunii regulă a fi pricepu (că tăcerea sau la vréme a înțeleptului grăire, multora pildă și învățătură, iară a nebunului bolbăitură, șie ură, iară a altora scărândăvitură ieste). De vréme ce a Corbului inimă bătea ca Strutocamila între pasiri după dânsul, iară între dobitoace locul cel mai de sus să ție. Așijderea, știa că nu numai filosofia Lupului, / ce nici sfatul a toată lumea din minté ce apucase să-i întoarcă, cu puțință nu ieste (cu inima în pizmă împietrosată, sau după voia sa a isprăvi neputând, de năcaz să topește, sau oricând ar putea răul a face nu să îndoiește). Acéstea Brehnacea, în sine așé chitindu-le și socotindu-le, până, mai pre urmă, socoteala într-acesta chip își așădză (orice spre binele și folosul monarhiei ieste, aceasta a arăta și a grăi să cade). Iară de vor fi uréchi ca acélea așéși de tot adevărului neascultătoare și inimi nicicum folosul de obște priimitoare, păcatul în cap și ocară în obrazul lor fie!

f. 99
v.

Așédară, Brehnacea, de la Lup despărțindu-să, întâi cu Cucunozul să împreună, căruia toată înțelepciunea și filosofia Lupului îi povesti și precum adevărată hotărârea Strutocamilei au dat, împotriva a căriia altă socoteală mai tare

f. 100

și mai adevărată să găsească cu puțință nu iese. De unde tot lucrul aieva să face că mintea Corbului greșită iese și de ce s-au apucat, sau la cap a scoate nu va putea, sau, de va putea, peste puțină vreme și lucrul să va strica și, în loc de laudă, asupră-și ură și hulă de la mulți va lua (că o mie de lucruri vrednice deabiia lauda dobândesc, iară numai / unul scârnav în veci nespălată cinstei și numelui grozavă aduce pată). Carea prea târziu sau nici odânăoară din gurile năroadelor și din șoptele gloatelor a o scoate nu va putea (căci din fire muritorilor aceasta iese dată, ca binele pre lesne, iară răul cu anevoie săuite, și laudele cuiva pre hârtie, iară hulele pre table de aramă să le scrie). Acestea și altele ca acestea Brehnacea cătră Cucunoz vorovi, socotind precum întâi pre dânsa din cea vechă și strâmbă socoteală va putea întoarce, și de ciia amândoi împreună mărghând și pre Corb la calea dreptății și la luminarea adevărului a duce să nevoiască (căci Brehnacea mai de folos a fi cineva ale sale hotară pe dreptate a păzi decât toată lumea tirănește a agonisi socotiia).

f. 100
v.

Ce în zădar cuvintele și în dar nevoințele își pierdu, de vreme ce Cucunozul dzicea, precum prin cărți și mijloace de credință adevărit iese, că Pardosul, Vulpea, Ursul, Râsul și alalte ale lor rudenii cuvântul lor a priimi și sentința lor a întări gata sint, și încă de va fi cineva sfatului acestuia împozișitoriu, prea pre lesne altă cale îi vor arăta, pre carea și vrând și nevrând îi va căuta a merge (că unde iese sila tirănească, nu să cearcă puțină firească) și / mai cu de-adins pentru Lup și pentru Ciocal, carii singuri numai poate într-altă socoteală să rămâie, deci de Ciocal puțină grijă iese, o jiganie și de stat și de sfat puțină și mică fiind, iară pentru Lup, de vom vide că la gând nemutat și la fire neschimbat rămâne, deodată, precum sfaturile lui priimate ne sint, îi vom arăta. Iară când la vremea alégerii lucrului va fi, altă treabă într-altă parte îi vom afla, până sfatul să va isprăvi și hirograful de mâna tuturor să va iscăli. Iată după acéia, adevărit sint precum Lupul la bârlogul său cu odihnă a trăi bucuros va fi (că mai fericit iese cineva cu strâmt traiu la lăcașul său decât cu toate desfătărilor în casele streine). Iară amintrile, precum împotriva că să clătește de-l vom simți, bună nedéjde am că Pardosul cu multe peștriciunile și picăturile lui va afla ac de cojocul Lupului.

Brehnacea iarăși dzisă: „Eu, frate, ași sfătui ca și tu de această socoteală să te părăsești, și amândoi împreună și pre Corb de la acesta lucru a-l dezbăra să silim (că mai de laudă iese o inimă tulburată a împăca decât o rășpublică a tulbura, că tulburarea a nebunilor, iară împăcarea a înțelepților meșterșug iese). Și cătră acestea / pomenéște, iubite frate, că Pardosul și toată seminiția lui credință n-are a căruia nu numai scrisorile și cuvintele, ce așeși nici lucrurile de credzut nu-i sint (că a cui cuvintele nu să stăruiesc, cu anevoie lucrurile i să vor stărui, și cine necredincios iese în voroavă, viclean va fi și în lucruri), și, precum piielea cu

f. 101

multe picături ieste picată, încă mai cu multe vicleșuguri inima îi ieste vărgată (că inima vicleană întâi din minciuna cuvântului, apoi din vicleșugul lucrului să vădește). Carile precum astăzi prieteșugul nou, așé mâine sau poimâine vrăjmășiia véche, și precum acmu plecarea capului, așé, aflând vréme, ridicarea nasului va arăta. Iară acéstea a Pardosului de nu vii pomeni, frate, cuvintele mele, precum o dată ți le-am dzis, din mințe să nu-ți iasă. Că măcar că tu la trup mai chipeș și la stat măi înalt ești, dară eu și de vârstă mai bătrân, și de pedépse mai dosedit și mai ispitit, și de căi mai multe și mai departe, și de țări mai streine și mai late mai asudat și mai zbuciumat simt, în carile și mai multe am vădzut, mai multe am audzit și și de mai multe m-am înștiințat (că adevărat, bună ieste știința audzirii, dară mai adevărată ieste ispita vederii)”.

f. 101

v.

Cucunozul acéstea / toate în loc de basnă și în buiguituri de bătrânețe le lua (că basna la proști locul istoriei, mărgăritariul la porci, prețul ordzului, șuiurul la cioban, cinstea mudzicăi și sfatul bun la inima rea tot o socoteală au). Carile cuvintele Brehnaciei, céle ca grâul alése și ca spicul culése, ca pleava suflându-le și ca paiele preste arie măturându-le, într-acesta chip i le întoarsă: („Bătrânețele, o, frate, și multă truda în tineréțe, mai mult de odihna trupului decât cinstea și agonisita numelui cearcă”). De care lucru, socotesc că nu ce doréște cinstea, ci ce poftéște odihna arăți și înveți, și a mă mira destul nu pociu, cum nicicum în partea monarhiii noastre ții? și cum într-acesta sfat dobitoacele stâbla finicului să apuce cu toții noi am putea priimi? Și cum cinstea și slava Vulturului aceasta ar putea suferi? Au nu știi (că agonisita numelui mai mult cu îndrăzneala decât cu siiala să dobândește?) Au nu pricepi (că scântéia amnariului până a nu să stinge, iasca aprinde, iară stângându-să, a doa și a triia lovitură poftéște?) De care lucru, noi acmu vréme de treabă și după poftă aflând, cum vom putea vré/mea prelungind, darul norocului în para focului să aruncăm? Că bine știi (că pre cât ieste de iute la curgere punctul vremii, încă mai iuți sint mutările lucrurilor în vréme) și nu trebuie cineva a te învăța, de vréme ce (precum chipul norocul mii de mii de obrază să fie având și în mii de mii de féliuri pre muritori în tot ceasul să fie măgulind), adevérit ești. Au nu de cu vară stăpânii caselor, de iarnă grijindu-să, toată zaharaoa trebitoare în jitnițele și cămările sale grămădesc? (Că ce dă vremea, nici avuțiia, nici nevoința poate cumpăra). Iară câte primejduitoare în vrémea viitoare mi-ai pomenit, acéstea încă nu tăgăduiesc (că cine vreodată norocul supt lăcată și norocirea în ladă ș-au încuiat? Sau cine tot cu acéia fortuna în viață s-au slujit, de carea vreodată să nu să fie năcăjit?). Ce a muritorilor mai mult aceasta le ieste hirișiia (ca în dzua norocului să-și arete vârful cornului, iară în dzua nenorocului, de nevoie să sufere și scoaterea ochiului). De care lucru așé socotesc, într-această dată, nicicum biruința la dobitoace să nu rămâie (macara și adevărul părtaş și

f. 102

împreună nevoiaș să le fie). O, fortuna / bună (de ieste în lume vreuna adevărat bună), cum și tată, și maică, și soră, și frate fortunei réle ești, carea până într-atâta pre muritori buiguiești, îmbeți și nebunești, cât și spre tabăra adevărului desfrânate ostile nebunelor sale socotéle a-și slobodzi nu să rușineadză). Deci acmu, frate, în nemică cevași de cuvintele Lupului îmblânzindu-te și nici o zăbavă la mijloc puind, împreună să ne sculăm și la împreunarea Corbului să mérgem, pre carile și de la udăroasă filosofia Lupului să-l înștiințăm, și de ciia lucrul mai cu căldură și mai cu nevoință să apucăm (că nu mai puțin zăbava prin lenevire stâlpîi monarhîi, decât cfartana mădulele trupului scutură)”.

Brehnacea, macara că cu greu iușoare cuvintele Cucunozului audziia și cu greață aspre voroavele și spurcate blăstămurile asupra adevărului suferiia, însă, într-alt chip a face nici având, nici putând, sculându-să cu Cucunozul împreună, la Corb să dusără. Înaintea a căruia, Cucunozul, după ce toate cuvintele Lupu<lu>i de-a fir-a-păr povesti și încă decât era, cu oxiile, variile minciunilor le mai asupri, cu apostrofurile lingu/șiturilor ale dobitoacelor lucruri decât era mai micșură și cu perispomenile mândrii slava și numele zburătoarelor preste ceriuri rădică și multe de vânt pline cuvinte răzsufală, împotriva a toată socoteala dreaptă, gândul și fapta Corbului pre cât mai mult putu a abate sili (că ce ieste la muritori mai pre lesne decât cuvântul rău a grăi? și ce ieste mai cu greu la peminténi decât cuvântul adevărului a dzice și pofta dréptei socotele a face?). Corbul așijderea, inimă ca acéia având, carea, de ar fi preceput, precum cineva din gândul său să-l abată s-ar nevoi, aceluia cu tot mijlocul puterilor sale împotrivă să i să puie, cu cât mai vârtos și cuvinte spre plăcére și îndemnare, după a sa vrére, de la Cucunoz audzind, poți créde că cu i<ni>ma ar fi săltat și după sfătuirea plăcută s-ar fi plecat? (Că la inima stâlpită și împietrită, un cuvânt după plăcére decât 1.000 de talanți mai plăcut ieste), însă (unde lumina adevărului lovéște, oricât de groși ar fi păreții îndrăpnticîi, de nu peste tot, dară oarece zarea tot străbate). De care lucru, Corbul, ale Lupului decât soarele mai viderate și decât lumina mai străluminată / și mai adevărate cuvinte audzind, pre carile în cumpăna socotélii trăgându-le, într-acesta chip cătră Brehnace și cătră Cucunoz voroavă făcu: „(Fericit ar fi acela, o, priietinilor și soțiilor méle, a căruia împotrivnici și neprietini fără puțința lucrurilor, dară de trei ori mai fericit ar fi acela a căruia vrăjmași fără agiutorința sfaturilor ar fi) și, de vréme ce în capul împoncișetoriului voii noastre socotéle așé de drépte și sfaturi așé de ascuțite să află, altă ceva mai mult nici a dzice, nici a face avem, fără numai cereștii noștri stăpânitori inimile alal-tora să împietrească și urechile minții să le astupe, ca nici glasul a-i audzi, nici sfatul împotrivă a-i asculta să poată (că mai multă nedéjde de biruință în lipsa sfatului vrăjmașului decât în mult numărul, tare mâna și ascuțită sabiia ostașului ieste). Iară de vréme ce

f. 102

v.

împotrivnic sfétnic și împoncișetoriu vrédnic ca acesta a avea din noroc ni s-au tâmplat, în ceva cu inima să nu scădeți vă poftesc (că cu cât lucrurile mai cu anevoie și mai cu multă nevoie să dobândesc, cu atâta mai cu mult să laudă / și mai cu cinste să slăvăsc). Deci eu aceasta am socotit dinceput și aceasta voi ținea sau până a trăi sau până lucrul început voi săvârși, adecă siloghizmul o dată la mijloc pus, să să întărească, și Strutocami-la, spre cinstea epitropiilor râdicându-să, de la toți vrednică să să cunoască (că mai fericit socotesc a fi acela carile într-o sughițare duhul ș-ar sfârși decât cela carile ce o dată au giuruit, până la moarte giuruința a plini, pre cât va putea, nu să va nevoi). Care lucru, precum l-am

f. 103

început, așé a-l săvârși doaă pricini îndem-nătoare și amândoaă, precum socotesc, folositoare sint: Una, că al nostru, iară nu al dobitoacelor sfat întărirea luând, oricum ar fi, titlul înțelepciunii și numele vredniciei lângă monarhiia noastră va rămânea (că între împărați și monarhi nu mai gios să ține cinstea sfatului divanului decât biruința nepriietinului în mijlocul meideanului). Alta, căci despre partea noastră, între dânsele pre Strutocamilă epitrop Leului puind, sau de tot supt puterea noastră le vom lua, sau totdeauna între măduarele trupului monarhiilor lor gâlceava nepărăsită și tul/burare neodihnită și mai pre urmă războaie și morți vor fi și să vor scorni. Și așé, precum bine știți (că moartea unora ieste viața altora), noi cu singele lor ne vom îngrășea, ne vom întări și puterile ni să vor înnoi. (Că nici odânăoară norocirea și mărirea unuia fără nenorocirea și micșurarea altuia a fi nu poate). Însă pentru taina carea acmu în inimile noastre ascunsă stă, nici Lupul, nici altă jiganie știre să aibă, până când pre cei mai de frunte dintr-acéle cu patru picioare mai binișor vom ispiti (că lucrurile grele pre cât sunt mai tănuite, pre atâta ies mai iușoare, și sfatul descoperit pre cât ar fi de folos tănuit, pre atâta iese de stricate în gloate dezvălit). Că pre cei mai aleși dintre dânșii, după voia și inima noastră plecându-i, cu cei mai de gios a ne răspunde pre lesne ne va fi.”

f. 103

v.

Din monarhiia dobitoacelor era cinci jigăanii, carile la acea adunare și mai de frunte și mai de cinste era, adecă: Pardosul, Ursul, Lupul, Vulpea și Cămila (pentru carea mai pre urmă toată răscoala și vrajba cea mare între doaă monarhiile s-au scornit, căci mutând-o din Cămilă în pasire și adăogându-i la urechile ciute coarne buorate, numele / în Strutocamilă îi mutară). Pre lângă acestea era și Ciacalul, însă acesta nu într-atâta socoteală să ținea. Acéste cinci jigăanii în locul a toată vâlfa și în chipul a toată stema a alaltor cu patru picioare era, într-însele toată lauda în chivernisale și toată nedéjdea în nevoi și primejdii li să sprijeniia (că precum pre stâlpii mai groși și mai vârtoși toatăurdzala casii să sprijinește, așé în patru sau cinci, sau și mai mulți, toată otcârmuirea publicai să odihnește). Iară pricina a alegerii acestor cinci jigăanii au fost că încă de pe vrémea gâlcevii cu Vidra și cu Bâtlanul, între dânșii atâta glogozală și amestecătură precum să scornéște vâdzind,

f. 104

socotiră (că în gurile multe puține sfaturi de ispravă sint, și în voroavele delungate greșală a nu să face peste putință ieste) și, pentru mai cu fără glogozală lucrurile să scuture și mai pre lesne la un capăt să le scoată, dzisără: „Iată, noi din toată monarhiia noastră ne aleasăm, deci trebuie și din monarhi-ia voastră, alégeți pre cine viți socoti, pentru ca deosăbi de alaltă gloată trébele să ne trătuim, și orice mai de folos / și mai cu cuviință am afla, în știința împăraților și tuturor gloatelor să dăm și spre acel aședzământ inimile tuturor a pleca să silim (căci voia gloatelor și a noroadelor proaste ieste ca îmbletul calului neînvățat și desfrânat, carile, din netocmită și preste simțire slobodzita răpegiune, de multe ori în râpi adânci și de maluri înalte cu capul în gios dă)”.

f. 104

v.

Aședară, despre partea zburătoarelor, Corbul, Cucunozul, Bre-hnacea și Uleul să aleasără, carii cu ceialaltî împreună lucrurile mai pre amănuntul începură a scutura și unii pre alții în ce sfat și în ce socoteală să află ispitia (că în lucrurile gréle, întâi sfetnicii, apoi sfaturile a aședza trebuie). Ce cât despre partea jigăniilor, era prea pre lesne lucrul a să aședza s-ar fi putut, de vréme ce jigăniile ale sale numai a sprijeni siliia și inima totdeauna spre linește le stăruia. Iară despre partea pășirilor nu așé era, căci la dânsle și cuvintele cu meștersug, și lucrurile cu vicleșug era, de vréme ce alta supunea în voroavă și alta avea în inimă să facă, adecă nu numai cu ale sale / cât nu era îndestuliți, ce așeși nici cu a altora de sațiu să satura (că pofta lăcomiilor cu puterea împreună ca pojarul în iarba uscată ieste).

f. 105

Deci dintr-acéstea pasiri, Brehnacea, precum să videa, sau din sine plecată, sau din a Lupului vârtoase argumenturi și adevărate socotéle întoarsă, și vrea și cunoștea ce ieste adevărul, de care lucru de multe ori cu mare îndrăzneală împotriva îndrăpțnicii<i> voi Corbului să punea, ce în deșărt³. Că, precum și mai sus s-au pomenit, Corbul, din răutatea o dată în minte pusă, a să căi nu știia și din vicleșugul ce apucase nu să părăsiia (o, cât cu multul mai fericit ieste acela carile în boală fără leac cade decât cea carile în răutate neuitată, desfrânată să sloboade) (că mai bine ar fi cuiva cu 1.000 de rane a să răni decât o dată pacoste și dosadă de-aproapelui său a pricini). De care lucru, Corbul nu spre cea de obște folosire, ce spre a sa tare dorită poftire să siliia, și nu ceva răzsipit între dânsii să alcătuiască, ce numai cu a sa tiranie să să slujească să nevoia.

f. 105

v.

De unde ispita după gând îi răspunsă, / de vréme ce întâiași dată pre Săraca Cămila ispitiră, căriia giuruindu-i că pre lângă urechi, coarne și pre lângă peri, pene îi vor adaoge și din dobitoac pasire o vor putea face. Așijderea, numelui Cămilii titlul Struțului alcătuindu-să și de la pasiri aripi, iară de la dobitoace coarne lipindu-i-să, între dobitoace mai fericită și între pasiri mai slăvită va fi, îndată credzu, proasta, că după giuruință, să va plini și fapta (că la muritori tare să pohârnéște credința, unde mai denainte pofta și voia nepărăsit împinge). Insăurma

era să aréte că adevărată ieste parimiia véche (că Cămila cercând coarne, ş-au pierdut şi urechile), iară acmu cercând pasire a să face, vremea va să-i aréte că şi dobitoc a fi nu va mai putea, şi odânăoară în primejdiia urechilor, iară acmu poate şi în peirea capului să cadză (că cine pre pământ în ceva ce ieste nu s-au îndestulit, credz că acela şi în ceriu macara fericire nu va cunoaşte).

f. 106 Deci oricum au fost începăturile, şi cum să vor tâmpla săvârşi-turile, puţin socotindu-să, Cămila, cu toată inima în partea Corbului să / déde. După acéia, pre Urs ispitind, îl aflară că numai albinele din ştiubeie să nu-l dodeiască şi la bârlogul lui nebântuit să lăcuiască poftéşte, iară amintrilea veri dobitoacele ar zbura, veri păşirile s-ar încorna şi s-ar pedestri, măcar cum aminte nu-i ieste (că firea carea în ceva fericirea ş-au socotit, alalte ale lumii toate de batgiocură le are).

Hulpea, jiganie pururea cu doaă inimi şi neispitită, pentru une pricini, carile şi mai denainte arătasă, îndată în partea zburătoarelor să giurui (că inima vicleană mare fericire simte când socotéşte că pentru fapta vicleşugului şi ea să cinstéşte şi la acéiaşi şcoală ucinici şi părtaşi îşi agoniséşte). Însă Hulpea cu tocmală ca aceasta să aşedză, ca nu cumva Lupul, până între vii va fi, de unirea ei cu dânşii să să înştiinţedze, căci Hulpea, precum din fire ieste bună aduimăcătoare, mare grijă de Lup purta, ca nu cumva cu vrémea adevărul să biruiască şi vicleşugurile acmu ascunsă vreodată să să dezgolească, şi aşé prieteşugul şi tovarăşia, carea măcar că cu chip zugrăvit şi poleit între dânsa şi între Lup avea, îşi va piierde. /

f. 106 Pre Ciacal aşéşi nici a-l mai ispiti socotiră cu cale a fi, de vréme ce de la
v. dânsul, precum agiutoriul, aşé nici vreo împiedecare nedej-duia (că des şi de multe ori la muritori să véde putérnicul nebun în fruntea sfaturilor, iară săracul înţelept denafara pragurilor) (şi, precum bogaţii cu avuţiia socotesc că şi mintea au câştigat, aşé săracii, cu lipsa avuţiiei şi piierderea minţii să fie păţit li să pare). Iară pentru Lup socotiră că nemutat şi neclătuit va fi din socoteala sa (că sufletul înţelept într-altă şi pentru altă ceva din socoteala sa a să muta nu ştie, fără numai din rău spre bine şi din greşală spre îndreptare). De care lucru, dzisără nici mai mult să-l ispitească, nici gândurile cătră dânsul să-şi dezvălească, ce numai în faţă, precum toate după pofa şi sfatul lui să vor face, să-i aréte, iară după dos cu toată nevoinţa ale sale gânduri la lucru a duce tare să să gătească. Lupul de pre semnele ce videa, precum tovarăşii săi nu cu bune duhuri să poartă bine cunoştea, însă nédejdea într-altă socoteală îşi puneă, adecă ca când lucrul la ivală ar vini, Pardosul şi fraţii lui, Râsul şi Hamelonul şi Veveriţa, cu gura / deschisă, în glasul mare vor striga şi partea dreaptă vor ţinea. Că tot lucrul, veri să să facă, veri să nu să facă, într-aceasta să prijenia, adecă ce ar pofiti cea mai de frunte parte, acéia şi alaltă gloată să întărească, iară ce le-ar arăta de stricarea şi paguba lor, o dată cu capul să nu priimască. Aşijderea, vădzind că Pardosul acolo de faţă nu să află, precum

f. 107

alofililor să priască și omofililor să nu priască, nicicum cevaș prepunea (ce oricât cineva de înțelept și oricât de bine a lucrurilor socotitorul ar fi, singur numai cu socoteala sa împlând, și în sfaturile sale și pe altul neîntrebând, în cea mai de pre urmă a nu greși peste puțină ieste). De care lucru, Lupul, în dreapta socoteală sprijenindu-să, tare să greși, și în numele omofilii bizuindu-să, prost nemeri (căci nu altă dată răzsipa unui nărod s-au făcut, fără numai când ai săi șie, vicleșug ș-au făcut, și nu altă dată mai mare stricare de la neprietini au vinit, fără numai când priietinii și credzuții au viclenit).

f. 107

v.

Căci pre Pardos Corbul prin iscoade și cărți pre ascuns trimese, și încă de demult în priința lor îl întorsese și vicleanul / cel mai mare a neamului său a fi cu giuruințele îl făcuse (că sula de aur zidiurile pătrunde și lăcomiia își vinde neamul și moșia), de vréme ce tare îi făgăduisă că de să va întoarce într-o inimă și într-un gând cu dâșii, stârvurile cele mai grase și cărnurile cele mai seoa-se cu Corbul, și cu Vulturul, și cu alalți ai lor sfetnici împreună le vor împărți. Așijderea, el acmu la bătrânețe agiuns fiind, din ce să află a-l mai preface macara că peste puțină ieste (căci nici Corbul negreață, nici Pardosul pistriciunea a-și muta poate), însă pe ficiorul lui, carile încă în vârsta tinereții să află, precum Coracopardalis să-l poată face bună nedejde au, dzicea. Adecă glasul și aripile Corbului dându-i, și cea din moșie a Pardosului pestriceu-ne lăsându-i, cu bună samă Pardos-Corb sau Corb pestriceu să va înformui (că pieptul decât diamantul mai vârtos pofta îl moaie și inima decât crémenea mai împietrosată lăcomiia o topéște, și ce focul nu domoléște aurul topéște). Iară Râsului adevărat lucru de răs îi giuruiră, adecă din

f. 108

53 de căpuși pline de singe (carile odânăoară Râsul adunate avându-le și pe vrémea foameții pășirile i le-au fost prădat), pre giumătate înapoi să i le întoarcă, însă cu aceasta tocmală ca în tot anul câte cinci căpuși să-i dea. Așijderea cătră acéstea îi fagaduiră, precum socotitorul îl vor pune, ca câte căcărédze Cămila dinafară de grajd ar lepăda, el a le cheltui și pre la gândacii carii din mistuiri ca acéstea hrana le ieste, a le împărți voinic să fie (că lăcomiia de la aur până la gunoiu, și de la diamant până la steclă să întinde). La jiganiia aceasta, Râsul, de socotit ieste că toată pistriciunea pe supt pânțece i să ascunde, adecă la loc ce nu să așé véde, iară amintrilea pe spinare, tot un păr să arată a avea. Adecă în față prost și drept, dară multe picături de vicleșuguri îi stau peste mătă (că toate carile să vād de pe chip și de pe floare să giudecă, iară gândul a ascunsului inimii nici chip, nici floare are, de pre carea de bun sau de rău, de frumos sau de grozav să cunoască, fără numai când icoana în cuvinte sau în lucruri își tipărește). Iară alalți frați acestora într-acesta chip să așădzară, că Vev/eriții i-au giuruit un sac de nuci și un hărariu plin de hămeiu cu făg amestecat. Așijderea coada, carea în vremile ce stăpâniia Vidra îi tăiasă, precum la loc îi vor pune-o dzicea. Căriia darul acesta

f. 108

v.

f. 109

prea mult și mare i să păru, de vréme ce nucile și fagul spre sprijineala vieții, iară coada spre răscumpărarea cinstei și a podoabei îi era, mai vârtos că toată fala și pofala Véveriții în coada cea lungă ce purta stăruia, carea nu ca alalte jigăanii înapoi, ce, de mare mândrie, peste cap ridicată o ținea (că unde lipsăsc crierii din cap, acolo covârșește coada peste cap) (și cine vredniciia capului nu pricepe, acela lungimea codzii la mare cinste ține). Pre aceasta, dară, într-acesta chip coada în loc de cap puindu-i, amăgulind-o, o așădzară. Iară Hameleonului toate féliurile de vâpséle și de flori precum în samă îi vor da și în toate deplină pozvoleniie să aibă îi giuruiră. Al căruia fire de-a pururea fața a-și schimba fiind și dintr-o vâpsală într-alta a să preobăra mare vrednicie fiind, socoti că dar așeși peste măsura lui i să giurui și toată împărăția într-îmbe monarhiile să fie câști/gat i să păru (că plinirea poftei cât de mici peste toate hotarale a toate monarhiile precum să fie covârșit i să pare).

f. 109
v.

Cătră acéste mai adaosă pre Guziul Orb, carile cu frâmsétea fetii sale, Helgii, în dragostea a multor jigăanii întrasă și a multor minți de frumsétea ei să nebunisă (că nu mai mult tăria vinului în cap decât chipul frumosului în inimă lovéște). Cu carea și părintele său, Guziul, măcar că din fire orb și slut era, însă fiete-carile ce-l timpina cu toată lumina privélie îl îndămâna, și de-și feriia mâna de sărutat, la picioare-i cădea și i să închina (că cine iubește din suflet pre cel din cămară mare fericire simpte a-i zdvori afară la scară). Cu acesta chip, cine mâna cea scurtă a Gu-ziului a săruta să învredniciia, precum pre singură Helgea să fie îmbrățășind socotiia, și ciné lipicioase și urduroase melciurile lui a pipăi să norociia precum roa trandafirilor, carii pre obrazul Helgii să deschidea, să fie scuturând și iscusită mirosala lor să fie mirosind i să părea (că precum simțirea în lucrurile ce-s de simțit lucrează, așé pomenirea în fantazie / tipărită și zugrăvită ale sale pătrundzătoare sloboade radze), de poamă dară ca aceasta, măcar că mulți dinți să ascuțise și multe măséle să o mușce să gătise, însă, precum să dzice cuvântul (că norocul nu împarte cu obrocul, ce unora varsă, iar altora nici pică), așijderea (altora arată și nu dă, iar altora, preste toată știința și nedéjdea lor nespuind și neivind, preste măsură le dă). În care chip, și cu gingaș trupul și mângâios statul Helgii au lucrat, de vréme ce vârstnicii și cei din neamul ei nu numai cu mânuile întinse, cu brațele deschise și cu mințile uluite o aștepta și o poftiia, ce încă și cu sufletele topite și inimile arse cui va cădea acea norocire și cui să va tâmpla acea fericire, dzua și noaptea cu gândul mai rău și mai cumplit decât cu trupul să pedepsiia și să chinuia (că chinul trupului carnea domoléște, iară pedeapsa sufletului, oasele topind, inima rănéște), și acmu-acmu, din dzi în dzi și din ceas în ceas, fietecarile norocul cu jéle chemându-și, și de s-ar cumva altuia, iară nu șie, tâmpla, săbii, cuțite și tot / féliul de otrăvi cumplite, de nu celuia ce au

f. 110

luat norocul, șie celuia ce au rămas cu focul gătiia. Toți ibovnicii și pătimașii
 dragostii Helgii într-acesta chip în toate suflările și răzsufările lor, ca finirii în
 focul lor murind și iarăși înviind, norocul tot precum au știut ș-au giucat jocul
 (căci toți cereștii durerile peminténilor simpt și să milostivăsc, numai norocul,
 dacă-și întoarce fața, nici a jeli știe, nici a să milostivi poate), și precum câteodată
 frica vulturului pre iepure după broască mărită, așé voia norocului pre Helge după
 Cămilă au măritat. O, Doamne și toți cereștii, lucru ca acesta cum și în ce chip a-l
 suferi ați putut? Unde ieste cumpăna ceriului cu carea trageți și aședzați fundul
 pământului? O, dreptate sfântă, pune-ți îndreptariul și vedzi strâmbे și cârjobe
 lucrurile norocului, ghibul, gâtul, flocos pieptul, botioase genunchele, catalige
 picioarele, dințoasă fălcile, ciute urechile, puchinoși ochii, suciți mușchii, întinse
 vinele, lăboase copitele Cămilei, cu suleget trupul, cu albă pielița, cu negri și
 mângâioși ochii, cu suptiri degéțelele, / cu roșioare unghișoarele, cu molcelușe
 vinișoarele, cu iscusit mijlocelul și cu rătungior grămăgiorul Helgii, ce potrivire,
 ce asămănare și ce alăturare are? O, noroc orb și surd, o, tiran nemilostiv și păgân
 fără lége, o, giudeț strâmb și fățarnic, pravilă strâmbă și fără canoane! Ascultați,
 morților și priviți, viilor: Cămila cu Helge să împreună, filul și șoarecele să cunună
 și dealul cu valea să iau de mână. Ce uréche au audzit, ce ochiu au vădzut sau ce
 gură din véci lucru ca acesta au povestit? (Tacă, dară, pripitorile unde
 cântăursitorile, că nici neam cu neam, nici chip cu chip, nici féliu cu feliu a potrivi
 caută, ce numai ce va face și lucrează ce-i place). Norocul, dară, într-acesta chip
 pre Helge după Cămilă aședzind, țințarii cu fluiere, grierii cu surle, albinele cu
 cimpoi cântec de nuntă cântând, mușițele în aer și furnicile pre pământ mari și
 lungi danturi rădicară, iară broaștele toate împreună cu broatecii din gură cîntec ca
 acesta în versuri tocmit cânta:

f. 100

v.

f. 111

Prundul Evfrathului mărgăritarul naște,
 Cămila din iarbă cele scumpe paște.
 Mâna Afroditei cunună împletéște,
 Evfrathul Evropii nou lucru scornéște.
 Din cele cu soldzi Helgile ivește.
 Norocul ce va toate biruiește.
 Cununa împletită norocul o tinde,
 Capul fără crieri cu mâna o prinde.
 O, Helge ficioară, frumoasă nevastă,
 Nevastă ficioară, ficioară nevastă,
 Cămila să ragă, tâlcul nu-nțăleagă.
 Margă la Athina ce ieste s-aleagă.
 Ficioară nevastă, nevastă ficioară,
 Peste șese vremi roadă să-i coboară,
 Fulgerul, fierul, focul mistuiască.
 Patul nevăpsit nu să mai slăvască.

f. 111

v.

A Cămilii dară și a Helgii împreunare, preste socoteala a toată lumea, într-
 acesta chip isprăvindu-să și mai denainte acéle cinci jigăanii cătră tot neamul,

precum s-au dzis, vicléne și vândzătoare arătându-să, cuvântul cu mare giurământuri și legământuri cătră zburătoare își dederă, așé ca precum voia le va / fi să învoiască și precum pofta le va pofți să poftească. Acéstea dară într-acesta chip în sine și cu sine cu mari vicleșuguri alcătuind, prin rost de bun ritor, precum cătră alții a le arăta, așé inimile prostimei a îndupleca socotiră (căci la materiile groase focul, iară la inimile proaste limba bine vorovitoare mult poate).

f. 112 Și așé ritorisind Papagaia, cuvântul la obște într-acesta chip împrăștiară. „Vestit și tuturor știut cuvânt ieste, o, prietinelor, că învoința sufletelor și unirea inimilor lucrurile din mici, mari le crește. Iară neînvoia și neunirea lor, din cât de mari, mici și cât de curând le răzsipește) (că precum o sănătate în multe mădulare a trupului, așé o omenie și o unire în multe năroade ieste, carile un stătătoriu și stăruitoriu a politii stat fac). Împotriva aceasta a să înțelege poate, adecă (că precum o boală și o fierbințele cât de puțin în trup sau o durere cât de mică într-un mădulariu tot trupul spre neaședzare și pătimire aduce, așé neunire în politie și neînvoia în cetate, ciuma și langoarea cea mai rea / și troajna cea mai lipicioasă ieste). Așédară, începutul voroavii apucând, măcar că dintr-al mieu rost, însă dintr-înemile a toată frățasca adunare dzic. Adunarea aceasta, o, cinstiților dintr-îmbe părțile adunați frați, adunarea aceasta, dzic, slăvită și minunată a prea linilor și înălțaților noștri monarhi ieste, și de pre titlul ce ș-au pus, chiar și aievea să cunoaște, că precum adunarea a atâtea cinstite chipuri la un loc s-au adunat, așé f. 112 sufletele și inimile a să întroloca și a să împreuna, dreapta socoteală și pravila v. adevărini la un sfat, la un stat, la o învoia, la o priință, la o iuboste și la o dragoste a le încleșta și a le înnodea va, poftește și să nevoiește (căci tot adevărul lucrul chiar și hiriș poftește, și toată începătura cu cale spre lucrul și sfârșitul lucrului bun călătoréște). De care lucru, între muritori de ieste vreo simțire peste simțire și vreun lucru firesc peste fire, și eu mai proroc a mă face și cele în urmă viitoare mai înainte a le povesti și până a nu / fi, a le vesti mai voi îndrăzni (că ce ieste aduimăcarea minții sau carea ieste icoana înțelepciunii, fără numai celea ce ochiul trupului cu ochiul sufletului să li vadză și în céle cu prepus viitoare fără prepus în bine și în rău următoare iscusit și frumos să le aleagă). A proroci dară voi îndrăzni, dzic (de vréme ce din răsărite dzua și de pre începute fapta să cunoaște), în care chip și numirea adunării aceștiia în curândă vreme supt unirea a toată inima și învoia a tot sufletul a videa și după nume lucrul și sfârșitul a ieși și a să plini fără prepus nedejudiesc, de vréme ce inimile curate a marilor împărați spre cea adevărată linește și curată dragoste stăruiesc și spre folosul a toată obștea tare și nepărăsit să nevoesc. Așijderea preaînțeleptii, buni chivernisitorii și credincioși deregătorii, împreună cu cei ai lor de frunte sfétnici, în dreapta socoteală și buna chivernisală, câtu-i negrul bobului macara cevași a sminti, peste

socoteala omenească ieste (că mai cu nevoie ieste o sută de copoi iepurile din pâlcul spinilor a scoate decât a trii înțelepți sfatul cel mai de folos / a afla). Și așé, bune sémne de bună nedéjde să arată ca nici lucrul început fără socoteală, nici prorocia mea la sminteală să iasă. Ce cu bună samă dzilele de fier în veacul de aur vor să să priminească și toată calea grundzăroasă și ciulinoasă în netedă și bătută să să istovască. În carea (pentru cele tâmplătoare vorovăsc), de s-ar și cumva într-un chip prea repede și preste înțelepțeasca socoteală tâmpla ca vreo pietruță de scandală de la cineva într-însă să să arunce, însă darea într-o parte-i și urnirea-i și așéși de tot rădicarea-i, precum prea pre lesne ar fi, a-și propune cine va putea? (Că mai pre lesne ieste cuiva în câteva ceasuri suflarea și răzsufarea a-și popri decât sufletul înțelept, cunoscând adevărul și de dânsul a nu să lipi) și așé, piciorul cât de dropicos și pasul cât de tremuros în ceva a să zăticni și a să poticni nu va avea. Pentru care lucru, dintr-îmbe părțile cu toții și cu totul să ne apucăm trebuie, ca celora ce din multe strune o cântare, sau din multe organe o armonie într-o simfonie fac asămănându-ne, ce mai de folos, ce mai de laudă și ce mai cu cuviință ar fi să începem, să facem și să / isprăvim, ca într-acesta chip toată răceala, carea înghețare aduce, și toată fierbințeala, carea dogoreală și pârjol în tot trupul politiei noastre pricinéște, în stâmpărarea și temperamentul cel de sănătate și de viață izvorătoriu ieste aședzind, priietinilor megieși nesăvârșită de laudă materii să dăm. Iară nepriietinilor pre budze în véci de nedespăcătuit pecéte să pecetluim (că din fire céle supt lună așé s-au orânduit, ca unele după altele să urmédze, și când unele mor, altele să învie și simbathia și antipathia dintr-însele să nu lipsască). Deci dară, cinstiți ascultători, cine mai cu de-adins cea următoare fericire mai denainte într-un chip a simți ar pofti și cine cel nespus a toată obștea folos cu ochiul sufletului a-l privi ar ispiti, pre unul ca acela poftescu-l ca șepelévii<i>méle limbi puținică îngăduitoare voie și ascultătoare uréche să plăce, pre carile în scurt (de vréme ce a ceasului strâmtoare laconește a ritorisi mă învață) a-l umbri și în strâmt hotar a-l perigrapsi mă voi nevoi.”

Toți ascultătorii, precum cu dragă inimă și deschisă ureche vor asculta dacă dzisără, și precum / că cu tot sufletul de dulce izvorul carile din limba Papagaii izvoréște, însătați sint, dacă mărturisiră, Papagaia, cu toată vârtutea cuvântului, himera, sau, precum s-ar putea dzice, ciuda nevădzută, neaudzită cu voroava în fire a băga început (că nu mai slobodă ieste limba atheistului spre blăstăm decât tropurile ritorului spre hula sau lauda aninată) (și de célea ce singură firea scărândăvindu-să fuge, acelea vorovaciul îndrăzneț preste fire le urcă).

Papagaia dară, într-acesta chip, după ce proimiul voroavei sale sfârși, de umbrirea a fiitorului acelor doă monarhii stat să apucă, dzicând: „Acéste doă vestite și nebiruite monarhii, o, iubiții miei ascultători, precum fietecarile din sine,

f. 115

f. 115

f. 116

late în hotare, bogate în comoare, dese în orașe, tecsitate în sate, nenumărate în supuși și cea mai de pre urmă, cu un cuvânt să cuprind, din toate părțile întărite și în slava cinstii lor îndestulite să fie nu numai celor de duh purtătoare, ce așeși și celor pre pânțele și țărâitoare știut și încă prea știut ieste (că lucrurile mari și cei ce nu le știu le știu, / iar lucrurile mici și cei ce le știu nu le știu). De care lucru, aievea ieste că orice mai mult sau mai preste hotare a pofti s-ar videa, nu pentru a lor lipsă (căci plinirea nu pofteste clătire, ce odihnă), ce pentru a supușilor săi adoagere și odihnă vor și poftesc, și până într-atâta (pre cât singuri marturi privitori îmi sinteți) silesc și să nevoiesc, și aceasta pentru ce și cu ce? Pentru unirea a toată inima și cu învoia a doi monarhi, a căroră voie mai mult decât porunca și porunca mai mult decât fapta de credzut și de ascultat ieste. Voia aceasta a lor, spre ce săvârșit? Spre alcătuirea a doă firi într-una. Dară acesta în ce chip? (Căci doă firi a să uni, lucru peste lucru și puțință peste puțință ieste). În chipul puterii sufletești, carea în câteva inimi într-un chip și într-o măsură a lucra poate. Adece cu buna a sufletului priință, doa trupuri, ca într-un suflet a îmbla și a să învoi să poată (că ce ieste prieteșugul? A învoi deopotrivă. Și ce ieste priietinul? A nu deosebi în suflet). cu acest félu dară de duhnicească putere, Vulturul Leu și Leul Vultur, duhul Vulturului în Leu și al Leului în Vultur, fără de năci o deosăbire, cele dinafară mădu/lare, precum într-un adevăr împărătește le vor ocărui și fără greși cu dănele monarhiceste să vor sluji, cine-i atâta beteag de minte carile să nu cunoască? Duhul dară ca aceștea, carile ceriul de ar avea poartă și iadul ușe, precum și acolo să pătrundă fără prepus sint. Duhuri dară ca aceștea, iarăși dzic, atâta de supțiri și puternice, trupuri atâta de iuți și de vârtoasă, fără de nice o siială împotrivnică unind și fără de nici o prepunere de pacoste împreunând, au nu tot lucrul, peste toată puterea, a putea vor putea? (Că unde Leul vulturște și Vulturul leuiește, prepelița ce va iepuri și iepurile ce va prepeliți?) Vulturul de sus și deasupra privind, Leul din dos și din față adulmăcând, ce neprietin asupra viind, sau ce vrăjmași măcar la fântănele Nilului fugând a nu să simți și a să mistui va putea? (Că a putincioșilor mâna lungă și ochiul neoprit ieste). Adulmă-carea unuia cu iute viderea altuia însoțindu-să și în toată calea tovărășindu-să, din nuări furnica înponcișării pre pământ și de la Asia: lighioaia dodeielii la Evropa să va videa și să va adulmăca, / pre nebiruite spetele Leului, neostenite aripile Vulturului răsărind, ceste pre tot fugașul cât de repede în clipala ochiului vor agiunge, celea pre tot împotrivă stătătorul vor birui și vor înfrânge. Cesta cu cel decât diamantul mai vartos piept, cea cei decât bricile mai ascuțiți pintini tot zidiul vrăjmășii și toată mreajea viclenii ca pravul voi spulbăra și ca pândza paingului vor dispica. Cine dară în lume, o, priietinilor, atâta de scămos la minte și strămțos la cuvinte să va afla, carile să socotească sau să grăiască că cel împotrivă de supt brațul Leului

f. 116
v.

va putea scăpa, sau cel supt aripile Vulturului aciuat că în primejdie va intra? Sau cine lucrul, mai aieva decât radzele soarelui cunoscut nu va cunoaște? Ca pre cel din paza lor cineva a-l bântui, sau pe cel dimpotrivă lor a nu-l birui va putea? (Că focul din apă și dzua din noapte și orbii o pot alége). Acestea dară, într-acesta chip unindu-să și alcătuindu-să, cinstea, slava, biruința și odihna, carea a tot nărodul fără prepus următoare ieste, cei din cuiburéle încă cu fulgi puișori și cei încă supt țitele maică-sa, sugătorii a giudeca vor putea. Și statul cel mai fericit decât toată feri/cirea precum ca râul să va pogorî și ca pohoiul va năbuși și céle în lume nesimțitoare a simți și a să pricepe vor pricepe, că toată cinstea numelui de obște și toată a tot de răuvoitoriul și de vicleșug gânditoriul biruință fără îndoință și supunere fără prepunere urmadă. (Că mai mult în prepus a să avea cele pentru lesnirea nesocotite, decât cele cât de grele de la înțelepți cumpănite trebuie). În scurt, dară, a fericitului aceluia stat, iată, pre cât în slabă puțința mea au fost, l-am arătat și precum să dzice dzicătoarea, de pre unghe leul să poate cunoaște. Deci oricine ar fi acela carile acei nepovestite fericiri părtaș a fi ar pofti, întâi trebuie ca nu numai a trupului, ce și a sufletului mâni totdeodată să întindă și nu numai cu ale trupului picioare, ce și cu ale sufletului aripi să alerge și să zboare (că amintrilea, lénișilor ostenința și pizmătarilor lipsa și căința va rămânea). Acéstea, dară, de la toată dihaniia așé într-acesta chip înțelegându-să, la ascultare cuvântului și scuturarea lucrului cea mai de pre urmă să vinim, carea tot mijlocul cel spre lesnire și tot modul cel spre fe/ricita săvârșire aduce (că toată călătoria muritorilor în cel de apoi săvârșit sau să fericeste, sau să blăstămățește). Neamul cel fără neam și chipul cel fără chip, adecă Jigăniuța sau păsărița cea cu prepus, iubitoriul nopții, fugătoriul dzilei, vădzătoriul întunerecului și orbul luminii, adecă Liliacul, precum în fericit pământul și mănoasă brazda adunării aceștiia nu puțină zizanie să fie sămănat aieva ieste. Vidra nu cu picătura, ce cu vadra în vasul înțelepciunii veninul nebunii<i> și-au vărsat. Așijderea Struțul, măcar că peste voia și știința sa, însă nu mică stincă a scandalului la tot pasul căii aceștiia au aruncat și toată greuimea lucrului la mijloc a vini au pricinuit. Carile, toate de nu s-ar fi tâmplat, fericire și lucru foarte minunat ar fi fost. Dar, de vréme ce s-au tâmplat, altă nu încape fără numai leacul le ieste de aflat (căci lucrul ce întâi la lumină n-au fost, Dumnădzău, din ne a fi, la a fi îl aduce, iară lucrul ce o dată la ființă au ieșit, la neființă nici Dumnădzău nu-l poate aduce). Leacul dară acestor mai sus pomenite boale și lineștea acestor clătite răscoale, pre cât din duhul obștii / făicava mea voroavă va putea a-l arăta, nu să va lenevi.”

f. 117

f. 117
v.

„De duhurile vărsatelor veninuri toți ne-am amețit”, dacă strigară, și toți antidotul toapsăcului precum să-l aréte pre Papagaie dacă rugară. Papagaia într-acesta chip începu: „Puțincéle sint, o, priietinii miei, recétele științei méle și mici

f. 118

f. 118
v.

f. 119

și strâmpte chichițele ierbilor doftorii mele (căci doftorul bun știința în cap, iar ierbile în câmp le are, și unde chichițele vărute și pilulele șicuie sint, acolo bolnavul să amăgește, iară nu să tămădueste). Din carile ce voi avea împreună cu dânsese și inima, și sufletul înainte-vă a vărsa nu mă voi tăgădui (că pre cât ieste de lăudat doftorii bună la boală, pre atâta ieste încă mai de lăudat aședzământul la răscoală). Pre cât dară ieste pentru bileala în cerneală și cerneala în bileală, adecă pentru vădzitoriul în întunérec și orbăcăitoriul în lumină, Liliacul, după a mea proastă socoteală aședzământul pre lesne îi ieste (căci pravul casii după măturat de să și rădică și în radzele soarelui gioacă, însă nici radzele soarelui a nu lovi oprește, nici pașii celui ce prin case îmbla / continéște). În care chip și a Liliacului gâlceava, precum din nemică s-au scornit, așé și scornită nemică ieste, și până în cea mai de pre urmă și tulburat de ar rămânea, precum a tot statul vreo tulburare ca aceia a aduce vrednic să nu fie putem socoti. Vidra iată că din catalogul jigăniilor, cu sfatul a tot statul, s-au ras. Carea acmu în lucru, precum să véde, vreo toartă să apuce sau vreo bucată să mai îmbuce nu are, ce numai în cuvânt, pre cât au putut, și mănuntăile a-și vărsa s-au opintit, și tot féliul de farmăcuri descântătorul prin urechile tuturor au stropit. Însă precum până acmu în ceva n-au procopsit, așé și de acmu înainte vreo rămășiță de venin de-i va fi mai rămas, adevărații doftori pre lesne îl vor răzsipi și înțelepții deregători pre iușor tot lucrul, precum să cade, îi vor tocmi. De care lucru, despre aceasta parte mai multă grijă a purta nici folos ieste, nici să cade. (Că unde grijea ieste la măsură, megalopsihiia o cârmuiește, iar unde grijea tréce peste măsură, acolo micropsihiia a mai chivernisi părăsése). Acéstea, dară, așé precum și sint cunoscându-să, tot săvârșitul lucrului și toată fericirea săvârșitului într-a/ceasta rămâne ca și hotărârea Struțului să să aleagă, pentru ca toți ce ieste și ce poftése a fi să înțăleagă, și așé, toată clătirea la aședzare, toată ostenința la odihnă și toată începătura la cel dorit să vie săvârșit. De care lucru, întâiaș dată tuturor a ști să cade că, precum încă de demult neclătit siloghizmul Corbului prin învoința și porunca a marelui împărat, a Vulturului, s-au răzsunit, așé și acmu toată adunarea monarhiii zburătoarelor va, poftése și poruncése ca Strutocamilii mai mari aripi și mai lungi pene să i să dea. Și ce mai mult? Cămila zburătoare și Struțul fătătoare să să facă, pravila voii împărătești poruncése (că toată voia slobodă într-acesta radzimă ca, precum celor pemintești, așé celor cerești pravile împotriva să margă). Ca cu acesta mijloc Cămila călătoare în monarhiia celor zburătoare să între și iarăși despre partea monarhii dobitoacelor orice cu cale și cu cuviință a fi ar socoti, din mădularile sale pre Cămilă să împodobască, căruia lucru toată monarhiia pășirilor voitoare ieste. Și așé, nici hereghiia dinceput să-și piardză, nici pre/cum împărății orice poftesc că nu pot face să să vadză (că cei putincioși nu mai puțin cu părerea altora decât cu puterea

lor fac ce fac). Și hotărârea numelui știindu-să, într-îmbe părțile ritului cinstei și locul slavii numelui a-și dobândi să poată, și într-acesta chip, cea deplină omonie, într-îmbe monarhiile plinindu-să, să să săvârșască.”

f. 119
v.

Acestea din tot duhul dacă larg și lat ritorisi Papagaia, toate cétele zburătoarelor: „Facă-să, facă-să, plinească-să, plinească-să!” strigară, atâta cât chiotele a atâtea gloate deodată slobodzite să părea că iese huietul a mari puhoaiie după ploaie, din dealuri în văi răpedzite. Unii, de fericirea ce li să părea că acmu au și dobândit-o, cu glasuri de bucurie să desfăta, alții cu cântece și cu viersuri izbânda, ca cum în sin și dobânda în palmă ar avea, în ceriuri rădica. Iară alții minunată voroava Papagaiei și decât mi-ierea și zahărul mai dulci cuvintele ei și decât toatăunsoarea mai pătrundzitoare și mai muietore sentențiile ei ni cu gura mărtu-risiia, ni cu mânule și cu capul chipuri și semne de mirare și de minunare unul cătră altul în divuri, în chipuri arăta (că de multe ori bucuriia mare glasul astupă, și / ciuda peste măsură mintea răzsipă). Unii, ca cum încă mai denainte de mângâioase voroavele ei spre somn furați și în chiteala socotélelor afundați ar fi fost, ca de somn sau de vin amețiți ar fi fost, spre ce întâi să înceapă și ce mai înainte din cele multe audzite să pomenească și din pomenire în cuvinte să alcătuiască, ca uluiții sta și ca somnoroșii, ni pe frunte, ni pe piept să scărpina (că voroava dulce și ales plăcută inimii bucurie, iară ochilor dormitare pricinéște). Comedie ca aceasta și buiguire într-acesta chip din gura Papagaii în mințile tuturor dihaniilor răvârsindu-să, ca cum și cu trupurile și cu sufletele amurțiți și amuțirii ar fi fost, prin câtăva vréme între dânsule mare tăcere să făcu, și una într-ochii alțiia ascuțit și neclătit căutând, ce ar fi mai de vorovit și ce ar fi mai de pomenit, ca cum a să domiri n-ar putea, ce una pre altă să înceapă, ca ce din rostul ei ar audzi și ea acéia să grăiască, sta cu gura căscată (că strigarea a gloate multe din răzsunarea a părerilor deșertii nu multă deosebire are, și precum părerii același glas întorc, așé în gloata ascultătoare unul cuvântul altuia poartă). /

f. 120

În cea de pre urmă Cioara, după ce câtva ca înecații în gât clâncăi și ca cum sau de duh îndesită, sau de năcaz dosedită ar fi fost, mult în grumadzi răgâi, în glasul firii sale să slobodzi și „Car, car, car” de trii ori poftori. Toate cétele pasirilor, spre bine glasul poftorind, „măcar, măcar, măcar”, după cazaniia Papagaii, și lucrul și cuvântul de s-ar sfârși dzicea. Din jiganii unele (pentru carile precum lăcomiții să fie fost vândute mai sus s-au pomenit), ca cum le-ar fi vinit a căska și princet, ca nu toți să audză, glasul Cioarai adevériia. Alalte jigării toate, cu multă și adâncă tăcere, ca cum celor mai de frunte următoare ar fi, să arătară (că tăcerea prea adâncă sau din pizmă iese, sau din neștiință). Ce tăcere ca aceasta celor mai de gios era din sială, iară celor mai de frunte era într-adins mărturisală. Căci mita maica și vicleșugul părintele în trupuri de îmblătoare inimi de zburătoare

f. 120

v.

odrăslisă (că precum aurul în focul cât de iute din ce ieste nu să mută, aşé, ori în ce inimă întră, din ce ieste într-alta o strămută). De care lucru jiganiile, „facăşă, facăşă”, aievea a striga, ascunsă tragerea firii le ruşina; „nu vom, nu priimim” / şi de mare strâmbătate a să văiera, înghiţita mazădă şi îmbunare de inimă le mânca.

Iar dintre pasiri, Brehnacea, carea de multe ori partea adevărului a ţinea să videa, cătră Cucunoz pre taină dzisă: „Glasul Ciorăi, gurile linguşitoare şi inimile céle numai înainte, iară nu şi înapoi socotitoare, după a sa poftă, spre bine l-au tâlcuit (căci pofta schizméşte lesnirea, şi chipul lesnirii spre toată greuimea fără nici o sială purcéde), numai pre cât a mea proastă şi acmu de bătrână buiguitoare socoteală ieste, glasul Cioarăi nu atâtă spre „macara”, cât spre ocară a tâlcui s-ar putea, şi precum, o, iubite frate, foarte bine ştii că Cioara cu Corbul pentru multe pricini a multe stârvuri puţină dragoste şi priinţă între sine au. De care lucru aşe cu firea mă amăgesc, că în cea de apoi a adunării aceştia nu vreo fericire să aşteaptă, pentru carea să dzicem: macara, ce multă nevoie şi becisnicie, pentru carea să ne văietăm, vai, foc şi pară, şi cei ce aşé de pre lesne au tâlcuit, măcar, a multora capete să săsuce îmi par (că câtă becisnicie aduce fericirea cea prea aştéptată, atâtă nevoie nu face nenorocirea cea cu sufereală / purtată). Şi pomeneste, frate, cuvintele méle, şi odată vii cunoaşte că Cioara, nu macara, ce ocară au prorocit”

f. 121

Cucunozul, precum dinceput calea apucase, nici în stânga, nici în dreapta să abătea, ce de pururea pizma şi mândria ce ştiia ţinea. De care lucru, într-un chip pe Brehnace de blăstămăţie şi de micropsihie probozind-o, dzisă: „(A tot lucrul părerea părere naşte, iară ştiinţa făclia adevărului ieste): Cioara, săraca, de la mulţime s-au socotit la limbă varvară şi i-au tâlcuit glasul: macară. Iară tu, frate, împiedicat de bătrâneţe şi buiguit de cărunteţe fiind, pre prorocul ce nu-i ştii ştiinţa, locul şi ţara, vii să-i încarci asupra-i ocară. Ce mulţimea varvarismos, iară tu solichizmos cu limba Cioarăi faceţi. De care lucru, a şti şi să cade că Cioara aceasta de locul său ieste atică, ţara Elada, carea în toţi anii cuibul în platanul (carile dinaintea capiştii lui Apolon ieste sădit), scoţând, de la preuţii lui Apolon, carii de pururea supt umbra copaciului învăţiturile céle de taină şi meştersugul prorocii învaţă, filosofia cerească au deprins, din care ştiinţă, adevărul, începutul şi sfârşitul / lucrului precum ieste, mai denainte vadzindu-l şi ca cu mânuie pipăindu-l, în limba aticească au strigat: μακαρήορα, ce va să dzică: fericit ceasul în carile cu gândul s-au zămislit şi cu fapta s-au săvârşit.”

f. 121

v.

Însă ori mulţimea au varvarizmit, ori Brehnacea au solichizmit, ori Cioara au aticit, ori Cucunozul au băsnuit, a Cioarăi glas pre cât mai mult să tâlcuia, pre atâtă mai mult în lavirinthul necunoştinţii să încuia, al căruia chéie când să va afla şi a cui mână a o prinde şi cu dânsa lavirinthul a deschide să va învrednici supt vremile de apoi ieste să aşteptăm.

f. 122 Lupul, între toate jigăniile pururea mai socotit și mai grijliv în chitélele sale, sila și desfrânată voia zburătoarelor aievea vâdzind, și încă acoperit vicleșugul a unor dobitoace dintr-adânc pricepând, toată avuția răspunsurilor sale în cea mai de dedesupt tainița tăcerii așeși de tot își zidi (că cuvântul înțelept pre cât folos aduce urechilor ascultătoare, pre atâta înfocare face inimilor nestătătoare) (și în vréme ce să ascultă, cântecul sirenilor, iară în vreme ce nu să ascultă, sunetului căldărilor să asamănă). Lupul, dară, de înțelepciune oprit, tăcea. Iară alalți toți, de ne/bunie împinși, mormăind și răcnind, de iznoavă, „facă-să, facă-sa!” striga.

f. 122 În care vréme Pardosul vârgat și Râsul cu negru picat, cu alalți ai lor depreună, cel de demult în inimile sale ascuns vicleșug ce avea la iveală și într-a tuturor privală a-l scoate începură, și ca cum de urgiia pizmei nebuniți și buiguiți ar fi fost, fără nici o rușine: „vârtos ieste siloghizmul Corbului, frumos și înțelept ieste sfatul Cucunozului, minunată și înălțată ieste ritorica Papagaii”, striga. „De acmu înainte, o omonie, o stăpânire și o monarhie cunoaștem și o împărăție știm. Iară cine într-alt chip sentenția ar clăti sau a o clăti s-ar ispiti, fier, foc și cea mai groaznică moarte partea să-i fie”. Aședară, răutatea vicleșugul zămisli și nebuniia îl descoperi (că vicleniia, răutatea și nebuniia surori sint: răutatea începe, vicleșug urmadză, iară nebuniia mai mult îl desfrânează, până unde una prinde, alta leagă, iară a triia grumadzii cu lațul îi vânează). Cătră acéstea, Pardosul răutate peste răutate, vicleșug peste vicleșug și nebunie peste nebunie a grămădi începutu, și pașii lăcomi până peste hotarale simțirii a-și lăți și a-și lărgi adaosă, dzicând: „De vréme ce după neminciunoase budzele Papagaii toată adunarea adeverește, cu cale, / și cuviință socotesc a fi, ca precum la monarhiia pășirilor după Vultur, Corbul, așé la monarhiia noastră, după Leu, Strutocamila stepăna cea mai de cinste și epitropiia a tot neamul să ție, și după aripile carile Vulturul l-au demânat, capul taurului să i se puie, pentru ca și ea între coarne sămnul biruinții și stema epitropiiei să poarte. Că amintrilea, și Cămila și Struțul, undeva vreun mădulariu de apărare și de luptare precum să n-aibă tuturor știut ieste”.

f. 123 Cuvântul Pardosului întări Ursul și-l adeveri Vulpea (că la voia poftitoare puține cuvinte trebuie îndemnătoare). Așijderea, alalți, a vicleșugului părtași: „foarte bine, foarte bine”, ni din budză mormăia, ni din colți clănțăia. Însă cumpăna, în carea dramul strâmbătății nu încape, și mâna, carea fietecui după ale sale fapte împarte, a doi dintr-aceștea nu mult rabdă, și ce pre alalți la vréme lor îi așteaptă, acestora céia ce li să cădzu le dede plată. Căci Ursul, în părerea sa, pentru bișugul mierii ce aștepta, acmu precum că toate prilazurile prisăcilor sare socotiia și toate știubeele cu miere fără nici o sială, fărămă, gândiia, și așé din lăcomiia deșartă și de mândriia înfiată, cu vânt de gând și cu miere/re de părere, preste măsură îndopându-să și înfundându-să, așijderea acele ticăloasele albine, carile

prin faguri de aburi împrăștiate rămăsese, prin mațele și ficații Ursului pătrunsă, de unde adevărata înflăciune scornindu-să, supt piielea Ursului izvoară de apă pururea pișitoare purceasă și cu această de năprasă și mieșeloasă boală, înainte a toate gloatele crăpa.

f. 123
v.

Vulpea așijderea, de multă grija vicleșugului făcut ce purta, întâi în melianholia ipohondriacă, apoi în tusa cu singe mutân-du-să, de multă vitionire și boală uscăcioasă, toate vinile i s-au întins și toate măduarele i s-au zgârcit, atâta cât piielea de oase și pieptul de spinare i să lipisă. Carea înghițind vicleșugul, preste puține dzile ș-au borât aburul, precum istoria la locul său va arăta (că cine înghite zahărul vicleșugului, acela boréște toapsăcul sufletului).

f. 124

Acéstea dară și ce să lucra vădzind și ce să să mai lucredze a aștepta neputând, deodată și în grabă socotiră pre Lup (pre carile încă dinceput vicleșugurilor neînsoțitoriu și răutăților lor ne-priimitoriu îl cunoscusă), întâi îl sfătuiră, apoi îndemnară, iară mai pre urmă și cu capul / îi clătinară și cum mai curând de nu va la strajea bârlogului său merge, cu pedépse groznice și și înfricoșări de moarte i să laudară. Așé Lupul, vrând-nevrând, și precum de aceasta poruncă foarte să să fie bucurat arătând, împreună cu Ciacalul la locurile sale să dusă. Iară când din toată adunarea Lupul să despărția și precum de frații, priietinii și omofilii săi amăgit și vicienit la arătare cunoscându-să, de grea dosadă carea inima îi înădușia și de vrémea carea așéși de tot împotrivă i să puneă, gemutul, oftatul și suspinul totdeodată supt un glas alcătuind, încetișor, cum i să părea, și prea tare, cum altora să audziia, cătră Ciacal gemu, oftă, suspină, răzsuflă și dzisă: „Blem, frate Ciacal, de vreme ce la strajă ne trimăt, blemați să nu stăm (căci uréchea la cuvinte cât de grele ascultătoare învață pre inimă la cât de grele nevoi răbdătoare a fi), căci otrăvile acéstea cornul Irodului le va îndulci, iară spurcăciunile acestea, botul Filului le va curați. Acéstea Lupul pietre sămănând, stânci și munți în urmă răzsăriră, precum mai pre urmă lucrul au arătat.” /

f. 124
v.

f. 125

f. 125

v.

PARTEA A TRIIA

f. 126

Iară célélalte jigăanii, toate carile în cârșma lăcomiii cu paharul răutății vinul vicleșugului bea, dacă pre Lup din mijlocul lor lipsind îl vădzură, precum acmu supt fundurile pământului să află, li să părură (că chipul neiubit, de față, nu ca ghimpul în picior, ce ca sulița pătrunsă prin măță stă). Și așé, „râdicatu-s-au nuărul / de pre fața soarelui, luatu-s-au negura de pre fața pământului”, cu mari răcnete striga. „Luatu-s-au piiedeca, lipsește pacostea, nu să vede vrăjmașul, dusu-s-au pizmașul”, unul cătră altul spuind, ca de un bine prea mare să bucura și ca de o fericire nespūsă să desfăta (că lucrurile lumești cu muritorii așé a să giuca s-au obi-ciuit, ca cu cât sint mai deșarte, cu atâta să să pară mai desfătate, și a cărora

începături sint prea cu mari dezmierdări, acelorași sfârșitul să fie prea cu grele întristări).

f. 126
v.

După acéstea, cu toții împreună cuvânt își déderă și dzi de soroc își pusără, pentru ca la începutul Alfii și sfârșitul Sigmei, la cetatea Deltii (unde apa lui M. Și apa lui A. a cura sfârșesc, și apa lui T. a cura și a să mări încépe), cum mai curând să să adune, pentru ca acelea capul Cămilii să vindză și a Boului să cumpere (că mai pre lesne ieste firii la Cămilă coarne să nască decât din inima rea cuvânt sau gând bun să izbucnească). Aședară, cu toții, după sorocul dat, la locul înșămnat să adunară și la dzua pusă la cetatea Deltii să împreunară, unde Pardosul pe Cămilă de căpăstru / purta și Râsul după dânsa, cu gândacii prin baligi-i, o-să primbla. Căci la Râși ca acéstea, căcăraza Cămilii mai de mare preț ieste decât castanii la gliganii muntelui Olimpului. Acolea dară, întâi ca a tuturor inimile mai cu de-adins să ispitească, apoi ca nici unul să nu cumva părtaș vicleșugului a nu fi să lipsască, socotiră, și câte doi, câte doi, pre numele cerescului Vultur și Taur, pentru ca să giure în capiștea Epiorchiii adusără. Unde unii de bunăvoie, iară alții de frică și peste voie supt groznic giurământ a să lega le că ută (că precum între frumoși mai frumoși și între grozavi mai grozavi, așé între drepti mai drepti și între vicleni mai vicleni să află), adecă precum cu învoința, plăcérea și alégerea tuturor silo-ghizmul Corbului, sfatul Cucunozului și sentenția Pardosului să să întărească și capul Cămilii în cel de bou să să primenească și în epitropiia Leului să să psifisască. La care lucru, toți frații vicleșugului, ficiorii fărălegii și părinții atheofoviii: „facă-să facă-să, strigară, toți vom, toți priimim, cu toții aședzimântul și cuvântul acesta întărim și adevărim”, din luntru crăpară.

f. 127

Acmu / a tuturor voie unindu-să și toți supt argumentul Corbului supuindu-să, cu toții în toate părțile să împrăștiară și prin toți munții și codrii, unde coarne de buăr lepădate ar găsi și cap de taur aruncat ar neméri, cu toată nevoința cercară și nicicum undeva măcar nu să aflară. De care lucru, cu toții în mare întristare aflându-să, ce vor mai face și ce vor mai lucra nu știa. Și acmu mai-mai toată nedéjdea pierdea, de nu ș-ar fi adus aminte Râsul de un hrizmos², pre carile Camilopardalul încă mai denainte îl învățase, dzicându-i”: Eu odânăoară prin pustiile Ethiopiii în sus pre apa Nilului îmblând și pentru ca din izvoarele Nilului cu gura apă să beau în inimă având, după ce peste munții ce să cheamă a Lunii am trecut și la bălțile unde crocodilii să nasc am sosit, bălțile din giur împregiur cutreieram, pentru ca gărla Nilului (carea în capetele bălților despre apus să varsă) să aflu. La capetele bălților și în gura gărlii am aflat un oraș preafumos, cu cetate preafumoasă. Orașul dară și cetatea lui într-acesta chip era: Bălțile acélea, unde în capete să împreuna și vărsăturile apii Nilului în sine priimia, între dânsale / de ce înainte mergea, de acéia în laturi să despărția și ostrovul lăția și precum să videa

f. 127
v.

f. 128

ca la 700 de mile în lung și în lat tot uscatul între bălți cuprindea. Iară pre marginile amânduror bălților cele pe dinafară, din giur împregiur, ca cum cu zid ar fi îngrădite, cu munți și dealuri goli era încungiurate, așe cât numai unde bălțile în gârlă să vărsa și în matca Nilului să răvărsa, munții împreunați nu era, unde ca dintr-un hălășteu, ca pre stavila morii apa cum mare răpegiune să slobodzia și apa Nilului spre răsărit a cură răpedzia. Aședară, despre răsărit bălțile, munții și locul să avea, iară despre apus, adecă dincotro Nilul viniia și în capetele bălților îngemănându-să să despărția, într-alt chip era. Că pre cât munții acei din stânga și din dreapta să înălța (că și a munților înălțime ca la cinci mile să socotia), pre atâta locul din dos să rădica și cu vârvurile munților de-a tocma câmpul despre apus în lat și în lung să întindea, prin mijlocul a căruia apa Nilului, din izvoarele de unde ieșia, spre bălțile ce-l sprejiniia lin și frumos curea. Iară pre șesurile câmpului aceluia, și pre o parte / și pre altă parte de apă, atâta câmpul cu otavă înverdzia, cât ochilor preste tot, tot o tablă de zmaragd merée a fi să părea, în carile tot chipul de flori din fire răzsărite, ca cum cu mâna în grădină, pre rând și pre socoteală, ar fi sădite, cuvios să împrăștiia, și când zepfirul, vântul despre apus, aburiia, tot feliul de bună și dulce mirosală de pre flori scornia. Așe cât nici ochilor la privală, nici nărilor la mirosală sațiu să putea da. Iară pre malurile gârlei tot feliul de pomăt roditoriu și tot copaciul frundzos și umbros, de-a rândul, ca cum pre ață de-a dreptul și unul de altul de departe ca cum cu pirghelul ar fi fost puși frumos odrăslia. A căror umbri, giunărate pre lină apa Nilului, iară giunărate pre mângâioasă fața câmpului să lăsa. Iară roadă pomilor, și la frumșete și la dulceață, nici Asia au vădzut, nici Evropa au gustat. Căci tot într-același pom mugurul crăpa, frundza să dezvălia, floarea să deschidea, poama lega, creștea, să cocea și să trecea totdeodată, nici după vremi viptul îmbla, ce în toată vremea toată poama și coaptă și necoaptă să afla. Iarăunde apa Nilului de pre șesul / ce despre apus viniia și din vârvurile munților în gârla cea de gios să vărsa, cetatea sta, a căria nume cei de loc îmi spusără, precum Epithimiia o cheamă.

f. 128

v.

Iară făptura și îngrăditura cetății era așe: din marginea malului, unde Nilul ca pre șipot în bălți să vărsa, spre apus, și pre o parte și pre altă parte de apă ca la dzéce mile zid gros și vârtos de piatră în patru colțuri cioplită era, carile, după ce de la pământ ca la dzéce stânjeni să rădica, de ciia stâlpi mari și groși de marmure porfiră în sus să înălța. Fietecare stâlp de cinci stânjeni de înalt și de 30 de palme în giur împregiur de gros, însă la rădăcină mai groși era, iară în sus, de ce mergea, mai suptiri și mai sulégeți era. Iară fietecare stâlp supt rădăcină patru lei de aramă prea frumoasă și ca aurul de luminoasă avea, și tuspătru, cu dosurile la un loc împreunându-să, cu capetele, doi spre câmp, iară doi spre apă căuta, deasupra a căror stâlpul să răzima. Așjderea în vârvul a fietecărui stâlp, de la un loc și mai

f. 129

f. 129
v.

în sus, patru zmei începea a să împleteci și, după ce ca la trii coți în sus să rădica, capetele își despărția și puținel can în gios le / pleca, și doi spre un stâlp, iară doi spre alt stâlp ce le era dimpotrivă, căuta. Deci, precum a leilor, așé a zmeilor făptură atâta de minunată era, cât nu zmei și lei a fi să părea, ce într-adevăr vii și cu duh a fi să videa. Iar din cerbi-cea a patru zmei arc sclipuit de marmure foarte frumos sclevesit în sus să rădica și, foarte cu mare meșterșug peste apă întinzându-să, spre stâlpul ce-i era dimpotrivă să lăsa și în cerbicea iarăși acelor patru zmei să aședza. Și așé, dintr-un capăt până la alt capăt, un sclip în chipul podului, peste apa Nilului să încheia. Așijderilea, din capetele stâlpilor zid de marmure în sus să ridica, cât cu înălțimea sclipului să atocma. Carile pre dinluntru cu var cu prav de cărămidă și sfărmușuri de piatră și de marmure amestecate împlut era și tot locul înluntru pre ață de-a tocma atocmat era. Iară din fața pământului, ca la un stat de om, zid cu zimți în giur împregiur încungiura, pentru ca celor dinluntru îmblarea și primblarea fără primejdie să fie. Tot numărul stâlpilor 730 era, adecă de o parte, 365, și de altă parte, iarăși atâția. Iară toată cetatea / 24 de mile încungiura, 20 mile amândoaă laturile și patru mile amândoaă capetele (căci de la un stâlp până la alt stâlp dimpotrivă doaă mile spunea că sint).

f. 130

Cetatea dară așé era, iară orașul și casele orașului ce era într-însa, pre amănuntul, cine poate povesti? Căci făpturile și urdziturile acélea toată socoteala muritorilor covârșește (că ce au făcut muritorii, de carea să nu să mire muritorii și ce n-au făcut muritorii, de carea să să mire muritorii). Ce pre scurt de unele a-ți pomeni nu mă voi lenevi (Camilopardalul dzicea): Dintre doi stâlpi de-a dreptul împotrivă până la ceialalți stâlpi uliță dreaptă și tot într-o măsură de lată să ducea. Iară la capătul uliții, și de o parte și de alta, poartă era, carea să închidea și să deschidea. Iară din pragul a fietecare poartă, în gios, scară în chipul teatrului în gios să lăsa și, de ce să coborâia, la temelie să mai lăția, carea și drum la suirea în cetate și poprele zidiului și sclipului era. Deci câte arce la sclip, atâtea uliță în cetate, și câți stâlpi la zid, atâtea porți pe zid și atâtea scări pre lingă zid era, deosăbi de patru ulițe, / carile de-a dreptul din capăt în capăt mergea. Și în capete cerdace ghizdave și frumoasă afară din zid, asupra apii, scoase avea, în carile giudecătorii împărății<i> pre rând ce avea, într-un cerdac câte 90 de dzile giudețele și alte trébe a publicai căuta. Căci împărăția aceia nu monarhie, ce publică ieste și în 90 de dzile 9 oameni, fietecarile în dzéce dzile slujba obștii isprăvește. Și așé, cineși după rândul său și în cerdacul său orânduindu-să, în 730 de dzile rândul plinindu-i-să, iarăși dinceput rândul apuca.

f. 130

Ce de acestea lăsându-ne, la cuvântul nostru să ne întoarcem (că perioadele mari în voroavă și celui ce vorovéște la cuvânt sminteală și celuia ce povéstirea ascultă la audzire și la pomenire invaluială face) Așédară, ulițele, porțile și scările

v. cetății să avea, iară casele ca acum tot într-un părete ar fi fost, nici mai afară de alta ieșiia, nici mai înluntru intra și așé, rândul caselor dedesupt era. Iară al doilea rând, cerdacile ca trulele în sus să rădica înalte, cât de gios de-abia la vârvu sigeata ethiopască a agiunge să poată. Păreții caselor pri dinafară tot de marmure scumpă și tot féliul de scrisori ieroglificești într-însele săpate avea / și toată dihaniia precum vie la păr, așé săpată cu floarea marmurelui să asămăna, de care lucru, nu cu mâna pe părete săpate, ce vii pre niște câmpi împrăștiate a fi să părea. Iară pe dinluntru stâlpii cei fără preț, marmurile cele scumpe și tot meștersugul lucrului și făpturii ce avea, cuvântul a le povesti vrédnic și gândul a le formui harnic nu ieste. Acolo chipurile bodzilor vechi să fii vădzut, icoanele a tuturor împăraților să fii privit, unele de aramă și poleite, altele de argint și de aur pline vărsate și vasuri în minunat chip lucrute, supt dânsale alcătuite și alte lucruri minunate în mulțime nenumărate, în frâmséte neasămănite să videa, carile nu numai a ochiului primală, ce și a minții socoteală ametiia și uluia.

f. 131 Iară în mijlocul orașului era o capiște a boadzii Pleonexiii, ca-rea cum era făcută și în ce meștersug era zidită de pre atâta vii putea cunoaște, că toată alaltă a cetății și a orașului făptură ca zgura lângă aur și ca stecla lângă diamant să asămăna. Ce și pre aceasta în scurt și pre cât voi putea a ț-o perigrapsi mă voi nevoi. Din fața pământului urdzitura temeliii ca la doi coți de înaltă / dintr-o materie de metal vărsată a fi să videa, care metal decât custoriul mai scumpă și mai grea, iară decât argintul mai ieftină și mai iușoară a fi să părea. Lumina capiștii în lung de 30 coți, iar în lat de 24 coți era, iară de înalt până supt poalele cele mai de gios, 55 de arșini să măsură. Deci cât meștersugul vărsatului temelii<i> ceii de metal și cât iscusită și ascuțită mintea vărsătoriului și tipăritoriului ar fi fost, florile și frundzele, carile una pe supt alta vârâte, și lozele una cu alta frumos împleticite, și șerpuii, carii pintre frundze și pintre loaze să vârâia și coadele cu zmicelele își învățucia, arăta. Așijderea, tot féliul de pasiri, de jiganii, de lighioi și de pasiri peste toate locurile să arăta, unele în pomșori cuiburile își făcea, altele, acmu făcute, pe oaă clocia, altele hrană puișorilor își aducea, unele muște prin aer gonii, altele lăcuste prin pajiște prindea, căile puii cloșcii să apuce să slobodzia, stârcii ca prin apă împlând, piticii și peștii a prinde chitiia, pajorile șerpuii (carii pintre frundzele iederăi să șipuriia) să-i apuce clonțurile își vârâia, brehnacea de sus iepurile supt / stincă vârît, când va ieși, în unghi să-l apuce pândiia, mâța, carea pre șoarece pe supt frundzele din copaci cădzute, precum împla simțind ni cu urechea asculta, ni pasul prea cu liniște spre sunet muta, ni cum l-ar apuca și cum mai fără veste s-ar răpedzi, cu picioarele cumpănindu-să, să gata, vulpea prin pomi și prin copăcei găinele și păsăruicele scociorâia, și unele acmu vânatul dobândind, cu coada bârzoiată spre bârlogul țincilor săi, cum putea mai tare, să ducea. Lupul

f. 131 v.

f. 132

f. 132

v.

f. 133

după turma oilor pre piept să târâia, ciobanii, unii, ca de somn adormitând, în cârlige rădzimați, alții, ca de ploaie și de vânt rece cu glugile peste cap lăsate și pre un cot la pământ lăsați era, iară dulăii, unii în picioare sta și ca cum de departe mirosul lupului ar adulmăca, alții pre brânci lăsați și capul pentre picioarele denainte întinzându-și dormiia și ca cum în vis lupul în oi ar fi dat părându-li-să, prin somn ca cum ar scânci și ar brehăi să videa. Iară la alte turme, ca când lupul oaia ar fi apucat, ciobanii chiuia, cu mâna dulăilor lupul arăta, dulăii goniia, lupul cu cârlanul în gură fugiia, alți ciobani de la alte turme în timpinare îi ieșiia, lupul într-altă parte șuvăia / și ca cum spre o pădure, carea înaintea lui aproape să videa, năzuia. Așijderea alalte turme de dobitoace sălbaticе, cerbii și buării prin dumbrăvi, caprile prin stânci, ciutele pre șesuri, unele cu vițălușii după dâșii, altele, acmu aproape de fătat, pânțele de mijloc în gios le trăgea. Iară într-un loc lucru foarte frumos la privală să arăta, unde vânătorii măiestrii spre vânarea fililor puneau: întâi o groapă adâncă și largă săpa, apoi din fundul groapei un gârlici strâmt, până la fața pământului, costiș scotea, în gura a căruia gârlici un harbuz puneau. După acéia, fietecare vânătoriu, câte o dobă în spate luând, în pădurea cea mare intra, unde filii îmblând să videau. După ce pre furiș în pădure intra și fietecările într-un copaciu înalt săurca, apoi, din toate părțile în dobe lovind, pădurea să răzsuna. Filii, de sunetul dobe-lor spăimântându-să, la marginile pădurii spre câmp ieșiia, unde la gura gârliciului peste harbuz nemeria. Vânătorii din copaci, vadzind precum filul la harbuz au nemerit, dobele a bate părăsiia, filul cu botul harbuzul clătind, harbuzul pre gârlici în gios a să prăvăli purcedea, filul după harbuz, pentru ca să-l prindză urmând, în groapa cea largă, carea în / fundul gârliciului era săpată, intra, și altă grijă nepurtând, harbuzul să mănânce să nevoiește. Vânătorii îndată din pădure ieșind, cum mai curând, cu pari și cu alte zăvoară, carile acolo mai denainte gătate au, gura gârliciului astupă. După acéia, prin câteva dzile pre fii cu foamea domolind, cu lanțuh de grumadzi îl scoate și unde voia ethiopului ieste, acolo îl duce (că mai tare și mai vrăjmașă jiganie decât foamea alta nu ieste). Acéstea dară și altele multe mai ciudate și mai minunate în temelia capiștii săpate și vărsate să videau. Iară deasupra temeliei, până supt stréșinile cele mai de gios, patru păreți din patru marmuri de porfiră încheiați erau, adecă fietecare părete din-tr-un marmure sta, și încheietura în colțuri, pe unde, sau cum s-au împreunat, nu ochiul muritoriu, ce așeși mai și cel nemuritoriu, precum n-ar fi putut alége îndrăznesc a dzice. Tot păretele de sus până gios neted și decât diamantul mai luciu era, atâta cât dzua lumina soarelui ca printr-un preacurat cristal înluntru pătrundea și lumina dinluntru cu cea dinafarăuna să făcea, atâta cât nu mai puțină lumină în capiște decât în aer era. Iară noaptea, pe dinluntru, can/dile la număr decât numărul mai multe, și de sus până gios, pre lângă părete

f. 133

v.

frumos orânduie, avea, și fietecare candilă 5 ocă de aur arăpăsc trăgea, iară înluntru 1 ocă de nard lua (căci în capiștea Pleonexiii undelemnul măslinului nu arde). Carile, după ce ochiul ceriului să închidea și perdeaoa nopții peste fața pământului să trăgea, toate să aprindea și deosăbit de lumina carea înluntru capiștii făcea, prin strălumoși păreții ei lumina candilelor pătrundzind, peste toată cetatea, ca soare lumina și ca luna între alte stele să arăta (căci la toată casa în cetate câte un cerdăcuț de acea materie de marmure să afla), și așé, tot orașul – precum noaptea, așé dzua – cu strajea luminii să păzia, nici altă strajă sau pază trebuia. Deci până la strășinile cele mai de gios, precum s-au pomenit era. Iară de acolo în sus, despre răzsărit, șépte, și despre apus așijderilea șapte înalte și cu mare meștersug făcute trule avea. Trula cea din mijloc drept asupra isimeriii căuta, și când soarele în zodiia Cumpenii era, cu radzele tocma în trula din mijloc lovind răzsăriia. Așijderea când apunea, tocma în trula cea din mijloc despre apus lovind apu/nea. Așijderea alalte trule fietecarea în dreptul zodiii ceriului din meștersug era pusă, și așé soarele, în ce zodie să afla, în trula a aceii zodii răzsăriia și în vârful trulii, peste acoperimânt, sămnul zodiii, de aur curat și cu iscusit meștersug făcut, pus era. Trulele dară de prinpregiur așé fiind, în mijlocul lor era o trulă mai înaltă și mai groasă decât alalte, decât toate. Carea cu acesta meștersug era făcută că cu umbra ei ceasurile în celelalte arăta, ca și alalte trule după măsura gnomonului era puse. Iar în vârful trulii aceii mari chipul boadzii Pleonexiii în picioare sta, carea cu mâna dreaptă despre polul arctic spre polul antarctic, cu degetul întins, ceasurile arăta. Deci când umbra vârfului degetului în mijlocul trulelor celor mai mici sosiia, după numărul lor ceasurile să înțelegea. Iară denaintea ușii capiștii, o cămară, carea pe șapte stâlpi era ridicată, înainte să întindea și fietecare stâlp în chipul unii planete era făcut, ca precum numărul planetelor, așé chipul lor aievea să aréte. Iară sclipul cămării carile din vârurile acelor șépte stâlpi să rădica, giunătare / de sfera ceriului închipuia și din fietecare stâlp pe supt sclip cu frumos meștersug cununi de marmure era întoarse, carile drumul a fietecare planetă precum ieste arăta. Alalte zidituri și lucruri iscusite carile în giurul împregiurul capiștii era, cine le poate povesti?

f. 134

v.

Eu, dară, așé (dzicea Camilopardalul), ca cel strein, de toate carile videam peste măsură mirându-mă, și nu atâta de minunea lucrurilor vădzute mă miram, cât de carea întâi m-oi mira, mă minunam și de unile, a căroră nici începutul, nici săvârșitul a pricépe puteam, socotiiam, oare în ce chip a le cunoaște ași putea și cine să mi le arete s-ar afla chitiiam. Și după ce de multă cutreierare și mai cu de-adins de peste măsură mirare obosit, supt umbra a unor frumoși și umbroși copaci (carii denaintea capiștii sădiți era) ca puțină odihnă tuturor mădularelor să-mi dau, acelea, unde ca cei în agona morții dzăceam, o Lebădă bătrână și albă lângă mine

f. 135

f. 135
v.

f. 136

să apropie și, dacă bună dzua după obiceiul îmi dăde, de unde sint și ce pre acelea locuri caut mă întrebă. Eu, după ce îi spus, precum din locurile marginii Ethiopiei sint și precum pentru ca izvoarele Nilului să aflu și din începuturile lui apă să beau, în gând mi-am pus și cu aceasta pricină pre aceste locuri, împlu, dacă-i dă, ea răspunsă: Greu și aspru lucru, lungă și primejdioasă cale înainte Ț-ai pus, o, prietino. De vreme ce eu, după ce din oul maică-mea am ieșit, până a nu pute zbură, cu răpegiunea apii și cu vânslirea talpelor câtăva vreme am călătorit, iară după ce penele mi-au crescut și aripele vâdnice de zburat mi s-au făcut, în aer m-am ridicat și, tot pe deasupra apii zburând, de trei ori soarele învârtijirea ș-au sfârșit, până eu la acesta loc am sosit. Și deosăbi de aceasta, la cale ca aceasta, nu talpe, ce pene, nu picioare, ce aripi trebuiesc, căci înălțimea munților, strâmtorile poticilor și lățimea și lungimea câmpilor, toate împotriva firii tale stau. De care lucru, fără cereasca ajutorință (careă spre toate poate), „spre acea cale mai mult înainte a păși, nu numai lipsa vinelor, ce și a crierilor a fi, decât toată ivala mai aieva ieste.” Acestea Camilopardului de la Lebădă audzind, învățătura din praxin în theorie își mută și calea / delungată în odihna mângâiată își schimbă. Însă către Lebădă într-acesta chip grăi: „Eu, o, prietino nu atâta ostenința căii, cât știința lucrului în samă bag. Ce fiind de față știința, de va lipsi ostenința și mai bine va fi (că toată agonisita lucrului deplin, macara că fără sudori și durori a fi nu poate, însă când voia voilor și puterea puterilor cuiva ceva de la sine dăruiește, nici ostenința trebuiește, nici lénea să probozéște). Și de vreme ce trecutele tale ostenința bățul ajutorinții slăbiciunilor și neputințelor mele a fi să văd, cu multă plecăciune te rog ca pentru firea Nilului și pentru izvoarele lui și adaogerea și scăderea lui, ce mai cu adevărință ai ști, pre cest la pravul talpelor picioarelor tale cădzut neînștiințat să nu lași (că toată știința atuncea de știință să dovedéște, când după adevărință pre altul a înștiința știe)”. Atuncea Lebăda către Camilopardal dzisă: „Prietino, obiceiul lucru între filosofii noștri ieste ca când cineva pentru Nil voroavă a face ar vrea, întâi în capiște mărghând, jirtfă boadzii / locului să facă, apoi, în marginea Nilului coborându-să, pre mâni și pre obraz cu apa lui să să spele, déciia, la locul său întorcându-să, ce i-ar fi voroavă să vorovască (că cine de la sine cuvântul începe, cuvântul a sfârși cu nevoie și preste voie îi va fi, iară cine de la cuvântul cuvintelor începutul începe, sfârșitul sfârșiturilor la cel poftit și dorit sfârșit fără prepus îl duce)”. Cătră carile răspuns (dzice Camilopardalul): „Cu dulce suflet și cu dragă inimă chipul bodzului a privi și cu înfrângerea inimii la picioarele lui a mă tăvăli ași pofti, însă ce vâdnică ieste sărăciia mea jirtfă Pleonexiii a aduce și în ce chip strâmtă mâna mea largi grumadzii ei a sătura va putea?” Lebăda-mi dzisă: „Pentru aceasta în întristare nu întră, o, prietino (că Pleonixia de la cei bogați tot, iară de la cei săraci pre giumătate ia), și cine ce i-ar

f. 136
v.

duce, întâi priméște, apoi oare ce i-ar mai putea aduce și cu cuvântul și cu lucrul ispitéște”. Eu cătră dânsa dziși: „Eu peste mine aer, supt mine țărână, iară în mine nemică ceva lucru de materie nu am, fără numai duhul, carile mă poartă”. Lebădami / dzisă: „Dintr-acéste trii, oricare mai îndămână și mai pre lesne îți va fi, cu tine ia și cum mai curând la capiște să mérgem, ca și eu, de ce am învoit, și tu, de ce ai poftit, să ne îndestulim”. Eu în mine și cu mine socotindu-mă precum aerul nu să prinde, sufletul nu să scoate (că pofta fără stâmpărare nu numai trupul, ce și sufletul giuruiește și dăruiește), în pumni puținteluș lut galbăn luaiu și cătră Lebădă arătându-l, dziși: „Iată pominocul jirtfii méle și, cu acesta împreună, pre tot pre mine spre jirtfă mă dau și, mai mult nezăbăvind, la capiște să mergem și, țeremoniile obiciuite plinind, la giuruita noastră să ne întoarcem”.

f. 137

Lebăda îndată cu mine împreună sculându-să, înluntru capiștii intrăm. Unde în mijlocul capiștii, boadza Pleonexis într-un scaun de foc ședea, supt a căruia picioare un coptoraș de aramă plin de jăratec aprins a fi să videa. Iară din giur împregiur făclii de tot féliul de materie ardzătoare cu mare pară, vârtos ardea. La chip véștedă și gălbăgioasă, ca cei ce în boala împărătească cad a fi să părea, cu sinul deschis și cu poale / în brâu denainte sumése, ca cum ceva într-însele a pune s-ar găti, sta. Cu ochii închiși și cu uréche plecată, ca când ce în poale i s-ar pune să nu vadă, iară ce materie ar fi carea s-ar pune audzind să înțăleaga. În mâna dreaptă cumpănă ținea, în carea de o parte, în locul dramului, piatra ce-i dzic ahortatos și anevsplan-nos (căci piatra aceia doaă numere are) pusése, iară de altă parte, chipul a toată lumea pus a fi să părea. Însă cumpăna din dreapta la pământ atârna, iară cumpăna din stânga ca pana în aer giuca (că unde nesațiul stăpânește, acolo toată lumea decât bobita strugului mai mică ieste). Iară în mâna stângă ținea o leică, a căriia țievie până gios, la picioarele scaunului agiungea și deasupra cuptorașului celui de aramă într-o gaură ce avea să sprijieniia. Deci, pre cât socoteala mea agiungea, prin leică printr-acéia toate célea ce să pune trecea și în cuptorașul cel de aramă să topiia, de ciia în pară aprindzându-să scaunul în caréle boadza ședea să făcea¹. Iară dacă mai aproape de chipul boadzei ne apropiem, ca când mai denainte ar fi știut și ca cum din ceas în ceas așteptând, ne-ar fi păzit, / întâi ochii ce avea închiși, decât a puha-cii mai mari și decât a mătii mai luminoși steli. Iară după ce darurile ce purtam bine cunoscu, ca să nu le vadă, ochii închisă. Iară când în cumpănă le vom arunca, pentru ca să audză, urechea pusă. Deci eu lutul cel galbăn în cumpănă aruncând, preotul carile pururea boadzii slujiia (a căruia nume bine nu țiuu minte, dară, pre cât mi să pare, Filohrisos îl chema) îndată din cumpănă lutul luă și în leica ce ținea în mâna stângă îl aruncă, carile îndată ca ceara să topi și ca undelemnul în cuptoraș și în para scaunului să amistui. Că pre cât putém cunoaște, supt fundul coptorașului gura Tartarului era, și din fundurile

f. 137
v.

f. 138

pământului focul nestins în fundul coptoraşului loviia, de unde atâta putere de fierbinţeală şi de văpaie ca pre o cahă izbucniia. Carea nu numai lutul galbăn, ce şi cărămida roşie ar fi amestuit (că focul din cuptoriul Pleonexiii nu ceinţa, ce cătinţa materiei cearcă. Aşijderea, nu de mulţime să oţărăşte, ce de cel ce ar rămânea jelind să gălbenéşte). După aceia preotul Filohrisos mă întrebă ce mi-ar fi pofta şi cu ce gând am adus / jirtfa. Eu, dacă-i spuşi precum la fântânele Nilului să agiung mă nevoiesc, el de mi-au mai rămas ceva lut, de carile întâi jirtfă am făcut, mă întrebă. Eu dizişi că la mine nu am, ce, de-i va fi voia, un cescuţ să mărg dă aduc. El, „nu sta, îmi dzisă, şi cum mai curând aleargă şi cât mai mult vii putea, adu”. Eu, cu multă grabă din capişte ieşind, la locul ce ştiam mă dusăiu şi, după ce buzunarele, sinul şi poalele îmi împluiui, iarăşi la capişte cum mai de sirg mă întorseiu (căci şi aceasta fire Pleonexia are, ca cei ce vor să-i jirtfască, cât de mult şi cât de curând jirtfa a săvârşi să silească). Şi dacă lutul în cumpănă pusăiu, întâi, oarece, cumpănă a să clăti să videa, apoi piatra ahortasiii clătirea oarecum simţind, ca cum nu cu greuimea, ce cu răpegiunea în gios să slobodzi şi toată greuimea lutului la pământ atârână. Preotul Hrisofilos îmi dzisă: „Priietine, scutură-ţi poalele, sinul şi buzunarele, ca rămăşiţa pravului ce va fi rămas asupra-ţi să nu rămâie (că orice în capiştea Pleonexii<i> întră, iarăşi afară a scoate preste firea boadzii ieste), şi în ceva scârbindu-să, şi jirtfa şi osteninţa în zădar poate să-ţi iasă”. Iară după ce, după cuvântul lui Filohrisos făcuui (căci atâta / de tare peste tot mă scuturaiu, cât nu numai pravul ce ar fi aţinat rămas, ce încă şi strâmtele de pre mine împreună cu pravul cădea), din fundurile capiştii un glas supţire ca de coruii, piuind-grăind, la urechi îmi vini. Iară preotul Filohrisos dzisă: O, de trii ori fericit, priietine, că hrismos minunat ca acesta prea puţini au ascultat şi în fericire ca aceasta mai nime n-au intrat.” Eu, cu multă plecăciune, dacă pre Filohrisos pentru ca hrismosul să-mi aréte rugai, el dzisă: „Hrismosul ieste acesta:

f. 138
v.

f. 139

În pământul negru cine lut galbăn găseşte,
Acela în toată pofta nu să oboséşte.
Cine lutul galbăn pentru dzua neagră scoate,
Fântâna nilului în casă-şi a avea poate.
În dragoste te-am luat, fiiul meu te numéşte.
Tuturor şi-n tot lucrul numele-mi pomenéşte.”

Într-acesta chip hrismosul dacă luaiui, împreună cu Lebăda, de pre poarta carea împotriva capiştii era, la marginea Nilului ne coborâm şi după învăţătura Lebedii, dacă pre mâni şi pre obraz mă spălăiu şi alalte obiciuite ţeremonii făcum, iarăşi la locul unde Lebăda mă aflasă ne înturnăm. Unde Lebăda, pentru firea Nilului, fântâ/nele, adaogerea şi scăderea lui, într-acesta chip a-mi povesti începu:

„Sfânta aceasta a Nilului apă, din cei ai noştri pre la fântâne lui lăcuitori

f. 139
v.

bătrâni, așe audzim și noi cu ochii noștri așe am vădzut. De la cetatea aceasta spre apus câmpul carile vedzi, 1.700 de mile să întinde, până unde la munții carii Monomotapa să cheamă să sfârșește, și ca cum Nilul prin mijloc i-ar tăia, înluntrul munților întră. Munții, în lungiș, toată marginea despre ochianul apusului și amiadzădzii cuprind, care margine în limba noastră să cheamă Cafaron, ce să tâlcuiește: neîmbiat. Iară în lățime opt sute și noădzăci și trii de mile cuprind. Deci după ce Nilul în munți într-aceștea întră, de dese stincele, carile înainte îi ies, vasul, cât de mic și de vârtos, mai mult de trii sau patru mile, fără primejdiia zdrobirii, să margă nu poate, și așe pre apă cineva munții a covârși nu iese cu puțință. Așijderea pre uscat munții atâta sint de aspri și de înalți, cât nu Camilopardal, jiganie ca tine de mare, ce nici caprele sălbatici pe dâșii a săurca nu să pot. La care locuri (precum ȣ-am și mai dzis), pénele și aripile și și acélea nu cu puțină ostenință și nu în scurtă vreme a străbate pot. / Iară la mijlocul munților, ca o cunună împregiur munții să lărgesc și, ca cum groapa carea la rădăcinele lor iese ar îngrădi, lacul acela 600 de mile încungiură. Iară în capătul unde munții despre crivăț vor să să împreune și gârla Nilului, carea despre amiadzădzi vine, pinte dâșii tréce, din rădăcinele munților în loc de apă tină cleioasă și lipicioasă izvoréște, carea nu peste toată vrémea, ce într-un an 40 de dzile numai, atâta de mult varsă, cât gârla Nilului în trii dzile iezăsc și după ce gârla să ezéște, tina acéia într-atâta înălțime créște, cât cu vârful munților să potrivéște. Deci Nilul într-acesta chip denainte a cura oprindu-să, din gârla sa înapoi începe a da. Ce locul de unde fântânele îi izbucnesc (adecă vârful munților Cafaron), cu trii mile mai sus decât munții Monomotapa fiind, iarăși apa Nilului înapoi împinge. Carile din gârla sa a să vârsa începând, tot lacul carile în vârful munților Monomotapii iese împlé, atâta cât apa de atocma cu munții să suie.

f. 140

f. 140
v.

Iară după ce soarele în zodiia Racului să coboară (căci vârful munților acelora supt zodiia Arételui să află) și umedzala aerului și a pământului să înmulțéște, tina acea, ca / munții la iezetura Nilului grămădită și de fierbințeala soarelui întărită, din vâr v a să muia și ca omățul a să topi încépe. Deci și apa carea în lacul munților era adunată, loc de curgere aflând, încă mai vârtos, cu răpegiunea sa acmu moale tina aceia a săpa și mai vârtos a o răzsipi încépe. Carea precum în patrudzăci de dzile crescând să boțéște, așe prin patrudzăci de dzile răzsipindu-să și topindu-să, Nilul în gârla sa cea din fire să coboară. Aceasta dară, o, priietine, pricina adaogerii și scăderii Nilului iese. Însă aceasta mai vârtos a ști ȣi să cade că din vârful munților Monomotapii, unde gârla Nilului să ezéște, până în țara Eghiptului, unde în Marea Roșie să deșartă, 55 de mire cerești, de la amiadzădzi spre crivăț să măsură, și la fietecare miră cerească câte 73 de mile pemintești, după socoteala gheometrilor, dând, pre dunga dreaptă fac mile 4.015. Ce apa Nilului,

f. 141

decât alalte ape cu multul mai șuvăită și covăită fiind, la patru părți încă o parte mai adaogem, pentru ca cursul apii urmând, călătoria lui adevărat câte mile face să aflăm. Și așé încă 1.000 de mile adăogând, peste tot, de la munții Mono/motapii până în marginea Mării Roșii 5.015 de mili să numără, pre carile trupul apei Nilului prăvălindu-să méрге. Însă cei vechi nu pentru altă pricină apa Nilului în numărul bodzilor au numit și cu sărbători și ji<r>tfе pe an, la adaogere și la scădére l-au cinstit, fără numai princet curgerea lui socotind și în scurtă vréme atâta călătorie ce face vădzind și adevărat de mirat lucru ieste că cu câtă lină curgere ce are, acéste 5.015 de mile în 40 de dzile le călătoréște, de care lucru au socotit că ca cu un duh oarecarile împins, de patru ori pre fund mai repede decât în față să cură. Deci așé precum s-au pomenit, din hăleșteul munților apa cea strânsă slobodzindu-să, în fundul său Livia și Eghiptul acopere și bivșugul locurilor acelora, precum audzim, pricinește.

f. 141

v.

Iară cât pentru fântânele și izvoarele lui putem ști, povéstea aceasta ieste: Pre marginea oceanului, despre amiadzădzi, ieste o țară carea să cheamă Zangvi, carea pre marginile mării, de la coasta Cafaronilor spre răsărit să întinde; în capătul aceștii țări sunt niște munți în marginea oceanului stând, pe supt a căroră rădăcină 120 mile spre uscat / un cot de mare iese. Iară în fundul cotiturii, unde munții o împregiură, de la pământ în sus ca de 15 coți, în coastele munților, în mulțime nenumărate găuri să văd. Așijderea, toată coasta munților acelora, ca buretele potricălită și gă unoasă ieste. Deci când oceanul crește, peste găunășiturile munților de dzéce coți mai sus trece (căci oceanul dintr-acea parte în șese luni crește și în șese scade și până la 25 de coți să înalță). Și așé, apa oceanului toate gă urile munților acelora împlând, une izvoară prin munți într-o parte și într-altă parte izbucnesc. Iară o parte, la coasta munților de ceasta parte ieșind, cu mari puhoaie în lacul ce să cheamă Zaflan să coboară. Din care lac gârla Nilului în ceasta parte purcede, și în cale alte pâreaie și văi tumpinându-l, în mărimea în carea îl vedzi crește și să măréște. Că după cea de obște socoteală a filosofilor noștri (toate apele dulci din marea amară ies și toate pâreaiele tulburi în marea limpede să limpedzăsc), de care lucru izvoarele Nilului prin grosimea atâtea munți trecând și atâtea pietri strâmpte pătrundzind, materiia cea groasă, amară și sărată ca printr-un limbic / să lămuréște și, ca dintr-un vas într-alt vas prităcindu-să, să curățește și să îndulcéște. Așijderea, de la lacul Zaflan până ce la acesta loc vine, nu puțină piatră lovéște, nu peste puține cataracte să zdrobéște, carile toată amărâmea sugând îi opresc și de ce mai mult îl clătesc și-l zdrobesc, de aceia mai tare îl îndulcesc. Deci și cetatea aceasta, pentru a Nilului pricină, pre stâlpi într-atâta nălțime, precum o vedzi, ieste rădicată, și când năbușește Nilul, până la ușile cetății să suie. Căci aicea mai mult să înalță apa decât la Livia, întâi căci iezitura îi

f. 142

este mai aproape, apoi căci de aicea până acolo, în multe ape și gârle împrăștiindu-să, să cheltuiește și mai vârtos dacă supt dunga Isimeriii ajunge, împotriva țării carea să cheamă Congo, în pământ să soarbe, a căruia huiet cale de 8 mile să aude. Și din sorbitură pre supt pământ, drept de-a crucișul spre apus ca la 400 de mile mângând, în lacul carile Medra să cheamă izbucnește, și din lac iarăși în gârlă purcegând, spre occeanul despre apus cură. Și dacă de-a lungiș din capăt până în capăt prin toată țara nigrilor trece, pre dinaintea orașelor Tomvut și Gvinea, în marea despre / apus să deșartă. Care apă în lungiș cu cinci mire cerești decât Nilul mai scurtă să numără și măcar că de pre numele țării și apa Nigris să cheamă, însă adevărul ieste că fără nici un prepus din Nil să desparte și în lacul Medra izbucnește. Care lucru, măcar că de multe ori și de la mulți s-au ispitit, însă acmu de curând, mai curată și mai aievea probă a să face s-au tâmplat. Trii filosofi, ghimnosofiste, pentru ca cataractele Nilului (célea ce dincolo de munții Lunii să află) a privi, de poftă încingându-să, cu vasele céle de pieile de fii (căci aici la noi corăbii din piei de fii cusute și foarte cu frumos meșterșug alcătuite fac), pre gârla Nilului în gios au purces și până la locul unde Nilul în pământ să soarbe vânsind, corăbiierii și cei ce cu vânslele trăgea, de ostenință biruiți și de somn omărâți, huietul carile apa acolo face n-au audzit. Și așé, fără véste, cu apa supt pământ s-au sorbit (că amintrilea, păzindu-să, pre despre amiadzădzi abătându-să, vasele cu funi din coajea finicului împletite de pre uscat trag, și dacă din holbura apii trec, iară că vânslele a vânsla purceg). Unul din filosofi supt cămara corăbii aflându-să și ușea / cu carea gura hambariului cu suptul apii deasupra închidzindu-să, de apă nedodeit, trii dzile și trii nopți au rămas. După trii dzile, cu tâmplarea câțiva păsări în lacul Medra pentru vânarea peștelui năvodul în baltă aruncând, în loc de vânăt corăbie și în loc de péște pre filosof din fundul corăbii scot. Care lucru păsării vădzind, întâi de minune s-au fost uluind, apoi pe filosof cine ieste și de unde ieste întrebând, le spusă precum de la cetatea Epithimiii³ ieste și precum cu corabiia la cataractele Nilului cu alalte soții era să să coboară, iar tâmplarea cum l-au purtat și cum în mreaja păsărilor s-au aflat, nici știe, nici pricepe, fără numai că din apa Nilului în balta Medii precum au izbucnit cunosc. Așé filosoful și pre supt pământ lucrurile firești ispitind, apa Nigris din Nil a să despărți pre toți au învățat.”

Acéstea și altele ca acestea Lebăda povestindu-mi și de lucrurile carile mare poftă aveam a mă învăța înștiințându-mă, zbură și încotro să dusă a ști nu mai putu.”

Povéstea aceasta Râsul prin lungă vréme cătră alalți povestind și precum de la Camilopardal mai în trecutele dzile / să o fi audzit cu giurământ întărind, dzisă: „De vréme ce după atâta a tuturor trudă prin munți și ostenință prin codri, coarne

f. 143

v.

lepădate a afla nu s-au putut, eu socotesc ca cu toții împreună la lăcașul Camilopardalului mărșăluind, hrizmosul Pleonexiii, carile în cetatea Epi-thimiii au audzit, a ni-l tâlcui să-l rugăm, ca doară și noi, jirtfă Pleonexiii aducând, cercarea să ne aflăm și pofta să ne plinim”. Sfatul Râsului către toți viclénii plăcut fu și „cum mai curând la Camilopardalon, tâlcuitoriul hrizmurilor, să mērgem”, striga. Unde după ce mărșăluie, împreună cu sine și pe Cămilă ducând, și precum le iese povēstea îi spusă. Camilopardalul dzisă: (în grădini boți de lut în chipul omului fac, pentru ca pasire să spa-rie, iară oamenii boți de lut în mână țin, pentru ca să amăgească pre alții); „între voi dară, o mamină să vede, ca și boțul în grădină (pe Cămilă cu degetul arătând), iară boț de lut în mână nici să vede, nici să aude. A ști dară vi să cade că eu în numărul fiilor Pleonexii<i> prin hrizmos sint chemat și în urmele ei a îmbla sint învățat. Pre care învățătură cu lutul galbăn în cetatea / Epithimiii am cumpărat-o. Deci, precum am cumpărat-o, așé a și o vinde mi să cade. De care lucru întâi învățătura hrizmosului învățați, apoi tâlcuirea lui, după învățătura ce viți lua, vă cumpărați:

f. 144

Țărna tipărită din fire văpsită
Cu alb și cu galbăn într-un loc tecsită,
Varsă denainte, hrizmosul învață,
Că la cale scoate fără de povață,
Coarne cine-așteaptăurechile puie,
Cuvintele le-asculte cămara nu-ncuie”

f. 144

v.

Acesta hrizmos pasirele și dobitoacele toate de la Camilopar-dal audzind, unele de prostime nu înțălegea, iară altele, înțălegând, a nu ști să făcea. Iară céle de sigea cuvintelor rănite pentru cercarea coarnelor urechile a le primejdui socotiia. Din toate Râsul mai mult a Camilopardalului cunoștință și prieteșug având (căci amestecarea singelui amestecă sufletele) și pre taină tâlcul hrizmosului Camilopardalului întrebând, dzisă: „Rogu-te, Camilopardale, în taină, fără meteahnă și-n ascuns, fără prepus, / însă vorovim. precum finii Pleonexiii să fii singur mai denainte ne-ai spus și precum în urmele ei calci, n-avem prepus, însă învălătucite cuvintele hrizmosului tău ce vor să însămnédze aieva să-mi spui te poftesc.” Camilopardalul dzisă: „Boul răstoarnă țărna, plugari-ul samănă, stăpânul sau vinde, sau mănâncă, însă aceasta la lucrurile voastre ce folos aduce? (Chipul de om cu chipul de om să vâneadză și ochii întunecați cu lumina galbănă să lumineadză). Cuvintele scumpe și voaă svinte, cu slove mănunte, în tăblițe rătunde să cumpără, carile hrizmosul Pleonexiii a tâlcui și fundul Epithimiii a pipăi pot.”

Acéstea precum sint Râsul bine înțelegând și hrizmosul în ce lut galbăn și alb lovește, deplin pricepând, preste tot anul, cinci piei de jder cu țărna albă împlute Camilopardalului giurui, ca hrizmosul Pleonexiii să le tâlcuiască și ei

f. 145

coarnele ce cearcă unde vor fi să nemerească. Camilopardalul jirtva giuruită, în alb cu negru muruită, o pofti, ca sămnul giuruinții în arătarea adevărului să-i fie. Pre carea Râsul, îndată gătind-o și cu multe picături negre pe dedesupt împistrind-o, Camilopardalului o dăde. Camilopardalul, îndată la vrăjitorii locului mărgând, de să cade a jigăniei ca acelea hrizmosul a tâlcui întrebă (căci / vrăjitorii și următorii Pleonexii în tot locul și în tot rodul să află). Carii într-acesta chip îi răspunsă: „(Al nostru iese plata a lua, iară hrizmosul cum să va tâlcui, vremii îi iese a-l arăta), de care lucru, ce înainte ți să întinde prinde, și ce din dăruie te agiunge, nu împinge”. Camilopardalul, toate tâlcuirile vrăjitorilor bine înțelegând (căci toate după pravilile Pleonexii mergea), înapoi să întoarsă. Cătră carii într-acesta chip tâlcul hrizmosului dăde:

f. 145

„În muntele cel înalt coada struțului,
În copaciul cel mai mare cornul bouului.
Galbănelul și albul toate biruiește,
În cap de Cămilă corn de bua crește.
Vrăjitorii vânzătorii ce nu nemeresc?
Pe frumos soare și lună, toate povestesc”

v.

Hrizmosul și tâlcul lui, macara că nici așé tuturor fu înțeles, însă Pardosul și Râsul bine-l pricepură. Adăcă precum la vrăjitorii locului acelaia mază și plată trebuie, pentru ca pofta să-și poată plini (că mază tot ochiul orbăște și mita tot pierdutul nemerește).

f. 146

Și așé, cu toții împreună, după hrizmosul Camilopardalului / la vrăjitorii locului mărgând, cu multă mită li să îmbunară, de le vor muntele cel mai înalt și copaciul cel mai mare arăta (căci între munți și între copaci pre acăia vreme mare vorbură și amestecătură a să scorni începuse și carile mai mic și carile mai mare iese a să alége mai nu să putea). Deci dintre vrăjitori, unul într-acesta chip le răspunsă: „În șesul cel gios muntele cel înalt iese și în rédiul cel mic copaciul cel mare să află, unde coada păunului și cornul buărului supt rădăcinile lor încuiate sint.”

Aședară, răspunsul de la vrăjitori luând și muntele cu copaciul aflând, de supt rădăcinele lor întâi coarnele taurului scoasă, și nici ceva mai multă zăbavă făcând (căci acum munții și copacii începuse a să clăti), în capul Strutocamilii le pusă, înaintea a cării toate dobitoacele închinându-să, „într-ani mulți și buni, trăiască,” strigară. După aceasta pe Strutocamilă într-o șură închidzând, măncarea și băutura la măsură îi orânduie. Supt a cării nume alalte jigăniei (carile rădăcina și începătura vicleșugului era) toată pășunea mănoasă și toată oaia și vita grasă și frumoasă zugrumând și giunghind, mănca și să desfăta. /

Acăstea într-acesta chip dacă le aședzară, în toate părțile și olaturile de

f. 146
v.

lucrul ce s-au isprăvit știre déderă. Adecă precum din gâlceava Liliacului, a Vidrii să scornisă, dintr-a Vidrii a Strutocamilii să ațișase, și precum în ceasta dată siloghizmul Corbului întărindu-să, prin multă nevoiea a sfetnicilor dintr-îmbe monarhiile, hotărârea Strutocamilii s-au ales și la capul Cămilii, coarnele taurului aflându-să, s-au pus. Așijderea, coada pă unului a să afla și la Strutocamilă a o aședza au rămas și precum și aceasta s-ar fi aflat, numai clătirea munților și vorbura copacilor prin puținică vréme a să mai zăbăvi, pricină au fost, însă în bună nédejde să află, precum după aședzimântul epitropii<i> și podoaba chipului fără prepus i să va găti.

f. 147

Iară după ce veștile acéstea tuturor trimasără, îmbe părțile cătră monarhii săi dzisără: „Cuvântul nostru înaintea împăraților noștri plăcut de va fi și slobodă voia monarhilor noștri de va învoi, de iznoavă la svătuire să intrăm socotim ca nu cumva, mai mult vrémea prelungindu-să și prin locuri streine lucrurile mai mult tăvălindu-să, vreo tâmplare oare / carea împotrivă ieșindu-ne, céle de apoi decât céle dintâi mai proaste și mai aspre ni să vor face (că aiurea zăbava nu să laudă, fără numai în alegerea prietinelor, și aiurea graba nu să huléște, fără numai în aflarea sfaturilor). De care lucru, a înțelepților și a celor întregi la minte axiomă ieste: (Tot lucrul cu grabă să să cérce, iară de bun și de rău cu îngăduință să să aleagă). (Că piierderea vrémii bune ieste maica și sămânța vremii réle) (nici călătoriul înțelept de ploaie și de arșiță socotéște, ce de céle ce la cale trebuitoare sint și de povață să grijește).” Sfatul sfetnicilor plăcut fu înaintea împăraților și, în toate deplin putére dându-le, în locul cel de sfat cu toții să adunară, unde într-acesta chip proimiul sfătuirii făcură (tot sfatul sămnelor lucrurilor cu prepus viitoare ieste), în carile minte și într-o parte și într-alta întorcându-să, princet, princet, ca cuțitul pre cute să ascute: și în simceoa briciului întorcându-să, părul peste simțire despică. Într-acesta chip mintea, de un sfat și de altul atingându-să și într-un chip supțiindu-să, céle mai clinciuroase a lucrurilor noduri pătrund și din încâlcitură le descurcă. /

f. 147
v.

„Liliacul, lighioaie fără nici un folos, carile într-îmbe părțile altă ceva să aducă nu poate, fără numai scandală și price în deșert, că de vréme ce neamul și hotărârea Struțului atâtă de grea și cu nevoie alégere au avut, cu cât mai vârtos alegerea Liliacului mai cu nevoie va fi, fietecine a cunoaște poate. Așijderea că Struțul aieve pasire oătoare și cu pene fiind și alalte a zburătoarelor hirișii după fêl și asămănare având, ce numai căci aripile mai mici decât după măsura trupului ar trebui, fiindu-i, cu câtă a tuturor ostenință și nevoie, și aceasta cu mare primejdie și cu ispite de hrizmuri și vrăji lucrul la săvârșit s-au adus. Și încă și pentru aceasta mai toată nedéjdea s-ar fi pierdut de nu întâi agiutoriul ceresc (fără carile ceva între muritori nici să clătește, nici să odihnéște), apoi cu îndămănarea aripilor

f. 148

f. 148

v.

f. 149

Vulturului s-ar fi agiutorit. (Că tot lucrul muritorilor din voia slobodă purcede, iară sfârșitul cu bine a să vieda din cele de sus să așteaptă). Și acmu, laudă fie Vulturului și Leului ceresc, între toate dobitoacele mai de cinste și mai de slavă a fi s-au ales./ De care lucru pentru mică și rătăcită ji-ganie, păsăruță aceasta, foarte cu bună socoteală sama a lua să cade (că pentru lucrul mic sfatul mare a face a înțelepților, iară lucrul mic a samă a nu să băga, sau a mândrilor sau a nebunilor lucru ieste). Că pre amănuntul sama de-i vom lua, toată anomaliia și rătăcirea firii la dânsa vom afla. Și măcar că iute la zburat și bine într-aripat ieste (care lucru aievea monarhiii Vulturului îl supune), însă și alte multe a multe jiganii hirișii are, carile nu puțină materie de gâlceava și de scandală înainte pune: întâi că fată ca dobitoacele, a doa că la cap ieste ca șoarecele, la aripi ca albinele ieste, a patra că la picioare în fire pe altul să i să asemenea nu are, de vrême ce aripile în picioare și picioarele în aripi îi sint. A cincea că dzua orbăcăiește, iară noaptea ca puhacea purecele în prav ascuns zărește. Adevărat dară, iarăși să dzic, că arătarea firii în jigănuță într-aceasta să arată. pentru care lucru, după al meu cuvânt și socoteala de obște de va urma, adecă pentru ca toate vorbele de îmoncișeturi aducătoare și toate cuvintele de scandală purtătoare, ca cu briciul / ața tot și peste tot deodată să le curmăm (căci mai mare vrednicie a să socoti nu poate, decât îndată gâlceava în pace a întoarce, și pre cât mai în grabă ar fi, cu atâta mai lăudată ieste). A mea dar socoteală ieste aceasta: întâiași dată, singur din sine, supt a căruia monarhie ar vrea a să supune să-l întrebăm, și dîn voia și alégerea lui nici cât de puțin să nu-l mutăm. Că într-alt chip lucrul mai de să va scutura, de pricinele de gâlceava aducătoare nicicum nu vom putea scăpa. Cătră aceasta ieste și alta nu de lepădat socoteală, carea spre dobândirea a toată lineștea bună și deplin nedějde a ne da poate. Adecă jiganiia aceasta din fire scurtă și puțină la voroavă ieste, din gura a căriia mai mult decât interiecția: țis, țis, a ieși nu poate și fără decât sămnul tăcerii, adecă decât tăcerea, altă n-au învățat. De care lucru, socotesc că ea în meșterșugul cuvântului nedeprinsă și în tropurile ritoricești neînvățată fiind, cu un cuvânt a să dovedi și cu o provlimă a să amurți să vă putea și singură din sine, veri într-o parte, veri într-altă, fără alt prepus să va pleca.”

A tot sfatul plăcut fu sfătuirea Pardosului (căci / el era carile mormăia acestea) și așé, pre Liliac față chemând, Moimăța (ca-rea precum în pravile ethicești știință să fie având dzisése), ca cum avocatul Liliacului s-ar fi făcut și despre partea lui în parisie voroavă ar fi făcut, într-acesta chip a mateologhisi au început: „Vestită și véche a vechilor giudecători axiomă ieste (că pedeapsitului pedeapsa a să îndoi nu trebuie). Cătră carea de la mine a lipi îndrăznesc și dzic (că cel a înota neștiind și în adânci ape cădzut, mâna întindzind, nu de crêștet cufundat, ce de păr sau de mână ridicat, în aer și spre viață trebuie scos) (că de

f. 149
v.

binefacerea cu cât iese mai la primejdie și cu cât iese mai curând, cu atâta mai bună și mai priimită iese). De care lucru, pentru ticăită și dosedită, la vârstă brudie, la limbă bâlbăie Jigăniuța aceasta, tuturor în știre a fi să cade, o, priietinilor. Carea din toate părțile pedepsită și dosedită aflându-să, în ce să află și cum să află nici singură pe sine a să cunoaște mintea îl agiunge, nici de alții, să întrebe limba îi slujește (căci pedeapsa distihii mintea, iar neștiința cuvântului limba împiedecă și scurtează) / și, ca un lucru fără pravila firii ce iese, nici la trup vreo alcătuire, nici la viață vreo socoteală, nici la zburat sau la mărș vreo rânduială are (că cine vreodată vre într-o parte dreaptă zburarea Liliacului, sau cine supt soare urmele lui au vădzut?). Nici de lăcaș loc aședzat, nici pentru hrana ceva undeva adunat a avea poate (că cine cel adevărat sălașul i-au aflat, sau cine pentru hrana lui carea iese s-au înștiințat?). Așe ticălos și mișelos Liliacul în toată partea destrămat și în tot chipul vrédnic de vâierat fiind, acmu cu capul plecat la mare mila marilor împărați aleargă și cu toată umilința dintr-adâncul inimii să roagă, ca oricarile în numărul supușilor săi a-l priimi ar învoi, măcar în gunoștea curții sale a să tăvăli, cu toată inima bucuros iese, ca și el, nenorocitul, sau supt umbra aripilor, sau supt pravul talpelor aciuându-să, așe de tot în izbeliște lepădat și din privirea a înalților monarși depărtat și înstreinat să nu fie (că precum ochii stăpânești cu urgie căutând nenorocire, așe, cu milă căutând, norocire aduc). De care lucru, și eu de multă mișelătatea lui clătindu-mă, despre / parte-i cu plecăciune mă rog ca milostiv ochiul a milostivilor împărați asupra-i cu milă să caute și de neputință lui milosirdindu-să, ori în care poală capul singur de sine ș-ar pleca, acéia în bogata sa milă să-l sprijenească (căci capul plecat nu numai pre cei milostivi, ce și pre cei nemilostivi spre milostivire pornéște).”

f. 150

f. 150
v.

Acéstea și altele multe ca acéstea amăgitorești și tragodicești descântece Moimâța descântând (ca cum Liliacul nici ceva a grăi ar avea, nici măcar de ar și avea a grăi a putea, ar putea), într-un chip ironicesc să nevoia, ca toată pofta inimii Liliacul într-altă parte abătându-i și gândul ce ar avea cu meștersug într-altul schimbându-i, tot cuvântul împotrivic a-l curma să poată, așe cât nicicum mai îndoindu-să din bunăvoie, veri unii, veri alții părți să să supuie. Însă cine vreodinaoară în lume robii de bunăvoie au pri-imit, sau cine supt soare fără nici o nevoie mânule spre legături ș-au îndoit? (Că pentru slobodzeniia fornica cu șoarecele, șoarecele cu mâța, mâța cu dulăul și dulăul cu leul războiu a face firea îi îndeamnă, măcar că puterile unuia, pre a altuia cu multul mai mult covârșesc) (ce de multe ori putérnicii / în putérea sa mai mult decât să cade bizuindu-să și slăbiciunea slabilor decât iese încă mai slabă țiindu-să, preste toată nedéjdea, ce nu nedejduiesc li să tâmplă și ce nu gândesc le vine, precum din unghiile șoimului porumbul și din dinții mâții șoarecele a scăpa de multe ori s-au vădzut). În care

f. 151

chip, acmu cu toții socotind că puțină Jigăniuța aceasta ceva mai mult a cârni nici va ști (pentru prostimea), nici va putea (pentru frica), și acmu sămnul supunerii, plecarea capului, să-i vadă cu toții așteptând, totdeodată ascuțit și înalt glasul Liliacului urechile le pătrunsă, carile proastă, însă dreaptă voroava-și într-acesta chip începu:

f. 151

v.

„Precum supunerea tiranie a toată firea, așé neștiința cuvântului la Liliac sicofandie ieste. De care lucru, interiecția glasului nostru pe dumnealui Pardosul necunoscătoriu învățaturii cuvântului îl arată. Căci țis și cine țistuiește nu șie, ce altuia tăcerea arătând, a tăcea îi poruncéște, de unde și eu începând cutist, gloatelor tăcere și mie voroavă sfîtesc. Deci dară, de ieste la cineva ascultare, uréche dreaptă puie, de ieste ureche dreaptă, aud-zul la inima curată trimată, de ieste inimă cu/rată, cuvântul socotind, în lucru dreaptă giudecată facă, și așé, adevărul cu minciuna, dreptatea cu strâmbătatea și slobodzeniia cu robiiia câtă deosebire au a alége va putea (că inima curată mai pre lesne socotéște a fi focul cu apa a să amesteca decât cu strâmbătatea dreptatea a să călca). De care lucru, a mă înștiința ași vrea: adunarea aceasta de drepte stăpânii, au de cumplete tiranii ieste? Că de va fi din tiranii, adevărat atuncea cântecul: tist singur mie să mi-l cânt, singur mie să mi-l joc să cade (că unde talpa tiranii<i> calcă, acolo poala dréptății să calcă, și unde să rup legăturile dreptii stăpânii, acolo să pun obedzile vrăjmașii tiranii). Iară de va fi din dréptei stăpâniri, cântecul țis eu fără primejdie îl voi cânta, și cei ce în horă să află cu dragoste îl vor giuca.”

f. 152

Ca acéstea din gura Liliacului audzind, cu toatele mult să mirară și, de limpede limba lui ca de un lucru nenedejduit cu toții vânându-să, multă vréme muți și amurțiți rămasără (că cuvântul drept din gura proastă ieșind, pre cuvântul cu meșterșug din gura ritorului scos astupă). Atuncea dară, că mărimea sufletului nu / după statul trupului să măsoară, cunoscând, de a să mai mira părăsiră, și unul cu altul în ochi a-și căuta începură, în loc de cuvânt tușire și în loc de voroavă știupire și din sprâncéne și umere clătire arăta (căci neștiința cuvântului, tușă și scuiătură, iară tulburarea minții îmblet și primblare scornéște) și ce s-ar cădea a răspunde unul pre altul întreba. Iară mai pre urmă iarăși Moimâța cuvântul de obște purtând într-acesta chip îi răspunsă:

„Dreapta aceasta adunare din drepte adunări stă, o, Liliiece, de care lucru, și cuvântul drept a asculta, și lucrul cu cale a cerca și a-l ispiti și a-l isprăvi pot și vor.”.

f. 152

v.

Liliacul: „Fie lăudată dreptatea în véci, dzisă, și dinții vorovitorilor după voie să să drobască, limba vicleană și minciunoasă să să amuțască și uréchea de lingușituri priimitoare să asurdzască (că la asupriți și neputincioși blăstămul, ca la prădători scutul, sigeata, fierul și focul ieste)”. Și iarăși Liliacul întrebând dzisă:

„încă a ști ași mai pofti: această adunare a cestor doaă monarhii ce vor să poftească și sfârșitul poftii sale carile ieste (că precum cuvântul fără știința gân/dului în zadar iese, așe începătura lucrului fără cunoștința sfârșitului de răs și în deșert ieste)”.

f. 153 Moimâța răspunsă: „Dar dinceput au n-ai audzit? că acéste doaă monarhii ca lucrurile în pace vécinică să-și lége și supușii săi legându-și cu sfatul și sobor de obște monarhiile a-și adevveri și stăpânirile a-și întări au socotit? De care lucru, toate dobitoacele, precum vedzi, cât măcar una nu lipsește, adunate și chemate sint, și fietecarea după chipul său la ceată-și și după neamul său la stăpânire-și s-au dat, cu carile împreună și tu ești adus. Deci mai mult scârșnetul lungind, în care parte vii să te supui, în grabă și fără îngăimală, răspunde. Căci ticăloșia voastră inimile împăraților lovind, pre voi în pofta și în alegerea voastră a vă lăsa au socotit. (Că precum uneori dârjiia legăturile, așe uneori plecăciunea dezlegăturile pricinește).”

f. 153 v. La acéstea cu răs Liliacul răspunsă, dzicând: „Ferice de Vidră, carea mai denainte epitrop dobitoacelor era (precum la locul său va să sa pomenească) și supt aciuarea Vultu<ru>lui și penele Corbului să păzia, a căriia patimă și folosință mai în urmă am audzit. Iară acmu în alégerea epi/tropii<i> Strutocamilei, toată dreptatea cu ochii am vădzut. Ce dintr-atâtea mari și înțelepți sfétnici, unul macara a cunoaște n-au putut (că decât Cămila mai mare Filul și decât buărul mai iute și mai comat ieste Inorogul). Însă aceasta pe mine în ceva neatingându-mă, la treaba mea să mă întorc. Cunosoc dară că nesățioasă și lacomă slava numelui din bogăția Vulturului până la sărăcia Liliacului s-au întins (ce duhul, cât de sărac și slobod, decât împăratul de poftă robit mai bogat ieste, și robul drept decât tiranul strâmb mai tare ieste, că cela în trup, iară cesta în suflet biruiește). De care lucru, de multe ori și adese s-au vădzut (că unii pentru ca hotarăle să-și lățască și supușii să-și înmulțască și numele peste marginile lumii să-ș vestească, de poftă aprinși fiind, și din cele strâmpte ce avea s-au scos și spre streinele avuții neîmplutele mâni întinzându-și, și cel puțin ce avea din palmă le-au fugit. Că precum să dzice prostul cuvânt: Cămila, cercând coarne, urechile ș-au pierdut. Pe oțălul vârtos rugina îl topéște, pe vârtoasă inima stejarului, moale dintele cariului făină făcând-o, o mistuiește. Și ceva în lume cât de vârtos și / de tare a să afla nu să poate, căruia altul împotrivându-să sminteală să nu-i aducă și încă de unde nici să gândéște). De care lucru, aieva ieste (că toate din fire așe sint tocmite și orânduite, ca fietecarea în țircălamul hotarălor sale să să continească și sfera activității sale sărind, să nu covârșască. Însă precum meștersugul firii, așe voia slobodă și cereștilor împotrivă a să pune obiciuită ieste. Măcar că nici meștersugul pe fire, nici voia slobodă pe dreptatea și răsplata cerească până în săvârșit a birui

f. 154

f. 154

v.

pot. Că precum în cumpăna cântariului piatra mică pre alta cu multul mai mare și mai grea decât sine în aer ridică, însă când amândoaă cea din fire clătire vor face și fietecarea cu greuimea sa spre chentrul mijlocirii păhârindu-să, vor trage, atuncea cea mare pre cea mică, de va cădea, cea mică să zdrobêște, și iarăși cea mică pre cea mare de va cădea, iarăși cea mai moale și mai mică să turtêște. Căci piatra cea mică când pe cea mare ridică, meștersugul cântariului era, iară când într-îmbe loviturile tot cea mică să fărâma, firea după hirișii lucrului lucra). Într-acesta chip nici Cămila a să pășări, nici pășirea a să cămili au trebuit. / Așijderea, nici pénele a să încorna, nici coarnele a săompăna s -au cădzut, ce fietecarea firii sale urmând, ale sale hirișii să fie păzit s-ar fi cuvinit precum și monarhiile acêstea mari și tari la sărăcimea și goliciunea Liliacului, din voia slobodă împinși fiind, împotriva dreptății a merge, nici întrebare ca acesta la mijloc să puie s-au cădzut (că atuncea sămnul dréptei stăpâniri să arată, când pre cei neputincioși în odihnă lăsând, spre lucrurile streine nu lăcomăsc). Iară amintrele, pricina Liliacului mai mult scuturându-să, ca sămânța macului dintr-una o mie vor cădea, spre a căroră alégere și la un loc culégere, nici mirțele, nici jicnitele vor agiunge”.

Cu toții cât de ascuțite țidêle Liliacul împotriva alégerii Strutocamilii arunca vădzind și pildele între Cămilă și între Fii, între buăr și între Inorog ce arăta socotind, carile măcar că până la ficați îi atingea, însă deodată ca cum cu socoteala le-ar trêce făcându-să, prin mijlocul Moimății iarăși într-acesta chip îi răspunsără:

„Pre tine, o, flutur fătătoriu și șoarece zburătoriu, la acesta loc nu să dai, ce să iei sfat te-au chemat, și nu să poruncești, ce porunca să ascuți te-au adunat. De care lucru mai / mult limba a-ți împletici și scârșnetul glasului a-ți țitii părăsindu-te, din doaă una îți alége: sau în aer, sau pre pământ să lăcuiești, și așé, sau supt umbra Vulturului, sau supt brânca Leului te supune, sau, în glumă să grăiesc, între pământ și-ntre aier loc de vii afla, până ieste mai devreme, lăcașul îți gătêște (căci sărăciia cu milă a să cerceta, iară nu cuvintele de dosadă a să căuta trebuie).”

f. 155

Liliacul răspunsă: „Iată, eu acmu voi tăcea, însă bine știu că mai pre urmă alții pentru mine vor grăi, a căroră cuvinte, nu cu scârșnete, ce cu buhnete vor răzsuna, când urechile a vă astupa bumbac viți cerca și nu viți afla, și atuncea precum Liliacul nu de înfruntat, ce de ascultat au fost, viți cunoaște (că sfatul și cuvântul cât de prost, în samă nebăgat, multe cetăți au sfărâmat și mari împărății au răsturnat). Însă de vrême ce adevărată și dreaptă sărăciia noastră inimile a marilor împărați a pleca și pentru alégerea lăcașului în voie slobodă a să lăsa s-au învrednicit, a ști li să cade că pofta Liliacului ieste ca nici supt unghia Vulturului, nici supt talpa Leului a să supune, și nici în aer, nici pre pământ a lăcui. De care lucru, / dzic, o, Moimăță, că oricând Vulturul în aer m-ar videa sau Leul pre pământ m-ar prinde, atuncea, după a lor poftă și putére, cu mine orice ar vrea

facă.”

„Au doară în apă vii să lăcuiești?” dzisă Moimâța.

f. 155

„Ba nici în apă, răspunsă Liliacul, căci firea noastră precum de apă să nu fie toată lumea știe.”

v.

Atuncea cu toții răs cu hohot slobodzind: „O, lighioaie proastă, dzisără, căutați de vedeți cel ce pre alții sfătuia și de lucrurile bine alése ca de réle dojenia ce fel de minte poartă. Au doară precum în foc a lăcui va să dzică. Că de vréme ce din doaă stihii fuge, din a triia a nu fi singur mărturiséște. Au nu focul și para pentru lăcașul lui să înțelege (adevărat dară că lăcașul săracului foc și viața-i pară de foc ieste), ca carea și Liliacul, de nenorocire împins, singur șie ș-o alége. Deci de la cineva ascuțită sau cât de tâmpă socoteala ieste, ce va proasta aceasta lighioaie să dzică? Giudece și supt ceriu alt lăcaș sau alt loc de traiu, fără de acéste trii pomenite, de ieste, aréte. Cu toții precum Liliacul buiguiește și precum nici ce poftéște, nici ce grăiește știe, aleasă. Însă iarăși dzisără:

„Fie-ți voia slobodă, o, Liliece, / și din patru stihii, oricare vii, spre lăcaș și să dăruiește.”

f. 156

Liliacul răspunsă: „(Voia slobodă nu celor slobodzi, ce celor opriți să dă. Așijderea, lucrul alcătuit din stihii, muritorii precum a lua așé a și da pot. Iară stihii hirișă, nu numai muritoriul, ce așéși și nemuritoriul cuiva a o da, până acmu nu s-au văzut.) De care lucru, darul carile nici a-l lua, nici a-l da puteți, fie, na, ia, cuvintele poruncitoare în zadar nu vă cheltuiți. Căci eu locul pre carile firea dinceput mi l-au dăruit, nu numai voi, ce nici singură ea a mi-l lua nu poate (că firea în zădar ceva a face nu să ostenește, nici de lucrul făcut vreodată să căiește). De unde nici de la voi ca lucru de dar nou, sau ca cum odată oprit, iară acmu slobod mi-ar fi îl cunosc.”

Iarăși cu toții râsul poftorind: „Unde în lume locul acela a fi poate?” dzisără.

Liliacul răspunsă: „în toată lumea și în tot locul lăcașul meu gata și fără prepus ieste (că precum péștele în mare, așé înțeleptul în lume nici moșie, nici înstreinare are), pre carile nici mințile voastre céle înalte, nici sfaturile voastre cele adânci, iată că a-l afla nu pot.”

f. 156

Acestea Moimâța de la Liliac audzind, dzisă: „Liliacul, săracul, vânt samănă și abur / va secera, și în sus scuipând, în obraz îi va cădea.”

v.

Liliacul, cuvântul Moimâții, curmând, dzisă: „De multe ori unii samănă și alții sécere, precum povéstea dulfului cu a corăbiierului arată”.

Moimâța în ce fél să să fie tâmplat povéstea pe Liliac întrebând, Liliacul într-acesta chip a le povesti începu: „Eu, odată pre malul mării, în borta unii stinci lăcuind, într-o dzi eclipsis în soare s-au făcut, atâta cât ochii a toată jigania închidzindu-să și fiete-carea la culcușul său ca de sară aședzindu-să, singur eu, cu

f. 157

f. 157

v.

f. 158

luminoși ochi, toate malurile în sus și în gios cutreieram. Eu, așé nopții nedejduindu-mă și de neprietin nicicum în grijă purtând, spre latul mării câteva mile de la uscat m-am depărtat. Unde soarele din umbra lunii scăpând și totdeodată radzele-și pre fața pământului lovind, noaptea mea scurtară și dzua altora lungiră. Unde neprietinii miei cei véciniei, rândunelele, vădzindu-mă, din toate părțile a mă bate și în toate locurile a mă trage începură (că precum Liliacul sară, așé neprietinul dzua izbândii pândéște). Eu de multă lumina soarelui viderile tâmpindu-mi-să, ca alalte / dobitoace prin tunérec, încoace și încolea, de a neprietinilor lovituri și boldituri ferindu-mă, orbăcăind mă feriiam (că a vă înștiința de viți pofti, vidérea ochilor miei atâta de ascuțită ieste, cât cu lumina soarelui împreunându-să, organele cele a viderii priimitoare mi să nădușesc. Că precum la ochii altor jigăanii roata soarelui a să privi vidérea tâmpéște, așé la ochii miei împrăstiată lumina soarelui întunérec aduce și precum zarea soarelui din noapte spre dzuă răvârsindu-să, ochii altor dihăanii a zări încep, așé lumina dzilei supt umbra pământului scăpătând, ochii miei, de cea multă a luminii soarelui iușurându-să, a videa încep). Așédară, precum am dzis, de rândunele păzindu-mă și apărându-mă, fără véste de un lucru moale, lat și întins mă lovii, de carile îndată mă și lipiiu. Într-acesta chip de neprietinii gonași scăpând, alții, precum peste a lor, așé peste a mea neștiință a mă învăli și cu funia mă lega începură. Așédară, supt toată noaptea soarelui, în ce învălit și cu ce legat să fiu nepricepând, tare mă chinuiam. Iară după ce cu dzua nopții și cu întunecarea soarelui, ochii mi să luminară, precum în vétrela a unii corăbii învălit / și cu funele împletecit să fiu cunoscuu. Că eu, poate fi, de rândunele fugind, de pândza corăbii m-am fost lipit, în care vréme și corăbiierii vétrila a strânge s-au fost tâmplat. Eu, dară, așé în vetrilă boțit și corabiia fără vânt (căci mare linește era), pre valurile moarte săltând, voroava corăbiierului cu a dulfului ascultam. Dulful ni pe de o parte, ni pe de altă parte de corabie trecând; pre gaura ce deasupra capului are atâta pufhiia, cât stropii apii în corabie și în obrazul corăbiierului săriia. Corăbiierul dzisă: „Bre, hei, porc peștit și péște porcit, dulce, aceste pufnete cui, lă udându-te, le arăți? Au vânt sămănând, stropii apii în loc de grăunțe arunci?” Dulful răspunsă: „Adevărat, eu vânt samăn și stropii în loc de sămânță în corabie arunc. Însă pufnetul meu în furtună întorcându-să, stropii în gârle curatoare să vor întoarce (că sămânța vântului și grăunțul apii moartea corăbii<i> ieste)”. Corăbiierul, rădzând, dzisă: „Vântul a avea sămânță și marea grăunță până acmu încă n-am audzit, măcar că cea mai multă viață în vânturi și în ape mi-au trecut”. Dulful dzisă: „Eu vântul am sămănat / și grăunțele apii în corabie am aruncat, iară cine va săcera și cine a triera, vrémea va alége (că precum mehenghiul metalurile de curate și de spurcate ispitéște, așé vrémea lucrurile muritorilor de fericite și nefericite, de

f. 158
v.
vrédnice și nevrédnice mai pre urmă ivéște)”. Așédară, dulful cu corăbiierul vorovind și încă cuvântul bine nesfârșind, vântul crivățului dimpotrivă căii corăbii a sufla, marea a să înfla și valurile ca munții a să rădica începură (căci și timpul iernii, când soarele din tropicul Himeri-nos spre tropicul Therinos să întoarce era). Corăbiierii, volbura carea asupra le vine și primejdii carea în cap li să pune, vădzind, unii funele întindea, alții vetrilile strânga (ce groaza morții mintea uluiește și primejdii fără de veste toate simțirile amurțeste). De carea și bieții corăbiieri cuprindzându-să, unii la adânc, alții la margine mântuînța arăta. Așijderea, unii limanul, carile în dreapta, alții dosul, carile în stânga aproape era, a apuca să năzuiască dzicea, iarăunii fierele corăbii aruncând, corabiia să sprijenească învăța. Într-acesta chip, / ei cu chitelele învăluindu-să și cu socotélele împletecindu-să, holbura corabiia a învăntiji și valurile pe deasupra a o năbuși începură, și așé, în mica ceasului, vântul cel de dulf sămănat, din pufnet vivor și din stropitură gârle înluntru și pe deasupra vasulăvivorără, carea, cu undele fierbând și amestecându-să, din fața apii în fundul mării să muta (că corăbiierul, carile în linește furtuna nu socotește și gă uricea carea piștêște cu vréme nu călăfătuiește, în abur, vivor, și în picătură apă fără măsură află). Într-acesta chip și voi, o, priietinilor, pildele mele buiguiri și cuvintele mele într-aiuri țiind, pe voi de buiguitori și de nepricepători vă arătați. Deci cât pentru alégerea locului lăcașului meu ar fi, aceasta să știți că precum în borta pietrii brânca Leului de groasă nu încape (că a multe lucruri mărima de scădere și grosimea îngreuiere de împiedicare ieste), așé în întunérecul nopții ochiul Vulturului nu videa, cu care chip eu decât Leul mai aciuat, iară decât Vulturul mai fericit sint, de vreme ce borta pietrii și cetate nebiruită și lăcaș desfătat fiindu-mi, în vréme când / ochiul Vulturului cu întunerec să închide, al meu cu lumină curată să deschide și slobod și fără nici o primejdie dobânda hrăni și orânduiala vieții îmi cerc. Deci precum din-ceput singuri ați mărturisit, monarhiile acéstea din drépte stăpânii, iar nu din strâmbe tiranii de vor fi, cu Leul megieși, iar cu Vulturul locului și împărății părtași mă voi afla. De vréme ce o a soarelui învărtijire în doaă împărțind, 12

f. 159
v.
ceasuri Vulturul, iară 12 ceasuri eu aerul lui voi stăpâni, unde tirăniia lipsind, giudecata dreaptă ieste să să facă (că precum unde tirăniia stăpânéște, acolo dreptatea să izgonéște, așé unde dreptatea împărățéște, toată strâmbătatea nici să numéște). Iară amintrilea, cu tăria și cu sila asupra mea a să sluji de vor pofti, cu un cuvânt, și a lui și a mea poftă supt vécinică privilegie supuind, dzic, ca oricând Leul brânca în bortită stincii ș-ar băga, și Vulturul cu cel la vedere ascuțit ochiu m-ar videa, cela cu pieptul și cesta cu pintinul ce va putea neoprit facă”.

Acéstea și altele multe ca acestea Liliacul cu vitează inimă și cu nebiruit suflet dzicând, denaintea adunării afară / ieși. După a Liliacului ieșire cu toții

f. 160

sprâncénele a-și rădica și fruntea a-și îmbina începând, cu nasul la pământ lăsat, cu ochii împrăștiați la căutat, cu umerele spre urechi ridicate și cu budza cea dedesupt spre bărbie întoarsă și spândzurată, unul spre alalt cu ochii boldiți căuta, ce să vorovască sau ce să grăiască ca muții nu putea, de ce să să apuce ca uluiții nu știa și ce să lucrédze ca luații de minte nu pricepea (că precum buhnetul și sunetul mare, prea de aproape fiind, putérea audzirii tâmpéște, așé lucrul nenedejduit orânduiala socotelii smintéște), în vârtoape de socotéle și în holmuri de chitéle ca acestea ei rătăcind și prin toate unghiurile ca cei fără ochi orbăcăind.

Vulpea, carea (precum mai denainte s-au pomenit) pentru slăbiciunea ce i să tâmplase, la adunare să să afle nu putusă (că de multe ori cu prețul boalei statul iertăciunii să cumpără), prin scrisoare icoana inimii a-și arăta și măiestriile a-și arunca silind, poslanie ca aceasta trimisă, dzicând:

f. 160

v.

„*Vulturului și Leului*, marilor monarși, plecăciune și amânduror stihiiilor adunări închinăciune, pravul pragului și țărna / talpelor voastre Vulpea aduce. Cu plecatele méle slove, în știre a face îndrăznesc că încă dinceput eu și pururea cu șuvăite picioare pre drépte cărări a îmbla deprinsă și din fire așé tocmită fiind, însă slăbiciunea carea ticăloșiii mele într-aceasta vréme s-au tâmplat (precum tuturor știut ieste), la adunarea de obște a mă afla și în față nefățărnicitele méle slujbe a arăta nu putui. De care lucru, céle ce într-adevăr audziiu și spre folosul de obște a fi le socotiiu, prin slove a le arăta și prin hârtie adevărul a vă înștiința, boldul a adevărații și neimatii méle priințe mă împunsă și mă împinsă (că adevărata dragoste nu numai cu cuvânt de față, ce și cu scrisoarea de departe chipul a-și arăta obiciuită ieste). Aicea, dară, véstea au vinit, precum Liliacul (carile nici la încruntarea unghi-lor, nici la însingerarea colților de agiuns ieste) acoloa, cu mare obrăznicie, multe scârșnete să fie făcut și multe împotrivă și neplăcute sinoadelor să fie țitiit. Așijderea, precum a Filului și a Inorogului pomenire la mijloc să fie adus, de carii aminte mi-am adus, precum nici la adunarea dintâi chemați / să nu fie fost și și chemați de ar fi fost, precum mi să pare, n-ar fi vinit. De care lucru, Lupul aicea înțelegând, perii de pre spinare a-și rădica și pre nări mai larg a sufla au început, și alte mari și înalte duhuri a purta l-am cunoscut (că nedejdea izbândii a capului clătire și a nărilor pufnire sămn arată). Pentru aceasta, dară, cu a mea proastă socoteală, socotesc că acoloa mai multă zăbavă nefăcând, cum mai curând pre Liliac într-un chip să-l aședzați și, alt chip de nu să va afla, după pravila lui a trăi să-l lăsați, și mai mult lucrurile nescuturând, fără zăbavă la scaunul monarhiii să vă înturnați. Că véche axiomă ieste carea dzice: (Unui lucru fără cale cale dând, multe fără cale a urma pot). Așijderea, adése să vede (că, unul căscând, mai toți de prinpregiur a căsca să îndeamnă, măcar că într-acea dată a căsca nu le-ar fi fost). Deci socotiți binișor că, de nu sint acoloa acéle doaa jiganii, Filul adecăte și

f. 161

f. 161
v.

Inorogul, să nu cumva prin scrisori cu Lupul să se agiungă (că scrisorile precum a celui bun, aşé a celui rău sfat iască şi strămurare sint) şi să nu cumva pildele şi pocitaniile Liliacului plinească, carile mai rău sfârşitul decât înce/putul fără greş vor aduce. Pentru mişelos statul meu viţi şti că după uscarea vinelor, viind aicea şi hrana în lapte de iepure, pui de cucoş oătoriu fierţi fiindu-mi (căci altă mâncare a mânca nici pofta mă îndemna, nici diieta doftoriilor mă lăsa), într-o dzi, stomahul mai tocmindu-mi-să şi pofta spre ospătare mai pornindu-mi-să, cu oarbă lăcomie puiul întreg a înghiţi m-am nevoit. Ce grumadzii, de mare şi lungă fierbinţeală uscaţi fiindu-mi, în laringă mi s-au oprit. L-aşi înghiţi şi pe gâtlej nu încape, l-aşi ştiupi şi nu-l pociu, căci în gios să să lunece stă împotriva uscăciunea, cu tuşă şi cu opintele a-l lepăda nu mă lasă slăbiciunea, în cea de apoi scurtarea dzilelor mele spre lungirea anilor împăraţilor şi stăpânilor miei milostivi fie. Căroră de la cerescul Vultur toată deplina fericire rog şi iarăşi rog.”

f. 162

Acestea Vulpea scriind şi cartea la adunarea de la Delta trimiţând, îndatăşi la bârlogul Lupului, ni a cădea, ni a să scula, de slăbiciune făcându-să, să dusă, pre carile în lăcaşul său aflându-l şi cu cucernic şi plecat chip arătându-i-să: „Bucură-te, vechiul meu priietin şi în toate a nevoilor căi credin/ciosul şi nedespărţitul meu tovarăş. De pricina nevrédniciei mele cercetări a şti să cade că dragostea cea adevărată, carea pururea cătră tine am avut şi am, din norocită privala privelii tale mai mult lipsită şi despărţită a fi, a suferi neputând. Şi cu aceasta pricină, întâi la dulcea şi neseţioasa-ţi privire şi înţăleapta şi filosofasca-ţi vorovire mai mult din suflet agiutorită, decât cu picioarele sprejenită, am alergat (că dragostea în inimă dospită, precum adese slăbiciune, aşé de multe ori virtute peste putinţă naşte). A doa pricină ieste că eu, tot adevărul cunoscând şi năcazul, carile de cătră ai noştri vicieni tovarăşi ţi s-au făcut, bine înţelegând, cu înăduşală, fără răcoreală şi cu înfocări fără stămpărări inima mi s-au cuprins (că simbathie a adevăratului priietin din durerea a osului zdrobit puţină şi mai nici puţină osăbire are). Deci, pre o parte, ale tale multe înalgio-suri ce ţi s-au făcut, jelind (carile inima, cât muntele Olimpului de mi-ar fi fost, în scrum şi în cenuşe să o întoarcă, destule ar fi fost), iară pre altă parte, sfârşitul lucrului acestuia la ce margine va să iasă nepri/cepând, tot bietul meu trup, ca muntele Ethnii singur materia ardzătoare îşi strânge, singur să aţiţă, singur să aprinde, singur să topéşte, singur asupra cenuşelor şi scrumurilor sale să răzsipéşte şi în bezna pârlitelor sale rădăcini să pohârneşte. Că până acmu pentru folosul de obşte şi pentru cinstea monarhiii Leului câte oarece tot nedejduiam. Iară acmu, toată nedějdea mi s-au curmat, de vréme ce mintea şi înţelepiciunea a tot sfatul, carea tu eşti, din capul adunării lipsind o vad. (Că precum la multe mădulare un cap, aşé la multe gloate o minte întreagă a nu lipsi trebuie). Aşijderea (precum dintr-altii am audzit), Leului jiganiia geamănă, Struţul,

f. 162
v.

f. 163

f. 163

v.

f. 164

epitrop să să fie făcut, căruia, capul schim-bându-i, altul ca de bou comat și buărat, (o, ocară mare), să-i fie pus și mai mult cu îndemnarea Pardosului, a Râsului și a altor jiganii acmu de curând păsărite, siloghismul Corbului să să fie adevărit și întemeiat am înțeleș (însă în tot ocheanul nenedejduirii picătura nedejdii a lipsi și, în tot limanul negrijii vintișorul grijii a nu aburi peste puțință ieste). De care lucru, un sămn de nedějde precum să fie rămas dzic, de vréme ce neamul / Liliecilor în teatrul lumii de mare și nesuferită rușine i-au dat, tot lucrul fără socoteală ce-au făcut și tot cuvântul fără chibzuială ce-au grăit arătându-le, și cu nedezlegate argumenturi dzisele lor au dovedit și au adevărit, atâta cât toată limba amurțită și toată gura amurțită înaintea lor au rămas. De care lucru, o, dulcele meu prietin, a nedejdii îndrăznesc ca nu așe de tot [tot] lucrul după voia lor va rămânea, și cătră aceasta mai vârtos nedejdea îmi nedejduiește, căci, precum bine m-am adevărit, Filul și Inorogul la adunare n-au vinit. Cari, între monarhiia noastră, cei mai de-a firea și mai de frunte să fie lumii ieste știut. Și, precum eu a lor cea părințască fire le-am priceput, acéstea înalgișuri a răbda și până în sfârșit în fundurile pustiiilor a cutreiera nu vor putea (că firea de ce au început a să părăsi și obiceiul bine deprins a săuita prea cu anevoie lucru ieste). Ce lucruri vor deschide, de carile toată adunarea nici a gândi au gândit, nici cuiva vreodată în minte au vinit (că jélea și râvna cinstei pojarul ce sloboade decât focul în spinii uscați mai mare pârjîl face). Așijderea, pre tine, bun și adevărat prietin și a adevărului netăcut crainic / avându-te, cu încășile, ticăloasa, precum numai cu trupul de tine despărțită, iară cu sufletul cu tine la un loc lipită și încleită să fiu bine mă știu (precum încă de pre vremile epitropiiei Monocheroleopardalului ispitită și dovedită sint). Cătră noi și pre săracul Ciacalul au, carile la multe trebe fără préget și la multe slujbe cu credință, precum li să va afla, prepus nu ieste. Deci, de vii socoti cu cale a fi, o carte la Fii și la Inorog să scriem și de gândurile noastre știre să le facem (că roadă pomului prieteșugului alta nu ieste, fără numai ascunsul inimii fără primejdie a descoperi și chitele între sine tare a acoperi). Adecă, precum urechile noastre spre sunetul numelui lor stăruiesc și numai din sămnul ochiului spre toată slujba și primejdii a ne încinge gata sintem. Deci, o, iubitul meu prietin, cuvintele, méle în prepus nu le aduce, căci curate și nezugrăvite sint și în cea de apoi pre dulce viața mea mă giur că tot cuvântul ascuns și toată taina acoperită, ascunsă și nedescoperită voi ținea”. (Vulpea pre viață-și să giura, căci din prognosticul doftorului, precum la luna nu va ieși bine știia, de vreme ce în răvârsatul / zorilor și în amurgul soarelui sfigmosul în chipul viermelui să clătiia), ce în sfârșitul vieții capul răutății a face silind, pre Lup a amăgi și capul în singe a-i vâpsi să nevoia, și precum în toată porunca lui, fără préget și în toate sfaturile și învățăturile lui, fără alt cuget, tot unghiul a scocioro și toată piatra a clăti nu să va lenevi cu giurământ să făgăduia.

Ce Lupul, vechiu la minte și copt la crieri fiind, noaăle a Vulpei vicleșuguri și proaspetele ei lingușituri îndată pricepând, precum în gură miere zămintéște, iară în piept otravă dospéște cunosc, și precum pretenția ei alta nu ieste, fără numai cu chipuri șicuite ca acéstea, mintea și socoteala Lupului carea ar fi și pentru lucrurile carile la cetatea Deltii, unele săvârșite, fără altele acmu începute, ce ar dzice și ce ar mai nedejdui să iscodească și îndată la adunări știre făcând și minciunile carile mai denainte scrisésă să-și înnoiască și pre sine de priietină și de slujnică să să adeverească. Cătră carea Lupul, cu scurte și puținéle, însă gréle și temeinice cuvinte, într-acesta chip răspunsă:

f. 164
v.

„Véche pravilă ieste, o, soro Hulpeo (că poftele și voile împăra/ților pravilă nemutată ascultătorilor sint). De care lucru, și la aceasta alégere, de vréme ce voia și porunca a marilor împărați așé au fost, nici o divă nu ieste, și așé, orice au poruncit și au ales, bine au poruncit și înțeleptéște au ales. Nici cătră aceasta mai mult ceva a gândi sau a grăi ni să cade, fără cât noi, într-această dată viață singuratecă alegându-ne și la bârlogul nostru rămășița vieții din toate tulburările lucrurilor și gândurilor depărtați cu linește a o tréce și cu odihnă a o petrece am ales, și mai deasupra nici a grăi, nici a audzi ceva poftim (că precum gura la grăire, așé urechile la audzire hotar a avea trebuie, și cuvântul carile linului suflet tulburare aduce, nu numai a nu-l grăi, ce nici a-l audzi să cade). Așé noi, între acestea hotare contenindu-ne, nici Liliaciul ce ar fi grăit, nici Filul și Inorogul ce vor să scornească și așéși nici muștele ce vor să vâziască, sau tăunii ce vor să zbânăiască în minte ne vine. De care lucru, mai mult voroava cu noi a lungi scurtându-ți, la lăcașul și odihna ta te du. Iară vrémea, proba cea neminciunoasă, și pre mine și pre tine cine să fim ne va arăta”.

f. 165

Acéstea Lupul cătră / Vulpe încă vorovind, iată, cu tâmplare, și Ciacalul acolea sosi (carile într-adevăr în dragostea Lupului să avea). Deci Ciacalul, după ce cu plecăciune obiciuita-și închinăciune déde: „în ceasta noapte, dzice, prin pădure pentru hrana încoalea și încoace îmblând și prin spinii unui gard de prisacă păsăruicele culcate a prinde pândind, între albine mare vâzâială și glogozală audziiu. Deci, pentru ca a împletecitelor cuvinte înșămnarea a înțelege să pociu, de gardul prisăcii, mai aproape șipurindu-mă, mă lipiiu. De unde, din céle multe, acéstea puținéle cuvinte înțeleși (căci a trântorilor urlate a albinelor sunete astupa). Voroava, dară, le era aceasta: „Precum noi împărat, monarh și stăpânitoriu, aftocrator să fim având, nu numai noi știm, ce toată lumea mărturiséște și matca carea ne chiverniséște, ne poruncește, ne stăpânește și ne otcârmuiește, din toată dihaniia cunoscută și aleasă ieste (ca sămnul a monarhului adevărat acesta ieste, că nici cu acul să împungă, nici cu dinții să mușce, nici cu unghele să rumpă, ce în greșiți iertare, în răi pedepsire, în supuși milă, în streini dreptate și în hotarăle

- f. 165
v. monarhiii sale contenire să aréte), / carile toate în monarhul, matca și mamca noastră deplin să cuprind. Aceasta, dară, într-acesta chip fiind, oare cu ce socoteală până acmu, iată, de doaă ori, în doaă locuri zburătoarele și târâietoarele toate adunându-să, spre întărirea monarhiii Vulturului și a Leului de la toți hirograf a lua să nevoiesc. Așijderea, precum zburătoarelor epitrop Corbul, iară în-patrupicioarelor Strutocamila s-au ales”. Și una cătră alta cu prepuse cuvinte dzicea: „Oare pre noi la adunare cum nu ne-au chemat? Au în sama zburătoarelor nu ne-au băgat? Au căci micșorimea statului nostru căutând, nevoița, agonisita și chivernisala de obște carea facem a cunoaște s-au lenevit? Ce de vréme ce ieste așé, de sintem și noi zburătoare supt soare, pre toți a cunoaște să-i facem (că albina sămânța și sulița, miierea și fiere tot într-un pânțece poartă, și precum toate politiile nu staturi înalte și pânțece lăsate, ce omoni nedespărțită și minte ispitită și ascuțită caută).” Iarăuna dintre albine dzisă: „Eu astădzi în câmp pentru agonisita ieșind și printre ierbi și flori miere cercând, cu viespile a mă împreuna / mi s-au tâmplat, la carile iarăși aceasta voroavă a să scutura am aflat și precum foarte cu greu duc lucrul ce să aude că s-au făcut, le-am priceput (că tulburarea unii politii între alalte, cu aprinderea unii case într-o cetate să asămănă, că precum din aprinderea unii case toată cetatea primejduiește, așé politie răscolindu-să, toată megieșii să clătește). Și așéși eu încă acoloa fiind, o viiespe sosi, carea de mare adunarea muștelor și a țințarilor véste adusă și precum de aceste a pășirilor și a jigăniilor adunare de veste luând, tare între dânsule vâziia, dzicând: Sculați, frați, și mărgând, viespilor știre să dăm, pre tăuni și pre gărgă uni împreună să rădicăm și cu toții la prisaca albinelor să ne adunăm, unde, de obște sfātuindu-ne, să alégem și să că utăm cu ce privileghie Vulturul tuturor zburătoarelor a stăpâni și cu ce mijloc numai o monarhie la toți a să numi și a fi ar putea. Că precum din lume audzim, lucrul acesta nici Liliieci a-l priimi n-au învoit, dară noi cu cât mai gios decât Liliieci și cu cât mai puține decât toate zburătoarele vom fi? Și cum cu singură numai tăcerea spre robie și supunere vécinică / ne vom lăsa? Ba, fraților, o dată cu capul lucrul acesta neizbândit să nu lăsăm! Că spre aceasta, precum viespea eghiptilor așé musca ceriului agiutătoare și scutitoare ne va fi (că pentru slobodzenie și moșie cu cinste a muri, decât prin mulți veci cu necinste a trăi, mai de folos și mai lăudat ieste). Așijderea, între dobitoace oarece dihonie să fie am înțeleș, de vréme ce pe Fii și Inorog la adunare nu i-au chemat, nici i-au întrebat, nici în samă de lucru i-au băgat. Pe Lup căci dreaptă hotărâre Struțului au făcut și căci încă de pre vremile epitropiilor Vidrii, când cu Pardosul în Țara Câmpilor au pribegit și acolo cu dânsul în scandală și la cuvinte au fost vinit, acmu Pardosul izbândă noă la pizmă véche socotind a face, cu meșterșug din adunare l-au scos și oarecum la bârlogul său în chip de izgnanie l-au trimis. Vidra cea odânăoară
- f. 166
v.

f. 167

Corbului din suflet iubită, iară acmu lui decât moartea mai urâtă, dintr-amândoaă izvoadele s-au ras (că decât toată materiia alcătuită, sufletul nealcătuit mai lésne să betejéște și mai pre lesne ieste pre lei și pre urși a stăpâni decât pre doaă / inimi prin toată viața într-o dragoste și într-o priință a le păzi). Vulpea sau de bolnavă, sau de vicleană dintre dânșii lipsésește, de unde a prognostici putem că cu vreme clătirea acestor chipuri făcându-se, lucrurile într-alt chip să vor schimba și statul într-altă haină să va îmbrăca.” Acestea Vulpea, Lupul și Ciacalul.

f. 167

v.

Iară cartea Vulpiei la mâna sinoadelor agiungând, pre carea citind-o în taină, deosăbi, Uleul pe Pardos, pe Râs și pre alalți a credinții viclénii și a viclesugului credincioși în taină chemă (că voroava prea pe taină viclesugul supune, iară cuvântul în față a dreptății sămn ieste). Căroră scrisoarea și sfatul Vulpiei arătând, Pardosul dzisă: „Vulpea pentru Lup oricâte scrie adevărate și de credzut sint, căci precum să dzice dzicătoarea (Lupul părul după vremi își schimbă, iară din firea lui nu iese, nici obiceiile învățate își mută). Că Lupul pururea nu numai oile a fărâma, ce și boii din plug a îneca și pre tot dobitocul supus a spintica, precum obiciuit să fie, lumii ieste știut. Și acmu lucrurile la omonie precum vor să să aducă vâdzind, bine să-i pară peste firea lui ieste (că lăcomiia în doaă părți zavistuieste, una, / căci tot ce poftésește nu agoniséște, alta, căci el ce poftésește pre altul a agonisi privéște). De care lucru, a mea socoteală aceasta ieste: cu vréme Lupul nu numai din adunarea Deltii, ce din toată lumea a să scoate tre-buiește, și așé, tot dobitocul în odihnă și tot locul în ostrovul Critului să va întoarce. Iară amintrilea, precum din obicéiurile lui a să primeni nedéjde fără nedéjde ieste. Iară pentru Fii și Inorog mijlocul a să afla pre lesne va fi.”

f. 168

Cătră acésestea Râsul, cuvântul apucând, dzisă: „Precum am înțeleș, Filul, socotind că după mărimea trupului cinstea să măsură și epitropiia lui s-ar cădea (ca și de mainte când Inorogul de la vrăjitori o aflase și lui în dar și peste nedejde i-o dăruisă), aicea au fost vinit. (Râsul de vinirea Filului adevărat știia, căci pentru ca pre ascuns la Delta să vie el îi poruncisă, iară cu ce gând Râsul aceasta făcusă mai nici el nu știia). Iară acmu iarăși am înțeleș, că, pentru alégerea epitropiiei Strutocamiliiei înștiințându-să, cu înfrântă voie, iarăși la locuri-și s-au dus (că după véstea morții, véstea lipșirii cinstii locul cel mai de sus ține), însă sfatul meu ieste / acesta: Filul după mărimea și mamina trupului la suflet nepotrivit ieste, căci, după măsura trupului sufletul de i s-ar potrivi, Căprioara Hindiii încotro îi ieste voia a-l purta nu l-ar măguli. Carile, de mâncare de agiuns, de bă utură la măsură și de odihnă la vréme de va avea, cevași măcară lucrul mai înainte a ispiti nu va îndrăzni. Și așé după voia noastră încotro vom pofti a-l trage, într-acolo va merge. Iară Inorogului spre domolire firea nicicum nu i să pleacă. Că în lume frântura cornului și acela de bunăvoie lepădat a videa cuiva rar s-au tâmplat, iară Inorog

f. 168
v.

domolit nici s-au vădzut, nici s-au audzit, nici undeva s-au aflat. De care lucru, cu toții împreună vânătoare vom ridica prin codri, prin munți, și în toate părțile ne vom sămăna, pre carile, oriunde ar fi, tot îl vom afla, și oricât de iute la picioare ar fi, cu lungimea goanii o dată de corn tot îl vom apuca (că ce graba în ceas și cu sila nu isprăvește, acéia delungarea vremii și meștersugul biruiește). Carile, la mână cădzind, într-o ogradă încongiurată cu apă lată îl vom închide și la loc îngust și strâmt / îl vom trimite. Unde el la loc slobod și la câmp larg a trăi deprins fiind, de năcaz, în curândă vreme în melianholie, din melianholie în buhăbie, din buhăbie în slăbiciune, din slăbiciune în boală și, în sfârșitul tuturor, din boală în moarte va cădea, și așé, de tot numele din izvodul vieții i să va șterge. Iară amintrilea, bine să știți că, până Inorogul viață are, viața noastră scurtă și acéia cu prepus și în toate ceasurile cu groază decât moartea mai rea ieste (că o dată a muri, datoriia firii, iară cu groaza morții a trăi, moartea morții ieste)”.

Așe Râsul de răs sfaturi ca acestea dacă de sațiu vără, Uleul dzisă: „Dară cuvintele acestea la lucru cine va putea duce?”

Râsul: „Eu, răspunsă, numai cu învoiala și nevoința de obște să fie”.

De acéste asupra nevinovatul Inorogului spurcate sfaturi, Moliia din blană veste luând, îndată Inorogului știre trimasă, carile vicleșugurile ce i să gătesc cunoscând, întâi în fire, apoi în picioare nedejdea își pusă.

f. 169

169 v.

PARTEA A PATRA

f. 170 Așé și într-acesta chip sfaturile amânduror părților aședzân-du-să, asupra Filului și mai cu de-adins asupra Inorogului cu mare și fără dreptate ură rămasără. Deci îndatăși uricile și privilegiile Liliiacului, vrând-nevrând, după vechile lui pravile și voie înnoind, aședzară. După acéia toate pășirile de carne / mâncătoare și toate jigăniile de singe nevinovat vărsătoare, pentru asupra Inorogului vânătoare, beleag și cuvânt își dederă, și toate în toate părțile să-l cerce, să-l afle, să-l prindză, să-l lége, și după a lor tirănească să-l giudece lege să orânduiri. Ce ei încă acestea orânduind și fél de fél de lațuri, curse, mreji și alte măiestrii în toate poticile și căile întinzind, strâmbătate ca aceasta în multă vreme ceriul a privi, pământul a suferi neputând, de năprasă din toate părțile și marginile pământului holburi, vivore, tremuri, cutremuri, tunete, sunete, trăsnete, plesnete scorniră, atâta cât tot muntele înalt cu temeliele în sus și cu vârful în gios răsturnară și tot copaciul gros, înalt și frundzos din rădăcină îl dezrădăcinară, și așé, toată calea și cărarea pre pământ și prin aer cu gréle neguri și cu întunecoși nuări, ca cu un veșmânt negru căptușind astupară și tot drumul de pe fața pământului cu stinci pohárnite, cu dealuri și holmuri răzsipite și cu păduri săciuite pretiutiderelea închisără și încuiară. Din ceriu fulgere, din nuări smidă și piatră, din pământ aburi, / fumuri și holburi, unele suindu-să, iară altele coborându-să, în aer focul cu apa să amesteca și stihiile între sine cu nespun chip să lupta. Carile atâta de strașnică și groznică meta-morfosin în toată fapta făcură, cât ceriul cu pământ și apa cu focul războiu cumplit să fie rădicat să părea², cu a cărora clătire toată zidirea să scutura și să cutremura și spre cea desăvârșit a tot duhul peire să pleca.

f. 170 v.

f. 171 Deci dintâi pricina grozniciei aceștii clătiri nepricepută, iară mai pre urmă tuturor cunoscută fu (că precum picătura cea mai de pre urmă vasul îneacă, așé strâmbatările mari și multe mai denainte grămădite cu una mai de apoi și necunoscută și cea cădzută răsplătire își iau, și precum multe grămădite mai denainte au fost să cunosc). A amestecăturii, dară, aceștii pre scurt, istoriia aceasta au fost: Toate dealurile mari și toți munții înalți asupra stâncelor și copacilor sfat sfătuiră. Cari șépte hatmani de războiu purtători și a gloatelor păvătuitori având, asupra holmurilor celor de la cetatea Deltii vrăjmaș războiu rădicară și fără véste, cu / mari huiete și de năprasă cu mari buhnete, asupra-le pohárnindu-să, să răsturnară. Iară pricina aceștii strașnice rădicări și fără milă fărâmbări era aceasta: munții cu holmurile între sine, pentru greutatea carea de la

f. 171

v.

172

stânci și de la copaci trag, să jeluiră și de pohoara carea în cărcă poartăunul cătră altul să olecăiră și fietecarile cătră de-aproapele său într-acesta chip dzisără: „Până când, fraților, stinca piatra saca și plopul, chiparisul și platanul, copaci fără roadă, în capul nostru suindu-să, pe spate-ne urcându-să, vârvurile și creștetele ne vor acoperi? Și până când ei înălțindu-să și mărindu-să, ca cum în vreo samă ne-am fi, ne vor ocări și batgiocuri? (Că certarea cu toiege într-ascuns decât ocară și batgiocura în arătare mai de suferit iese). De care lucru, cu toții într-un gând și într-o inimă a ne împreuna, cu mic și cu mare, într-un cuvânt și într-un giurământ a ne lega trebuie și lucru ca-rile altădată în politiia noastră nu s-au mai vădzut să facem, adevă cu a noastră răsturnare a mândrilor și trufașilor cea desăvârșit prăpădire și răzsipire să aducem / (că toată moartea din fire aspră și amară iese, carea numai cu viderea răzsipii nepriietinului mai plăcută și mai îndulcită a fi să pare). Deci unde ne sint rădăcinile, acolo vârvurile, și unde ne sint vârvurile, acolo rădăcinile să ne mutăm. Că într-acesta chip toată stânca groasă și pietroasă și tot copaciul crângos și frundzăros supt noi va rămânea, și așé, precum pururea decât noi mai mici și precum noi i-am hrănit și i-am crescut, în brață i-am purtat și la sin i-am aplecat și precum până într-atâta în samă a nu ne băga și în toată hula și ocară a ne lua nu li s-au cădzut vor cunoaște. (Că călcâiul peste cap a să înălța și piciorul, macara că cinci degete are, însă slujba mâinii a apuca nu să cade.”) Așé, munții deodată cu cuvântul și lucrul pliniră, căci pre toată movilita cu sine trăgând, toate holmurile și dealurile după cei șapte voievodzi urma. Cari cu toții deodată clătindu-să și din temelie cutremurându-să, unii peste alții să pohárniră, de a căroră huiet toate marginele lumii să răzsunară și să înspăimântară. /

f. 172

v.

Pre acéia vréme adunările, în vivorniță într-aceasta la locul pomenit aflându-să, și iele împreună cu munții nu puținéle pățiră și nu puțină pagubă și scădere avură. Mai vârtos că măiestriile, lațurile și cursele, carile pentru vânarea Inorogului întinsése, toate din temeiu să rupsése și nici de o treabă spre acéia slujbă să întorsésă (că munții prăvălindu-să, cei ce prin munți lăcuiitori și vasul înecându-să, cei ce pre mare sint călători, fără primejdiiă vieții și piierderea dobânzii a fi nu pot). Iară între tulburările munților Inorogul la câmpii lăcașului său, lin și fără grijă, viața-și petrecea și cea mai de pre urmă la ce va ieși în tot chipul a adulfăca să nevoia, până când după a munților asupra stincelor și a copacilor răsturnare, precum biruința la munți să fie rămas înțăleasă, și toată stânca și copaciul de la Delta o parte să să fie zdrumicat, iară o parte după sine târâind, în robie să fie luat. Așijderea, precum tot dobitocul și zburătoarea între stânci și între nuări lăcuitoare să afla, în robiiă celor șapte voievodzi să fie cădzut și de la locul său să-i fie mutat să înștiința /.

Acestea așé, iară Filul (carile pre taină la cetatea Deltii să să fie dus mai

f. 173

denainte s-au pomenit, după ce lucrul împotriva isprăvit vădzu, cătră Inorog a năzui sili. Filul nu cu bun gând asupra Inorogului la adunări să dusese. (Însă ochiul ceresc toate vede și cumpăna nevădzută toate în dreptate și fără cumpăneste). Iară la înturnare, singur de ascunsul inimii sale vădindu-să și de greșitul său gând asupra Inorogului căindu-să, în gura mare mărturisi (că tot priietinul din dobânda aurului aflat, decât cel cu legătura firii împreunat, mai de gios și mai cu prepus ieste). Iară după ce adunările cu multă nenorocire în robie cădzură și la locul celor șapte munți, în valea carea Grumadzii-Boului să cheamă aduși fură, Inorogul lucrul din capăt, iară Filul din coadă a apuca ispitiră. Inorogul pricina dintâi, iară Filul fapta pricinii căuta, Inorogul monarhiia găsirilor, iară Filul epitropiia Strutocamilii a răzsipi să nevoia. Însă Filul, puținéle ispitind, precum încă funea noaă și cu nevoie a să rumpe a fi cunoscu. De care lucru, mai mult în deșert a să osteni să părăsi. Inorogul toată / răutatea în capul pășirilor și tot pricazul în glasul și siloghismul Corbului cunoscând, pentru amurțala oțáros glasului lui leac să afle pre la toți vrăjitorii și doftorii vrémii aceiia cerea, și acmu și doftorul cel bun găsisé și leacul nemerisă (numai unde ceriul nu să pleacă, pământul în zădar să rădică și când nuării umedzala în ploi nu-și slobod, în deșert samănă cela ce samănă). În care chip, și a Inorogului ostenință ieși, de vréme ce norocul slujind, vicleșugul Corbului în sprijineală și răutatea-i în fereală să arătă, și chipurile vrăjitorilor schimbându-să, Inorogul de tot începutul apucat într-altă vréme a-l săvârși și cu alt mijloc a-l plini s-au lăsat, precum la locul său să va pomeni.

f. 173

v.

Într-acéiași vréme, și Vidra sosind, spre înădușala a tuturor jigăniilor, nu puținéle fumuri slobodzi, și acmu toate dobitoacele prețul a-și tăia și din robie a scăpa nevoindu-să, Vidra cu ale sale, în divuri, în chipuri, amestecături, prețul îndoit le adaosă, atâta cât pășirilor nu numai pénele și dobitoacelor nu numai perii, ce și tuléiele li s-au jepuit și pieile de pre carne li s-au belit. / Așé, Vidra ca un vânt în trestii lovind, din toate și în toate părțile îi plecă și îi înduplecă. Însă în sfârșit ceva vrédnic de laudă neisprăvind, în gârlele apelor spre aciuare să dusă.

f. 174

Iară robimea dobitoacelor, toată prin fél de fél de tâmplari și după multe și nenumărate de tâmplari și zbuciumări prețul dându-și și precum li să părea lucrurile aședzindu-și și oarecum după voia lor tocmindu-și, de la cei șapte voievodzi iertare își luară și la locurile sale să să ducă să sculară. În urmă pe Râs, pe dulăii ciobănești, pe coteii de casă și pe Hameleon lăsind, ca denapoile lor păzind, pentru vânătoarea lațurilor și a tuturor măiestriilor carile de iznoavă asupra Inorogului întinsése, aminte să le fie, le porunciră. Așijderea, împotriva lucrurilor sale cevași de s-ar tâmpla, cum mai curând știre să le dea, ca după cuvântul și giurământul carile mai denainte cu vicleșug pusése, cu toții împreună, de mai mare goană și vânătoare să să gătească.

f. 174
v.

În vrémea ieşirii lor de la Grumadzii-Boului, cu hrizmosul carile încă de demult Camilopardalul le tâlcuisă şi coada pă unului cătră coarnele boului aflate şi pre / Cămilă cu dânsa frumos împodobisă, să fie vădzut cineva lucru de ciudésă şi preste toată ciuda mai ciudat şi mai minunat. Că la ieşirea lor de la cei şapte munţi, ciuda nevădzută (şi precum să dzice dzicătoarea): neaudzită, cu coadă în vârful capului Cămila era. Iară la intrarea la locul lor, vestită dzicătoarea să pliniia, carea dzice: „Mare ciudă duc în car, mai mare va fi dac-om sosi”. Toţi era cum era, iară toată minunea şi ciudéseă, în Cămilă să cuprindea (că precum soarele cu a sa lumină toate stelele acopere şi nevădzute le face, aşé pasirea dobitoacă şi vita păsărită pre toate de mascara covârşia). Căci la Cămilă, în loc de peri şi de floci, cu péne roşii o îmbrăcasă, lângă carile aripi négre ca de Corb alăturasă, la grumadzii Cămilei cel cohâiat, capul boului cel buărat prepusése. Coada păunului cea rotată, nu despre sapă, după obicéiul a tuturor dobitoacelor, ce în loc de cercel, alătura cu capul, în sus o ridicase şi, de cornul cel drept lipind-o, o legase (că unde văpsala galbănă dégetele văpsése, acolo la Cămile coarne, / aripi şi péne odrăslése).

f. 175

Aşedară, jigăniile şi dobitoacele toate urmând Strutocamili, la sălaşul monarhiii sale sosiră, unde, pe Strutocamilă în obiciuitul şopron băgând, pilituri de fier cu prund amestecate, în loc de ospăţ, înainte-i vărsară, cu carile mai mult să mânca decât mânca şi mai mult corţiia decât mistuia.

Iară alalte de singe nevinovat vărsătoare jiganii, fietecarea, trunchiu de meserniţă şi prăvălie de carne deschisese, în toate părţile giunghind, zugrumând, tăind, despoind, aruncând, împărţind şi nici de grasă în samă băgând, nici de vitioană cevaş milă având (că unde jigania oile păzéşte, acolo ciobanul păscând, în loc de lână, cu gerul să învéşte). Atâta cât tot dobitocul supus la cea desăvârşit a peririi primejdie sosisă. Tot ochiul ce le priviia cu lacrimi de singe le tânguia, între dânselle undeva glas de bucurie sau viers de veselie nu să simţiia, fără numai răget, muget, obide, suspine, văietături şi olecăituri în toate părţile şi în toate colţurile să audziia.

f. 175
v.

Cămila săraca, de chipu-şi să mira, / de aripi şi de pene oarecum mărindu-să, să câni înfla. Apoi de sete şi de foame şi de alte nevoi şi bezciscicii cu jéle şi nemângăiată să văiera. Cătră aceasta stăpân să stăpâniia, deasupra să supunea, cu glas să amuţiia, cu mâni să ciunţiia, cu picioare să ologiia, cu ochi să orbiia şi încă cu duh să înăduşiia şi cu sufletul în coş în toate ceasurile să omorâia (că precă în viaţă moartea, atâta în putere slăbiciunea lucreadză, însă cu atâta moartea decât slăbiciunea mai fericită, căci ce ia o dată, nici a mai da [nici a mai da], nici a mai lua altă dată poate. Iară în slăbiciune năcazurile, ca otava în primăvară odrăslesc şi fél de fél de chipuri spre mai mare dosadă izvodesc). Aşé Strutocamila, în vreo

parte a să clăti, de fricoasă nu putea, ceva a grăi, de proastă nu știe, pentru care lucru, din gura ei altă ceva nu să audziia fără numai bolbăietura carea de la moșii și strămoșii săi învățasă și prin glasul fără articule din piept și din gârtan acestea îi clocotiia: r.r.r.a.a.a.c.c.c.o.o.v.v.v.a.a.a., pre carile mai pre urmă, iarăși Lupul filosofind, / într-acesta chip le-au tâlcuit: rău, rău, rău, ah, ah, ah, capul, capul, capul, oh, oh, oh, vai, vai, vai.

f. 176

Pre aceasta vreme și Vulpea pielea blănarilor și carnea cioarălor își déde, căci nici pământul în sine o priimi, nici aerul de cât era uscată a o mai zbici putu. Și așé, și ea plata vicleșugului prăpădenie și peire de năprasnă a fi cunoscu (că a vicleșugului sămințe vara să samănă dulci și, iarna răsar amară, a căroră poamă întâi îndulcesc, apoi cu nesuferită amărâme otrăvăsc).

Pășirile dară și dobitoacele, toate acmu lucrurile-și după cuvântu-și și pofta-și isprăvite și deplin tocmite a fi părându-li-se, a omoniii și legăturii cuprindere și a monarșilor săi vécinică și neprepusă stăpânire, cu zapise, cu urice și cu hrisovuluri a întări și a adeveri socotiră. Deci hirograful cu a tuturor iscăliturile de obște, pre carile monarhilor săi déderă, într-acesta chip era:

f. 176

v.

„Adecă noi, pășirile văzduhului și dobitoacele pământului, cu această a noastră de obște scrisoare scriem și mărturisim, precum de nime / siliți, nici asupriți, ce dintr-a noastră bună voie, gând bun am gândit, sfat adevărat am sfătuit și lucru de cinste cu cuviință și spre folosul de obște am început, am săvârșit și cu iscăliturile noastre l-am întărit, ca de astădzi înainte cu toții noi, veri zburătoare, veri pre pământ mărgătoare ar fi într-o inimă și într-o învointă supt doaă monarhii a doi monarhi, a înălțatului Vulturului adecă și a preaputinciosului Leului, supuși și aciuai să fim. Așijderea, epitropii și în toate puternicii acestor slăvite împărății otcârmuitori, Corbul adecâte și Strutocamilon, orice ne-ar porunci și orice ne-ar învăța, fără de nici o îngăimală și fără leac de crâ-cneală ascultători și următori să ne arătăm. După aceasta, într-o pravilă și în unirea legiurilor (deosăbi de obiceele locului) să ne aflăm, a tot priietinul priietin și a tot nepriietinul neprietin de obște să priim sau să nu priim. Greul și nevoia unul altuia să purtăm, în toată evthihia și distihia tovarăși nedespărțiți și neîndoși să ne ținem, nicicum a vremilor, a lucrurilor și a tâmplarilor pro-fasin sau alt chip de fereală și de șuvăială / să punem, ce orice ar fi și s-ar tâmpla cu sfatul de obște pentru folosul de obște să arătăm, să dzicem și să facem. Așijderea, cu strașnic și în véci stătătoriu giurământ, pre nume și viața a marilor împărați ne giurăm și pre cinstea monarhiilor noastre cuvânt dăm, ca oricine vrăodânăoară împotrivnic, neascultătoriu sau viclean epitropilor împăraților noștri milostivi s-ar afla, din ceata, neamul, cinstea și adunarea noastră afara să-l scoatem, și obștii neprietin, legiurilor eretic și pravilelor călcătoriu să-l cunoaștem și, până când a noastră și a

f. 177

f. 177
v.

lui viață între muritori s-ar tăvăli, ochiul zavistiii, mâna izbândii și inima vrăjmășii deasupra unuia ca aceluia să nu rădicăm, ce pururea gonit și izgonit din țircălamul unirii noastre avându-l, toată ura vrăjmășii nu numai în lucruri, în bucate și în avuție-i să să oprească, ce așeși, până la curmarea dzilelor și vieții lungindu-să, să să lătască, atâta cât, din bătrân până la tânăr și din sugariu până la golaș milostivindu-ne, să nu dojenim și de la ac până la ață cu avuție, cu neam, cu simenție în prav și pulbere a-l întoarce să silim. (Că precum / vrăjmășia véche adânci rădăcini sloboade, așe și izbânda în neam și semenții să lățește.) Așijderea pentru trii de moarte neprietini, tuturor mai cu de-adins în știre să fie și în pomenire din rod și-n rod să ție: adecă pentru Inorog, Filul și Vidra, carii pururea neînduplecați în răutate și neobosiți în vrajbe s-au arătat. Ca toată pășirea iute la zburat, toată jiganiia repede la alergat și toată dihaniia ascuțită la adulmăcat, pururea gata și fără preget să fie, până când, sau în silțe, sau în curse, sau în colți, sau în unghii răii rău vor cădea, și cea ce li să cade plată-și vor lua, de vréme ce aceste aieva neprietini și vrăjmași obștii s-au purtat, împăraților nesupuși și poroncilor neascultători s-au aflat.

f. 178

Încășile cu toții dzicem și adevărim și din tot sufletul și inima făgăduim ca toate capitulurile și punturile (pre carile împărații noștri milostivi de la noi au poftit) în veci neclătite, nebetjite și nesmintite să le păzim. Și iarășile învoim și poftim ca pe epitropul ce avem (carile chipul și icoana împăratului nostru poartă) în viață neschimbat și nemutat / stăpân să-l avem și să-l ținem. Iară după a lor viață, ori pre carile din odraslele lor cerescul Vultur și Leu în scaunul părinților săi ar pune, pre acela următoriu și moștenitorul epitropiiei cu toată învoința să-l priimim, ca în véci de véci semenția lor din thronul stăpânirii să nu lipsască, ce cât luna să trăiască și cât soarele să cu fericire viețuiască. Fie, fie, fie!

Pentru dară mai bună credința și deplin adevărînța plecat hirograful nostru la pravul pragului și la scă uiașul talpelor a milostivilor noștri împărați am pus. Datu-s-au în anul monarhiei pășirilor 29.000, iară a monarhiei jigăniilor 30.100, în anul epitropiiei Corbului 1.500, iară a epitropiei i> Strutocamilii 100.

f. 178
v.

Coțofana uricariul de omăt, pis.

(Brehnacea, Șoimul, Uliul, Coruiul, Rârăul, Hârățul, Cioara, Coțofana, Puhacea, Caia, Pardosul, Ursul, Vulpea, Ciacal, Bursucul, Râsul, Veverița, Dulful, / Sobolul, Cânele, Coteiul, Ogarul, Mâța Sălbatecă, Mâța de Casă, Guziul, Nevăstuica, Șoarecele.

Pășirile și dobitoacele supuse:

Lebăda, Dropiia, Vaca, Gânsca, Rața, Curca, Găina, Pă unul, Vrabiaa, Porumbul, Turturea, Gangur, Pițiguș, Cintița, Fasanu, Patrânichea, Prepelița,

Cârsteiul, Rândunea, Lăstunu, Calul, Boul, Oaia, Capra, Porcu, Măgarul, Cămila, Dzimbrii, Cerbul, Ciuta, Căprioara, Iepurile, Colunul și alalte pasiri, dobitoace și jigăanii câte în ceriu sus și pre pământ gios ne aflăm, pre aceasta ne legăm, ne giurăm și cele scrise priimim și adevărim.”

f. 179

Hirograful acesta, dacă prin referendariul, elcovanul, la mâna împăraților cu mare cinste și plecăciune îl trimasără, împărații hrisovului la adunări trimasără, carile într-a/cesta chip să citiia:

f. 179

v.

„Noi, Vulturul și Leul, monarșii văzduhului și a pământului și într-aceste doă stihii a tuturor lăcuitoarelor pasiri și dobitoace aftocratori și oblăduitori, zburătoarelor până preste nuări și mărgătoarelor până peste marginile pământului în știre facem că umilița împărăteștii noastre inimi vrând și învoind ca cele până acmu între înălțatele noastre împotrivnice vrajbe să să ompace, toate tulburările în linește a să preface și pentru ca fietecarile hotarale sale să-și cunoască și supușii fără nici o scandală să-și deosăbască. Așijderea, ca cu toții într-o unire de dragoste adevărată și într-o inimă de tot vicleșugul neimată să să alcătuiască, prin luminatele noastre scrisori și decât vântul mai répedzii noștri alergători, tuturor celora ce a ști li să cădea, în știre am dat și prin strașnica noastră poruncă i-am chemat, și la locul orânduit, la adunarea de obște i-am adunat. Căra arătându-le că, precum cloșca puișorii săi, așé nebiruita noastră putere cineși pre al său supt aciuierea și ocrotirea aripilor sale a aciua și a ocroti / va și poftéște. Ca nu cumva de acmu înainte cineva din neprietini spre dânșii mâna strâmbătății a întinde și cu ochiul vicleșugului a le căuta să poată, sau a putea a gândi să îndrăznească. Așédară, cu toții, buna împărăteasca noastră vrere vădzând și spre cel de obște folos a fi pricepând, poruncii noastre s-au plecat și înaintea feții tot genunchiul s-au închinat. De care lucru, și nemăsurata noastră milosirdie din scaunul înălțimei sale plecându-să și spre umilița lor milostivindu-să, din rostul monarhicesc dzicem și dzisa cu împărătescul hrisovul întărim și adevărim ca pre toți în toată dragostea și priița să-i avem și cineși după a sa stepănă și măsură în cinste și cuviință să-i ținem. Așijderea, de tot împo-trivnicul și pizmașul cu nebiruita noastră putere să-i apărăm și pre dușmanii lor de la dânșii departe să-i gonim și să-i izgonim. Ales și mai vârtos pre unii, carii și poruncilor noastre ca niște obraznici îndrăznesc neascultători și supușilor noștri bântuitori și pulecări răscolitori aieva s-au vădzut și s-au arătat. Pre unii dară ca acei-ia dzicem și poruncim ca, în scurtă viața lor, / luminată fața noastră să nu vadă, nici vreodânăoară ei sau semenția lor între senatorii noștri să încapă, nici vreunii stepene de cinste în veci să să învrednicească, ce pururea în împărăteasca noastră de nescăpatăurgie aflându-să, ascuțita și netâmpita spată gonindu-i și întirindu-i, să nu să lenească. Însă acéstea

f. 180

f. 180
v.

despre mare mila noastră ferite vor fi, până când și supușii noștri dreptatea, omonia și credința către noi nebetijită vor păzi, fără préget și fără cârteală, spre toate poruncile noastre vor sirgui și cele de pre an dări fără rămășiță și zăticneală, la cămările slăvii noastre dând, datoriia țărănească după obiceiul vechiu vor plăti. Așijderea, dzicem și poruncim ca ponturile și capitulurile carile încă la adunarea dintâi s-au legat și s-au așezdat, nesmintite, neclătite și neviclenite ținându-le, în véci ei și următorii lor, așé să îmbie, cât în cevași și câtvași măcar cum lina și odihnita noastră voie să nu scârbască, nici singur șie cu lenevirea sau cu îndrăznirea ură și urgie asupra să-și aducă.

Așédară, alor noastre monarhicești porunci ascul/tătorilor și în tot chipul drept slujitorilor, milă și căutare, cinste și în bunătați mare blagoutrobna noastră împărăție făgăduiește. Iară într-alt chip celuia ce ar gândi, ar dzice și ar lucra, prada casii, sărăciia avușiii, izgnania moșiii și, în cea mai de pre de urmă, romfea, sabiia dintr-îmbe părțile ascuțită, între trup și între capu-i despărțitoare, de grabnică și ocărâtă moarte aducătoare, plata și izbânda îi va fi. Aceasta scriem și într-alt chip nu va fi.

Datu-s-au în anul monarhiii Vulturului 29.000, iară la anul monarhiii Leului 30.100, în anul epitropiiei Corbului 1.500, iară a epitropiiei Strutocamilei 100.

Vulturul monarh, Leul monarh.

f. 181

Lebăda vel logofet povelil, Boul vel logofet povelil.

Coțofana uricar pis. /

Ponturile și capitulurile împărătești

1. Corbul în veci și săminția lui peste véci epitrop împărăției Vulturului să fie. Toată pășirea domn și stăpânitoriu să-l cunoască, și într-însele putere slobodă a lega și a dezlega, a omoro și a ierta, să aibă.

2. Strutocamila în véci și seminția lui (având, de nu va avea, și neavând, da va avea) peste veci epitrop împărăției Leului să fie. Tot dobitocul și jiganiia domn și stăpânitoriu să-l ție, în carile a lega, a dezlega, a omoro, a ierta putere slobodă să aibă.

f. 181
v.

3. Siloghismul Corbului făcut în *barbara*, în véci neclătit și nedieresit să rămâie. Așijderea, tainică filosofia Lupului în școala dobitoacelor să nu să profesască, nici ale lui tâlcuiri și exighises să se citească, ce în locul filosoful cănești de batgiocură să să aibă.

4. Cu Filul și cu Inorogul cineva din jigăanii prieteșug, cuvânt, corespondenție, veri aievea, veri pre taină, din gură sau din scrisori și în tot alt chipul, măcar cum, să nu aibă, nici rudenie cu dânșii să facă, nici precum rude

unul altuia sint să să răspundă. Ce cu / toții vrăjmași și de moarte neprietini să-i cunoască, și prin toată vremea de goană și de vânatoare să nu să părăsască, până când cea căzută și de pre urmă plată sau cu moarte cumplită, sau cu viață năcăjită ș-or da.

5. Vidra dintr-îmbe stihiiile gonită și dintr-amândoaă monarhiile izgonită să fie, și cine într-alt chip ar socoti, cu moartea să plătească.

f. 182

6. Lupul din bârlogul său afară a ieși (fără numai pentru hrana) vrédnic și slobod să nu fie și cu Ciacalul împreună și voroave să nu aibă.

7. Pășirile cu dobitoacele cuscrie și rudenie a face dintr-îmbe părțile neapărate și neoprite să fie, și încă cătră aceasta unii pre alții, pre cât vor putea a îndemna, nevoitori și silitori să fie, ca într-acesta chip mai multă dragoste și prieteșug între dânșii să să lătasă.

8. Pășirile într-agiutoriu Strutocamilei și dobitoacele într-agiutoriu Corbului (când despre neprietinii obștii vreo tulburare sau amestecare s-ar tâmpla) fără preget și împotrivire să fie.

9. La toată cheltuiala carea cu a neprietinilor pricină a vini s-ar tâmpla, pășirile doaă părți, iară dobitoacele o parte să dea / și dulăii de casă cu coteii și cu Râsul împreună (carii pentru strajea munților s-au ales) toate strâmpTORILE munților cuprindzind, carile ce ar simți, unul cătră altul știre să dea, ca într-acesta chip și paza mai bună să fie, și vânătoreea fără gonași să nu rămâie.

f. 182

v.

10. Dările de pre an de bunăvoie, fără lipsă și fără bănat strângându-le, să le numere, cumpănească, în pungi băgându-le, să le lege și să le pecetluiască, și așé, prin mijlocitori credincioși, la cămările slăvii noastre, fără sminteală să să trimață.

Acestea toate, cine într-alt chip ar gândi, ar socoti, ar vorovi, sau vreuna cât de mică din orânduiala și aședzimântul ce s-au pus, ar sminti, până la trii neamuri a casai pradă, a moșiilor pusteire, a avuții<i> la cămările împărătești luare și, în cea mai de pre urmă, groznică și cumplită moarte să știe.”

Așédară, zăpisul supușilor, uricul împăraților și ponturile legăturilor într-acesta chip alcătuindu-să și aședzindu-să și cu toții acmu de lucrul isprăvit veselindu-să, fietecare monarh sfetnicilor, senatorilor și supușilor săi cinste și masă mare să gătească porunciră (că după izbânda voii, / izbânda limarghiii pururea urmadză și gâlceava împăcată în bucate și vin să sloboade).

f. 183

După împărăteasca poruncă toate să gătară, fêl de fêliuri de mâncări, în divuri, în chipuri de bă uturi, pre mese să aședzară. Fietecarile după cinstea și stepăna sa la deosăbite mése, cineși după neamul său și fêliul să orânduira (că chipul întâi a trufiiei în procathedriia mėsii să zugrăvêște și toată mândria în scaunul cel mai de sus să săvârșește). Iară la masa la carea singuri împărații să ospăta, altora loc de ședzut nu arăta, fără numai Corbului și Strutocamili, carii

f. 183
v.

pentru slujba epitropiilor ce purta decât toate dihaniile lumii mai în cinste să avea. Cătră acestea pre Brehnace și pre Pardos adăogea, ca cum dintr-alții mai aleși și după epitropi al doilea ar fi. Ei într-acesta chip la veselii ospățului așezându-să și în tot féliul de dezmierdări desfătându-să și acmu păharăle pre masă ades primblându-să, cineși pre monarhul său cu nespuse laude și colachii în ceriuri înălța (că vinul, în stomah intrând, aburul la cap trimite și aburul vinului, în cap învăluindu-să, gândurile acoperite și cuvintele negândite la ivală scoate). Și acmu la céle mai dinluntru a voroavelor / pozvolenii intrând, cine de viteaz, cine de credincios, cine de vârtos să lăuda. Așijderea, cine credința și priința sa, cine vicleșugul și vrăjmășiia altuia, cu desfrătate și cu vinul împiedicate voroave arăta.

f. 184

Acéstea încă ei bolbăind și stropii vinului din gura unuia în obrazul altuia sărind, iată, de năprasnă și fără véste, toate turmele și neamurile a tuturor muștelor la masă nechemate și la ospăț neîmbiiate a vini și fără nici o sială a să ospăta vădzură. Că, precum mai denainte s-au pomenit, în noaptea carea Ciaca-lul de după gardul prisăcii sfatul albinelor și a viespile audzisă, și a doa dzi, viind, Lupului și Vulpiei povestisă, a doa dzi viespile toate pre gărgă uni, pre tăuni, pre țințari și pre alte céte de muște și de muște îndemnând, la albine s-au adunat, și fietecarea de véstea carea audzisă povestind, adecă precum Vulturul tuturor zburătoarelor monarh să să fie ales și hirografi de la toți să fie cerșut și să fie și luat au înțelese. Care lucru, tot neamul muștelor, pre sine nu mai puțin decât pășirile zburătoare știind: „Sculați, frați, între sine dzisără, și oriunde acele adunări vom putea afla, acolo a noastră elefterie a cunoaște / să le facem, ca altă dată să priceapă, (că nu toată pășirea zburătoare să mănâncă, nici tot marile pre cel mai mic stăpânește, nici toată pofa din părere născută să plinește)”. Neamul dară muștelor, precum s-au dzis, tot într-un suflet și într-o inimă sculându-să și mai mult cu focul inimii decât cu aripile zburând și ducându-să, pre toate zburătoarele și mărgătoarele la pomenitul ospăț aflară. Carile, mai mult de mânia decât de foame, în bucatele streine și în agonisita altora ca focul în paie și ca scânteia în iarba pucioasă intrară. Aceasta toți sfétnicii și senatorii din îmbe părțile vădzind, în mierare și ciudésă ca aceasta sta și ce poate fi aceasta, din cap, din urme și din ochi sémne făcându-și, muțéște întreba. Toți de toți întreba și cel ce să răspundă nu era.

f. 184
v.

Albinele, viespile, muștile și alalte gloate nicicum ceva uitân-du-să, ca la bucatele și mesele sale, fără nici o grijă, mânca, împrăștiia și de pre masă gios, la furnici arunca. Căci și furnicile, de acestea oblicind, după alalte muște urmară, dzicând precum partea zburătoarelor sint, de vréme ce ca pășirile să oaă și cu vréme aripi ca muștele și / ca alalte lighioi zburătoare fac. Iară Vulturul și Leul, de mânia, ca beșica de vânt să împlură, unul piui, altul răcni, și fietecările cételor și

bulucurilor sale de războiu și de bătaie să să gătească cu urgie porunciră. Și „nici unul din tâlharii în samă nebăgători să nu scape!” striga: „Cine sint acestea carii de strașnice chipurile împărătești a să sii n-au învățat? Carii sint acestea ce de frica groazniciei noastre nu s-au cutremurat? Au ieste cineva supt soare a căruia neștiutorii a să rușina ochii de străluminarea slăvii noastre să nu să tâmpască? Au ieste din fața pământului până în țarcălamul lunii duh ca acela carile gând împotrivnic spre nebiruita noastră putere să puie? Cum mai curând dară în unghi să-i fărâmați, în colți să-i zdrumicați, în labe să-i spinticați și cu lutul și țărna să-i amestecați și ca pravul și pulberea în vânt să-i aruncați!”.

f. 185 După a împărăților poruncă, cu toții îndată de masă și veselie să lăsară și de arme și de războiu să apucară (că precum după răscoale lineștea cu veseliile, așé după veselii armele și gâlceville adése urmadză), toată jiganiia cumplită colții își tociia și toată pășirea rumpă/toare pintenii își ascuția. Cucoarăle cu buciunile buciuma, Lebedele cântecul cel de pre urmă a morții cânta, Păunii, de răutatea ce videă, în gura mare și cu jele să văieta, Șoimii ca hatmanii, Uleii ca sărdarii, Cornii ca căpitanii pe dinaintea gloatelor și a bulucurilor să primbla, Pupădza ca ceașii la alaiu îi aședza, Căile din fluire șuiera, Brehnăcile înalt pentru paza străjilor să înălța. Vulturul deasupra tuturor împărătește célea trebuitoare slujitorilor porunciia, carii în aripa dreaptă și în aripa stângă de războiu să șicuia. Într-acestași chip și jigăniile pre pământ, cineși la polcul și la ceata sa orânduindu-să, la meideanul bății cu mare dârjie ieșiră.

f. 185 v. Iară după ce Puhacele din pușcile céle mari și Cucuvaiele din céle mici sămnul războiul déderă, îndată sunete, buhnete, trăsnete, plesnete, vâjiituri și dudituri preste tot locul să răzsunară. Că iuți aripile Vulturilor, Brehnăcilor, Rarăilor, Șoimilor, Uleilor și a Coruilor cu mare vâjiituri aerul despica, Leii, Urșii, Pardosii, Dulăii, Ogarii și Coteii, cu unghile țărna aruncând, / pulberea în ceriu spulbăra și cu neguri de prav luminoasă radzele soarelui astupa. Mânie ca aceasta vărsară, vrăjmășie ca aceasta arătară, gătire ca acéasta făcură, tunară, detunară, trăsniară, plesniară, răcniră, piuiră și din toate părțile cu mare urgie marile acéstea jigăanii asupra micșoarelor musculițe să repedziră. Ce, precum să dzice cuvântul (Fată munții și născurăun șoarece), că pre câtă groază arătară, atâta de batgiocură rămasără, de vréme ce micșorimea albinelor, viespilor, muștelor și a țințarilor asupra mărimii pășirilor și jigăniilor toată ocara și batgiocură adusără. Căci muștele, cu putința aripilor în slava ceriului rădicându-să, colții și brâncele céle vrăjmașe a jigăniilor celor cumplite ceva de laudă a isprăvi sau în ceva a le beteji nu putură. În aer așijderea toate pășirile rumpă-toare (căci alalte numai privitoare era) cu gréle trupurile ce purta și cu mari aripile ce le otcârmuia, în gios slobodzindu-să și în sus rădicându-să, répede răpegiunea ce făcea, muștele cu

f. 186

f. 186
v.

puțină clătire și într-o parte din cale ferire, în deșert a lovi / și în zădar a ieși o făcea. Încă de multe ori, pentru mai mare batgiocură, pre spate le încăleca și pintre unghi și pe supt aripi slobode și fără primejdie zbura. Iară când vreuna dintr-însele în brâncă a vreunii pasiri sau jigăanii a cădea să tâmpla, cum să o strângă și cum să o fărâme nu avea (că precum mărimea la unele arătoasă, iară la altele ca un boț greu mișeloasă, așé micșorimea la unele de nemică, iară la unele decât mărimea cu multul mai vrednică ieste). Iară suptirele și otrăvit acul albinelor, viespilor și a gărgă unilor cu carile iele în locul sulii și a sigetii să într-arma, cât de pre lesne în palma pășirii sau în talpa jigăanii îl înfigea, al căruia cumplită durere nu numai cât trupul le beșica, ce încă până la inimă pătrundzind, la ficați le străbătea. Și așé muștile, după ce în aer pre cât vrea pre pasiri obosiia, trântorii buciul de înturnat cânta și cu toatele de iznoavă la ospăț și la masă să aședza, nicicum a Leilor sau a altor jigăanii călcaturi și stropșituri în samă băgând (că precum orbul de noapte nu să grijéște, așé cel prea slab de cel prea tare nu să siiește, / că cel ce n-are de ce să prăda de prădătoriu, ca udul de ploaie, nu să téme). Deci când jigăniile pre pământ mai mare navală le da, atuncea muștele, prin nări, prin urechi, printre vine și pre supt susiori întrându-le, să aciua. De care lucru, neprietinii, nu pre atâta luptători, pre cât scut, cetate și apărători le era (că norocul când pre cel norocit a bat-giocuri va, întâi cu a sa putere îl mărește, apoi cu a altuia slăbiciune îl domoléște). Iară când muștele de bunăvoie le părăsiia și mai înalt în aer să suia, jigăniilor altă, fără numai urletul în vânt și trântitul cu curul la pământ nu le rămânea. Căci muștele, de urlete a să spăriia neînvățate și din labele lor în văzduh depărtate fiind, în toată nefrica și negrija să afla, și pre spinarea zburătoarelor ca în carate împărătești legănându-să să primbla (între muritori de să dă vreo fericire, pare-mi-să că alta mai mare a fi nu poate decât din rea pizma neprietinului bun sfârșitul lucrului a să tâmpla. Așijderea, mai mare nenorocire cineva a păți nu poate decât din pricina pizmei sale, fericire neprietinului a vini când véde).

f. 187

Într-acesta chip dară jigăniile și pășirile câtăva / vréme în zadar trudite și în deșert ostenite, până mai pre urmă, mai mult de năcaz decât de trudă obosindu-să și mai mult de mânie decât de ostenință înădușindu-să, pentru ca puțineluș duhurile înfocate să-și răcorească și puterile slăbite să-și odihnească, buciul de întors cântară. Și pentru ca stomahurile leșinate să-și întărească, la ospăț să aședzară. Dară nice aceasta cu vreo ticneală a le fi putu (că precum înădușitul fum, cu nările trăgând, mai rău să înădușéște, așé odihna fără năroc decât războiul vrăjmaș mai cumplită ieste), de vréme ce mulțimea țințarilor și a muștelor, carile nu numai a mesăi, ce și a tot pământului față în giur împregiur acoperiia, și atâta aerul cu micile lor trupuri ca cu un fum și prav împlușă, cât jigăniile, de mare ostenință mai adese duhurile a-și trage vrând, cu văzduhul împreună și micile

f. 187

v.

acelea lighioi cu nările sorbiia, carile, până la plomâi mărgându-le, mai mare înăduşală le făcea. Jigăniile săriia, să trântiia, suspina, strănuta, capul li să învârtejiia, greaţa li să scorniia, iară altăceva nici procopsiia, nici îşi folosiia (că precum mâniia naşte izbânda, aşé izbânda nedobândită naşte dosada, de carea mâniia singură / ca cu laţul său să zugrumă). Pedepsă şi ocară ca aceasta le zămisli nebuna mândrie şi dosadă ca aceasta le născu mândra nebunie. (Că de multe ori părerea înaltă şi tocma peste nuări ridicată, în fundul beznii necunoştinţii pohârându-să, cade, şi cu cât mai cu mărime să slăveşte, cu atâta mai în prăpaste, prăvălindu-să, să ocăreşte. Asijderea, adese s-au vădzut că lucrurile prea putincioasă şi prea vârtoasă pre lesne a să zdrumica şi a să fărâma încă de la cel prea slab şi moale, precum diamantul cu plumb să lucrează şi, cu pravul său şi cu curma fierului tăindu-să, să despică, să rujdeşte şi să juleşte. Moartea şi peirea filului şoarecele ieste, picătura ploii piatra găurşte şi funea de teiu cu vreme marmurile despică. Că lucru aşé de putincios şi de vârtos supt soare nu ieste căruia biruinţă şi înfrângere să nu să dea, încă de unde nici gândeşte, nici nedejduieşte).

f. 188

Aşedară, falnicile şi trufaşele dihanii, duhurile céle înalte şi înfpte ce purta şi sprâncénele céle peste frunte ridicate ce înălţa, cu ocară a toată lumea, de tot gios le lăsară şi gândul într-altă socoteală îşi mutară.

Între pasiri, dară, era Brehnacea, carea, măcar / că şi ea, nu mai puţin decât alalte, de vărsatul singe nevinovat ca de o privală prea frumoasă să veseliia şi de toată carnea proaspătă nu să oţărâia, nici să scărandăviia, însă de multe ori când sfaturile gréle să zbătea şi lucrurile mari să dirmoia, decât alalte precum mai adese şi mai de-aproape adevărul a atinge să videa şi totdeauna spre cele mai line şi odihnite lucruri învăţa şi îndemna (că la tot sfatul, când în vreo parte a să aşedza nicicum a să alége nu poate, spre partea lineştii a să pleca sfat înţeleptăsc ieste). precum odânăoară cătră Cucunos filosofia Lupului aievia adevəriia şi de sfatul ce pentru Struţ începuse să să părăsască cu toată nevoiţa siliia, aşijderea céle mai de pre urmă, precum ceva de cinste a toată monarhiia să aducă nedejde nu ieste dzicea. Aceasta pasire, dară, vădzând că din partea carea nici nedejduia, lucruri ca acéstea nebiruite şi nelecuite să scorniră, precum cu vréme céle de carile grijă purta, de să vor ijdări, cu cât mai réle şi mai cumplite răskoale în tot trupul publicai vor aduce socoti. De care lucru, acéstea aşé în sine chi-tindu-le şi oarecum până a nu fi, cu ochiul sufletului ca cum acmu ar fi vădzindu-le, cătră tot teatrul voroavă ca aceasta făcu: /

f. 188

v.

În lume² într-aceasta lucrurile tâmplătoare cum vor vini şi cum vor cădea, nime dintre muritori deplin şi cum sint cu mintea a le cuprinde poate, nici vreodânăoară cineva rădăcina adevărului pentru céle fiitoare, afară din tot prepusul, cu socoteala a atinge s-au vădzut. Ce precum toate lucrurile în lume sau

f. 189

f. 189

v.

f. 190

ființăști sint, sau tâmplătorești, așé în doaă chipuri pentru dânselle a să adeveri și a să înștiința poate. În céle tâmplătoare dară, începutul adese greșéște, iară sfârșitul singur pe sine de bine sau de rău început să arată și să dovedéște. De care lucru, a celor tâmplătoare, până sfârșitul nu le videm, nici de réle a le huli, nici de bune a le lăuda fără prepus putem. Iară în cele ființești, precum începutul, așé săvârșitul, după a firii urmare, afară din tot prepusul, precum sint a le pricepe și a le giudeca îndrăznim și putem. Că precum în ciurul cu gă urile largi mulțime de grăunțe mititéle punem și veșca ciurului dincoace și dincoale batem și zbatem, din cele multe grăunțe, carile întâi și carile mai pre urmă a cădea s-ar tâmpla nu știm. Iară precum până în cea de pre urmă, precum toate vor cădea, fără greș știm. Că firéște toată greuimea la mijloc trage și tot grăunțul mic prin / gaura mare neoprit tréce, și așé, urmadză ca ciurul zbătându-să, grăunțele unul pre altul deasupra îngreuiind, spre cădére să-l împingă, după acela altul și altul, până când tot cel ce împingea, de nime neîmpins, ce singur din greutatea firească, după altele urmând, să cadză. De care lucru, în lucrurile tâmplătoare, cei ce cu minte întreagă să slujăsc, aceasta laudă și spre bine prognosticesc, ca oricând calea lineștii s-ar afla, drumul tulburării cu lunecătoriu piciorul norocirii să nu calce, ce totdeauna în cărarea lineștii și potica păcii, oricât de strâmpță ar fi, nepărăsit și neabătut să călătorească. Că măcar că lucrurile la începătură mici și pre lesne a să isprăvi să vad, însă lucrul, de ce să lucreadză, créște și să măréște, cu carile împreună și lesnirile împiedecându-să, nevoile să mămíneadză și să îngreuiadză, și așé, céle mai multe, de sfârșitul fericit și lăudat scăpându-să, să deznedejduiesc. Așíjderea, pricina pricinelor a toată pricinele dintâi privitoare și giudecătoare iese, carile fără cea cădzută plată și răsplătire a le lăsa nu poate (că precum greuimea grăunțului deasupra căderii celui dedesupt pricină au fost, așé greuimea altuia pricină căderii / celuia ce căderea celuiialalt au pricinuit va fi). Așédară, lucrurile muritorilor și muritorii, ori ca grăunțele în ciur, ori ca spițele în roată ar fi, adevărul fără prepus iese, că loc stă-tătoriu și viață credincioasă cuiva din fire nu s-au dat, nici să va da, ce toate sfera nestării sale sint să încungiure și nesăvârșit țircăiamul firii sint să împregiure și fietecui decât sine cel mai tare iese să să afle și pricina pricinătoare fără izbânda pricinirii iese să nu scape. Deci până la cuvântul ce voi să grăiesc voi vini, asupra acestuia lucru o pildă, carea în dzilele bătrânéțelor méle a privi mi s-au tâmplat, ascultători și îngăduitori să fiți pre toți vă poftesc.

Odânoară pentru hrana tâmplându-mi-să peste créșteturile munților a zbura și peste toți câmpii cu ochii a mă primbla, într-un mușinoiu un guziu, de cu vară, ca preste iarnă hrană să-i fie, de prin țarini grăuncene culesese și cu multe nevoi și ostenéle în mișina ce făcusă le strânsese. Și așé, cu linește și cu odihnă viața trăgându-și, o furnică de mișina guziului déde, carea, un grăunți rădicând, la

f. 190
v.

f. 191

f. 191
v.

mușinoiul său îl dusă, pre care alalte furnici, cu dobândă și pradă gata ca aceasta vădzind-o, cu toatele după dânsa să luară. Și dacă la casa / bietului guziu agiunsără și de strânsă grămadă grăunțelor déderă, îndată a o prăda, a o încărcă și a o căra începură. Guziul, săracul, în vrême ca acéia de tot agiutoriu scăpat și de rădăcinile curechiului ce mai denainte stricase blăstămat simțindu-să, din toată nedéjdea să scăpă și cu mare foamete din fălcile morții nu scăpă. Iară furnica, carea întâiu pricina prădzii, foamei și mai pre urmă și a morții guziului era, de bișugul și bivul carile peste toată iarna avusese îngărășindu-să și îngroșindu-să, cu aripi ca păsările să într-aripă și ca muștele în aer cu mare slobodzenie zbură. Iară lângă mușinoiul furnicelor, de cu primăvară, în spinii carii acolo aproape era, o păsăruică mititelușă cuibul a-și face și puii a-și scoate să tâmplă, carea tot cu furnici mititele puișorii a-și hrăni și a-i crește era obiciuită. Căci amintrile nici ea alte lighioi mai mari a prinde, nici puii ei a le înghiți sau a le amistui putea. Iară într-o dzi cea îndestulită nafaca uitându-și și a firii sale hotare trecându-și, furnica cea mare și cu aripi prinsă (căci și furnica atuncea își găsește peirea, când îndobândește aripile), pre carea, după câtăva luptă și / trudă biruind-o, mâncare puilor săi o dusă. Furnica, de primejdii vieții cuprinsă și de amărăciunea ceii mai de pre urmă suflare, cu duios și mișelos glas cătră păsăruică dzisă: „Nici tu, o, lacom, fără plată vii rămânea)). Ce păsăruică, milos și jélnic cuvântul ei în samă nebăgând, fărâmi, fărâmiiele făcând-o, puilor o împărți. Eu, patima furnicai vădzind și cuvântul cel cu moarte amestecat din gură-i audzind, cu tot de-adinsul sfârșitul la ce ar ieși și asupra păsăruicăi izbânda, când și răsplătirea în ce chip ar fi ca să cunosc, a oglindi mă pusăiu. Deci pășirea dacă furnica omor și puilor o împărți, îndată, după obicéiu, la câmp, pentru ca alt vânat hrană puilor să prindză, să dusă. Așé, ea în câmp lipsind, un șoarece pe spini urcându-să, cuibul cu puii păsăruicăi află. Cari, încă golași, fără tulée fiind și puterea aripilor de zburat încă neavând, pradă șoarecelui să făcură, pre carii șoarecele înecându-i, câte unul, câte unul, mâncare puilor săi îi căra. Iară când șoarecele, pentru ca și cel mai de pre urmă pui să ia, să întoarsă, iată și maica lor din câmp cu hrana în gură sosi. Carea, de puișori sărăcită cunoscându-sa și pre prădătoriu încă în cuibul ei vrăjmășește pre puiul carile încă / cu suflet rămăsese, a încolți și a răni vădzind, pentru viața lui cu mare umilință pre șoarece a ruga începu: „Lasă-mi, tiranule, pre unul. Cruță-mi, vrăjmașule, pre acest mai mic macara. Nu mă lăsa așé de tot arsă și înfocată, fie-ți milă de lacrămile și tânguirile méle, nu-mi pierde toată ostenința tineréțelor, nu mă despărți de toată nedéjdea bătrânețelor méle! Adu-ți aminte că și tu părinte a fii și născătorul a născuți ești. Socotéște a inimii durere, carea maica pentru rodul pântecelui său pătiméște. Eu păcatul mieu cunosc și în oglinda fărălegii méle acmu mă privesc, pentru carea astăzi cea cădzută plată îmi iau și dreaptă izbânda furnicai

f. 192

întreit asupră-mi să face, ai căriia, o, ticăloasa, jelnicul glas n-am ascultat și peste
 puțințele și hotarăle firii mele trecând, trag ce trag și pat ce pat. Ia pilda mea
 asupra ta, o, nemilostivule, și cu pedeaspa la mine sosită de cea la tine viitoare a
 scăpa te învață. Că precum mie întreit, așé ție îndzăcit pricina pricinelor să nu-ti
 răsplătească preste firea ei ieste. Și precum eu pre puii furnicai i-am făcut fără
 maică, așé pre mine, maica, tu m-ai făcut fără pui. Așijderea, precum tu pre / mine,
 maica oțăroasă și jelnică, moartea puilor miei astădzi a privi m-ai făcut, așé mâne
 sau poimâne de neagră și cumplită moartea ta a să olecăi și a să sărăci pre puii tăi
 va face. Și precum tu pre mine mă desficiorești, așé altul pre puii tăi va
 despărinți”. Acéstea și altele ca acéstea ticăită păsăruica cu olecăioase viersuri și
 cu miloase glasuri pamintea și moartea puilor săi cu jéle cânta:

„A lumii cânt cu jéle cumplită viață,
 Cum se trece și să rupe, ca cum am fi o ață.
 Tânăr și bătrân, împăratul și săracul,
 Părintele și fiul, rude ș-alalt statul,
 În dzi ce nu gândește, moartea îl înghite,
 Viilor ramași otrăvite dă cuțite.
 Țarna tiranul, țarna țaranul astrucă,
 Izbânda, dreptatea, în ce-l află-l giudecă,
 Unii fericiți să dzic într-a sa viață,
 După moarte să cunoaște c-au fost sloi de gheață.”

f. 192
 v.

Ce șoarecele nici de versul și de viersuri în ceva înduplecându-să, nici de
 fierbinți lacrămile și duioase suspinurile păsăruicăi cevași milostivindu-să și pre
 cel mai mic puiu omorând, cu mare veselie la cuibul său îl dusă. Vésel acmu
 șoarecele, și de bișugoasă prada ce / dobândisă mai îndrăzneț și mai simăț făcându-
 să, mai tare a îmbia, și mai fără sială prin toți spinișorii a săurca începu, socotind
 ca tot spinul cuibu și tot porumbreriu pui de pasire va avea (ce precum apelpisia
 de multe ori mai vrednicii lucrează, așé afthadia singură cu sabiia sa capul își
 rătează). Că într-acea dată o mătă sălbatecă pentru hrana prin spini șorecăind,
 sunetul îmbletului șoarecelui la urechi îi vini. Carea, după al său obicéiu, mai cu
 de-adins a să tupila și a să șipuri începând, șoarecele cel ce sunetul făcea printre
 frundze zări, și așé, mătă totdeodată și fără véste sărind, șoarecele, blăstămatul,
 toată sărita își pierdu (că când mințile de spaimă săluiesc, atuncea și picioarele a
 fugi să împiiedecă și în toate ierbușoarele să învălătuesc). Așé mătă pre șoarece
 întâi în brânci, apoi în fâlcii apucând, cu mormăieturi trufașe și mândre i să lauda.
 Șoarecele între cele puțin olecăituri ce făcu, întâi era aceasta: („cine face, face-i-
 să, cine înghite undița, fier de corabie boréște): osinda păsăruicăi m-au aflat”.
 Șoarecele încă bine cuvintele nu-și încheie, și mătă în oala stomahului a-l fierbe și
 în tigia maiurilor / a-l prăji și în vasele mațelor a-l scoate începu. Așé mătă, spre
 vânătoarea șoarecelui cu totul tot dându-să, ce o aștepta nici știia, nici să gândia.

Că într-acea ună dată, un dulău ciobănesc, pre lângă spini pentru paza oilor îmblând, mirosul mâții adulmăcă, după miros urma luă, după urmă cu ochii de mătă dede. În scurt, mătă șoarecele încă bine nu înghițisă, și ea acmu în fâlcile dulăului sosisă, carea nu de cuvânt, ce așeși mai nici de gând vreme a avea putu. Că vrăjmași și ascuțiți colții dulăului îndată toate oscioarele îi zdrumicară și toate mățișoarele îi deșirară. Dârz dulăul și cu coada bârzoiată, ni la un spin, ni la altul piciorul după obiceiul rădica și precum și el altuia vânat și colac să gata, nicicum în minte îi era.

Că pre acea vreme un lup, după oi cu mare meșterșug și mul-comiș lingușindu-să, asupra dulăului, fără veste cădzu. Lupul pre vechiu neprietin așe singur și de tot agiutoriul strein și lipsit vădzind, asupra-i să-l fărâme năvrăpi. Dulăul, măcar că cu lătratul cât putea pentru pizmașul de obște ciobanului știre da și cu toată vârtutea, cât prin puțință îi era, cu lupul să lupta. Însă agiutoriul ciobanului a sosi, / mai mult decât dulăul virtutea lupului a sprijeni zăbăvind, biruința la lup rămasă și, bucăți-bucățele făcându-l, viermilor îl întinsă masă. Ciobanul până la locul bătăliii a sosi, încă de departe un pardos, frumos la pieele și vrăjmaș la inimă, precum asupra lupului cât ce poate aleargă, vădzu. De carile el spăriindu-să până va videa între lup și-ntre pardos ce să va isprăvi, după spini să dosi. Pardosul îndată ce la lup fără veste sosi, deodată lupul cu dânsul de luptă să apucă. Ce lupul nici mult lupta sprijenind, nici puțin ceva folosind, în clipala ochiului, biruit, trântit și omorât fu. Pardosul acmu, duhul cel mai de pre urmă de la lup cu cumplită vrăjmășie scoțind, ciobanul de după spini cu palestra sigeata printr-inimă îi pătrunsă. Pardosul, de moarte rănit și de toate puterile părăsit vadzindu-să, cu glas de moarte și cu cuvinte de singe, într-acesta chip grăi: „Gudziul pentru curechiu, furnica pentru furtușag, pășirea pentru lăcomie, șoarecele pentru simeție, mătă pentru pizmă și viclenie, dulăul pentru vrăjmășie și mândrie, lupul pentru veche dușmănie, eu pentru obraznica bărbăție viața ne-am pus. Iară ciobanul pentru pielea mea capu-și își va da”. Acestea ciobanul nici ascultând, nici / în samă cevași macara băgând, măcar că trist pentru dulăul ce pierdusă, însă vesel pentru pielea pardosului ce agonisisă era, pre carile în loc despoindu-l și pielea pre umăr aruncând, spre oi și spre stână să margă să întoarsă.

Căruia un voinic oștean bine într-armat în timpinare îi vini, și după ce bună calea după obiceiul ciobanului dede și pre umeri-i pielea pardosului vădzind, cu plată să i-o vâdze, cu blânde cuvinte cerșu. Ciobanul, și pentru piierderea dulăului mânios, și pentru uciderea pardosului simăț, de după spini cu palestra odatăun pardos au ucis, precum de acmu înainte și lei și paralei și țigan și oștean, tot cu o lovală va prăpădi i să pâru. De care lucru, nici dzua bună omenéște luând, nici la cuvântul blând cum să cădea răspundzind, calea să-și păzască oșteanului

dzisă, iară amintrilea bine să știe că în câmp ca acesta, cine pre cine a despoia poate, a celuia piele poartă. Și vedzi aceasta (palestra de-a umăr spândzurată arătând), nu a vinde, ce în dar a cumpăra s-au învățat”. Oșteanul, de aspru cuvântul ciobanului oțărându-să și de batgiocură ce-i făcea cu inima înfrângându-să, mai mult trufașe răspunsurile a-i audzi a suferi nu putu, ce, îndată calul în dălogi strângând și cu picioarele din pîteni întetîndu-l, / aspra lui să răpedzi și sulița prin țîța stângă pătrundzindu-i, nu numai de pielea pardosului îl despărți, ce și de haine dezbrăcându-l, numărul dzilelor la sfârșit îi dusă. Așé ciobanul, în dar cumpărătoriu, împreună cu marfa și viața își prăpădi.

Iară oșteanul, pe cal încălecând și pielea pardosului pe deasupra scutului îmbăierând, pe drumu-și purcesă. Așé, el uneori de bună inimă și de izbândă cântând, iară alteori de lucrul și singele ce făcuse gîndind și mărghînd, de-alătura drumului un iepure sări. Oșteanul, bunătății calului bizuindu-să, precum pe iepure ca și pe cioban, în suliță va lua socoti (ce cine alége oasele, pēștele cât de mare poate mânca, iară oasele nealegînd, pîticul cât de mic spre înecarea grumadzilor destul ieste). Și așé, cu sulița buărată pre bietul iepure în goană luă, și acmu din cal pre iepure biruind și în clipală iepurile agiungînd, când de când în suliță îl va ridica să chibzuia. Iepurile, într-atîta de mare a vieții primejdie vădzindu-să și precum firea mai mult a-l agiutori a nu putea cunoscîndu-să, la obiciuitul meșterșugu-și alergă, și așé, cu multe șuvăituri și cohâieturi spre niște locuri măluroase și țarmuroase a fugi luă. Oșteanul, ochii în dosul iepurelui întinși și / înfipți avînd, de a locului răutate și de primejdiia viitoare nici grijă, nici pază avea. Și așé, în răpegiunea calului asupra a unui mal înalt sosind, nici vrēme de chivernisală, nici loc de fereală mai putu avea, ce în mișelos chip din țarmurile malului fără aripi zbură, și din călăreț alergătoriu, dobitoc fără aripi zburătoriu să făcu, pînă când greuimea firească, răpegiunea și iușurimea meșterșugească biruind, cu capul în gios, ca cum nu poftia, în fundul pohârniturii, ca cum nu vrea, asupra colțiroase și simceloase pietri, ca cum nu să gîndia și ca vai de capul lui, cădzu; unde os prin os pătrundzindu-și și mādular prin mādular zdrobindu-și cu groaznică și strașnică moarte, céia ce i să cădea izbîndă și ceia ce-l aștepta dreaptă osindă își luă”.

După povēstea și pilda aceasta, Brehnacea iarăși cuvântul carile începuse la sfârșit a-l duce apucă: „Așédară, în lume lucrurile tâmplătoare celor ce rădăcina și pricina dintâi necunoscută le ieste, precum toate fără chiernisala cuiva și fără nici o pricină a cădea și a să tâmpla să par. Însă fietece de a sa hirișă și adevărată dintâi pricină nu să lipsēște și fietecui céia ce i să cade tām/plare, de hulă sau de laudă, de fericire sau bezcîsnicie fără greș vine. De care lucru, aievea ieste, că adunările dinceput drēpte și adevărate pricini să nu fie avut, ce numai pentru deșartă și

înfiată slava numelui și pentru ca să să dzică, iată că tot capul ni s-au plecat și tot genunchiul ni s-au închinat, aceste ale lumii răscoale au pri-cinit. Deci pentru izbânda a voii în părere începute, a multora multă asupreală și mare înădușală să face, carea fără plată și osindă, precum nu va rămânea, fără prepus ieste (că suspinele drépte ceriurile pătrund și lacrămile obidite chentrul pământului potricălesc și singele vărsat cărbune ardzătoriu și foc pârjolitoriu să face). Carile la vrémea sa izbânda și osinda își gătesc, de carile asupritoriul a scăpa și năcăjitoriul a să apăra preste fire și peste puțină ieste. Iată, fraților, izbânda la ușă, iată, priietinilor, plata în casă și răsplata în cap ne-au sosit. Au nu Vulturul, monarh a toată zburătoarea a fi poftind, batgiocura tuturor lighioilor ne-am făcut? Prodrumul aceștii urăcioase vești încă de demult Liliacul era, carile cu cuvântul și cu lucrul în mijlocul a tot teatrul și denaintea / a tot ochiul biruința au dobândit. Așijderea, acmu, micile acéstea musculiță dreptatea cât să fie de vârtoasă, umilința cât să fie de înaltă și mândriia cât să fie de plecată și de înfiată frumos ne arătară. Au nu în cartea Vulpei fumul pojarului acestuia mirosiia? Și încă altele mai réle și mai cumplite a vini prin neștiință prorociia (că tot prorocul, adevărat în dzisă negândit, în cuvânt nealcătuit și în ieșirea lucrului nesmintit ieste). De vréme ce adevărate cuvintele Liliacul să pomenim ne învăța, și precum decât Cămila mai mare Filul și decât zimbrul mai iute Inorogul a fi aminte ne aducea. Acéstea toate atuncea de batgiocură și în samă nebăgate să avea¹, iară acmu iată că piatră după piatră a să pohârni și val după val a ne lovi și a ne năbuși au început. pentru aceasta dară, de mă viți asculta, sfatul bătrânéțelor méle ieste acesta: Liliacul precum s-au aședzat să nu-l mai clătim. Pe Vidră în gârle, unde să află, cu hrană și cu alte trebuitoare să o chivernisim. A muștelor prieteșugul și frățiia, iară nu vrăjmășiia și veciniia, să poftim. Filul și Inorogul, cât în puțină va fi, precum cu dobitoacele amestec nu avem, / a-i înștiința să silim și după înștiințare adevărul lucrului să și urmédze. Decia, unde ar pofti a lăcui și în ce chip ar vrea a viețui în ceva împotrivnici să nu ne arătăm, ce noi pénele noastre să ciuciulim, iară dobitoacele, cum vor putea, perii să-și lingă și să-și netedzască (că cine gardul strein tréce și în pomul altuia să suie, la întors gardul zid și la mâncare poama piatră i să face). Căci amintrilea, toate, a tuturor dobitoacelor supuse doséde și asupréle, de nu Filul, Inorogul, de nu Inorogul, altul ca Inorogul, asupra noastră cu vreme va să le izbândească și tot suspinul cu osânda sa va să ne găscască. Și mai vârtos Inorogul grijliv pentru noi fiind, nuărul mic répede ploaia va să ne trimată, din carea nu numai pénele, și aripile, ce așéși și cuiburile de prin copaci și borte de prin stinci a ne scuti și uscate a ne feri vrédnice nu vor fi (pre slab să nu gonim, că mai tare l-om face, pre fricos să nu spăriem, că mai îndrăzneț să va întoarce). Acéstea, o priietinilor, de la mine; iară voi de la voi ce poftiți arătați și ce vi-i voia lucrați și, veri așé, veri așé,

în cea mai de apoi cuvintele mele din minte nu scoateți”.

Pilda, cuvântul și sfatul Brehnaciei, macara că mărgăritariul curat la aurul nespurcat și pietrele / scumpe frumos cu aur alcătuite era, însă (la inima împietrită și pizmătoare nu cuvântul, nu învățătura, ce pedeapsa și pătimirea, ca la dobitoace în ceva a spori și a o domoli poate). În care chip, Corbul cu Cucunozul, măcar că lucrul adevărului cum și în ce fel merge bine cunoștea, însă povățuind pizma și urmând pofta, vechiul cuvânt pliniră (cel bun vădzu, pricep și laud, dară cel rău voiu și urmădz), și așé Corbul, urmele rélii pofté călcând, a cheltuielior pagube, a osteninților în zădar și a cinstei numelui scădere simțind, de începutul vivos gând a să părăsi nu putu, ce toate tâmplările împotrivă, într-alt chip spre bine și după a sa poftă le tâlcuia și le primeniră. Carile într-acesta chip Brehnaciei răspunsă: „Întâi pilda ce ai spus, apoi sfatul carile ai dat foarte bine le-am înțeles. Ce pilda iese a disidemonii<i> iară sfatul iese a micropsihiii, carile în toată monarhiia noastră loc și cinste a avea nu pot. De unde, nici la una, nici la alta uitându-ne, mai mult zdrobirea cuvintelor a face nici ne trebuie, nici ni să cade. Iară cât iese despre partea lucrului ce s-au tâmplat, nici a împăratului nostru în cinstea numelui vreo scădere, nici monarhiia / noastre vreo pagubă s-au făcut sau să va face. Ce muștele, neam obraznic fiind, a sa hirișă mojicie cu șederea la masă nechemate ș-au arătat. Deci precum dulăii, coteii și mâțele din fărămușile mėsii stăpânilor să hrănesc, așé și calicios și obraznic féliul acesta din lăturile vaselor noastre viața de-și vor sprijeni, de divă iese? Cătră aceasta, împăratului nostru dinceput nu pentru muștele zburătoare, ce pentru pășirile cu péne, cu oaă și în aer viețuitoare sfatul i-au fost, ca pre unul singur monarh stăpânitoriu și oblăduitoriu să știe. Iară pre aceste spurcăciuni în numărul zburătoarelor sale a le numi, de nu să va milostivi, din slava cinstii mărimii sale ce i s-au scădzut? Muștele dar, ca niște lighioi spurcate, mojicoase și în samă nebăgate, lasă-le să îmbie. Iară noi, de lucrul început apucându-ne, la sfârșit a-l duce nevoitori să fim, pre carile în curândă vréme a-l videa bună și fără prepus nedejde avem, de vréme ce, iată, hirograful tuturor în mânule noastre iese, în carile nu numai iscăliturile cu numerile, ce și inimile cu sufletele li să cuprind, din carele nici a să întoarce, nici a să căi pot (că decât cuvântul dat, alte mai tari și mai vârtoase legă/turi a fi nu poate, însă la cei a cinstei cuvântului cunoscători). Iară amintrilea, cu a noastră linevire, lucrul într-alt chip de s-ar tâmpla, atuncea cu bună samă truda în deșert, cheltuială în pagubă și a cinstei numelui betejire ar urma. pentru care lucru, pentru ca lauda adevărată și odihna fericată a dobândi să putem, céle isprăvite a întări, céle neisprăvite ca să le săvârșim și să le isprăvim a sili trebuie. Acmu, dară, tot temeiul lucrului într-aceasta au rămas, ca Lupul la bârlogul său neclătît să să păzască, Filul în giur, împregiur cu hendec, după obicéiu, să sa încungiure și să să

închidză, Inorogul prin munți, cu tot féliul de măiestrii și de vânători la mână a să aduce să nevoim. Și așé, acéstea spre alalte săvârșindu-să, iată că toată odihna vécinică fără prepus vom dobândi și în urmă alt gând împotrivă, de tulburare și de neaședzare, nu va mai rămânea”.

Acéstea a Corbului, Cucunozul, Pardosul, Râsul și alalte mai toate, carile cu sângele fierbinte mațile a-și răcori știu, adeveriia. /

PARTEA A CINCEA

Așédară Corbul, din sentenția ce dédese nemutat și de mare pizmă în tot cuvântul adevărului neînduplecat stând, cu tot de-adinsul de goana și vânătoarea celor nesupuse dobitoace să apucă (că pizma îndelungată calului sirép și nedomolit să asamănă, carile pentru ca pe cel de pe dânsul să lépede, întâi pe sine de mal să surupă). Deci / cătră dulăii de casă, Șoimul, ogarâi și coteii trimasă, poruncă ca aceasta dându-le, ca nici un munte înalt și nici o vale adâncă necercată și nescuciurată să nu lasă și pentru ca în măiestriile întinse pre Inorog să aducă în tot chipul, să silească. Iară amintrilea, slujba și porunca de n-or cumva plini (clonțul Corbului, precum în cele streine, așé în céle ale sale a ciocăni știe și jiganiia carea puii din trup a-și lepăda nu să milostivéște, au cătră prietin și tovarăș dreptatea va putea ținea).

Acestea așé, după poruncă, în toate părțile să împrăștiiară și prin vârurile munților și prin fundurile râpilor nici un loc necălcăt, necutreierat și neadulmăcat nu lăsară. Inorogul, în primejdii ce să află vădzind și încă câte îl așteaptă socotind, deodată în simceaoa a unui munte așé de înalt să sui, cât nu jiganie îmblătoare a să sui, ce nici pasire zburătoare locul unde sta a peste puțină era. Căci la suișul muntelui una era potica, și acéia strâmtă și șuvăită foarte, carea în pleșea muntelui prea cu lesne închidzindu-să, pre aiurea de suit alt drum și-altă cale nici era, nici să afla. Iară în vârful muntelui locul în chipul unii / poiene câtva în lung și în lat să lățiia și să deschidea, unde ape dulci și răci curatoare, ierbi și pășuni în fél de fél crescătoare și pomi cu livedzi de toată poama roditoare și grădini cu flori în tot chipul de frumoase și de tot mirosul mângaios purtătoare era. În loc ca acesta Inorogul viețuind, măcar că în tot féliul de desfătări și de îndămânări să afla, însă (inimii închise și de grijă cuprinse tot dulcele amar și tot largul strâmt îi ieste). Șoimul, câteodată peste munți înălțindu-să, locul, potica și închisoarea ei cum și în ce chip ieste videă, însă pre Inorog undeva macara nu

zării. Căci Inorogul preste toată dzua supt deasăumbra pomilor aciuându-să și la un loc neclătit aședzindu-să, noaptea numai la locurile pășunii ducându-să și câteodală și la prundiș din munte în ses coborându-să, până în dzuă iarăși la locul aciuării sale să afla. Într-acesta chip, Inorogul câtăva vreme strâmtă și pustnică viață ducând, și nu în silțele, ce așeși nici în vederile sau audzirile gonașilor cădzind, coteii de cehnit, ogarii de scâncit, dulăii de brehăit și Șoimul de piuit amurțisă și, din toate puterile obosindu-să, a vânătorii toată / nedějdea pierdusă. De care lucru prin scrisori Corbului și altor sfetnici știre făcură, precum vânătoarea Inorogului nenedejduită ieste și, de ieste cu puțină, alt chip de chivernisală să afle și spre acéia a să a nevoi să nu să îngaiame, că într-acesta chip lucrul de va rămânea, sfârșitul cu multă trudă și cu mare primejdie a nu fi nu poate.

Vești ca acestea Corbul audzind, cu mare urgie să înfocă și cu gréle și aspre cuvinte răspunsul le déde, de lenevire și de nene-voință tare vinuindu-i. Așijderea, de acmu înainte îngăiméle ca acestea de vor mai pomeni și lucrul după poruncă de nu vor plini, cu pedeapsă de moarte lă udându-li-să, precum ci și după dânsii semențiia lor în urgiia și scârba împărătească în veci vor rămânea le dzicea. Șoimul și alalți împreună cu dânsul răspuns ca acesta luând, nu puțin să întristară (căci crăncăitul Corbului aspru și spre răi chedzi tuturor pășirilor și dobitoacelor să vede și ieste). De care lucru, cum vor face și cum vor drege sta de să mira. Că de o parte, urgiia Corbului tare îi spăimânta, iară de altă parte, greutatea lucrului peste puțină lor îi împresura.

Și așé, cu toții la un loc să să adune, ca pentru nevoia ce le sta / asupra, sfat de obște să facă, dzi și soroc își pusără. Deci după dzua pusă, la locul însămnat cu toții adunându-să, după ce multe cuvinte și în ciur și în dârmoiu cernute și zbătute la mijloc pusără, cu toții sufletele să-și piardză, iară trupurile și viața să-și agonisască aleasără. Adecă sămn de pace și giurământ de prieteșug Inorogului să trimață, și la cuvânt prietenesc și fără vicleșug ca cum l-ar chema, din vârful muntelui, la gura poticăi, în marginea apii, carea pe acoloa trecea, să-l coboară. Căci pe supt poalele muntelui și pre lângă gura poticăi o apă mare și câtva de lată curea, unde ei socotiia că, Inorogul de să va cobor, despre stâmptoa re ei îl vor lua. Iară dinainte apa îl ocoléște, din dreapta și din stânga malurile cu mreji și cu silțe avea împănate și ce ieste temeiul a toată fărălégea, cu giurământul tot vicleșugul căptușit și acoperit având, precum loc de șuvăit și parte de năzuit nu va mai avea, nedejduia (că giurământul între muritori apa curățiii fiind, vinul și veninul fărălegii s-au făcut, carile întâi dulce îmbată, apoi amar otrăvește și îneacă). /

Acéste blăstămate și fără de lége sfaturi după ce cu toții de bune le aflară și de folos a fi le aședzară, altă rădăcină supt roata carului și alt oțapoc în copita

calului li să arată. Căci Șoimul într-acesta chip dzisă:”Bine că noi lucrurile la această cale am pus, dară cine să va putea afla carile la locul unde Inorogul lăcuiește a săurca să poată? Și acéste cuvinte de miere amestecate cu fiere cine i le va povesti? Și giurământul nostru cel frământat cu zăhar și dospit cu toapsăc amar cine i-l va da?” Cu toții, de tot sfatul uimiți și de tot înștiințatul lipsiți, tăcură și ce să răspundă cuvânt macara nu avură (că când socoteala asupra răutății ieste întemeiată, atuncia nu numai ascunsul inimii năcăjindu-să să pedepséște, ce tot lucrul împotriva dreptății pus aspru și groznic să ivéște). Și așé, cu toții în labirintul neaflării și în rătăcirea nenemeririi ar fi rămas, de nu în munți pre acéia vréme jiganiia carea Hameleon să cheamă s-ar fi aflat (că precum în tot adevărul organul dreptății, așé în toată minciuna organul strimbătății a lipsi nu poate), a căruia fire în toate fețele a să schimba, / precum să fie, mai denainte s-au pomenit. Acesta dară macara că la puțința trupului mai mult decât un șoarece nu era, însă în puterea a învoinții a tot răul decât un balaur mai putincios era. Și măcar că la sfat nechemat viind și la cuvânt neîntrebat răspundzind, precum el lucrul acesta a-l săvârși și slujbă ca aceasta a plini va putea, dzisă. Așijderea, câteva mijloce spre a lucrului lesnire precum va afla, cu multe lingușituri, tare să făgăduia.

Iară povestea Hameleonului într-acesta chip era: odinăoară, Hameleonul, prin prundi-șul apei aceiia îmblând, apa poate fi Nilul era, căci din apă un crocodil mare groznic ieșind, pre becisnicul Hameleon, pentru că să-l înghită, în fălci îl luă. Hameleonul, măcar că în fața a tuturor gonților să schimbă, ce în cevași macara a-și folosi nu putu (căci la vidérea ochilor toate simțirile și chitélele să încuie). Așé, fără veste el în vrăjmași colții crocodilului aflându-să, nu numai schimbările și mutările, ce așéși și pre sine cine și ce să fie săuită. Însă biftuirea crocodilului norocul Hameleonului fu, carea vréme spre ascultarea langedii rugămintे îi déde. Hameleonul, dară, / cu mare umilință și ca cel ce moartea în ochi își véde, din toată nevoița și cu toată jélea rugându-să, dzicea: „O, domnul și stăpânul meu, o, pricina morții și vieții méle, o, puternicule putérnicilor și biruitoriul biruitorilor, până a nu mă face strâmte printre colții tăi, spre plecatele și ticăloase cuvintele mele audzul îți pleacă (că nu atâta hrana mâniia foamei potolése, pre cât rugămintea cu plecăciune tăriia vrăjmășiii înfrânge; și de multe ori ce simceaoa suleții n-au pătruns, cuvântul umilit au domolit)”. Crocodilul, a-l zdrumica fălcile oprindu-și, ce i-ar fi cuvântul îl întrebă. Hameleonul dzisă: „(Uscăciunea posmagului spre potolirea foamei, iară nu spre dezmiardarea mesii să gătéște), de care lucru a dzice îndrăznesc că din fărâmiia mică ca mine mai vartos în vréme de sațiu ca acesta, ce folos sau desfătare așé mare a simți vii putea, și créde-mă, domnul meu milostiv, că din uscate și zvântate oscioarele mele, fără numai scorneala greții plinului stomah altă ceva a ieși nu poate. Deci în firea crocodilului

de ieste vreo milă, acmu în micșorimea și mieșelimea mea să aréte. Iară / eu, robul stăpânului și cruțătoriului meu, giuruiesc ca preste puține dzile și în curândă vreme, un vânat mare, gras și frumos agonisind să-i aduc, carile, oricât de mare și vrăjmașă foame ai avea, a o potoli și a o sătura să poată, și oricât de flămând stomahul ȋ-ar fi, d e b iv și d e sațiu a-l sătura și a-l împlea destul să fie. Iară cuvântul făgăduit cu lucrul de nu voi isprăvi, stăpânul meu milostiv bine știe că viața mea în prund și lăcașul meu lângă apă ieste, pentru care lucru, oricând ar vrea și ar pofti, de nu masă îndestulită, iară gustare frundzerită tot voi fi”. Crocodilul, și sătul într-acea vréme și lacom pre altă vreme, pentru găina de mâne oul de astădzi lăsă și tare cuvintele și giuruitele Hameleonului poftorind, într-alt chip de va fi sau alte pricini de va pune tare îl îngrozii și în fél de fél de munci și de pedépse i să lăuda. Și așéși, precum întâi limba cea lungă îi va zmulge, apoi toate mădularile fără de nice o milă îi va zdrobi, dzicea.

La Hameleon de lungimea limbii ce are lucru de mirat ieste, pentru a cui fire întâi a povesti pu/țintel zăbăvindune, apoi iarăși la cuvântul nostru ne vom întoarce. Această jiganie în părțile calde să naște și mai vârtos cei mari la Barbaria, dară mai mici și la Zmir, în Asia, să află. Chipul decât altor jigăanii mai mult broaștei să asemănă, numai capul spinticătura gurii péștelui ce-i dzic lacherda să răduce. Grumadzi n-are, gura mult spinticată și până la umere agiunge, căci, ca și péștele, grumadzi n-are, ce capul cu spinarea la un loc i să ține. De la cap până la coadă spinarea ca a porcului grebănoasă și gârbovă-i ieste. Peste tot trupul păr sau alt felu de piiele nu are, ce în chipul sagriului soldzi mănunței și în vârv ascuțitei are. La ochi albușuri în giurul împregiurul luminii ca alte jigăanii nu are, ce pre unde ar fi să fie albușul ochiului, iarăși soldzișori ca și peste tot trupul are, numai mai mănunței; tot ochiul în chipul movieliții din melciuri afară ca a broascăi ies și de la rădăcină în sus, de ce mărg, să ascut, iară în vârvul ascuțitului lumina ochiului cât un grăunț de mac gălbinind să véde. Când într-o parte și într-alta va să caute, nu capul, ce melciurile ochilor își întoarce, cu / carile în toate părțile slobod caută. Picioare are patru, însă céle denainte la braț cu a moimâtei își samănă; dégete cinci și lungșoare are, și, când cu palma prinde ceva, între doaă și între trii dégete palma i să închide și să deschide, de o parte dégetul cel mare și cu cel de lângă dânsul puind, iară de altă parte alalte trii rămâind. Coada cât a șoarecilor celor mari ieste de lungă, cu carea nu mai puțin decât cu mânule prinde ce ar fi de prins, căci când va să să suie său să coboare pre varga suptire, precum cu brâncele apucă, așé și coada în giur împregiur își împleticește, ca din mâni de s-ar scăpa, de coadă spândzurat rămâind, iarăși a să apuca să poată. Limba nu mai scurtă decât coada îi ieste, încă poate și mai lungă să-i fie. Iară în vârvul limbii din fire așé ieste dăruit, ca cum cleiu sau vâsc ar avea. Deci de departe și totdeodată limba scoțindu-și, o

lungéște și pre care muscă a lovi s-ar tâmpla, îndată pre limbă-i încheită rămâne, de unde nicicum a să mai dizlipi sau a mai scăpa mai poate. In toată viața lui ceva a mânca nu s-au vădzut, ce hrana aierul și vâz/duhul îi iese. Căci Hameleonul pre carile a videa ni s-au tâmplat prin vrémea a unui an în cușcă închis, fără mâncare și fără bă utură au trăit. A căruia moarte nu de altă, ce de nesufereala gerului s-au tâmplat. Iară când prindea muștele, precum s-au dzis, nu pentru hrana, ce pentru gioaca le prindea, și dacă le înghiția, îndatăși pre gros le lepăda, nicicum musca betejind, căci musca, dacă cădea, cu picioarele mișca și, multe dintr-însele dezmetecindu-să, iarăși zbura. Alt glas sau cântec nu are, fără numai ca un foaie, de văzduhomplându -să, când să răzsufală, ca foalele când să răzsufală, coșul îi răzsună. Cea din fire floare îi iese albă cu negru picată, precum sint soldzii coștrășului. Iară amintrilea, ori în ce fêlu de floare va, într-acéia să poate schimba. Deci, când să mânie să face verde, când să întrista să face negru, iară când să veselêște, roșiu cu galbăn amestecat să face. Așijderea și fără pricină în tot feliul de fêțe să schimbă, iară mai vârtos în floarea ce-i stă denainte, hiriș într-acéia să mută. Pricina aceștii puteri ce are, adecă din nemică flori și fêțe în divuri, în chipuri a-și agonisi mulți în multe chi/puri a o arăta să nevoiesc, însă, pre cât noi sama a-i lua am putut, iese aceasta: Grăunțele céle mănunțele carile în chipul sagriului peste pîiele îi sint fietecarile din patru părți, în patru fêțe iese din fire vâpsit, adecă alb, negru, roșiu și albastru în floarea ceriului, carile sint vâpséle din fire stătătoare. Deci, când va să să facă negru, toți soldzișorii cu partea cea neagră în sus îi întoarce; așijderea când va să să facă roșiu, alalte dedesupt ascundzind, partea soldzișorilor cea roșie deasupra scoate, și așé la alalte face. Căci toți soldzii lui sint rătunzi și în chipul sferii prin pîiele i să întorc și precum îi iese voia îi mută. Așijderea, când va să să mute într-alte fêțe, fêțele soldzilor améstecă și, în chipul zugravilor, din câteva flori amestecate altă floare scornește. Deci pentru firea și chipul Hameleonului atâta destul fiind, la cuvântul nostru să ne întoarcem.

Așé, Hameleonul, supt groaza datului cuvânt cătră crocodil (precum mai sus s-au pomenit) legat și strâns fiind și pentru voroava Inorogului audzind, îndată socoti că din doaă lucruri unul tot va putea isprăvi, unul, că el / la trup mic și la suit și la coborât sprintin fiind, pre fietecare strâmtori a încăpea și oriunde Inorogul ar fi a să urca va putea. Deci Inorogul, după viclene giurământurile ce va să-i dea domirindu-să, să va încredința și la marginea apii în prund de să va coboro și dulăii de-l vor putea vâna, precum mare slujbă cătră Corb și cătră toți mare prieteșug au făcut să va arăta, care slujbă fără nedéjdea a mare și îndestulită plată nu era. Iară altul, ca de nu vor putea dulăii pre Inorog stăpâni (căci vicleana jiganie și aceasta știa, că Inorogul nu puțină iuțime în picioare are) și de le va cumva din gură-li scăpa, alt loc de năzuință nu poate să aibă, fără numai cu înnotatul apii, de

vréme ce toate strâmptorile și poticile acmu închise și păzite fiind. Și așé, vânatul în apă crocodilului să arete socotia și cu a Inorogului nevinovăție el din vina robii să scape, gândia. În scurt, sau Corbului spurcată slujbă, sau crocodilului cruntă plată cu a Inorogului curăție să facă tare năvrăpia. Cu care mijloc, pricină a i să da vădzind, de lucru spurcat și scărândăvicios ca acesta să apucă, ca el, organul fărălegii, vasul otrăvii, lingura vrăjbii, / tocul minciunilor, silța amăgéliei, cursa vicleșugului, văpsala strâmbătății și vândzitoriul dreptății să să facă priimi (că răutatea în neam moștenindu-să, în care chipuri să să ijdărască nu cearcă, ce unul sfârșitul răutății ieste, ca împotriva binelui să facă ce ar face, ca-rile nici împotriva a cărui bine, nici cu care chip de răutate să slujește caută). Și încă mai vârtos fărălége peste fărălége și răutate peste răutate a grămădi nu să siia, de vréme ce nu numai de binefacerile carile de la Inorog vădzusăuita, ce încă pentru bine cu rău a- i răsplăti (jiganiia carea bine nici a face, nici a grăi, nici a pomeni au învățat) să ispitia și să nevoia. Că odinioară Hame-leonul putred și otrăvit aerul (carile Sam să cheamă) înghițind, de carile lovit și topiscat, acmu celea mai de pre urmă duhuri trăgea, a căruia patimă Inorogul vădzind, să milostivi (că inima milostivă cu cel ce-l doare o doare și cu cel pătimaș împreună pătiméște) și cornul cel ce a toată fire de binefăcătoriu ieste, spre putred și acmu mai împutit trupul Hameleonului își întinsăsa, cu a căruia umedzală, topsăcos aerul carile prin tot trupul lățit și împrăștiat / îi era, spălând și toată putregiunea curățindu-i-o, iarăși la viață l-au întors. Ce jiganiia spurcată, încă de demult în școala Camilopardalului ithica ascultând, a lui titul carile deasupra porții scris ieste poate fi învățase. Carile într-acesta chip să citéște: (Până când cineva pre cel al său de bine făcătoriu vede, datorii acelu făcut bine în cunoștiința inimii stidire și patimă îi aduce, carea pururea supt legătura datorii îl strânge. Deci pentru bine cu bine a răsplăti a celor putincioși și fricoși lucru ieste; așijderea, pentru rău cu bine a răsplăti a celor [a celor] fricoși și norocoși faptă ieste. Iară a celor înțelepți politici chivernisală ieste ca nici în frica fricosului să cadză, nici norocul nărocosului să ispitească, ce sau pentru binele mare, răul prea mare făcând, altă datăunde a-l timpina macara să nu priimască, și așé, în față necăutându-i, de supt legătura datorii<i> binelui, carea rușine și sti-dire îi aducea, să scape, sau a pricini neputând, de la alții pricina morții să-i aștepte, ca dintre vii ieșind, precum datornicul i-au lipsit să știe, și așé, și din patima științii inimii odihnit să rămăie). / Așédară, Hameleonul în tot chipul răul Inorogului și binele și folosul său a fi alegând și în moartea lui viața sa alcătuind, cătră mai sus pomenitele jiganii precum această slujbă le va sluji să apucă. A răului răul cuvânt tuturor răilor bun și plăcut fu (că toată inima rea a toată răutatea deschisă gazdă și lascăvă ospătătoare ieste).

Deci cu toții îndată multe și fêl de fêliuri de fêțe Hameleonului giuruind și

munți de aur cu pietri de anthraxă lacomului făgăduind, cuvântul la faptă de va aduce, precum îi vor da, dzicea. Și mai multă vreme zăbăvii nedând, o carte scrisă, în carea mai multe lațuri decât slove și mai multe sulețe și sule decât oxii și varii spre nevinovată viața Inorogului să gata, în carea acestea să cuprindea:

„Șoimul, ogarâi, dulăii și coteii, Inorogului, slăvitului, sănătate! Iată, pre al vostru și al nostru priietin cătră voi trimétem, carile cartea noastră dând, alalte câte din rost ar dzice credință să aibă, poftim, căci nu a lui, ce a noastre cuvinte îți aduce. Așijderea, în știre facem că de vreme ce tot dobitocul într-un gând și într-o inimă pe Strutocamilă și epirop au ales și l-au priimit / și siloghismul Corbului neclătit și nedespărțit a fi, a tuturor zapisul și iscăliturile adevăresc. Rămâne lucrul ca și tu dintr-alte dobitoace răzlețit și rătăcât să nu fii, ce cu alalte într-un staul și într-o petrecere să te întorci. De care lucru, noi prietinéște a te sfătui îndrăznim și în frica ascunsului inimii spre binele și folosul vostru vă îndemnăm. Deci, de-ți va fi voia, precum și a noastră ieste și poftéște, din munți coborându-te, la locul unde și noi a vini putem, vino, ca acoloa mai pre larg, față cătră față, voroavă a avea să putem. Nici alt gând sau altă socoteală în gând să-ți între, căci, pre numele cerescului Vultur și pre tăriia stelescului Leu, în tot adevărul ne giurăm că în inima noastră gând rău și viclean nu ieste. Așe Vulturul cu blândéte și Leul cu milă să ne fie, cât gândim, vom sau facem ceva rău asupra voastră. Și cu acestea cum mai curând răspunsului să ne învrednicim rugăm.”

Într-acesta chip cartea scrisă și pecetluită în mâna Hamelonului o dederă, carile luând-o, nu numai cu brâncele și cu labelle, ce și cu coada și cu pânțelele târiindu-să și urcându-să, la munte a să sui începu. Deci, după multe nevoi și nevoiețe, / dacă la locul unde Inorogul lăcuia agiunsă, cu cănești cucirituri și hulpești măgulituri înainte-i i să arătă: „Bucură-te, domnul și izbăvitoriul meu,” dzicându-i. Inorogul: „De unde te luași, jiganie dobitocită și dobitoc jigăniit, dzisă, și de ieste în gura ta veste de bucurie și în inima ta gând de adevăriciune, toate bune, adevărate și fericite sint”. Răspunsă Hamelonul: „Trăiască domnul meu milostiv într-ai mulți și buni și toată nepriietina minte de ascuțită simceaoa cornului stăpânului meu nepătrunsă să nu scape și tot împotrivnicul prav și pulbere supt talpele împăratului meu să să facă”. Și cu acéstea scoțind cartea, cu multă plecăciune în mână i-o déde. Inorogul, cartea dacă citi și célea ce într-însă să cuprindea dacă pre amăruntul înțăleasă, cătră Hamelon dzisă: („Precum rana véche și adâncă pre lesne a să tămădui, așe și încă mai mult neprieteșugul și vrăjmășiia de mulți ani în curândă vreme a săuita și de la inimă a să lepăda prea cu anevoie lucru ieste), însă (precum la rana rea și grea mehlemul și leacul de să și află, că fără leac numai moartea la muritori ieste, ce sămnul grozav locul odânăoară / betejit învață, așe și nepriietinul vechiu și vrăjmaș, de s-ar și face

priietin, însă pătimirile mai denainte trecute și simțite a faptei nepriietinului pururea împungătoare și de pomenirea cu dosadă aducătoare rămân). De care lucru, măcar că doftoria boalei aceștia nenedejdută ieste, însă de vrème ce întâi ei plecători spre pace și poftitori de prieteșug s-au arătat (nici pacea a goni a celui cu socoteală, nici în viață pizma a ținea și vrăjmășia a urma a înțeleptului lucru ieste), și măcar că nici slovele credință, nici cuvintele adeverință a avea pot, însă (prostimea și hirișia inimii asupra adevărului stăruită, adese și mai totdeauna ascunse și căptușite vicleșugurile și măguliturile isteților au biruit). De care lucru, prin carte mai mult ceva a scrie neavând, din rost Șoimului de la mine sănătate îi vii pofti, și precum pofta ce poștește de la noi învoită și priimită ieste îi vei spune, și precum după cuvântul dat și giurământul legat m-am încredințat îl vii adeveri. Nedějdea și izbânda pururea în dreptate puind (căci mai tare ieste singurătatea în dreptatea unuia decât toate taberile în strâmbătatea / a dzăci de mii de mii), și precum la locul prundului mă voi colobii vii povesti. Însă singur cu singur împreunare a avea poftesc (că dulăul rău nu giurat, ce așeși nici cu lanțușe legat de aproape credință nu are). Așijderea (nepriietinul atuncea credință a avea trebuie, când răul a face nici mâna îi dă, nici vremea îi slujéște). Pentru aceasta, dară, dulăii de la locul împreunării noastre să lipsască, și ales pentru împreunarea carea, când și unde vom să avem măcar cum știre să nu aibă. Iară tu, a méle cătră tine de bine faceri arătate pomenind, cuvântul acesta mistuiește și de cătră tot chipul îl acopere și-l tăinuiește”.

Atuncea Hameleonul, cu aspre blăstămi și strașnice giurământuri a să blăstăma și a să giura începu : „Și pre viața mea, o, domnul meu, dzicea, și pre credința mea, de voi descoperi, de voi grăi sau din mâni, din cap și din ochi sămn de înștiințare de voi face, în cap urgie, în ochi orbie, în mâni ciungie să-mi vie! Și roadă gândului meu cu amar, cu pelin și cu venin să mănânc; viu Leul, viu Vulturul, căroră mă închin, că de ce m-am apucat, până la sfârșit nu mă voi părăsi și domnului și stăpânului meu cu toată dreptatea ori în ce și cât voiu putea / a sluji nu mă voiu lenevi. Așijderea, despre Șoimu vreo grijă să nu porți, căci pre cât Voroava și cuvântul îi ieste de lămurit, pre atâta inima și sufletul încă mai curat și din toată imăciunea spălat îi ieste (că la omul întreg, cu vântul icoana sufletului și fapta ascunsă a inimii comoară poartă). Eu, dară, după porunca de bine făcătorului și stăpânului meu, iată cum mai de curând înapoi mă voi întoarce și toate ale tale neprețăluite cuvinte pre amăruntul Șoimului voi povesti, și iarăși ce cuvânt de răspuns voi lua, fără nici un préget la domnul meu milostiv îl voi aduce.

Cu acéstea, după ce Hameleonul denaintea Inorogului ieși, pre cale mărgând, precum pașii, așe chitele își muta, și precum piielea, așe gândurile și mintea își vârsta și-și schimba și singur cu sine, ni mai tare pașii mutând, ni de

învăluirea gândurilor calea și călcătura-și uitând, prin neștiință să oprii, și viclelele giurământuri socotind, într-acesta chip întorcea și le tâlcuia (că precum stomahul rău din bune bucate venin și greutate dobândește, așe giurământul și cuvântul drept în inima vicleană spre rău și spre vic/leșug să primenește): „Pre viață și pre credință m-am giurat precum cătră cineva nu voi descoperi, însă gândul inimii mele: adecă până când sau în dinții dulăilor îl voi înțâpa, sau în fâlcile crocodilului îl voi îneca. În cale să-mi iasă și în cap să-mi vie roadă gândului meu: adecă pre lesne să-mi vie și după poftă să mi să plinească lucrul carile am început; că până gândul nu-mi voi dobândi, de nevoie nu mă voi părăsi. În toate cu dreptate domnului meu să slujesc m-am giurat, însă într-această dată adevărat domnul și stăpânul meu crocodilul iese, într-a căruia robie cădzind, cu preț tăiat m-au slobodzit și dintr-a sa bunăvoie viață și dzile mi-au dăruit și, până prețul îi voi plăti, de la mine sfântă parolă au luat. Deci altul mai bun, mai plăcut și mai primit preț decât Inorogul, altul să fie nu pociu socoti, și așe iese. Iară cât pentru a Vulturului și a Leului viață iese, puțină grijă port, căci și puțin de mine să atinge, mai vârtos (că giurământul carile pre a altora viață stăruit stă, cu chipurile carile de dobitoace și de pasiri în ceriu a fi astronomii adevărate să asămănă).”

Hameleonul în cale ca acestea mărgând și bloscorind, la Șoim / sosi. Căruia, după obicei închinându-să: „Bucură-te, și iarăși bucură-te, îi dzisă, căci toate după voie și a marelui tău suflet poftă curg și mai mult cu lungimea voroavii vrăme în deșert să nu treacă, glas de bucurie și cuvânt de veselie în scurt să-ți povestesc (că proimul lung la voroava scurtă ca capul porcului la trupul rații să potrivește). Pre neprietin cu buni chedzi la mână ți-l aduc: după cuvinte s-au lăsat, viclenelor giurământuri s-au încredințat și la prundiș în marginea apii să coboară, fără nici un prepus, s-au înșelat. Acum, dară, sentința și învățătura moșilor și strămoșilor tăi pomeneste (că sfârșitul neprietinii<i> izbânda asupra neprietinului iese, iară mijlocele, cum, cu ce și când, nu să cearcă). Deci acum vreme găsind și mijlocul prin giurământ aflând, mai multe nu cugeta, ce cum mai curând unde și când va fi împreunarea cuvânt și poruncă îmi dă, ca fără zăbavă cumplitului vrăjmaș așternut spre somnul vecinic să-i aștern și acoperemânt de odihnă nedeșteptată cu un ceas mai înainte să-i găsesc. Însă Inorogul aceasta a cerșut, ca dulăii, ogarii și alalți cotei la locul împreunării să nu să afle, / ce singur numai cu singur împreunare să aibă. La care lucru, cu proasta mea socoteală sfătuiesc: după pofta și cererea lui să faci, ca nu cumva, de departe mirosul dulăilor aduimăcând, de vicleșug să-și prepuie, și de la strâmpoare neieșind, la prundiș nu să va coborî. Iară la prundiș coborându-să, de ciia mai multă grijă nu purta, căci eu, sluga ta, cu toată nevoie grija slujbii aceștia voi avea și ori în ce chip ar fi (după cum să dzice dzicătoarea), voi afla ac de jocul lui.”

Șoimul, chipul înșelăciunii ce făcea și mărimea fărălegii ce isprăvia de a doă oară socotind și răzehitind, așijderea dreaptă și curată inima Inorogului vădzind, gândul într-alt chip începu a i să pleca (că ce răutate nu abate bunătatea? și ce strâmbătate nu biruiește dreptatea?), și măcar că cu nestâmpărată vrăjmășie într-acela chip îl goniia și nepărăsit de atâta vréme îl întirria, însă în sine socoti că acel félu de scărandăvicioasă vânătoare preste toată fărădelégea covârșéște, și așé, primejdiile dintr-îmbe părțile în cumpăna dréptii socotéle cumpănind, spurcata aceasta faptă decât frica, carea despre partea monarhiilor purta, / mai grea a fi află, și batgiocura isteciunii viclene decât lauda carea socotiia că cu prinsoarea Inorogului își va agonisi cu multul mai mare și mai neștearsă a fi cunosc. De care lucru, dzic unii (precum mai pre urmă de la Bătlan cuvântul au ieșit), cătră Hamelon într-acesta chip să fie grăit:

„Eu, pentru slujba carea până acmu ai făcut, foarte îți mulțemăsc; iară de acmu carea să faci te făgăduiești să știi că nu o priimăsc, și mai cu de-adins aceasta a ști și să cade (că vredniciia, macara și la neprietin ar fi, pururea lăudată ieste), așijderea (precum prieteșugul, așé neprieteșugul hotarăle și țenchiurile sale are, pre carile cel următoriu cinstii și vrednicii<i> a le sări și a le covârși nu i să cade). Noi cu toții, măcar că sfatul dintâi, carile asupra Inorogului am făcut, pre réle și fără de lege temelii au fost aședzat (de vréme ce supt poala giurământului adeverinții idolul minciunii vicleșugului a acoperi nevoiam). Însă atunci din sfatul pus nu ne-am fi clătit, când în răspunsurile lui împotrivă vicleșug și neprietinească necredință am fi cunoscut, așijderea, în multe chipuri cuvintele de ș-ar fi împleticit / și giurământurile noastre în multe feliuri de-ar fi ispitit, din cuvânt în cuvânt și din răspuns în răspuns, voroava spre altă cale a abate am fi putut, căriia cu vréme și altă tâlcuire pre lesne s-ar fi putut da. Dară acmu, cu prostimea, cu dreptatea și cu credința carea au arătat și în giurământurile noastre fără nici un prepus lăsindu-să și încredințându-să, toată apărarea și șuvăiala s-au rădicat. De care lucru, nu numai pofta neprietinească, ce și frica cerească de socotit ieste (căci hotarul nepriietinilor ieste ca cu oarbă pofta izbândii din pravila dreptății și hotarăle cinstii sale să nu iasă). Așijderea (toată izbânda adevărată asupra nepriietinului împreună cu biruința și lauda cearcă. Iară când din izbândă hulă să naște și ocară, atunci izbânda adevărată să agoniséște, iară cinstea și slava numelui să piierde și să ocăréște). Așijderea (izbânda numai atunci titlul biruinții a agonisi poate, când ca un neprii-etin pre nepriietin nepriietinește biruiește, iară nu când ca un prii-etin viclean pre nepriietinul drept prietinește viclenește, carea atunci spurcată viclenie, iară nu curată biruință să numéște și / ieste). De care lucru (céle o dată rău și fără socoteală sfătuite fără nici o rușine spre bine și spre socoteală trebuiesc clătite și prefăcute). Deci, până unde sorocul împreunării noastre va fi, duhurile

neprietinești a potoli și afară din tot punctul vicleșugului umil cu altul împreunare a avea am socotit. Iară după voroavele sfârșite, vreun legământ de prieteșug între noi a să alcătui neputându-să, atuncea iarăși la punctul ce eram ne vom întoarce, și el ale sale, iară noi ale noastre vom căuta.”.

Cătră carile Hamelonul, adăogând veninul a-și vărsa, dzisă: „Între neprietini pravila aceasta carea ai pomenit adevărată ieste și cuvintele și socotélele acéste cinstese și lăudate sint. Însă și altă pravilă să află, cu carea cineva slujindu-să și pre neprietinul său a birui poate și pre urma toată întinarea și imăciunea hulii își spală și-si scoate. Ténchiul alergării neprietinului până acolo ieste, până unde pre neprietinul său biruiește, și biruința luând, decia să odihnește. Deci, sau a birui, sau a să birui tâmplarea neprietinească ieste, iară peristasurile a să cerca supt pravilă nu cade (că precum în războaiele de obște hotar sabiii, suliții sau sigeții nu să pune, / ce oricare armă mai pre lesne ar sluji, cu acéia pre neprietin a lovi, a răni și a omoro slobodzenie ieste). Așijderea, nici hotar ieste pus când și unde spre neprietin a năvăli, ce când vremea slujéște și unde locul spre lesnire să socotéște. Într-acesta chip sint și mijlocele carile fără armă sau fără alt chip de mihanie, adecă prin chipul prieteșugului, prin dulceața cuvântului, prin vârtoasă și pătrundzitoare sula aurului, prin zugrăvită plecarea capului și în cea mai de pre urmă prin frumos meștersugul giurământului, pre neprietin supt legăturile izbândzii și în obedzi-le biruinții a aduce pozvolenie să dă. Că toate mai sus pomenitele pravile numai în bătaia monomahiii a sluji pot și a să păzi trebuiesc”.

Cătră carile Șoimul, răspundzind, dzisă: „Acéstea, precum dzici, așé ar fi, când cu gând și cu cuvânt aieveja neprietinesc asupra ne-ar vini, sau împotrivă i-am merge. Iară acmu noi, chemându-l în numele păcii, cum vom lucra lucrul vrăjbii? Și când în vânătoare de obște l-am încungiura, atuncea nici colții s-ar opri, nici unghile s-ar apăra, ce carile mai întâi ar putea, acela mai tare l-ar spintica. Deci acéstea, într-această dată, precum din gură, așé / din inimă părăsite și lepădate trebuie, și altă zăbavă mai mult nefă-când, cum mai de curând sirguiește și Inorogului, după ce de la mine închinăciune cu plecăciune îi vii da, precum mâne în marginea apii, la prundiș ieste să ne împreunăm, îi spune, căci acolo prietenește îl voi aștepta. Așijderea, precum pre alalți tovarăși (în carii prepus de vicleșug are) de lângă mine i-am depărtat și altă ceva grijă împotrivnică să nu poarte îl înștiințadză (căci cuvântul de credință în mijlocul neprietiniii cinstea și mărimea decât în mijlocul prietiniiii mai mult și mai tare își arată).”

Hamelonul, de acolo ieșind, în sine și cu sine a chiti și în reaoa-și minte ca acéstea a învăli și a prăvăli începu (că precum lumina soarelui la ochii bolnavi întunecare, așé cuvântul de linește la inima săltătoare tulburare aduce): „Oare ce

poate fi această nestătătoare și de ieri până astăzi într-altă socoteală mutată mintea Șoimului, că de pre a voroa-velor semne, carile aieva îmi arată, ostenința mea în zădar și nevoința în dam îmi va ieși. Eu socotiam că toată greutatea lucrului în coborârea Inorogului la locul prundului stăruiește, care lucru prin multe / ale mele crunte sudori ieste să să săvârșească. Iară după pogorârea lui lucrul gata și săvârșit țineam, a căruia mulțemită și plată, după cele multe și mari giuruință ce-mi făcea, fără prepus așteptam. Apoi, nedějdea înduplecându-mi, dziceam că, din colții dulăilor de va cumva scăpa, din fălcile crocodilului nici cu un mijloc nu să va mântui, și așé, sau despre o parte, sau despre alta, rămasul bărbatului cu trântitura muierilor tot voi dobândi și gândul meu început tot voi isprăvi. Iară acum cunosc că Șoimul, poate fi, din școala fizică în școala ithică au intrat, ca cum toată viața în canoane ș-ar fi învățat și toată hrana cu dreptate ș-ar fi aflat. Care lucru, precum de firea șoimului departe să fie cine poate să nu știe? Ce sau pre cela carile pre această slujbă l-au trimis viclenind, pre vécinicul neprietin la mână să puie nu va, sau vădzind că cu mâna mea lucru greu și de laudă vrédnic ca acesta să isprăvește, mie îmi pizmuiește (că pizmătariul pentru ca cinstea altuia să nu să adaogă șie scădere și ocară a priimii obiciuit ieste). Ce de vréme ce Șoimul mintea pistriciunii pénélor își asămână, și eu slujba în fața piei<i> îmi voi întoarce, nici după socoteala cuiva / firea îmi voi schimba, ce precum până acum, așé și de acum fέțele și știu, și pociu a mi le schimba.”

Acέstea el prin budze bolborăind și toate răutățile în inimă fierbând și zămintind, întâi la dulăi, la ogari și la cotei aleargă și toată pocitanii cea ascunsă de-a fir-a-păr le povesti. Adecă precum Inorogul la împreunare să vie cuvânt au dat și precum împreunarea lui cu Șoimul preste știința altor tovarăși să fie, care lucrul Șoimul fără nici o îndoință au priimit. Așijderea, precum Șoimul sfatul cel bun de folos și de obște ș-au mutat și pre Inorog din legăturile gata, nebetejit și nedodeit va să-l sloboadză, într-alt chip de ar face, mare scădere cinstei și ocară numelui socotin-du-și. De ciia, minciuna cu multe împuțicioasă flori împodobind, dzicea, precum Șoimul să fie dzis, precum unghile și pintinii lui pe cornul Inorogului a să pune nici îndrăznesc, nici harnice sint, nici el organul răutății și ciniia vicleșugului a să face firea-i priimește, ce numai cu bine și cu prieteșug cu dânsul ceva a face de va putea, în tot chipul va ispiti. Iară amintrilea, la rău și la vicleșug, măcar cum nu să va amesteca și curate să fie unghile lui de singele nevino/vat. „Deci acum de ieste și a voastră socoteală, într-acesta chip și cu toții împreună mintea despre folos spre stricăciune de v-ați mutat, să știu și eu, ca nu mai mult în deșert ostenințele să-mi cheltuiesc. Iară de cunoașteți sau vă prepuneți ca vreun vicleșug în mintea Șoimului să fie intrat (spre carea nu puține și mici sint sémnele, carile cu urechile le-am audzit și într-adevăr cu gura și cu inima le

mărturisesc), cuvântul carile voi povesti (căci tăinuirea lucrului scriptul corăbii<i> ieste) și chipul meșterșugului în ascunsul inimii voastre ascundeți cu carile foarte pre lesne și preste a Șoimului știință la sfârșit a-l aduce viți putea. cu care mijloc de la Vultur și de la Corb toată mulțemita și plata singuri voi luând, Șoimul, de dar și laudă ca aceasta lipsit și ca un necunoscătoriu binelui și folosului, singur de sine pedepsit va rămânea, și pentru căci asupra nepriietinului milostivire și dreptate arătând și giurământul nebetejit țiind, mare căială în urmă și fără folos va simți (că decât giurământul, mai bun meșterșug și mai tare măiestrie și mai tăinuită viclenie spre amăgeala cuiva a să da nu poate). Așijderea (că oricând ce ieste adevărat de s-ar grai și ce ieste / drept totdeauna de la toți de s-ar face și s-ar ținea, nici în lume vrajbă a să scorni, nici asupra nepriietinului a să izbândi s-ar putea).”

De acéstea dulăii audzind, nu în puținéle chitéle, nici în iușoare socotéle intrară. Întâi, pentru așé în grabă mutarea sfatului, a doa, pentru mai aievea, prepusul vicleșugului, a triia, că cu mijlocele ce începuse, lucrul de nu vor scoate la cap, altă nădejde toată încă de demult să curmasă, a patra, că cevași macara preste voia și știința Șoimului a face nu puțină sială avea, de vréme ce toată slobodzeniia lui era dată și cu toții supt a lui poruncă a fi poruncă avea. Iară în cea mai de pre urmă, socotiră, măcar și peste a Șoimului voie, lucrul de vor putea isprăvi socotiia, pentru slujba făcută, Șoimul înaintea monarhilor orice pentru dânșii împotrivă ar dzice în samă nu-i vor ținea mai mare sfârșitul slujbei decât chipul greșéliei a fi înțelegea. Și așé, după câtăva a chitélelor scuturare, sentenția aleasără ca, ori cu ce mijloc ar putea fi, numai Inorogul la mână să vie. Pentru care aședzimânt între dânșii mare și vârtos legământ pusără, ca de lucrul ce să va lucra în viață Șoimul știre să nu aibă (o, minuné mare, giurământul / a călca călcătorii de giurământ să giură) și mai cu de-adins chipul vicleniiei aceștiia mai suptire și mai frumos a fi îl socotiră, adecă supt titlul altuia răutatea lor să scrie și, cum să dzice prostul cuvânt, cu cléștele jăratecul să ție și cu mâna altuia șerpele din bortă să scoată și ca cum ei neatinși și neștiutori lucrului acestuia ar fi să să aréte, de vreme ce tot prepusul Inorogului asupra Șoimului va cădea. Și așé, ca cum calului fără zăbală pintini ar da, răutății Hameleonu-lui voie și slobodzenie dederă, ca nici o cale nestropșită și nici o piatră neclătită să nu lasă, până dreptatea Inorogului în silța strâmbătății lor ar băga.

Hameleonul, lătrăturile și brehăiturile dulăilor cu mare dragoste ascultând, după porunca ce déderă, voios de la dânșii ieși. De unde iarăși la Șoim să să întoarcă vrând (ca câte întâi îi cântase acmu să i le descânte), în cale pre Bâtlan tumpină (cu a căruia pără Vidra din săboare să izgonisă). Carile, pre Hameleon de unde vine întrebând, el precum acmu de la vreun loc așé însămnat nu vine răspunsă, ce „mai dineaoare de la Inorog am vinit, dzisă. Carile mâine cu Șoimul

împreunare va să aibă și, de nu l-aș fi eu cu multe și vârtoase giurământuri încredințat, / pre cărțile și giurământurile Șoimului nicicum nu s-ar fi lăsat. Ce acum eu, ca un bun prietin și dreaptă slugă, la mijlocul trebii aceștia m-am pus, însă nu puțină frică duc ca nu cumva vânătorii, giurământul călcând, vreun vicleșug Inorogului să facă, și apoi ocară și pedeapsa sufletului meu unde să va duce? și obrazul în lume cum îmi voi mai arăta?”

Acest fêl de semințe de minciuni întâi cătră Bâtlan semăna, carile mai pre urmă în ivală a toată lumea era să răzsaie și într-un chip ca cum pentru cinstea numelui grijă ar purta să arăta. Iară mai într-adevăr era că, de nu ș-ar fi deschis gura și nu numai limba cea lungă și așeși și mațile cătră cineva de nu ș-ar fi scos, de cuvântul ascuns ce știa înflându-să, îi părea că ca căpușile va crăpa (că rar minciunos nelă udăros și mai rar falnicul tainic să află). Apoi și el pe Bâtlan întrebă: „Dară tu unde mergi?” El dzisă: „Și eu cătră Șoimu mărg, de vreme ce și eu, acum de curând cu porunca Corbului trimis fiind, ca pentru paza la strâmtorile gârlelor să fiu am vinit.” Hameleonul dzisă: „De vrème ce la Șoimu vii să mergi, te rog cătră dânsul ceva din cuvintele mele să nu pomeniști, căci singur poruncă mi-au dat ca lucrul acesta tănuț și de cătră toți acoperit / să țiiu”. Căința descoperirii cuvântului pre Hameleon apăsând, cătră Bâtlan adăogea dzicând, că încă de demult bun și deplin prietin știindu-l, lucru ca acesta l-au arătat, nici un prepus având că nu-l va putea tănuț (că precum curvariul după stămpărarea poftii în focul căielii arde, așe netainicul, după slobodzirea cuvântului, în prepusul descoperirii să chinuiește). Bâtlanul dzisă: „Pentru aceasta nu despre mine, ce despre tine grijă poartă și pasăunde îți ieste a mērgē”.

Deciia Hameleonul, la Șoim viind, într-acesta chip îi vorovi: „Eu eram, după porunca ta, întins la Inorog să mă duc, ce un lucru în minte viindu-mi, de la mijlocul căii iarăși m-am întors. Dzic, dară, că de vrème ce așe cinsteș și cu cale a fi ai socotit, ca nu ce pofta poruncēște, ce ce dreptatea poftēște să faci și giurământul dat nebetjit să ții, aceasta în grijă să-ți fie: ca nu cumva, vreunul din dulăi aproape de prundiș aflându-să, mirosul Inorogului să adulmece, și ei gândul tău cel drept și sfatul cel de astădzi neștiind, să nu cumva ceva, după sfatul cel de ieri, prin neștiință să lucrédze și fără veste Inorogului vreo stricăciune să aducă. Și nu numai căci eu cinstea și credința lui pierd (că de cel fără folos puțină grijă să poartă), ce încă mai mult de tine ocară / să va atinge, de carea nici cu toată apa oceanului a te spăla nu vii putea (că ocară descoperită cu pelița arapului asemenea ieste, carea a să înălbi nicicum nu știe).” Șoimul, știind precum dulăii ceva din capul lor a face nu pot, nici preste voia lui ceva a lucra îndrăznesc, Hameleonului dzisă: „Pentru acesta lucru tu în samă nu băga, căci dulăii până unde pot alerga eu știu.”

Hameleonul urmele minciunii și pașii vicleșugului într-acesta chip împletecindu-și (ca când s-ar tâmpla cineva urma a-i lua, la vreo cale a o scoate să nu poată), de ciia într-un suflet la crocodil alergă, cătră carile, cu multe feliuri de schimbate și schimosite cucirituri: „Bucură-te, domnul și cruțătorul meu! dzisă. Veste bună de pradă bișugoasă și vânătoare sățioasă eu, nerăscumpărat robul tău, să-ți vestesc am vinit, și domnul meu milostiv adevărat să știe că mâine dimineață Inorogul, jiganiia cea vestită și de colții a tuturor dulăilor așé mult dorită, din munții înalți la prundișul apii ieste să să pogoară. Unde despre strâmtorile poticilor, pentru ca înapoi a da să nu mai poată, toți câinii și dulăii păzitori sint. Deci ei, precum să-l gonească, / îl vor goni, dară precum să-l agiungă nu-l vor putea, robul tău foarte bine știe. Ce Inorogul, iarăși altă cale deschisă neavând și din dos acmu de câini încungiu-rat simțindu-să, până mai pre urmă înotatului bizuindu-să, în apă va să să arunce (că primejdiiia cât de grea, însă pre mâine viitoare, decât cea cât [cea cât] de iușoară, însă denaintea ochilor stătătoare mai iușoară să pare). Deci el în apă cădzind, nu picioare de înotat, ce așéși aripi de zburat de ar avea, denaintea iuțimii domnului meu, precum a scăpa nu va putea, adeverit sint. Și iată eu, fără altă zăbavă, la Inorog în munte mă voi sui și ceasul vremii coborârii lui însămnând, fără préget știre îți voi da. Numai de pre aicea nu te depărta, ca în vrémea trebuitoare fără zăbavă să te pociu afla (că punctul vremii trebuitoare la a lucrului isprăvire ca măsura căldurii focului la vărsarea jmalțului ieste),” Crocodilul, de vânatul ce-i făgădui foarte veselindu-să, din toată inima cartea de iertat precum îi va da i să giurui. Însă cuvintele în deșert să nu-i cumva iasă, foarte îl înteți. Hameleonul iarăși cu mari giurământuri să afurisiia, precum minciună din gura lui nu iese, ce toate precum sint, așé i le povestéște. / (Că făcătorii răului, când mulți într-un gând asupra unii răutăți să află, unul pre altul a nu amăgi obiciuiți sint, ca nu cumva cu vicleșugul mic, fărălégea mare a isprăvi din mână să piardă).

Aședară, și într-acesta chip Hameleonul, după ce cât putu cătră toți minciunile fiarsă, coapsă, sără, pipară, înghiți și boř într -un duh la locul unde Inorogul să afla alergă. Căruia, după politicescul obicei închinându-să și toată fericirea rugându-i și menindu-i, dzisă: „După porunca domnului și cruțătorului meu, toate le-am plinit și încă câte vechiul prieteșug și adevărata dragoste poftéște și preste poruncă céle cădzute am adaos, de vréme ce câte spre folosul și binele tău cătră Șoimu am grăit și am întărit, a le povesti, nici început au, nici săvârșit (o, bat-o urgiia cerească, jiganie vicleană, cât de pestriț și de vărgat grăiește!). Ce în scurt (precum să dzice cuvântul că gura carea singură pre sine să laudă, pute), cum am chivernisit și cum am silit a chivernisi și lucrurile împreunării a tocmi, mai mult a mă lauda nu mi să cade, de vreme ce sară va arăta împreunarea și dimineața a

lucrului răzsunarea, căci toate după poftă și după / voie vor ieși. (Caută chipul voroavii a viclenii jigăanii, că să asemănă unor icoane, carile mutându-să din loc, i să schimbă fața). Căci mijlocele ce prepus aveai din mijloc le-am rădăcat, pre dulăi și de știință și de loc departe i-am depărtat, ochiul cu rău că utătoriu de tot l-am astupat, pre unde măiestrii și silțe întinse au fost le-am stricat și le-am fărâmat, toată piiedeca din cărare și piatra poticnelii din cale am mutat, amânduror inimile, spre priimirea dragostei am gătat și toată surceaia supt focul începăturii și toată ciraoa pre jăratecul săvârșirii am pus și am supus. Una au rămas, și acéia foarte pre lesne: adevă oricând ați vrea, atuncea împreunare a avea să puteți. Deci, cât despre partea șoimului ieste, eu, robul tău, atâta i-am uns sufletul și i-am muiat inima, cât cu mare dor și cu nespūsă poftă nesățioasei pri-velii străluminății tale fețe a să împreuna și cu dulcele și mângâioase voroavelor tale a să învrednici așteaptă.”

Inorogul, măcar că nu așe credzute giurământurile, neprepuse cuvintele și neprimejduioase împreunările avea (că în inima neprietinească care prepus nu încape? și gândul vrăjmășesc ce lucru / împotrivă nu scornește?), însă întâi dreptății biziindu-să (căci ascunsul inimii sale de pricina vrăjbii curat a fi chiar știia), apoi o parte a socotéliei evgheniii Șoimului dând (căci neamul vechiu și cel de bună rudă după a nunții întregiune pete și [și] imăciuni de ocară noă cu nevoie priimește). Că Șoimul acela din neamul său persiesc era, carii decât cești evropești cu multul mai buni sint (însă bunătatea Șoimului în vrăjmășie și în iuțime de nu să va lua). De care lucru, socotiia că în numele vechiu poreclă nouă și în neamul cinstit hula ocărăta nu va suferi. Și așe, cătră Hameleon cuvânt déde, precum în desară la prundiș să va coborî.

Hamelionul, răspuns ca acesta luând, vésel înapoi să întoarsă, de unde întâi la crocodil mǎrgând, întâi lui de într-acea seară vinirea Inorogului știre îi déde: pre unde ieste să între și pre unde ieste să iasă îi arătă, unde trebuie să păzască și vremea înturnării lui cum să pândească foarte bine și de toate pre amănuntul îl învăță.

De acoloa apoi la ogari, la cotei și la alalți spurcați dulăi să dusă, cărora așijderea plinirea bucurii și vinirea vânatului le povesti. După aceia și mai pre urmă la Șoim vini, că/ruia, ca și celorlalți, de adunarea în desară îi spusă. Încă iarăși capacul minciunii deasupra tingirii vicleșugului adăogând, chip de mare rugămintă cătră Șoim arăta și pre toți dumnădzăii îl giura să nu cumva sfârșitul împreunării bune în capul începăturii réle să iasă, și el în chipul măiestrii răutății să cadă. Și altele multe cătră acéstea dicăind și în uscat înghițind, cuvinte căptușite îngăima și teie de curmeie lega. Acéstea într-acesta chip fățarnica lighioaie în oala fărălegii dzama nedumnădzăirii cu lingura vrăjmășiii zămintind și vânturând, ca cum slujba ar fi plinit, de la Șoim voie și iertăciune își ceru, ca într-acea sară la

culcușul său spre odihnă să să ducă, arătând că, de multe alergări și zbuciumări, de tot ostinită și obosită ieste. Însă și aceasta pre mai mare a vicleșugului căptușală o făcea, pentru ca în dzua ce va luci, peste noapte ce va să să nască știind, obraz încă mai obraznic a avea să poată. Adecă precum el de multă trudă biruit fiind, somnului ca morții au fost dat și de faptele carile peste noapte s-au tâmplat ca cum știre n-ar fi avut (că precum multe dzua descopere, așe mai multe noaptea acopere, socotiră). /

Și așé, Hameleonul de la Șoim ieșind, dormire fără dormire să dormitédze și somn fără somn să somnédze la stratul culcușului său să dusă. [o mai bine în véci să fie murit decât dormire ca aceasta să fie dormit! O, mai bine mort să să fie sculat decât somn ca acesta să fie somnat! O, mai bine într-o față și acéia în pîiatră să să fie întors decât așé în multe féliuri de stricăciune și fără folos! O, faptă spurcată și lucru scârnav, o, batgiocură de batgiocurit și ocară de ocărât, vino, dintele șerpelui, aleargă, coada scorpii, și adevărul mărturisiți de să află la voi vinin și toapsăc ca acesta ca carile supt limba Hameleonului din fire izvorește, din meștersug să înmulțéște și spre băutura la inimă curaților să dospéște și să mestéște! (Că otrava limbii, pre toi toapsăcul cât de vrăjmaș, a toată jiganiia cât de cumplită cu multul covârșéște.) Măsură-te, minciună, și vedzi minciună decâi toată minciuna mai mare! Cumpănéște-te, vicleșug, și cunoaște vicleșug mai greu decâi tot vicleșugul. Târâiește-te, boală, și simți boală mai lîngedă decâi toată boala. Sai, moarte, și gustă moarte mai amară / și mai omărătoare decâi toată moartea! Spune, răutate, de ieste în tine răutate de rea cât aceasta răutate ! O, răutate, răutate, de trii ori răutate și iar răutate.

Deci Hameleonul, după ce dulăilor amuțăturile și năvrăpiturele pre cât mai mult putu întărtă, pre crocodil, precât mai rău și mai vrăjmaș știu, îl ațiță și toate cele spre vicleșugul și scădérea Inorogului, pre cât prin mână îi vini, gândi, grăi, lipi, dezlipi, aședză, făcu și isprăvi, peste noapte în loc de somn cu răutatea, singur șie, nu numai ochii și toi trupul își acoperi, ce încă și inima și sufletul cu grele întunérece peste tot căptușindu-și își ponegri, de unde sunetul tâmpenii<i> de cu sară lovit, a doa dzi ca preste vali răzsunate, glasul dimpotrivă din ceas în ceas a audzi, cu sete aștepta. /